

16. FÜZET

FÉMESLEGYEK – HÚSLEGYEK
CALLIPHORIDAE –
SARCOPHAGIDAE

(89 ábrával)

ÍRTA
DR. MIHÁLYI FERENC

Fauna Hung. 135.

1979

A XV. kötethez tartozó valamennyi
füzet borítólapjának beszolgáltatása ellené-
ben a kötet kemény kötéstábláját bármelyik
könyvesbolt kiadja.

Szerkesztő bizottság:

1965-ig: *Dr. Boros István*, *Dr. Dudich Endre* (elnök), *Dr. Kotlán Sándor*,
Dr. Soós Lajos és *Dr. Székessy Vilmos* (szerkesztő)

1965-től *Dr. Balogh János*, *Dr. Jermy Tibor*, *Dr. Kaszab Zoltán* (főszerkesztő),
Dr. Kolosváry Gábor, *Dr. Kotlán Sándor* (elnök)
és *Dr. Steinmann Henrik* (szerkesztő)

A kézirat a szerkesztő bizottsághoz 1978. június 23-án érkezett

Lektorálta:

DR. PAPP LÁSZLÓ

Az ábrákat ÓRY ERZSÉBET és a szerző rajzolta

ISBN 963 05 2027 3

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója

Szerkesztésért felelős: dr. Biró Eszter — Műszaki szerkesztő: Agócs András

Terjedelem: 13,3 (A/5 ív) — AK 944 k 7982

HU ISSN 0076-2474

79.6933 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

RÖVIDÍTETT RENDSZERTANI MUTATÓ

„Magyarország Állatvilága” XV. kötetének 16. füzetéhez

(Dr. Mihályi Ferenc: Fémeselegyek — Húslegyek — Calliphoridae — Sarcophagidae — Fauna Hung. 135.)

CSALÁDOK — ALNEMEK

- Abonesia VILLENEUVE 5, 11
Acrophaga BRAUER & BERGENSTAMM 6, 16
Agridia MACQUART 56, 102
Agridia VILLENEUVE 56, 103
Amobia ROBINEAU-DESVOIDY 51, 63
Anacanthothecum ROHDENDORF 53, 72
Angiometopa BRAUER & BERGENSTAMM 56, 101
Apodacra MACQUART 53, 80
Araba auct. 54
Arhopocnemis ENDERLEIN 57
- Bellardia ROBINEAU-DESVOIDY 6, 17
Bellieria ROBINEAU-DESVOIDY 58, 114
Bellieriomima ROHDENDORF 58, 121
Bercaea ROBINEAU-DESVOIDY 59, 134
Blaesoxypha LOEW 57, 107
Brachycoma RONDANI 55, 96
- Calliphora ROBINEAU-DESVOIDY 5, 7
Calliphoridae 1
Chrysomyia ROBINEAU-DESVOIDY 6, 39
Coproscophaga ROHDENDORF 59
Craticulina BEZZI 52, 68
Cylindrothecum ROHDENDORF 52, 71
Cynomyia ROBINEAU-DESVOIDY 5, 22
- Discachaeta ENDERLEIN 59, 139
- Eggisops RONDANI 4, 30
- Helicobosca BEZZI 56, 95
Heteronychia BRAUER & BERGENSTAMM 59, 140
Hilarella RONDANI 53, 82
- Kramerea ROHDENDORF 57, 133
Kramerella ENDERLEIN 58, 119
- Lucilia ROBINEAU-DESVOIDY 4, 23
- Macronychia RONDANI 55, 60
Melinda ROBINEAU-DESVOIDY 6, 16
Mesomelaena RONDANI 54, 93
Metopia MEIGEN 54, 86
Metopodia BRAUER & BERGENSTAMM 53, 81
Miltogramma MEIGEN 53, 75
Miltogrammidium ROHDENDORF 53, 73
- Notoecus STEIN 56, 125
Nyetia ROBINEAU-DESVOIDY 55, 97
- Oebalia ROBINEAU-DESVOIDY 54, 89
Onesia ROBINEAU-DESVOIDY 6, 12
Oophagomyia ROHDENDORF 56, 101
- Pachyphthalmus* BRAUER & BERGENSTAMM 51
Pandelleana ROHDENDORF 57, 125
Paragusia SCHINER 53, 83
Paramacronychia BRAUER & BERGENSTAMM 55, 95
Parasarcophaga JOHNSON & TIEGS 127
Phormia ROBINEAU-DESVOIDY 7, 40
Phrosinella ROBINEAU-DESVOIDY 54, 85
Phylloteles LOEW 52, 80
Phytosarcophaga ROHDENDORF 57, 151
Pierretia ROBINEAU-DESVOIDY 59, 122
Pollenia ROBINEAU-DESVOIDY 4, 30
Protocalliphora HOUGH 7, 42
Protophormia TOWNSEND 7, 41
Pseudonesia VILLENEUVE 4, 29
Pseudosarcophaga KRAMER 56, 103
Pterella ROBINEAU-DESVOIDY 52, 69
- Ravinia ROBINEAU-DESVOIDY 58, 105
Rhyncomyia ROBINEAU-DESVOIDY 7, 47
Robineauella ENDERLEIN 60, 132
- Sarcophaga MEIGEN 59, 135
Sarcophagidae 48
Sarcophila RONDANI 56
Sarcotachina PORTSCHINSKY 54, 94
Sarcotachinella TOWNSEND 57, 120
Senotainia MACQUART 51, 65
Setulia ROBINEAU-DESVOIDY 52
Sphenometopa TOWNSEND 54, 92
Stackelbergeola ROHDENDORF 59, 133
Stomorhina RONDANI 7, 47
- Taxigramma PERRIS 51, 64
Tephromyia BRAUER & BERGENSTAMM 57, 113
Thereomyia ROHDENDORF 52, 70
Thyrsoenema ENDERLEIN 58, 120
Trypocalliphora PEUS 7, 46
- Wohlfahrtia BRAUER & BERGENSTAMM 55, 98

FAJOK ÉS FAJ ALATTI KATEGÓRIÁK

- acuminata* VILLENEUVE 113
aegyptica SALEM 129
affinis FALLÉN 105
agilis MEIGEN 22
agnata RONDANI 117
agrestis FALLÉN 63
albiceps MEIGEN (*Parasarcophaga*) 129
albiceps WIEDEMANN (*Chrysomya*) 40
albifrons RONDANI 67
alpina ZETTERSTEDT 11
amita RONDANI 139
ampullacea VILLENEUVE 25, 26
anaces WALKER 120
ancilla RONDANI 149
aratrix PANDELLÉ 130
arcipes PANDELLÉ 140
argyrocephala MEIGEN 89
argyrostoma ROBINEAU-DESVOIDY 129
atramentaria MEIGEN 31
austriaca VILLENEUVE 14, 15
azurea FALLÉN 43
- balassogloi* PORTSCHINSKY 99
baranoffi ROHDENDORF 136
barbata THOMSON 129
bayeri JACENTKOVSKY 20
belanovskyi VERVES 149
boettcheri VILLENEUVE 143
boettcheriana ROHDENDORF 145
braueri HENDEL 46
brevipilum VILLENEUVE 74
biseta KRAMER 21
bufonivora MONIEZ 24
bulgarica JACENTKOVSKY 35
- caerulea* MEIGEN 16
caesar LINNÉ 24, 25
campestris FALLÉN 86
carnaria LINNÉ 137
carnaria meridionalis ROHDENDORF 137
cepelaki LEHRER 119
chrysorrhoea MEIGEN 45
clathrata MEIGEN 123
cochlearis PANDELLÉ 110, 113
cognata MEIGEN 16
congesta LEHRER 138
conica FALLÉN (*Senotainia*) 67
conica ROBINEAU-DESVOIDY (*Macronychia*) 62
consanguinea RONDANI 151
crabrorum KRAMER 66
crassimargo PANDELLÉ 116
crassipalpis MACQUART 128
cucullans PANDELLÉ 139
cylindrica FALLÉN 91
cyaneescens LOEW 47
- dasyopoda* PORTSCHINSKY 36
depressifrons ZETTERSTEDT 148
deserta ROHDENDORF 67
- destructrix* MALLOCH 152
devia FALLÉN 97
dira ROBINEAU-DESVOIDY 83
dissimilis MEIGEN 147
distincta GRUNIN 42
distinguenda VILLENEUVE 95
distorta ALLEN 64
dolosa LEHRER 138
- ebrachiata* PANDELLÉ 149
elegantula ZETTERSTEDT 84
emdeni ROHDENDORF 130
engeli VILLENEUVE 111
erythrura MEIGEN 108, 112
- falcozi* SÉGUY 44
fasciata MEIGEN 71
fastuosa MEIGEN 92
fertoni VILLENEUVE 144
filia RONDANI 142
flavipalpis GIRSCHNER 95
frenata PANDELLÉ 151
- genarum* ZETTERSTEDT 12
gentilis ROBINEAU-DESVOIDY 17
germari MEIGEN 78, 79
grandii VENTURI 87
graeca ROHDENDORF 144
granulata KRAMER 123
grisea BRAUER & BERGENSTAMM (*Metopodia*) 82
grisea MEIGEN (*Pterella*) 70
grisea MEIGEN (*Blaesoxypha*) 114
griseola FALLÉN 61
griseotomentosa JACENTKOVSKY 39
grossum ROHDENDORF 79
- haemorrhoea* MEIGEN 146
haemorrhoidalis FALLÉN 135
haemorrhoides BÖTTCHER 145
halterata PANZER 98
harpax PANDELLÉ 131
heteroneurum MEIGEN 65
hilarella ZETTERSTEDT 82
hirticrus PANDELLÉ 117
hortobagyensis MIHÁLYI 115
- ibericum* VILLENEUVE 71
illustris MEIGEN 25, 26
imberbis ZETTERSTEDT 66
incerta MIHÁLYI 103
incisilobata PANDELLÉ 120
infixa BÖTTCHER 142
intermedia MACQUART 37
- jacobsoni* ROHDENDORF 129
- kaszabi* MIHÁLYI 127
kentejana ROHDENDORF 120
kowarzi VILLENEUVE 15
- laciniatus* PANDELLÉ 122

- laticornis MEIGEN 110, 113
 latifrons FALLÉN 103
 lehmanni MÜLLER 137
 lindneri PEUS 47
 lineata FALLÉN 110, 112
 litoralis VILLENEUVE 109
 loewi ENDERLEIN 10
 longilobatum ROHDENDORF 78, 79
 longistylatus STROBL 126
 lunata FABRICIUS 48
 lunigera BÖTTCHER 124
- macrura ROHDENDORF 116
 maculata MEIGEN 115
 magnifica SCHINER 100
 mamillata PANDELLÉ 104
 mayeri JACENTKOVSKY 38
 mehadiensis BÖTTCHER 133
 meigeni SCHINER 101
 melanura MEIGEN (Pterella) 70
 melanura MEIGEN (Bellieria) 114
 mesomelaena LOEW 94
 microchaetosum MIHÁLYI 73
mihalyiana LEHRER 136
 minuta FALLÉN 89
 moczari MIHÁLYI 74
 moldavica ROHDENDORF 138
 mortuorum LINNÉ 23
 multipunctata RONDANI 84
 murinum MEIGEN 78, 79
 muscaria MEIGEN 96
 mutila VILLENEUVE 143
- nasuta MEIGEN 86
 nemoralis KRAMER 122
 nigricauda POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ 146
 nigriventris MEIGEN 125
 noverca RONDANI 118
 novercoides BÖTTCHER 119
- obscurata ROHDENDORF 145
 obsoleta MEIGEN 19
 occipitale PANDELLÉ 78, 80
 oestraceum FALLÉN 77, 79
- pallida ROHDENDORF 34
 palpalis ROBINEAU-DESVOIDY 96
 pandellei VILLENEUVE 103
parkeri ROHDENDORF 129
 pauciseta PANDELLÉ 150
 pecchioli RONDANI 30
 pelopei RONDANI 64
 penicillaris RONDANI 69
 peusi GREGOR & POVOLNÝ 46
 pictipennis LOEW 81
 pilosiventris KRAMER 28, 29
 plotnikovii ROHDENDORF 101
 pluriseta PANDELLÉ 85
 polita MIK 18
 portschinskyi ROHDENDORF 132
 potanini ROHDENDORF 108, 112
popolnyi MIHÁLYI 149
 polyodon MEIGEN 61
 praecclusa PANDELLÉ 90
- protuberans PANDELLÉ 126
 proxima GRUNIN (Protocalliphora) 44
 proxima RONDANI (Heteronychia) 151
 pseudoscoparia KRAMER 133
 puberula ZETTERSTEDT 29
 pulchra EGGER 80
 pumila MEIGEN 140
 punctatum MEIGEN 76
 pusilla MEIGEN 20
- regalis MEIGEN 28
 regina MEIGEN 41
 richardsi COLLIN 27, 29
 rohdendorfi POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ (Heteronychia) 145
 rohdendorfi JACENTKOVSKY (Blaesoxypa) 109
 rohdendorfiana MIHÁLYI 146
 romanica LEHRER 138
 rondaniana ROHDENDORF (Heteronychia) 148
 rondaniana VENTURI (Metopia) 88
 rosellei BÖTTCHER 118
 rossica ROHDENDORF (Senotainia) 67
 rossica ROHDENDORF (Oebalia) 91, 92
 rossica VILLENEUVE (Blaesoxypa) 108, 112
 rostrata PANDELLÉ 125
 rudis FABRICIUS 34
 ruficornis MEIGEN 79, 80
 ruralis FALLÉN 101
 rutilans MEIGEN 75
- sachtlebeni ROHDENDORF 91, 92
 schineri BEZZI 151
 schuetzi KRAMER 134
 schulzi MÜLLER 138
 scoparia PANDELLÉ 133
securifera VILLENEUVE 128
 serbica BARANOFF 136
 sepulchralis MEIGEN 13, 15
 sericata MEIGEN 27
 seriemaclulata MACQUART 80
 setiventris RONDANI 143
 signata MEIGEN 64
 silvarum MEIGEN 24
 similis JACENTKOVSKY (Pollenia) 37
 similis PANDELLÉ (Parasarcophaga) 130
 sinuata MEIGEN 121
 siphonina ZETTERSTEDT 82
 smirnovi ROHDENDORF 150
 soror RONDANI 124
 spinosa VILLENEUVE 124
 stackelbergi ROHDENDORF 87
 staegeri RONDANI 88, 89
 stictiica MEIGEN 83
 strenua ROBINEAU-DESVOIDY 141
 striata FABRICIUS 106
 stricta VILLENEUVE 19
 striginervis ZETTERSTEDT 62
 subalpina RINGDAHL 11
 subcylindrica PORTSCHINSKY 95
 subulata PANDELLÉ 122
subvicina hronica ROHDENDORF 139
subvicina nitrensis ROHDENDORF 138

subvicina schusteri LEHRER 137
subvicina vulgaris ROHDENDORF 138

tabaniformis FABRICIUS 69
taeniatum MEIGEN 74
tenuiforceps SÉGUY 37
teretirostris PANDELLÉ 130
testaceifrons ROSER 72
terraenovae ROBINEAU-DESVOIDY 42
thalhammeri BÖTTCHER 148
tricuspis MEIGEN 68
tshernovae ROHDENDORF 89

ukrainica ROHDENDORF 138
uliginosa KRAMER 130
ungulans PANDELLÉ 62
ungulata PANDELLÉ 110, 113
unicolor VILLENEUVE 112

unistriata ROHDENDORF 91, 92
uralensis VILLENEUVE 9

vagabunda MEIGEN 33
vagans MEIGEN 151
vera JACENTKOVSKY 32
verstraeteni LEHRER 119
vervesi MIHÁLYI 61
vespillo FABRICIUS 32
vicina ROBINEAU-DESVOIDY 9
villeneuvei BÖTTCHER 125
vomitorea LINNÉ 10

zachvatkini ROHDENDORF 111, 113
zhelochovtzevi ROHDENDORF 148
zumpti SCHUMANN 14, 15
zumptiana LEHRER 138

78a. család: CALLIPHORIDAE — FÉMESLEGYEK

Írta

DR. MIHÁLYI FERENC

A tágabb értelemben vett Tachinidae családot a külsőleg nagyon hasonló Muscidae családtól, de minden más légy családtól is elválasztja a tor hátulsó légzőnyílása előtt álló hypopleuralis sörtesor (1. ábra: A). Ma a Tachinidae s. lat. családot 4 családra osztjuk: Calliphoridae, Sarcophagidae, Rhinophoridae és a Tachinidae s. str. családokra. A 4 család tagjait a következő bélyegek alapján határozhatjuk meg:

- 1 (2) A pajzsocska alatt a postscutellum hurkaszerűen kidomborodik (1. ábra: B: *pscut*) 78c család: **Tachinidae** s. str.
- 2 (1) A pajzsocska alatt a postscutellum nem vagy alig emelkedik ki (1. ábra: C).
- 3 (4) A potroh 2. sternitje keskeny, a széle nem fedi a szomszédos tergitek peremét. A torpikkely nyelv alakú és a pajzsocskától eláll (1. ábra: D: *tp*). Színük mindig fekete 78c/a család: **Rhinophoridae***
- 4 (3) A potroh 2. sternitje széles, a szélei fedik a szomszédos tergitek peremét (1. ábra: E: 2. *st*). A torpikkely belső pereme rendszeren homorú és hozzásimul a pajzsocskához (7. ábra).
- 5 (6) A tor és potroh általában fémfényű zöld, kék vagy bronzszínű; ha fekete, akkor a toron a sörtéken kívül (legalább a szárnytető alatt) sárgás, hosszú, hullámos, könnyen lekopó szőr van (20. ábra). A propleura szőrös (kivétel a *Stomorhina* RONDANI, 1861 nem: 31. ábra), a prosternumon vékony sörték állnak. A legkülső posthumeralis sörte kijebb ered a hát középvonalától, mint a praesuturalis sörte (1. ábra: F: *ph, pst*) 78a család: **Calliphoridae**
- 6 (5) A tor és a potroh sosem fémfényű zöld vagy kék, a szárnytető alatt sincs hullámos sárga szőr. A propleura csaknem mindig kopasz

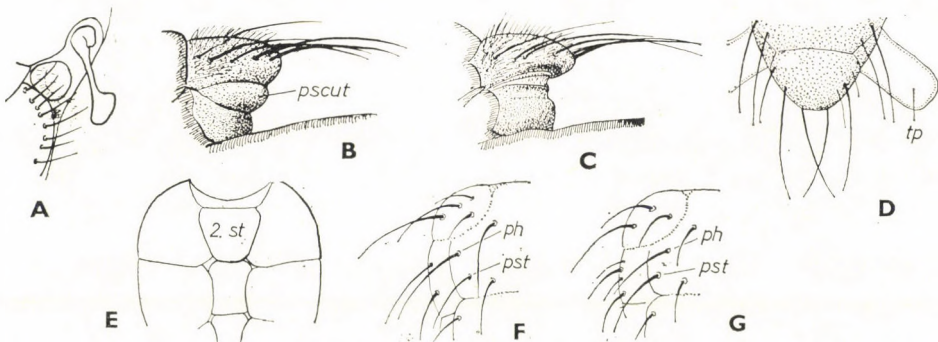
* A Rhinophoridae családot újabban a Sarcophagidae családdal hozzák rokonságba. Gyakorlati okokból a Tachinidae család füzetében kerülnek feldolgozásra. Ugyanitt fogunk az egyfajos és vitatott helyzetű Eginiidae családdal foglalkozni, bár valószínűleg a Muscidae családban lesz végül a helye.

(kivétel a *Kramerea* ROHDENDORF, 1937), a prosternumon általában nincs sörte. A külső posthumeralis sörte beljebb áll, mint a praesuturalis sörte (1. ábra: G) 78b család: **Sarcophagidae**

Egyes szerzők a hátulsó légzőnyílásuk előtt álló fehér szőrcsomó miatt a Calliphoridaékhoz sorolják a *Cephenomyiinae* alcsaládot. E szőrök azonban erősen különböznek a Tachinidae s. lat. család hypopleuralis sörtéitől. E bélyeg kétes értéke, valamint a nagyemlősökben élősködő lárváik miatt ezeket nem itt, hanem az Oestridae családban, a bagócslegyek füzetében tárgyaljuk. Valamennyi bagócslegy azonnal felismerhető a csaknem teljesen elcsőkevényesedett és táplálékfelvételre nem alkalmas szájszerveiről.

A Calliphoridaék meghatározása részben a külső bélyegek, részben az ivarszervek alapján történik. A külső bélyegek, a szín, a sörték száma és helye (chaetotaxia) e családban erősen ingadozik, ezért a meghatározást általában nagyszámú vagy minden egyes példányon elvégzett ivarszervvizsgálattal kell igazolni vagy helyeshíteni. A nőstények meghatározása még nehezebb, nemegyszer lehetetlen. Iparkodtunk, ahol csak lehetséges, a határozókulcsba a nőstényeket is beilleszteni, kritikus esetekben a tojócső és a haslemezek alakját rajzban is megadni. A Calliphoridae család alaktanában néhány, az eddigi légyfüzetekben nem szereplő bélyeget is meg kellett adni.

A fej általában félgömb alakú (2. ábra: A), nagy részét elfoglalja a 2 összetett szem. A szemek közt felül van a fejtető, a 3 pontszemet befoglaló pontszemlemez, rajta 2 ocellaris sörtével. Innen a csápok tövéig terjed a homlok, ennek részei középen a homloksáv, kétoldalt a járomlemezek. Utóbbinak belső szegélyén rendszeren 1 sor homloksörte áll, mellette a nőstényeknek általában 2 pár előre, 1 pár hátrafelé dőlő orbitalis sörtéjük van. A hímeknek többnyire hiányzanak az orbitalis sörtéik, vagy csak a legfelső, hátrahajló orbitalis sörtéjük van meg. A csáptőtől a szájszögletig terjed az arc, amely szintén 3 részből áll: középen az arcpajzs, kétoldalt az orcák húzódnak. Utóbbiak lehetnek kopaszok vagy rövidebb-hosszabb szőrrel vannak fedve. A szem alatt a vibrissától a fej hátulsó felszínéig terjed a pofa, alul a hosszabb száj-

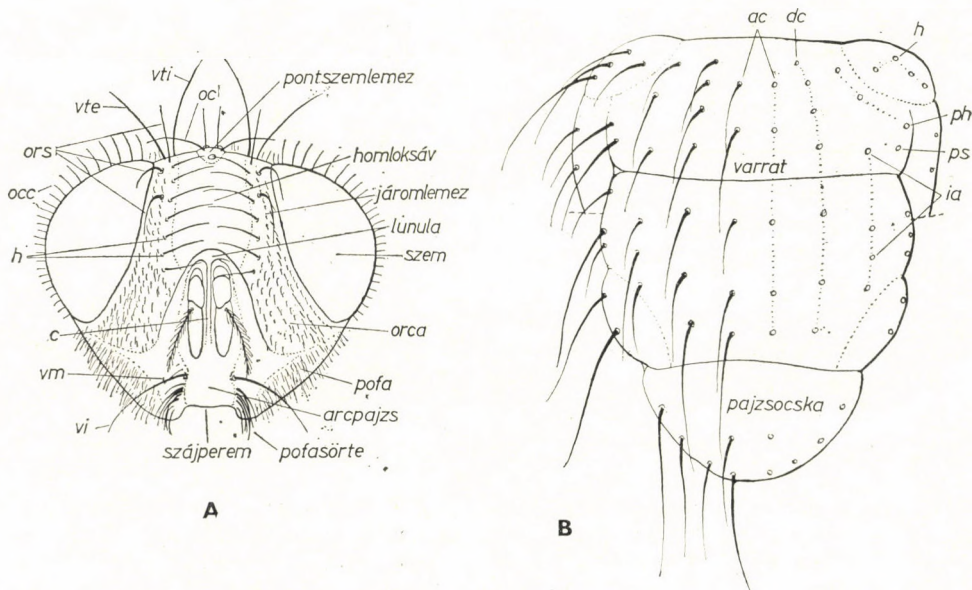
1. ábra. A: A tor hypopleuralis sörtesora, felette a hátulsó légzőnyílás és a billér — B: Tachinidae faj pajzsockája oldalnézetben (*pscut* = postscutellum) — C: Calliphoridae faj pajzsockája oldalnézetben — D: Rhinophoridae faj kihajló torpikkelye (*tp*) — E: Calliphoridae faj potroha alulnézetben (*2. st* = 2. haslemez) — F: Calliphoridae faj torának vállrésze felülnézetben (*ph* = legkülső posthumeralis sörte, *pst* = praesuturalis sörte) — G: Sarcophagidae faj torának vállrésze (Eredeti)

vagy pofasörtékkal, felette rövidebb sörték soraival borítva. A Calliphoridae családban a vibrissa mögött, rendszerint kopasz terület található, amely többnyire színben is elválk az orcától és a pofától. A fej hátulsó felszínén, a pontszemek mögött van a többnyire kopasz tarkó, kétoldalt és alul a többnyire rövid sörték soraival fedett hátulsó felszín.

A tor hátoldalán a torpikkelyes legyek teljes sörtézettsége megtalálható. Az egyes sörték hiánya nemi vagy faji bélyeg lehet. A sörtéket a 2. ábra: B rajzán láthatjuk. Jól felhasználható bélyeg az egyes nemek jellemzésében a torpikkely feletti lécsörtézettsége (3. ábra: A: *ssq*) vagy kopaszsága és a felette levő lejtő szőrös volta is (3. ábra: A, *szl*). Gyakran használt bélyeg a tor légzőnyílásainak színe, a szárny és torpikkely színe, szőrössége vagy kopaszsága. A szárny erezete a családban csaknem egyforma (32. ábra: B), az 5. peremsejt (R_5) lehet zárt vagy nyitott, de ez egy fajon belül is ingadozhat, csak ritkán megbízható tulajdonság. A szárnytövis (*szt*) általában nem emelkedik ki, ha mégis, akkor jól használható bélyeg.

A potrohon kevés a sörte, általában csak a 4. és 5. hátlemez hátulsó szegélyén, néha a 3.-on is találunk peremsörtéket. *Discalis* (köztes) sörtéket csak egyes fajok 5. hátlemezén láthatunk (14. ábra: F). Néhány esetben a haslemezek hosszú szőrkefeje (18. ábra: F) jó faji bélyeg.

A hímek ivarszervei nagyon változatos alakúak és a legbiztosabb bélyeget adják a meghatározáshoz. Általában csak rajzot adunk róluk, szóban csak alkalmakként hívjuk fel a figyelmet a legfontosabb bélyegekre. Az ivarszerv (hypopygium) részei (9. ábra: B) a következők: az analis szelvényen vagy ter-

2. ábra. A: *Pollenia rudis* FABRICIUS ♀ feje (*c* = arcél, *h* = homloksörték, *oc* = ocellaris sörte, *occ* = occipitalis sörték, *ors* = orbitalis sörték, *vi* = vibrissa, *vm* = vibrissarium, *vte* = külső verticalis sörte, *vti* = belső verticalis sörte) – B: Calliphoridae faj torának sörtéi (*ac* = acrostichalis sörték, *dc* = dorsocentralis sörték, *h* = humeralis sörték, *ia* = intraalaris sörték, *ph* = posthumeralis sörték, *ps* = praesutalis sörte) (Eredeti)

giten (*at*) találjuk hátul a 2 cercust vagy mesolobust (*c*), mellette a 2 surstylust (*sst*), alul helyezkedik el a phallosoma vagy penis (*p*), tövén az elülső (*ep*) és hátulsó (*hp*) paramerákkal. A *Pollenia* fajok hárttyás vesicájának (22. ábra: H, ve) alakja jó bélyeg a fajok elválasztásában. A nőstények ivarszervét, főleg a tojócső alakját és sörtézettségét csak kevés fajnál adjuk meg ott, ahol ez döntő.

A lárvákat nem tárgyaljuk, bár a szinantrop fajok nyúveit ma már pontosan leírták és lerajzolták. Mivel az ismertek csak a fajok felét teszik ki, a határozókulcsba nem voltak beépíthetők.

A Calliphoridák lárvái között a dögevőktől az igazi élősködőkhig minden átmenetet megtalálhatunk, néha ugyanazon fajon belül is. Vannak köztük gilisztában, csigában, kétéltűekben, gerinces állatok és az ember sebeiben élő és légylárvabetegséget (myiasis) okozó fajok is. Ürülékben eddigi ismereteink szerint csak a *Calliphora uralensis* VILLENEUVE lárvái fejlődnek.

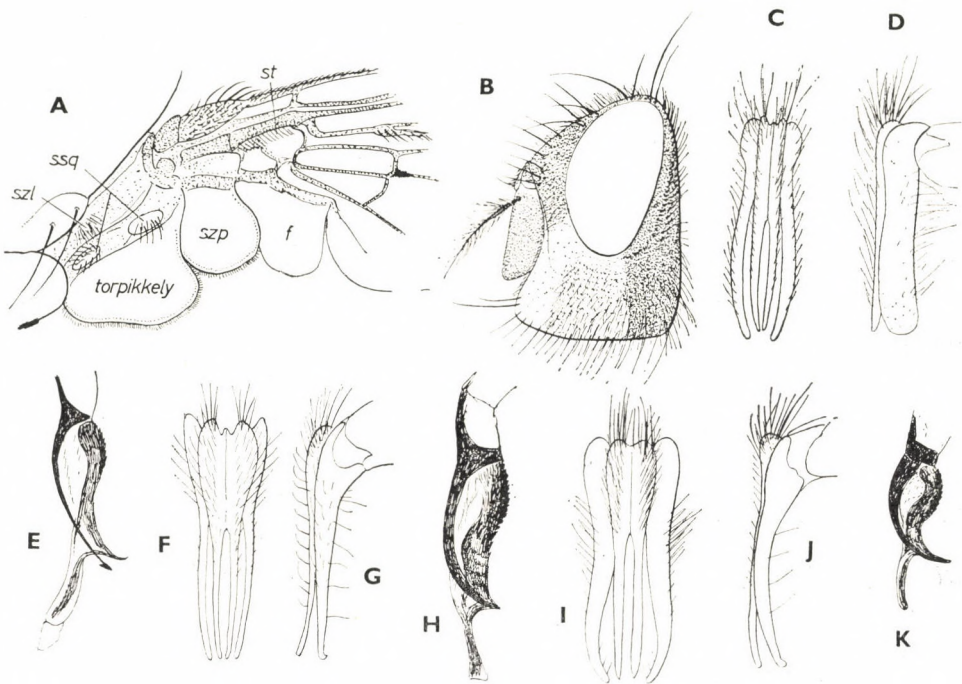
A Calliphoridák imágói peterakás céljából főleg a dögöt, húst látogatják, táplálkozáskor azonban az ürülékre, gyümölcsre is gyakran szállnak. Sok közöttük a szinantrop, az emberi környezetben élő faj. Életmódjuk következtében valamennyi szinantrop légyfaj között a legnagyobb szerepük lehet fertőző anyagoknak a székletéről az élelmiszereinkre való áthurcolásában, ezáltal a bél eredetű járványos betegségek terjesztésében.

A palearktikus régióban közel 150 Calliphorida faj él. Ebből hazánkban 46 fajt találtak meg, a Kárpát-medencében még 1 faj került elő. A fajok elterjedése alapján még további 12 ritka faj előfordulása valószínű vagy lehetséges. Ezért a munkánkba 58 fajt vettünk fel.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (22) A sugárerek törzse kopasz.
- 2 (3) A prosternum kopasz. Sarcophagida külsejű légy
[10. nem: **Eggisops** RONDANI, 1862]
- 3 (2) A prosternumon finom szőrszálak állnak.
- 4 (5) A suprasquamalis lécen elől és hátul sörteszerű szőrösomó áll (3. ábra: A). A tor és potroh fémesen csillogó zöld, kék vagy rézszínű, legfeljebb leheletszerűen fehéren hamvas
8. nem: **Lucilia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830
- 5 (4) A suprasquamalis lécen nincsen vagy csak elől áll sörtecsomó. A tor általában sűrűn hamvas.
- 6 (9) Fekete vagy kékesfekete, sosem fémes zöld vagy kék alapszínű legyek.
- 7 (8) A tort a rendes sörtéken kívül, főleg a szárnytő alatt hosszú, hullámos, sárgás, könnyen lekopó szőr borítja (20. ábra). A vibrissák jóval magasabban állnak a szájperemnél (2. ábra: A)
11. nem: **Pollenia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830
- 8 (7) A toron nincsenek hullámos, világos szőrök. A fekete és gyöngén hamvas légy inkább kis Sarcophagidára emlékeztet, mint Calliphoridára
[9. nem: **Pseudonesia** VILLENEUVE, 1924]

- 9 (6) Túlnyomóan fémes fényű, acélkék vagy zöldes színű legyek.
- 10 (11) A csápsörte szőrei rövidek, nem sokkal hosszabbak, mint a csápsörte tövének vastagsága (6. ábra: E). A toron 1 + 2 intraalaris sörte áll [3. nem: *Abonesia* VILLENEUVE, 1927]
- 11 (10) A csápsörte hosszan pillás (3. ábra: B).
- 12 (13) A szárny- és torpikkely erősen megsötétedett, füstbarna színű, az utóbbinak pereme világos és felül sötét szőr borítja. 1 + 2 intraalaris sörte. Nagy, zömök, fémes kék színű legyek, toruk világosan hamvas
1. nem: *Calliphora* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830
- 13 (12) A szárny- és torpikkely fehér, sárgás vagy világosbarna.
- 14 (15) Az arc világos narancsszíne a pofa elülső felére is kiterjed. A potroh acélkék, minden hamvasság nélkül. A szárnypikkely pereme sötét. 0 + 2 intraalaris sörte. Nagy, 8–14 mm-es legyek
7. nem: *Cynomyia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

3. ábra. A: Calliphoridae faj szárnytöve (*f* = fiókszárny, *ssq* = torpikkely feletti vagy supra-squamalis lécsörtéi, *st* = a sugárér törzsének szőrei, *szl* = a szárnytő mögötti lejtő szőrei, *szp* = szárnypikkely) — B: *Calliphora vicina* ROBINEAU-DESVOIDY ♀ feje, C: cercusa és surstylusa felülről, D: ugyanaz oldalról, E: phallosomája — F: *C. uralensis* VILLENEUVE ♂ cercusa és surstylusa felülről, G: oldalról és H: phallosomája — I: *C. vomitoria* LINNÉ cercusa és surstylusa felülről, J: oldalról és K: phallosomája (Eredeti).

- 15 (14) A pofa egyszínű sötét. Mindkét pikkely pereme világos.
- 16 (17) A hím utolsó haslemeze erősen eláll a potroh alsó felszínétől (5. ábra: E). A nőstény potroha 5. hátlemezének csúcsán erős sörtékből álló fésű (ctenidium) látható (5. ábra: I, 6. ábra: D). 1 + 2 intraalaris sörte 2. nem: **Acrophaga** BRAUER & BERGENSTAMM, 1891
- 17 (16) A hím utolsó haslemeze nem vagy csak jelentéktelenül áll ki a potroh felszínéből, a nőstény potrohvége más.
- 18 (19) A torpikkely felül kopasz. A varrat mögött 3 intraalaris sörte áll (ha csak 2, akkor *Bellardia polita* MIK, lásd a 21. sorszámom) 5. nem: **Melinda** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830
- 19 (18) A torpikkelyen felül sötét szőrök állnak.
- 20 (21) A varrat mögött 3 intraalaris sörte áll 4. nem: **Onesia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830
- 21 (20) A varrat mögött 2 intraalaris sörte áll 6. nem: **Bellardia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863
- 22 (1) A sugárerek törzsén hátul vékony sörték sorakoznak (3. ábra: A, st).
- 23 (24) A test fekete, a vibrissa jóval a szájperem felett ered. A tort a sörtéken kívül hosszú, hullámos, sárgás szőr borítja. Ide tartozik a *Pollenia atramentaria* MEIGEN (lásd még a 7. sorszámom).
- 24 (23) A fenti tulajdonságok együtt nincsenek meg.
- 25 (26) A torpikkelyt-felül sűrű fehér szőr borítja, pereme kívül szögletet alkot (25. ábra: H). A toron és potrohon a nagy sörték csaknem mind hiányoznak (26. ábra), a potrohszelvények hátulsó pereme fekete. *Lucilia*-szerű zömök, fémes zölden csillogó legyek 12. nem: **Chrysomyia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830
- 26 (25) A torpikkely kopasz, kerek.
- 27 (34) A fej alsó része nem nyúlik feltűnően előre.
- 28 (31) A tor hátoldalának varrat mögötti része domború. A szárnytőlemez sárga vagy világosbarna. A szárnyerek világosak. A hím homloka általában keskenyebb a pontszemlemezénél.
- 29 (30) A tor acrostichalis és dorsocentralis sörtéi gyengék, alig kétszer hosszabbak az alapszőrözetnél. A varrat mögötti 3 acrostichalis sörte a pajzsoeska előtt tömörül. Az elülső légzőnyílás sárga. A szárnytő

mögötti lejtőn sörtecsomó áll (3. ábra: A, szl). A szárny- és torpikkely fehér, a peremük világos. A hím és nőtény színe egyformán feketés-kék vagy zöld

13. nem: **Phormia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

30 (29) Az acrostichalis és dorsocentralis sörték erősek, 3–4-szer olyan hosszúak, mint az alapszörzet. A varrat mögötti acrostichalisok közvetlenül a varrat mögött kezdődnek. Az elülső légzőnyílás barna. A postalarcallus feletti lejtő kopasz. A hím és nőtény színe eltér
[16. nem: **Trypocalliphora** PEUS, 1960]

31 (28) A tornak a varrat mögötti része lapos vagy kissé homorú, és éles peremben végződik. A hím homloka jelentősen szélesebb a pontszemlemeznel. Az elülső légzőnyílás fekete vagy sötétbarna. A szárnytőlemez csaknem mindig sötét.

32 (33) Az acrostichalis sörték hiányzanak vagy csökevényesek. A szárnypikkelyt felül fekete szőr borítja. A szárny- és torpikkely sötét, füstös
14. nem: **Protophormia** TOWNSEND, 1908

33 (32) Az acrostichalis sörték végig erősek és hosszúak. A szárnypikkely felső oldala kopasz. A szárny- és torpikkely világos színű (kivéve az *azurea* FALLÉN hímjének barnás torpikkelyét)
15. nem: **Protocalliphora** HOUGH, 1899

34 (27) A fej alsó része kúpszerűen előreáll (30. ábra: F, G).

35 (36) A csápsörte kopasz vagy nagyon röviden molyhos
[17. nem: **Rhyncomyia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830]

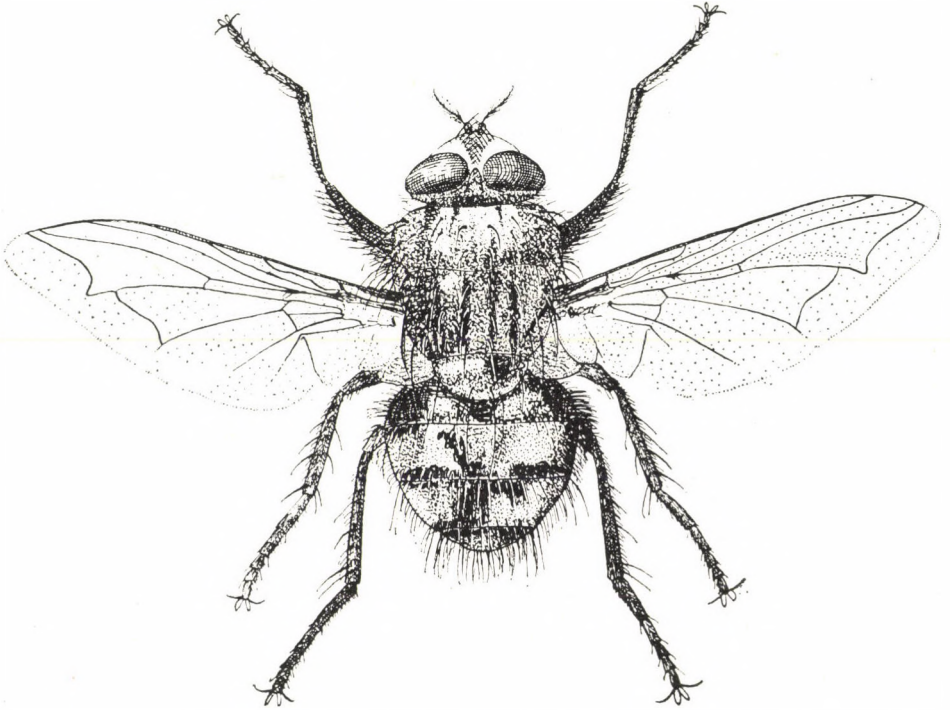
36 (35) A csápsörte alul kopasz, felül hosszú szőrök állnak rajta. A fej hátul fehér szőr borítja. A potroh sárga-feketén tarka, *Syrphida*-szerű legyek (31. ábra)
18. nem: **Stomorphina** RONDANI, 1861

1. nem: **Calliphora** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

Acélkéken csillogó, gyengén hamvas, nagytermetű, zömök legyek tartoznak a nembe (4. ábra). Jellemző rájuk az erősen füstös, felül fekete szőrrel fedett torpikkely. A hím homloka általában keskeny, alig szélesebb a pontszemlemeznel. A nőtény homloka körülbelül harmada a fejszélességnek. A csáp pillái hosszúak, a tapogató sárga. A toron 1 + 2 intraalaris és 2 + 3 jól fejlett acrostichalis sörte áll. A prosternum és a szárnytő mögötti lejtő (3. ábra: A: szl) mindig szőrös. A potroh széles tojásdad alakú, a lábak feketék.

A Palearktikumból ismert 8 fajból hazánkban 4 került elő. Petecsomóikat dögre, húsrá vagy ürülékre (*uralensis* VILLENEUVE) rakják, ahol lárváik is fejlődnek. A legyek húst, ürüléket, gyümölcsöt egyaránt látogatnak, ezért a színanthrop fauna jelentős tagjai.

- 1 (4) A pofa eleje vöröses, hátulsó része fekete színű (3. ábra: B).
- 2 (3) A szárnytőlemez világosbarna, az elülső légzőnyílás barnássárga. A pofa elülső része vörös, a hátulsó fekete. A határ a kétféle színű rész között éles (3. ábra: B). A hím homloka alig szélesebb a pontszemlemezénél, a járomlemezek nem érnek össze, a homloksáv fél—

4. ábra. *Calliphora vicina* ROBINEAU-DESVOIDY ♂ (Eredeti)

egy pontszem szélességben elválasztja őket. A 3. csápíz 3—4-szer olyan hosszú, mint amilyen széles, a tőrésze vörössárga színű. Az orca mintegy másfélszer szélesebb a 3. csápíznél és vöröses színe a pofa kétharmad részére áterjed. A tor felül kékesszürkén hamvas, fénytelen, a varrat előtt a sávrajzolat hiányzik vagy alig látható. A szárnytőlemez sárga színű. A potrohot csillámló fehéres hamvasság borítja, a szelvények hátulsó szegélye élesen elválnak, a középsáv keskeny. Ivarszerve: 3. ábra: C, D, E. A nőstény hasonló színezetű, mint a hím, de valamivel nagyobb (4. ábra). 8—12 mm.

A Palearktikumból származó fajt az ember széthurcolta a Földön, és ma Észak-Amerikában, Ausztráliában és Új-Zélandban is honos. Hazánkban mindenütt közönséges, kedveli a napos területeket, az emberi településeket. Az árnyas erdőket kerüli. Petéit húsrá, dögére rakja, érte a konyhába is besettenkedik. Petéi 1 nap alatt kikelnek, és a hőmérséklettől függően a lárvák és bábok léggé fejlődése egy—másfél hónapig tart. Tavasszal és ősszel rajzanak, a meleg nyári időben a nőstények nem petéznek, ilyenkor számuk is megcsappan. Az áttelelő

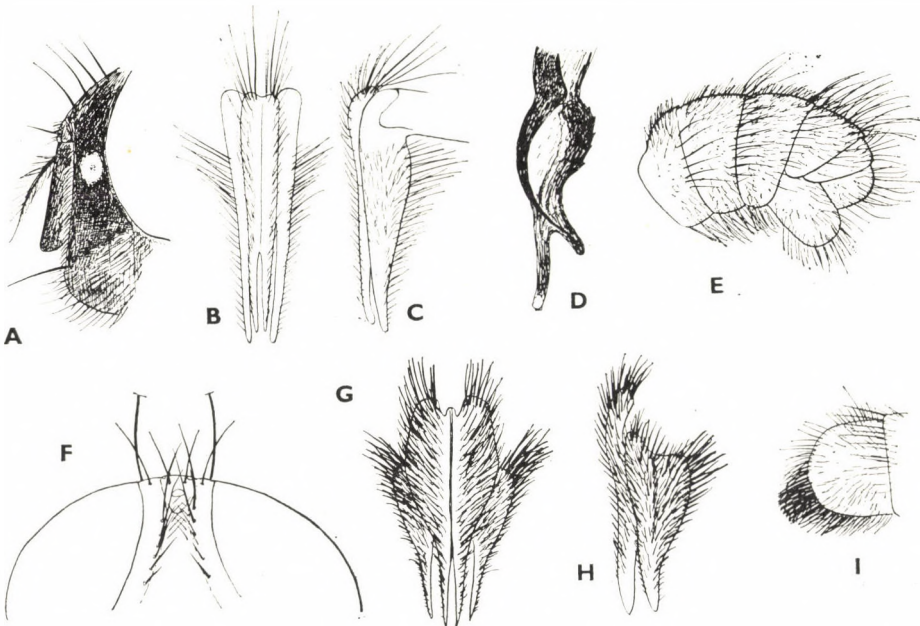
bábokból kora tavasszal, sőt enyhe téli napokon is kikelnek a legyek. A légy táplálkozás céljából a gyümölcsöt, húst és ürülékét rendszeresen látogatja, az ételmszerpiacok állandó vendége, a húsneműt a konyhában is „beköpi” petéivel: ezért a bél eredetű betegségek kórokozóinak átvitelében — más szinantrop légyfajokkal együtt — jelentős szerepet játszhat (IV—XI.) (= *erythrocephala* MEIGEN, 1826, nom. praecoccup.) — K é k d o n g ó l é g y

vicina ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

3. (2) A szárnytőlemez fekete, az elülső légzőnyílás sötétbarna. A határ a pofa vörös és fekete része között elmosódott. Színezetben és alakban teljesen hasonló az előző fajhoz, de a potrohon hátulról nézve a szelvények hátulso szegélye nem válik el élesen, és alig csillámlik a hamvassága. Teljesen eltér a hím ivarszerv alakja (3. ábra: F, G, H). A cercusok és surstylusok hosszúak, keskenyek, a végük horgasan hajlott. A nőtény hasonló színezetű, mint a hím, de nagyobb. 8—13 mm.

Európa északi felében Észak-Skandináviától az Alpok vonaláig és Magyarországig, keleten a Szovjetunió egész területén és Mongóliában is megtalálták. Hazánkban, főleg az ország északi felében (Bükk, Nyíregyháza), helyenként tömegesen található. Életmódja eltér a nem többi fajától, mert lárvái nem húsban, hanem ürülékben, főleg a falusi árnyékszékek pócegödreibe fejlődnek. A légy gyakran száll gyümölcsre, húsrá, az ételmszerpiacokon is gyakori, ezért a szinantrop legyek veszedelmes csoportjának tagja (IV—IX.)

uralensis VILLENEUVE, 1922

5. ábra. A: *Calliphora loewi* ENDERLEIN ♂ orcája, B: cercusa és surstylusa felülről, C: oldalról és D: phallosomája — E: *Acrophaga subalpina* RINGDAHL ♂ potroha oldalról — F: *A. alpina* ZETTERSTEDT ♂ homloka, G: cercusa és surstylusa felülről, H: oldalról és I: ♀ potrohvége oldalról (Eredeti)

- 4 (1) A pofa egyszínű fekete, hamvassága szürke. A tor elülső légzőnyílása barna.
- 5 (6) A fejet alul vörössárga szőr borítja. A hím homloka keskenyebb a pontszemlemezénél, a járomlemezek összeérnek. A tor gyöngye hamvasságán átszillog az acélkék hát, a rajzolatnak csak nyomai látszanak. A potroh egyszínűen vékonyan hamvas, nem csillámló, a szelvények hátulsó fele fokozatosan sötétedik. A hím ivarszerve: 3. ábra: I, J, K. A nőtény hasonló a hímhez. 9—14 mm.

Az egész palearktikus régióban gyakori. Előfordul Észak-Ázsiában, Indiában és Kínában, az orientális régióba is behatol, de él Észak-Amerikában Alaszkától Mexikóig, sőt Dél-Afrikában is. Hazánk erdeiben tavasszal és ősszel mindenütt gyakori, árnyékkedvelő faj. Emberi településeken jóval ritkább, mint a *vicina* ROBINEAU-DESVOIDY. Életmódja hasonló. Lárvája húsban, dögben fejlődik. A légy húsra, székletre is száll. Kevésbé jelentős szinantrop légyfaj (IV—X). — F e k e t e - a r c ú d o n g ó l é g y

vomitoria (LINNÉ, 1758)

- 6 (5) A fejet alul fekete szőr borítja. A hím homloka nagyon keskeny, alig 2 pontszemnyi szélességű, a járomlemezek összeérnek. Az orca felülnézetben ezüstösen csillog, oldalnézetben fekete, a közepén kerek ezüstös folt tűnik elő (5. ábra: A). A tor felül szürkén hamvas, a varrat előtt 5 élesen határolt fekete sáv díszíti. Potroha vékonyan szürkén hamvas, erősen csillámló foltokkal. Ivarszerve: 5. ábra: B, C, D. A nőtény színezete hasonló a híméhez. Orcája keskenyebb, mint a 3. csápíz szélessége. 8—12 mm.

Európa északi és középső övezetét lakja Skandináviától Magyarorszáig, keleten a Kaukázuson, Szibérián át Mongóliáig és a Távols-Keletig. Hazánkban egyetlen példányt fogtak a Pilis-hegységben (Dobogókő). Finnországban erdőlakó, húsra, dögre is száll, de az emberi településeket kerüli (VIII.)

loewi ENDERLEIN, 1903

2. nem: **Acrophaga** BRAUER & BERGENSTAMM, 1891

Acélkék színű, erőteljes, 8—12 mm-es legyek. Jellemző bélyegük a hím erősen elálló utolsó haslemeze (5. ábra: E), az ivarszervének sűrű, tüskeszerű szőrrel borított cercusa és surstylusa (5. ábra: G). Az orca fekete, nem szélesebb a 3. csápíznél. A toron 2 +3 erőteljes acrostichalis és 1 +2 intraalaris sörte áll. A szárnypikkely fehér vagy világos fahéjbarna. A szárnytőlemez és a tor légzőnyílásai sötétek. A nőtény potrohanak végén erős sörtékből álló sűrű sor látható, és sűrű sörték vannak a tojócső 1. hátlemezeinek peremén is.

A nembe 2 palearktikus fajt sorolunk. A Kárpát-medencében mindkettőt megtaláljuk, az egyik hazánkban is honos.

- 1 (2) A tor hátoldalán a varrat előtt a 2 acrostichalis sor közötti távolság kisebb, mint az acrostichalis és dorsocentralis sorok közötti távolság. A pajzsocska mindkét oldalán 3 erős sörte áll. A hím homloka körülbelül egyhatod fejszélességű, a homloksáv olyan széles, mint a járomlemez. A járomlemezen 1 orbitalis sörte áll (5. ábra: F). Ivarszerve erősen tüskés és zömök (5. ábra: G, H). A hím középső lábszárán

1 erőteljes ventralis sörtét találhatunk. A nőstény torpikkelye fehér, az 5. hátlemez púposan hajlott, a végén a sörték nagyon szorosan állnak (5. ábra: I). 8—10 mm.

Jellegzetesen boreo-montán faj. Észak-Skandináviában, az Alpokban, a Magas-Tátrában, keleten a Tien-San hegységig megtalálták. Magyarországon még nem került elő. Finnországban döglött halakra petéznek, csak a következő évben lesz belőle légy

[*alpina* (ZETTERSTEDT, 1838)]

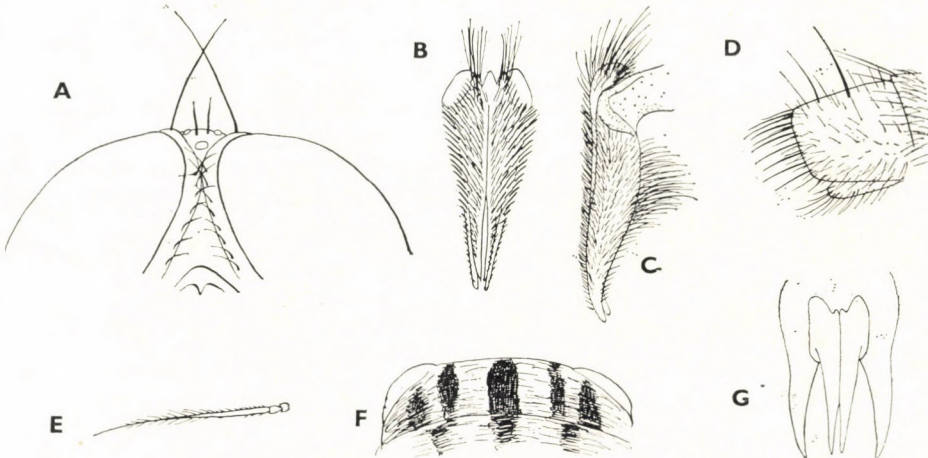
- 2 (1) A háton a varrat előtt az acrostichalis sorok közötti távolság körülbelül egyenlő az acrostichalis és dorsocentralis sorok közötti távolsággal. A pajzsocska mindkét oldalán 4 erős sörté áll. A hím homloka keskenyebb, körülbelül egytizenegyed fejszélességű, a járomlemezek összeérnek. A járomlemezen nincs orbitalis sörté (6. ábra: A). A 3. csápíz törése vörössárga és körülbelül négyszer hosszabb a 2. íznel. Ivarszerve hosszú, vékony (6. ábra: B, C). A hím középső lábán rendszeren hiányzik a ventralis sörté. A nőstény 5. hátlemeze egyenes, a végén az erős sörték között nagy hézag van (6. ábra: D). A torpikkely világos fahéjbarna. 11—12 mm.

Európában a középhegységek lakója, Svédországtól Németországon át Magyarorszáig, keleten Szibérián, Mongólián át a Távól-Keletig él. Hazánkban ritka (Zempléni-hegység, Jósvalő). Életmódja ismeretlen (VI—VIII.)

subalpina (RINGDAHL, 1931)

3. nem: *Abonesia* VILLENEUVE, 1927

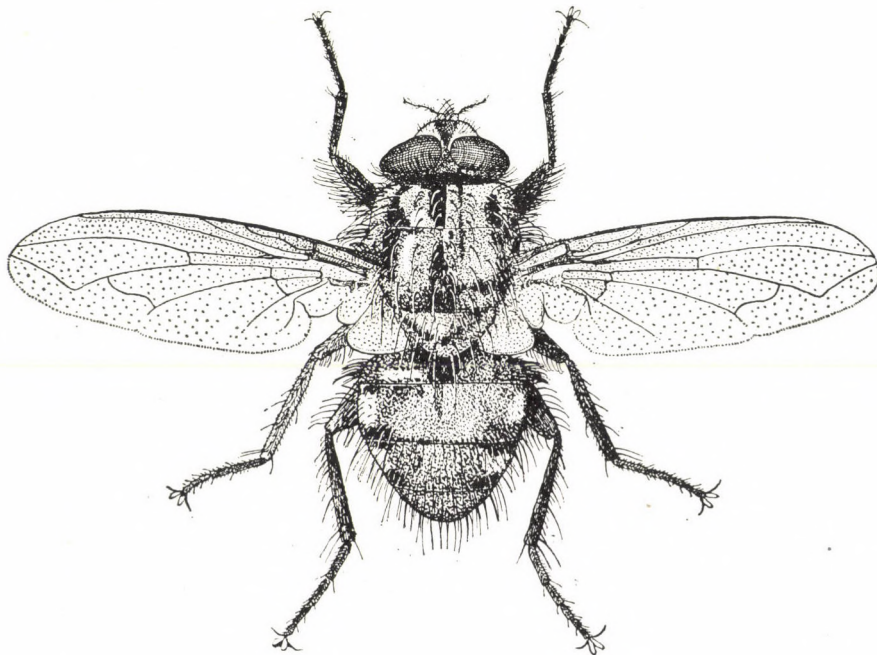
A *Calliphora*-hoz nagyon hasonló nem. Megkülönböztető bélyege a feltűnően megvastagodott és csak röviden pillázott csápsörté (6. ábra: E) és a fehér torpikkely.

6. ábra. A: *Acrophaga subalpina* RINGDAHL ♂ homloka, B: cercusa és surstylusa felülről, C: oldalról és D: ♀ potrohvége oldalról — E: *Abonesia genarum* ZETTERSTEDT ♀ csápsörtéje, F: torának a varrat előtti mintázata hátulról nézve, G: ♂ cercusa és surstylusa (G: ZUMPT nyomán, a többi eredeti)

Egyetlen európai boreo-alpin faj tartozik a nembe. Hazánkban még nem találták. Fejlődését nem ismerjük.

- — A hím homloka feltűnően széles, negyede a szem hosszúságának. Arca fekete, a tor mindkét légzőnyílása és a szárnytőlemez sötét színű. A torpikkely fehéres. Testének színe sötétkék, gyengén fehére-

7. ábra. *Onesia zumpti* SCHUMANN ♂ (Eredeti)

sen hamvas. Hátról nézve a toron a varrat előtt 5 élesen rajzolt fekete sáv fut (6. ábra: F). Ivarszerve: 6. ábra: G. A nőstény homloka olyan széles, mint a szem hossza. 7—10 mm.

Európai boreo-alpin faj. Skandináviában és az osztrák Alpokban gyűjtötték. Hazánkból még nem került elő. Finnországban emberi településeken húscsapdában fogták

[genarum (ZETTERSTEDT, 1845)]

4. nem: *Onesia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

Középnagyságú, 7—11 mm-es legyek tartoznak a nembe (7. ábra). Orcájuk szőrös. Csápjuk részben vöröses színű, a csápsörte pillás. A tor fekete, hamvasság alig takarja, a potroh fémesen csillogó acélkék vagy kékeszöld, csak gyengén csillámló hamvasság borítja. A homlok erősen, fél—egyharmad szemszélességre előreugrik (8. ábra: A). A toron a varrat mögött 3 intraalaris sörte áll, a sternopleuralis sörték száma 2 + 1. A láb fekete, a tapadókorongok erősen fejlettek. A nőstény tojócsöve rendkívül rövid.

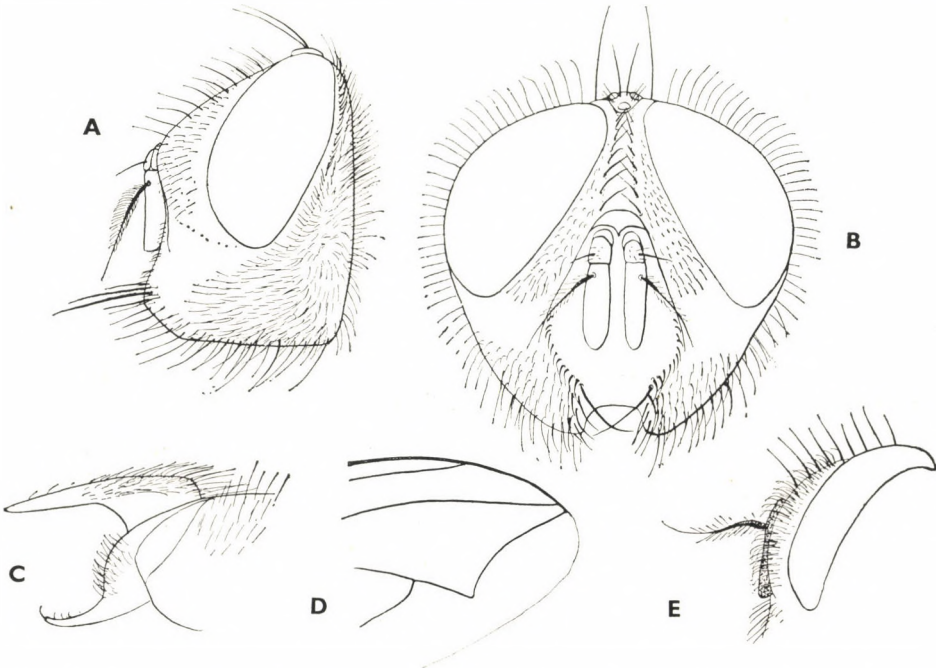
A nemnek 5 palearktikus fajt írták le, ebből négyet Magyarországon is megtaláltak. Életmódjukról biztosat nem tudunk. Elevenszülők, feltehetően gilisztákban fejlődnek.

- 1 (8) Hímek. Homlokuk keskeny, ritkán szélesebb a pontszemlemezénél.
- 2 (3) A homlok szélesebb, mint a két hátulsó pontszem széleinek távolsága (8. ábra: B). A középső lábszáron nincs ventralis sörte. A varrat előtt nem áll intraalaris sörte. A pofa szélesebb a szem fél magasságánál. A tapogató sárga. Az ivarszerv surstylusa hegyes és hátrahajlik (8. ábra: C). A középér a könyökben derékszögben hajlik vissza (8. ábra: D). 6—12 mm.

Európában Svédországtól Olaszországig és a Balkán félszigetig mutatták ki. Irodalmi adatok szerint Magyarországon Pomázon is gyűjtötték. Erdőn és mezőn sötét emberi településeken is megtalálható, az emberi ürüléket látogatja. Németországban márciustól októberig repül. Hazánkban a pomázi példányon kívül újabb adatunk nincsen

sepulchralis (MEIGEN, 1826) ♂

- 3 (2) A homlok egyforma széles vagy keskenyebb a 2 pontszem külső távolságánál. A középső lábszáron általában van ventralis sörte.
- 4 (5) Az orca szőrei hosszabbak, mint a 3. csápíz átmérője, csúcsuk előre-hajlik (8. ábra: E). A középér a tompaszögű könyök után egyenesen

8. ábra. A: *Onesia austriaca* VILLENEUVE ♂ feje — B: *O. sepulchralis* MEIGEN ♂ feje, C: cercusa és surstylusa oldalról, D: szárnycsúcsa — E: *O. zumpti* SCHUMANN ♂ orcája kissé hátulról nézve (Eredeti)

fut a szegélyig (9. ábra: A). A homloksáv keskenyebb az elülső pontszemnél és feketésbarna színű. A homlok a csáptónél oldalnézetben fél szémszélességnyire előreugrik. A 3. csápíz 2,5—3-szor hosszabb a 2.-nál; a csápsörte pillás. A fekete toron a gyenge hamvasság miatt a sávok nem feltűnőek. A szárny töve sárgás, a szárnytőlemez barnásfekete. A potroh kékeszöld fémfényben csillog, gyengén hamvas, közepén fekete hosszanti sáv nyomaival. Az ivarszerv surstylusa hosszú, csaknem párhuzamos szélű, a vége hirtelen, alig lekerekítve végződik (9. ábra: B) (7. ábra). 8—11 mm.

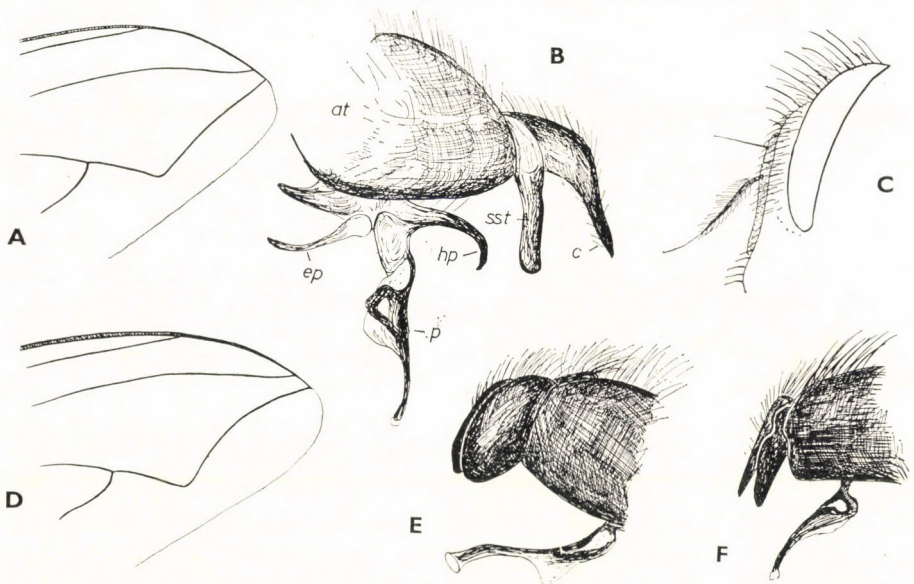
Közép-Európa déli felében Németországtól Magyarorszáig mutatták ki. Hazánk hegyvidékein kevés helyen, de ott nagy számban gyűjtötték (Budai-hegység, Pilis hegység, Bakony). Életmódja ismeretlen (IV—X.)

zumpti SCHUMANN, 1964 ♂

- 5 (4) Az orca szőre rövidebb, a szőrvégek nem hajlanak előre (9. ábra: C).
- 6 (7) A homlok oldalnézetben körülbelül fél szémszélességnyire áll előre (8. ábra: A). A középér a könyök után homorú, nem egyenes (9. ábra: D). Egyébként teljesen hasonló a következő fajhoz, de attól széles, tojásdad alakú surstylusa alapján biztosan elválasztható (9. ábra: E). 8—11 mm.

Európa déli felében Németországtól a Balkán félszigetig mutatták ki. Hazánkban sokfelé megtalálták, gyakoribb a síkságon, mint a hegyvidéken. Elemszülő, valószínűleg földigilisztákban élősködik (V—X.)

austriaca VILLENEUVE, 1920 ♂

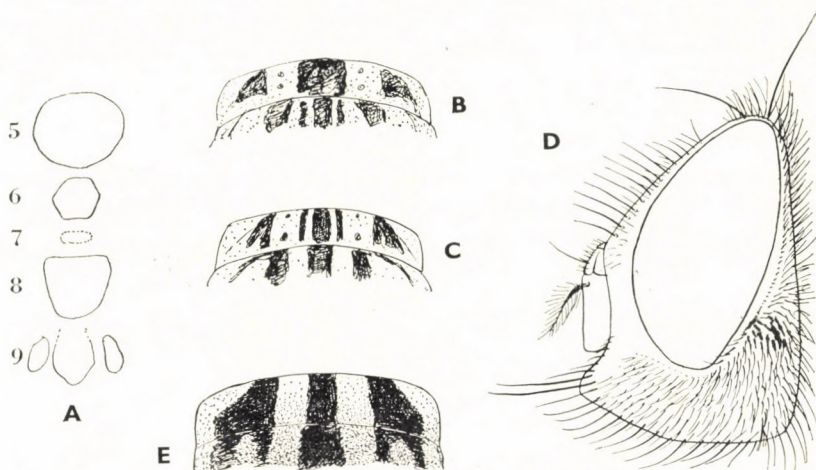
9. ábra. A: *Onesia zumpti* SCHUMANN ♂ szárnycsúca, B: ivarszerve (at = analis tergite, c = cercus, ep = elülső paramera, hp = hátulsó paramera, p = phallosoma vagy penis, sst = surstylus) — C: *O. austriaca* VILLENEUVE ♂ orcája kissé hátulról nézve, D: szárnycsúca — E: ivarszerve — F: *O. kowarzi* VILLENEUVE ♂ ivarszerve (Eredeti)

- 7 (6) A homlok körülbelül egyharmad szémszélességnyre áll előre. Egyéb-ként az *austriaca* VILLENEUVE-höz hasonló, attól biztosan csak ivar-szervének surstylusa alapján választható el (9. ábra: F). 8–11 mm.

Elterjedését hiányosan ismerjük. Csehszlovákiából, Ausztriából és Romá-niából mutatták ki. Egyetlen hazai példányunkat a Bakonyban a Cuha-völgyben gyűjtötték. Árnyékos, nedves helyeket kedvel. Németországban júniustól augusz-tusig repül (V.)

kowarzi VJILLENEUVE, 1920 ♂

- 8 (1) Nőstények. A homlok felül kb. egyharmad fejszélességű. (A *kowarzi* VILLENEUVE nőstényét nem ismerjük.)
- 9 (10) A varrat előtt nincs intraalaris sörte (néha a *zumpti* és *austriaca* fajokról is hiányzik). A tojócsövön a 8. haslemeze akkora, mint a 2–5. haslemezek együttesen (10. ábra: A). 6–12 mm
sepulchralis (MEIGEN, 1826) ♀
- 10 (9) A varrat előtt általában van intraalaris sörte. A tojócső 8. has-lemeze csak elcsökevényesedett maradványok alakjában van meg.
- 11 (12) A középér a könyöke után egyenesen fut (9. ábra: A). A toron a varrat előtt a középén általában széles fekete sáv van (10. ábra: B). A 3. csápíz kb. két és félszer olyan hosszú, mint amilyen széles. 8–11 mm
zumpti SCHUMANN, 1964 ♀
- 12 (11) A középér a könyök után homorú vonalban fut ki a szegélyre (9. ábra: D). A toron a varrat előtt a dorsocentralis sörték között általá-ban 3 sötét sáv van (10. ábra: C). A 3. csápíz hosszabb, általában legalább háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. 8–11 mm
austriaca VILLENEUVE, 1920 ♀

10. ábra. A: *Onesia sepulchralis* MEIGEN ♀ tojócsövének 5–9. haslemeze — B: *O. zumpti* SCHUMANN ♀ és C: *O. austriaca* VILLENEUVE ♀ torrajzolata hátulról nézve — D: *Melinda gentilis* ROBINEAU-DESVOIDY ♂ feje — E: *M. cognata* MEIGEN ♀ torrajzolata hátulról nézve (A: SCHUMANN nyomán, a többi eredeti)

5. nem: *Melinda* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

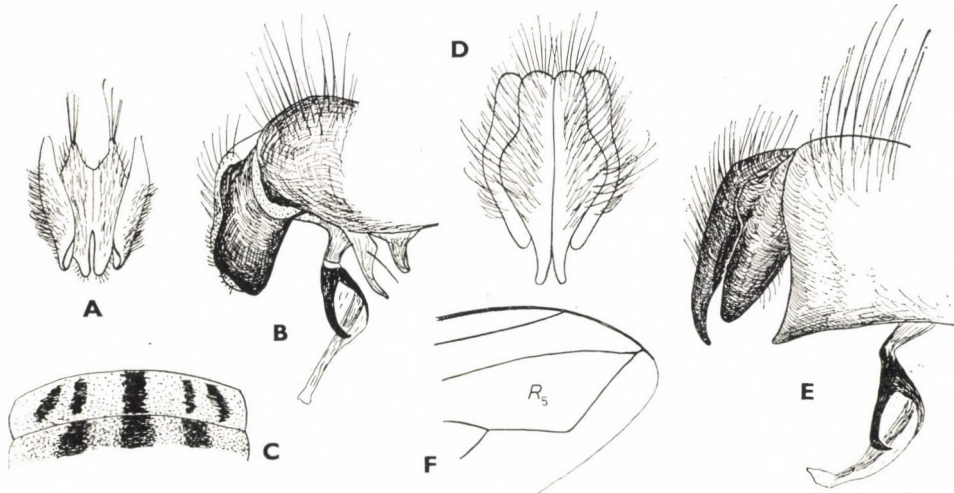
Középnagyságú, 5—10 mm-es legyek. A torpikkely fehér színű, és nincsenek rajta fekete szőrök. A homlok csak körülbelül egynegyed szémszélességnyire ugrik előre (10. ábra: D). A tor fekete, gyengén hamvas, a varrat mögött 3 intraalaris sörtével, oldalán 2 erős (lehet 1 gyenge 3. is) sternopleuralis sörtével. A potroh fémesen kékeszöld, csak vékony, nem csillámló hamvasság takarja. A szárny szintelen, a szárnytőlemez sötét. Az 5. peremsejt (R_5) nyitott. A lábak feketék, a hím karmai és tapadókorongjai nem nagyobbodtak meg. A hím ivarszervei kicsinyek, a nőstény tojócsöve rendkívül hosszú.

A nemnek 4 faja ismeretes a Palearktikumból, ebből 2 él Európában. Mindkettő hazánkban is honos. Lárvaik csigákban fejlődnek.

- 1 (2) A varrat előtt nincs intraalaris sörte, bár néha vékony szőr állhat a helyén. A tapogató feketésbarna. A nőstény torán a varrat előtt 3 széles fekete sáv fut (10. ábra: E). A hím homloka körülbelül kétszer olyan széles, mint az elülső pontszem. A hím cercusai keskenyek, (11. ábra: A) a surstylusok lapátszerűek (11. ábra: B), a phallosoma megnyúlt. Kisebb: 6—8 mm.

Egész Európában megtalálták, a tenger partjától a 2200 m-es magasságig, erdőkben és réteken egyaránt. Keleten az Ob torkolatáig és Közép-Ázsiában mutatták ki. Hazánkban főleg az alacsonyabb hegyvidékeken, de a síkságon is sokfelé gyakori. Lárvája különböző csigákban (*Discus*-, *Helicella*-fajok) élőködik. A kifejlődött lárva elhagyja a csiga héját, és a földben alakul bábba; a teljes kifejlődéséhez kb. 4 hétre van szüksége (III—X.) (= *caerulea* MEIGEN, 1826, homonym)

cognata (MEIGEN, 1830)

11. ábra. A: *Melinda cognata* MEIGEN ♂ cercusa és surstylusa, B: ivarszerve oldalról — C: *M. gentilis* ROBINEAU-DESVOIDY ♀ tormintázata hátulról nézve, D: cercusa és surstylusa felülről, E: ivarszerve oldalról — F: *Ballardia polita* MIK ♂ szárnycsúcsa (Eredeti)

- 2 (1) A varrat előtt 1 erőteljes intraalaris sörte áll. A tapogató sárgás- vagy vörösbarna. A nőtény torán a szélső sávok részben kettéváltak, így ötsávúnak látszik (11. ábra: C). A hím homloka keskeny, alig szélesebb az elülső pontszemnél. A hím cercusai feltűnően szélesek, a surstylusok kúp alakúak (11. ábra: D), a phallosoma rövid, zömök (11. ábra: E). Nagyobb: 7—11 mm.

Egész Európában és Szibérián át a Távols-Keletig megtalálták. Hazánkban főleg a hegyvidéki erdőkben gyakori, de a síkságon is előfordul. Lárva csigákban (*Helicella*) élősködve fejlődik. Több nemzedéke van évente (III—X.)

gentilis ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

6. nem: *Bellardia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863

Közepes nagyságú, 4—11 mm-es legyek. Jellemző rájuk, hogy a torpikkely felül általában szőrös, a toron a varrat mögött 2 intraalaris sörte áll, a 3. csápíz rövid, legfeljebb kétszerese a 2. íznek. Potrohuk fémesen kék vagy zöld, gyengébb vagy erősebb hamvasság borítja, utóbbi esetben csillámló rajzolatú. A fej arcrésze kisebb-nagyobb kiterjedésben vörösbarna, a homlokot fehéres hamvasság fedi. Az orcán és a pofákon rövidebb-hosszabb fekete szőrök állnak. A hímek fején 10—12 homloksörte, 1 ocellaris és 1 belső verticalis sörtepár van. A nőtényekén legfeljebb 10 homloksörte, 2 orbitalis sörte, 1 belső és 1 külső verticalis sörtepár található. A tor kékesfekete, a hamvasság gyöngye, a hosszanti sávok csak hátulról nézve tűnnek elő. A légzőnyílások sötétek. A lábak feketék, sörtézetségük egyöntetű, csak az elülső comb 1 vagy 2 hátulso sörtéjének van diagnosztikai értéke. A szárny üvegszerű vagy gyengén füstös, az 5. peremsejt lehet nyitott, zárt vagy röviden nyeles. A potroh 3—5. szelvényén erős peremsörték, a 4—5. szelvényén discalis sörték állnak. A szárnypikkely fehér vagy barnás.

A nembe 19 palearktikus fajt sorolunk, közülük 6 fajt találtak meg hazánkban, és még 1 faj előkerülése várható. Életmódjukról kevés biztos adat van, lárváik valószínűleg földigilisztákkal táplálkoznak mint élősködők vagy ragadozók.

A külső bélyegek határozatlansága miatt az ezekre épített határozókulcs csak tájékozódásra szolgál. Biztosan a fajok csak a hímek ivarszervei vagy a nőtények tojócsöve alapján választhatók el.

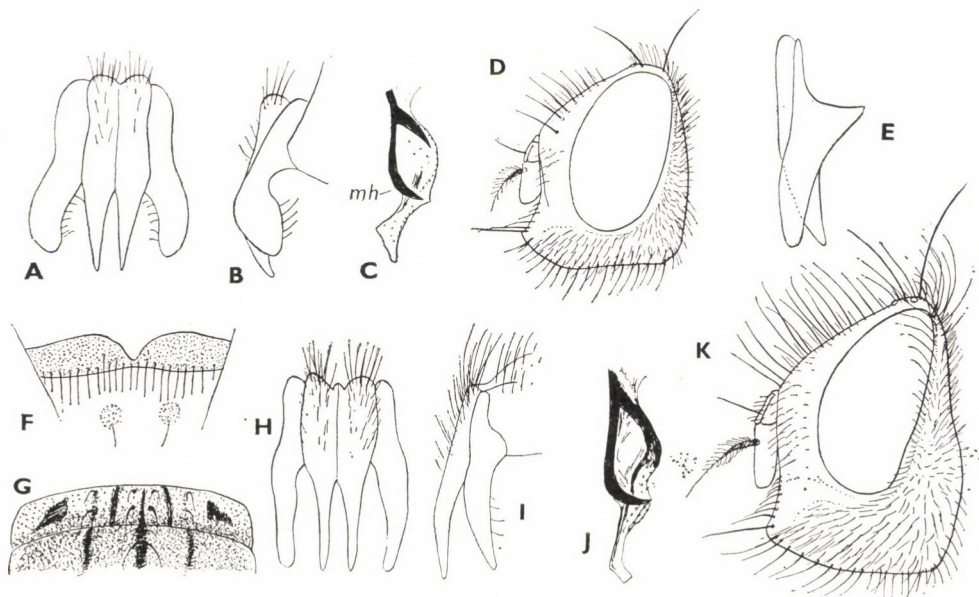
- 1 (10) Az 5. peremsejt zárt vagy nyeles (11. ábra: F, R_5).
- 2 (5) A torpikkely felül kopasz vagy csak alig észrevehető fehéres szőröcskék találhatók rajta. A potroh fényes, hamvassága csaknem hiányzik.
- 3 (4) Az 5. peremsejt határozottan nyeles (11. ábra: F). A potroh fényes, hamvasság nélkül. Apró faj. A hím homloka keskeny, nem szélesebb a pontszemlemezénél. A homlok körülbelül egyharmad szémszélességnyire ugrik előre. A járomlemez és orca ezüstösen csillog, gyengén szőrös. A toron a varrat előtt a közepén egy széles fekete sáv húzódik. A hypopleuralis sörték száma általában 4. A szárny és torpikkely sárgásfehér. A hím ivarszerv (12. ábra: A, B, C) surstylusa a közepén a legvastagabb, a mesohypophallus (12. ábra: C, *mh*) vége

tompaszögben hajlik. A nőstény homloka kb. egyharmada a fej szélességének, a szárnya barnán füstös, egyébként hasonló a hímhez. 4—6 mm.

Elterjedését hiányosan ismerjük: Dániától Ausztriáig és Spanyolországból mutatták ki. Hazánkban ritka (Fót, Tata, Dobogókő) (V—VIII.)

polita (MIK, 1883)

- 4 (3) Az 5. peremsejt zárt vagy nyitott, ritkán nyeles. A torpikkelyen néhány szőrszál található. A potrohot alig észrevehető hamvasság takarja. Ide tartozik ritkán a *stricta* VILLENEUVE (lásd még a 12. sor-szám alatt).
- 5 (2) A torpikkelyen felül fekete szőrszálak állnak.
- 6 (7) A potroh erősen hamvas, határozott csillámló foltokkal. Az orcán a csáp töve mellett erőteljes sötét folt van. Az orca és a járomlemez erősen szőrös. A hím homloka keskenyebb a pontszemlemezénél. A homlok egyharmad—kétötöd szélességnyire ugrik előre, a pofa ugyancsak egyharmad—kétötöd olyan magas, mint a szem. A vajszínű torpikkely tőfelén világos és sötét szőrszálak állnak. A fényes fekete potrohot csillámló szürke hamvasság és fekete közép-

12. ábra. A: *Bellardia polita* MIK ♂ cercusa és surstylusa felülől, B: oldalról és C: phallosomája (mh = mesohypophallus) — D: *B. stricta* VILLENEUVE ♂ feje — E: *B. obsoleta* MEIGEN ♂ cercusa és surstylusa, F: ♀ tojócsővének 1. hátlemeze — G: *B. stricta* VILLENEUVE ♀ torpikmintázata hátulról nézve, H: ♂ cercusa és surstylusa felülől, I: oldalról és J: phallosomája — K: *B. pusilla* MEIGEN ♂ feje (Eredeti)

sáv díszíti. A hím surstylusa (12. ábra: E) kúp alakú, kívül ívesen hajlik, belül homorú. A nőstény homloka körülbelül háromhetede a fej szélességének. A homlok feleannyira ugrik előre, mint a szem szélessége, a pofa kb. fél szemmagasságú. A nőstény hasonló színezetű, a tojócső 1. hátlemezőjének közepén mély bemetszés látható (12. ábra: F). 5,5—9 mm.

A déli elterjedésű fajt Németországtól Dél-Európán át Tuniszig, Franciaországtól a Kaukázusig megtalálták. A szakirodalom Magyarországról is említi. Újabb adatunk és példányunk nincs belőle

obsoleta (MEIGEN, 1824)

- 7 (6) A potroh csak gyöngén hamvas.
- 8 (9) A járomlemez és orca ezüstösen csillog és keskeny, a homlok csak egynegyed—fél szélességnyire ugrik előre (12. ábra: D). A potroh erősen fényes. Ide tartozik az esetek negyedében a *stricta* VILLENEUVE (lásd még a 12. sorszám alatt).
- 9 (8) A homlok szürkén hamvas, erősebben, fél szélességnyire előreugrik. A potrohon sötét középsáv tűnik elő. Ide tartozik az esetek csaknem felében a *pusilla* MEIGEN (lásd még a 14. sorszám alatt).
- 10 (1) Az 5. peremsejt kissé vagy határozottan nyitott.
- 11 [(16) A potroh fényes vagy alig hamvas.
- 12 (13) A hím járomlemeze és orcája ezüstösen csillog, keskeny, a homlok csak egynegyed—egyharmad olyan szélesen ugrik előre, mint a szem szélessége (12. ábra: D). A potroh fényes, alig észrevehető hamvasággal, sötét hosszanti sávval. A tor gyöngén hamvas, hátulról nézve a varrat előtt a dorsocentralisok közt általában 2—3 keskeny fekete sáv látszik (12. ábra: G). A szárny 5. peremsejtje nyitott vagy zárt. A torpikkely fehér. A hím ivarszervén (12. ábra: H, I, J) a surstylus a tőharmadában a legszélesebb. A hím mesohypophallusa derékszögben megtört kampóban végződik. A torpikkelyen csak kevés szőr-szál található. A nőstény homloka oldalról nézve egyharmad—fél szélességnyire ugrik előre, egyébként színezetben hasonló a hímhez. Kicsiny faj: 4—6 mm.

Skandináviától Német- és Lengyelországon át Magyarorszáig, keleten Szibérián át a Távols-Keletig megtalálták. Hazánkban ritka (Nyíregyháza, Vértes, Börzsöny) (V—VIII.)

stricta (VILLENEUVE, 1926)

- 13 (12) A homlok sűrűn szürkén hamvas, körülbelül fél szélességnyire ugrik előre (12. ábra: K). A potroh vékonyan hamvas, főleg a szelvények elülső fele, kivéve a középsávot. A torpikkely többnyire sárgásbarna és felül határozottan szőrös.
- 14 (15) A surstylus erősen fejlett, sarlószerű, végig keskenyedek, külső oldala fényes és erősen bemélyedt, felülnézetben szétterpesztve áll (13.

ábra: A, B, C). A torpikkely többnyire sárgásbarna. A hím homloka keskenyebb, mint a pontszemlemez átmérője. Az orca lazán szőrös (12. ábra: K), a csáptő magasságában előlnézetben sötét folt díszíti. A pofa egyharmad—fél olyan széles, mint a szem magassága. A 3. csápíz 1,5—1,8-szor olyan hosszú, mint a 2. íz. A csápsörte pillái eléri a csáp fél szélességét. A toron a varrat előtt széles középsáv látható. A szárny üvegszerű, a tövén rendszeren barnás színű. Az 5. peremsejt nyitott, néha zárt, kivételesen nyeles. A fémesen zöldeskék potrohon egyszínű fehér hamvasság és sötét középsáv látható. A peremsörték a 3—4. szelvényen feltűnően hosszúak, hosszabbak a szelvényeknél, köztük discalis sörték is állnak. A nőstény színezete hasonló a híméhez; az *agilis* MEIGEN és *obsoleta* MEIGEN nőstényeitől külső bélyegek alapján nem mindig választható el, tojócsövének alkata (13. ábra: D, E) azonban felismerhetővé teszi. 5—10 mm.

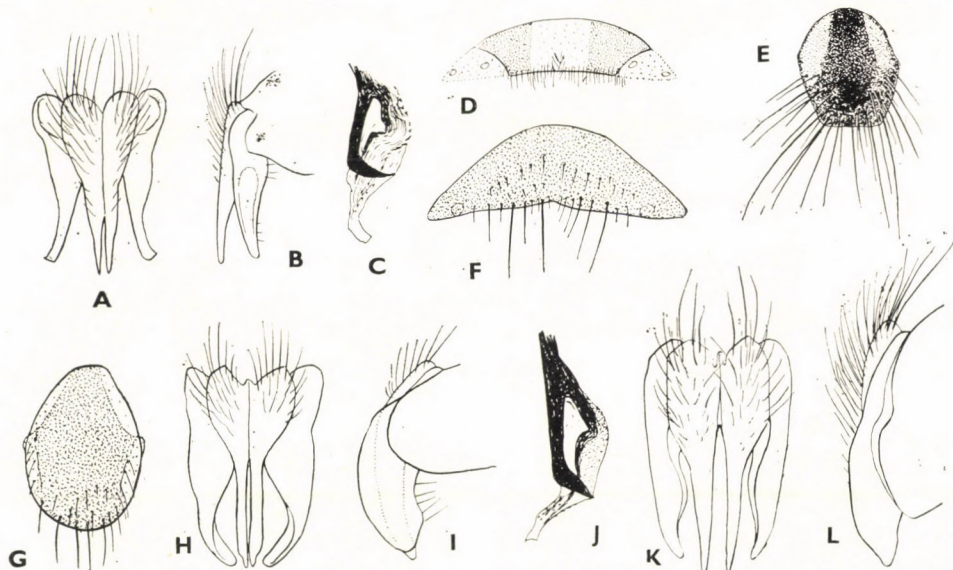
Európában Nagy-Britanniától Spanyolországig, Skandináviától Romániáig, Ázsiában Szibériáig megtalálható. Hazánkban hegyvidékeken és síkságokon egyaránt országszerte gyakori (IV—IX.)

pusilla (MEIGEN, 1826)

- 15 (14) A *surstylus* — ugyanolyan testnagyság mellett — csak fél—egyharmad olyan hosszú, mint az előző fajé. Potroha fémes kéken csillog. Egyébként hasonló az előző fajhoz. 8 mm.

Eddig Németországban és Grúziában találták. Hazánkból még nem került elő.

[**bayeri** (JACENTKOVSKY, 1937)]

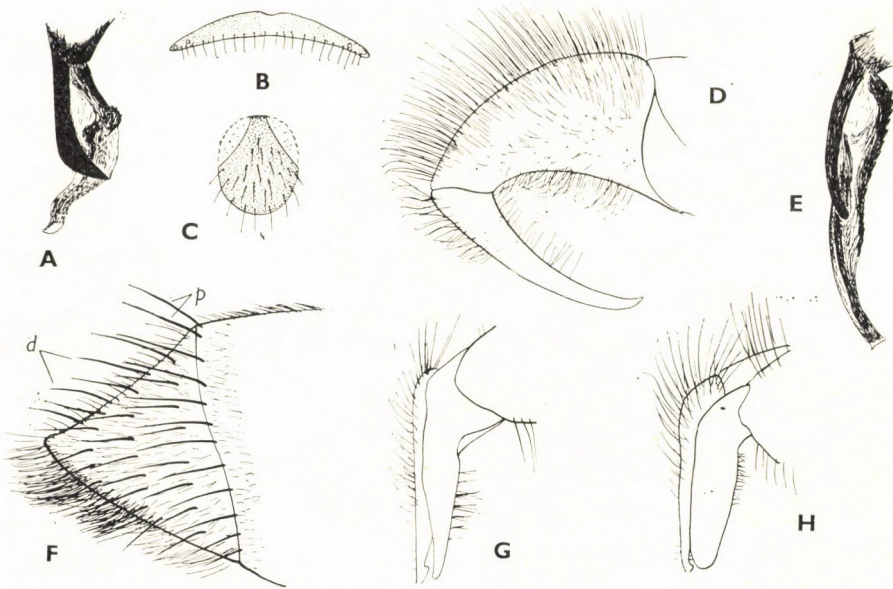
13. ábra. A: *Bellardia pusilla* MEIGEN ♂ cercusa és surstylusa felülről, B: oldalról és C: phallosomája, D: ♀ tojócsövének 1. hátlemeze és E: 1. haslemeze — F: *B. biseta* KRAMER ♀ tojócsövének 1. hátlemeze, G: 1. haslemeze, H: ♂ cercusa és surstylusa felülről, I: ugyanaz oldalról és J: phallosomája — K: *B. agilis* MEIGEN ♂ cercusa és surstylusa felülről és L: oldalról (D—G: SCHUMANN nyomán, a többi eredeti)

- 16 (11) A potroh sűrűn hamvas, határozott csillámló foltokkal.
- 17 (18) Az elülső lábszáron általában 2 posteroventralis sörte áll. A hím cercusai szív alakúan kiszélesednek, a surstylusok befelé hajlanak (13. ábra: H, I, J). A mesohypophallus vége vastag és ívesen hajlik. A homlok körülbelül fél szémszélességnyire ugrik előre, a pofa egyharmad—félszer olyan magas, mint a szem. A tor gyöngén hamvas, a varrat előtt az acrostichalis és dorsocentralis sörtesorok között sötét sávok futnak. A torpikkely szürkés- vagy sötétbarna, a sötét szőrszálak a közepéig terjednek. A potroh fémesen csillogó kék színű és erősen csillámló fehér hamvasság borítja. A nőstény hasonló a hímhez. Tojócsöve: 13. ábra: F, G. 5—10 mm.

Európa nagy részében Skandináviától Olaszországig, Franciaországtól a Szovjetunió európai részéig, az alföldről a 2100 m-es magasságokig sokfelé megtalálták. Hazánkban hegyvidékeken és síkságokon egyaránt gyűjtötték, de mindenütt kis számban (V—IX.)

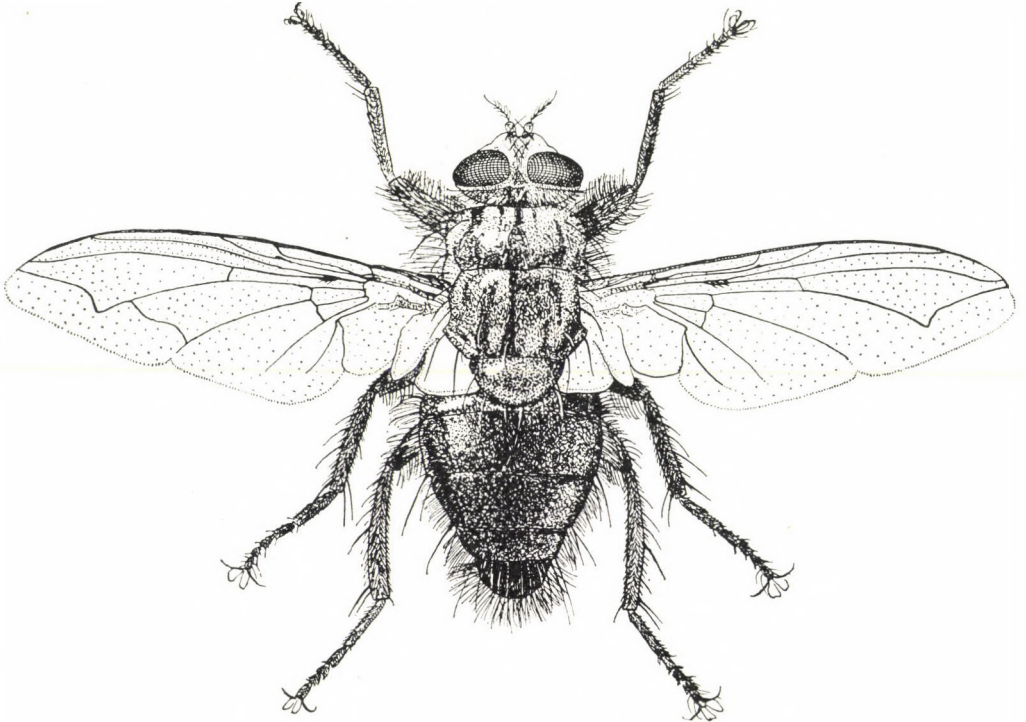
biseta (KRAMER, 1917)

- 18 (17) Az elülső lábszáron általában csak 1 posteroventralis sörte áll.
- 19 (20) Az orcát a csáptó magasságában fekete folt díszíti. Az 5. peremsejt néha nyitott, többnyire zárt. A hím ivarszerve: 12. ábra: E. A tojócső 1. hátlemezének közepe mélyen hasított (12. ábra: F). Ide tartozik — ritkán — az *obsoleta* MEIGEN (lásd még a 6. sorszámom).

14. ábra. A: *Bellardia agilis* MEIGEN ♂ phallosomája, B: ♀ tojócsövének 1. hátlemeze és C: 1. haslemeze — D: *Cynomyia mortuorum* LINNÉ ♂ cercusa és ivarszervénye, E: phallosomája és F: ♀ 5. potrohszervénye oldalról nézve (*p* = peremsörték, *d* = discalis sörték) — G: *Lucilia silvarum* MEIGEN ♂, valamint H: *L. bufonivora* MONIEZ ♂ cercusa és surstylusa (B, C: SCHUMANN nyomán, a többi eredeti)

- 20 (19) Az orcán a sötét folt gyakran hiányzik. Az 5. peremsejt mindig szélesen nyitott. A nőstény tojócsövének 1. hátlemeze keskeny és hosszú (14. ábra: B), az 1. haslemez jellegzetes alakú (14. ábra: C). A hím homloka kb. egyharmad szélességnyire ugrik előre, a pofa fél olyan magas, mint a szem. A járomlemez és az orca fehéren ham-

15. ábra. *Cynomyia mortuorum* LINNÉ ♂ (Eredeti)

vas, és laza szőrzet borítja. A fejen a szőrzet fekete, csak hátsó felszínén sárgás vagy fehér. A hím ivarszervének cercusai erősen kiszélesednek, a surstylusokon oldalnézetben két domborulatot látnunk (13. ábra: K, L). A mesohypophallus vaskos, a vége tompaszögben hajlik (14. ábra: A). A nőstény homloka egyharmad szélességű. 5—10 mm.

Európa nagy részében Svédországtól Olaszországig, Franciaországtól a Szovjetunióig megtalálták. Hazánkban főleg a hegyvidékeken sokféle gyűjtötték, de csak 1—1 példányban. A lárvák talajban élnek, valószínűleg mint ragadozók vagy élősködők földigilisztákkal táplálkoznak. Az imágókat hús, ürülék nem vonzza (V—IX.)

agilis (MEIGEN, 1826)

7. nem: *Cynomyia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

Feltűnően nagy, hosszúkas, csillogóan kék vagy kékeszöld színű legyek tartoznak a nembe (15. ábra). A hímek ivarszerve feltűnően nagy, az óriásira

fejlődött surstylus sarlószerűen hajlott (14. ábra: D). A varrat mögött csak 1 pár acrostichalis sörte áll.

Csak 2 nearktikus és 1 palearktikus elterjedésű faj tartozik a nembe, utóbbi hazánkban is él. Lárvaí döögökben és halhullákban fejlődnek.

- — A fej elülső fele: a homlok, az orca, az arcpajzs és a pofa elülső része élénk világos narancssárga színű, leheletszerű arany színű hamvasság borítja. A fej hátulsó fele sötét. A hím homloka háromszor szélesebb, mint a pontszemlemez, és mindössze 4—6 homloksörtéje van. A pofa körülbelül fele olyan magas, mint a szem. A hátrahajló felső orbitális sörte eléggé fejlett. A tapogató élénksárga. A tor gyengén hamvas, hátulról nézve a varrat előtt 5 élesen rajzolt fekete sáv díszíti. A potroh csillogó acélkék vagy kékeszöld, minden hamvasság nélkül. Ivarszerve: 14. ábra: D, E. A nőstény hasonló színű, 5. potroh-szelvénye oldalról nézve felül erősen homorú (14. ábra: F), tele vas-kos perem- és discalis sörtékkel (15. ábra). 9—18 mm.

Európa nagy részében Skandinávia subarktikus részétől a Balkánig és az Alpokig, keleten Közép-Ázsiáig („Turkesztán”) és Mongóliáig megtalálták. Hazánkban főleg a hegytetőkön az erdei ösvényeken sütkérezve, ritkán a síkságon is előfordul, de sehol sem tömegesen. Húsrá száll. Lárvaí döögben fejlődnek (V—VII.)

— H e g y i d ö g l é g y

mortuorum (LINNÉ, 1758)

8. nem: *Lucilia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

Fémfényű, aranyzölden, ritkábban kéken vagy bronzvörösen csillogó, fényes vagy nem csillámlóan hamvas, közép nagyságú legyek tartoznak a nembe. A hátsörtézet erőteljes, a varrat mögött 2 vagy 3 acrostichalis és 2 vagy 3 intraalaris sörte áll. A suprasquamalis lécen elől és hátul sörtecsomó látható (3. ábra: A, *ssq.*). A torpikkely kopasz. Az orcákon nincs szőr vagy sörte. Az r_{4+5} éren a tövétől kisebb-nagyobb távolságig sörtecskék sorakoznak. A csáp hosszan tollas.

A Palearktikumból mintegy 14 faj ismeretes, amelyből 9-et találtak meg hazánkban. Több nem is várható. Petéiket húsrá, dögre, de élő állatokra (békák), sebekre (juhok) is rakják, amivel azok elhullását okozhatják. Ezzel a dögevéstől az élősködésig minden átmenetet megtalálhatunk náluk, néha ugyanazon fajon belül. A legyek a húst, ürüléket, gyümölcsöt egyaránt látogatják, a városok piacait is ellepik, ezért a legveszedelmesebb szinantrop légyfajok tartoznak a nembe.

- 1 (16) A szárnytölemez fekete vagy sötétbarna.
- 2 (3) A varrat mögött 3 acrostichalis sörte áll. A potroh 3. szelvényének közepén 2 erős, felálló peremsörte található. Sötétebb és karcsúbb, mint a *Lucilia*-fajok többsége. A hím homloka keskeny, alig szélesebb a pontszemlemeznél, körülbelül egyharmadát—felét alkotja a homloksáv. Az orca nem szélesebb a 3. csápíznél, és fehéresszürkén hamvas. A tapogató fekete. A tor és potroh csillogóan zöld színű, alig észrevehető leheletszerű hamvassággal. A tor légzőnyílásai feketék. A potroh 1 + 2. szelvénye fekete, a 4. szelvényen erős peremsörtesor fut körül, az utolsó szelvényen több sorban erős discalis

sörték is állnak. A szárnypikkely fehér, a torpikkely világosbarna. Ivarszerve: 14. ábra: G. A surstylus oldalról keskeny, a cercus kampos végű. A nőstény hasonló a hímhez, de homloka körülbelül egyharmada a fej szélességének, és a torpikkelye fehér színű. A lábak feketék. 7—10 mm.

Egész Európában, Japánban és Észak-Amerikában elterjedt faj. Hazánkban az erdőktől a szikes pusztáig és a városi piacokig mindenütt gyakori. A légy főleg húrra száll, de rápétézik az élő békára is, amelyet a beburakodó lárvák az esetek felében el is pusztítanak (V—IX.)

silvarum (MEIGEN, 1826)

- 3 (2) A varrat mögött általában 2 acrostichalis sörte áll.
- 4 (5) A potroh 3. hátlemezének közepén 2 hosszú erőteljes peremsörte áll. A hím surstylusa szélesebb, mint a *silvarum*-é (14. ábra: H), egyébként nagyon hasonló az előbbi fajhoz. Nőstényét a hasonló *silvarum*-étől a 2 acrostichalis sörte (néha 3!) és a keskenyebb, egynegyed fejszélességű homlok, a világosabb tapogató választja el. 8—10 mm.

Nyugat-Európától Szibériáig és Észak-Afrikáig megtalálták. Hazánkban ritka, vizes területeken került elő 1—1 példány. Lárva váz varangyok, békák, gótték, szalamandrák élősködője, és többnyire azok pusztulását okozza (V—VIII.)

bufonivora MONIEZ, 1876

- 5 (4) A potroh 3. hátlemezének közepén nincsen erőteljes peremsörte.
- 6 (11) Hímek.
- 7 (8) Az ivarszerv anális szelvénye fényes zöld színű, feltűnően nagy és duzzadt (16. ábra: A), ami valamennyi *Lucilia*-fajtól megkülönbözteti. A cercus oldalnézetben hátrafelé hajlik, a surstylusok kettős hegyűek (16. ábra: B). A homlok nagyon keskeny (16. ábra: C), körülbelül fele olyan széles, mint a 3. csápíz. A fejtetőn csak a 2 keresztezett belső verticalis sörte áll. A 3. csápíz háromszor hosszabb a szélességénél, az orca keskenyebb a csápszélességnél. A tapogató világos barnássárga. A fejet hátul túlnyomóan fehér szőr borítja. A tor és potroh sárgászöld, ritkábban kékeszöld, kék vagy bronzos árnyalatú, a hamvasság alig észrevehető nyomaival. 6—11 mm.

Az egész palearktikus régióban Európától a Távol-Keletig elterjedt faj. Hiányzik a magas északon. Hazánkban erdőkben mindenütt közönséges. Lárvaiban, dögben fejlődnek, az imágó húst, gyümölcsöt, ürüléket egyaránt látogat, de mivel a lakott helyeket kerüli, közegészségügyi jelentősége sokkal kisebb, mint a *sericata*- és *illustris*-fajoknak (IV—X.) — F é m z ö l d ö g l é g y

caesar (LINNÉ, 1758) ♂

- 8 (7) Az anális szelvény keskeny, fekete vagy zöldes és kisebb.
- 9 (10) A fejet hátul fehér szőr borítja. A csáp 3. íze nagyon hosszú, mintegy négyszer hosszabb a szélességénél. Az ivarszerv surstylusa rövid,

lekerekített, és dús fehér szőr borítja (16. ábra: E). Homloka körülbelül fél csápszélességű. Egyébként teljesen hasonló a *caesar*-hoz. 5—11 mm.

Európától Szibérián át a Távols-Keletig és Japánig, ezenkívül Ausztráliában mutatták ki. Hazánkban főleg a hegyvidéki erdőkben gyakori. Lárvai dögben fejlődnek (V—X.)

ampullacea VILLENEUVE, 1922 ♂

- 10 (9) A fejet hátul fekete sörtécskék borítják. A csáp 3. íze mintegy két és félszer—háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. A surstylus hosszú, horgasan hajlott (16. ábra: F). Hasonló a *caesar*-hoz, de homloka kb. olyan széles, mint a 3. csápip, és a légy általában kisebb. 5—10 mm.

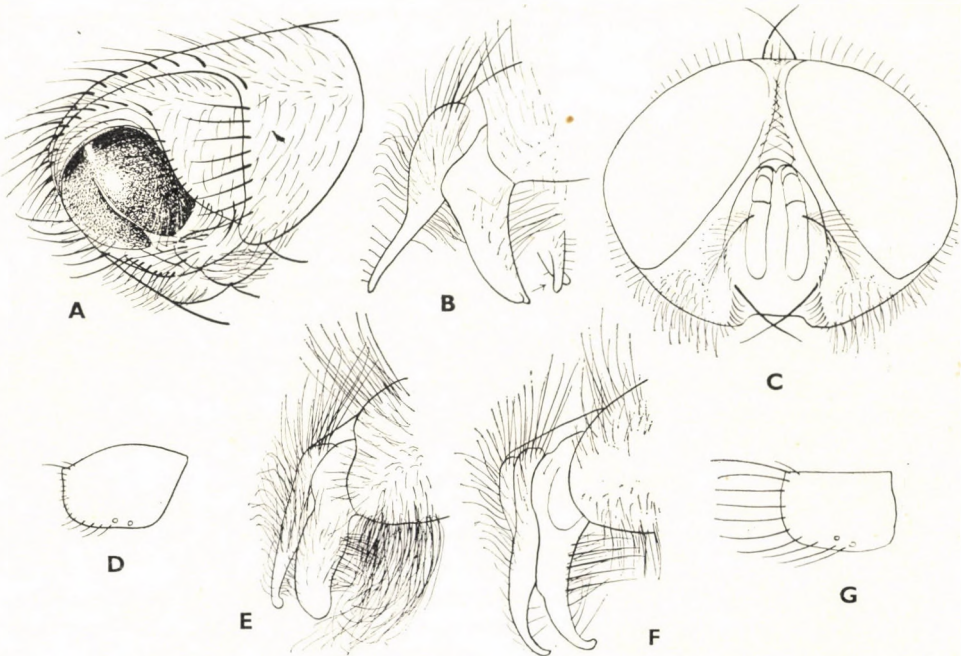
Az egész Holarktiszbán elterjedt faj. Hazánkban nem gyakori. Főleg a síkságok nedves réteiben, ligeterdeiben gyűjtötték. Lárva dögben fejlődik. Kedveli az ember közelségét, ezért több országban (USA, Finnország) a járványos gyermekbénulásos megbetegedések számát e faj gyakoriságával hozták összefüggésbe (V—IX.)

illustris (MEIGEN, 1826) ♂

- 11 (6) Nőstények.

- 12 (13) A tojócső 1. szelvénye oldalnézetben púpos hátú, a szegélyszőrtéi rövidek, vékonyak, hézagosságúak (16. ábra: D). A 3. csápip körülbelül háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. 6—12 mm

caesar (LINNÉ, 1858) ♀

16. ábra. A: *Lucilia caesar* LINNÉ ♂ potrohvége alulról, B: cercusa és surstylusa, C: feje és D: ♀ tojócsővének 1. szelvénye oldalról — E: *Lucilia ampullacea* VILLENEUVE ♂, valamint F: *L. illustris* MEIGEN ♂ cercusa és surstylusa — G: *L. ampullacea* VILLENEUVE ♀ tojócsővének 1. szelvénye oldalról (Eredeti)

- 13 (12) A tojócső 1. szelvénye oldalnézetben felül egyenes vagy kissé homorú, a sörték a peremén hosszúak és teljes sort alkotnak (16. ábra: G).
- 14 (15) A fejet hátul fehér szőr borítja. A csáp 3. íze körülbelül háromszor—négyyszer olyan hosszú, mint amilyen széles. 6—12 mm
ampullacea VILLENEUVE, 1922 ♀

17. ábra. *Lucilia sericata* MEIGEN ♂ (Eredeti)

- 15 (14) A fejet hátul fekete sörtécskék borítják. A 3. csápíz mintegy két és félszer, ritkábban háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. 6—11 mm
illustris (MEIGEN, 1826) ♀
- 16 (1) A szárnytőlemez fehér vagy világos színű. A varrat mögött 3 acrostichalis söрте áll. A hímek potroha fényes, a nőstényeké lehellet-szerűen fehéren hamvas.
- 17 (18) A középső lábszáron 1 anterodorsalis söрте áll. A homlok jóval szélesebb a 3. csápíznél (17. ábra), amiből fele a homloksávra esik (18. ábra: A). A nőstény potroha erősebben hamvas, a közepén a fény irányától függően élesen elválasztott. A hím orcája körülbelül másfél csápszélességű, a nőstényé még szélesebb, és fehéresszürkén csillog. Színe aranyzöld, kékes vagy bronzos árnyalattal. A hím ivarszerve: 18. ábra: B (17. ábra). 5—10 mm.

Eredetileg holarktikus faj, de mint szinantrop légyfaj az emberrel az egész Földön elterjedt. Hazánkban, kivéve a zárt erdőket (ahol a *caesar* helyettesíti), lakott és lakatlan területeken egyaránt mindenütt közönséges. Az emberi ürülé-

ken a szabadban elsőnek jelenik meg, a friss hullára rögtön lerakja petéit, sőt az élő állatok sebeire is rápetézik. A kikelő lárvák nálunk csak az elhalt, beteg szövetekből táplálkoznak, egyes országokban (Skócia) a juhok élő szöveteibe is behatolnak, és az állatok elhullását okozhatják. Tömegesen él a nagyvárosokban, ahol az élelmiszerpiacok fő léglátogatója, ellepve a kitett gyümölcsöt és húst. Ezért éghajlatunk alatt a legveszedelmesebb szinantrop légyfaj. Jelentős szerepe lehet a hastífusz, vérhas, dizentéria és más bél eredetű járványos betegségek terjesztésében (IV—X.) — S e l y m e s d ö g l é g y

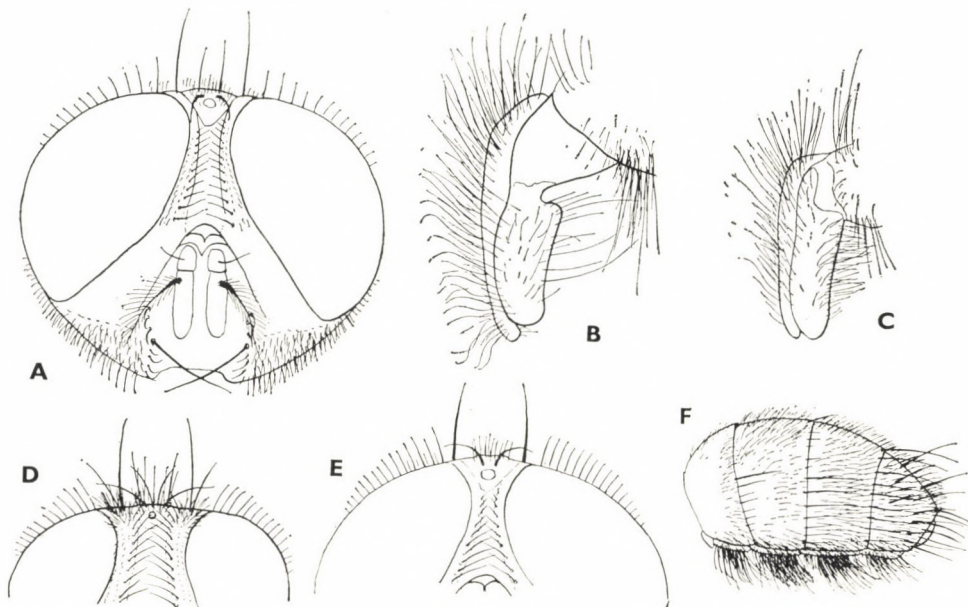
sericata (MEIGEN, 1826)

- 18 (17) A középső lábszáron 2—4 anterodorsalis sörte áll.
- 19 (24) Hímek. A potroh fényes, nem hamvas.
- 20 (21) Homloka keskeny, alig szélesebb a 3. csápíznél (18. ábra: E), amiből egyharmad jut a homloksávra. Az utolsó potrohszelvényen csak hosszú, vékony szőrszálak állnak. Ivarszerve: 18. ábra: C. A cercusok a középen észrevehetően összeszűkülnek. 5—12 mm.

Egész Európában megtalálható. Hazánkban hegyvidékeken és síkságokon egyaránt országszerte gyakori. Fejlődéséről keveset tudunk. A kecske sebeitől nevelték ki. A légy székletre, húsrá egyaránt száll, az élelmiszerpiacokat is látogatja, így szinantrop légyfaunánknak egy kevésbé jelentős tagja (V—X.)

richardsi COLLIN, 1926 ♂

- 21 (20) A homlok feltűnően széles, 2—4 csápszélességű. Az utolsó potrohszelvényen erős, vastag discalis sörték állnak (18. ábra: F).

18. ábra. A: *Lucilia sericata* MEIGEN ♂ feje, B: cercusa és surstylusa — C: *L. richardsi* COLLIN ♂ cercusa és surstylusa — D: *L. pilosiventris* KRAMER ♂ és E: *L. richardsi* COLLIN ♂ homloka — F: *L. pilosiventris* KRAMER ♂ potroha oldalról nézve (Eredeti)

- 22 (23) A haslemezeken hosszú, sűrű sörtékből álló szőrkefe van (18. ábra: F). A homlok négyszeres csápszélességű (18. ábra: D). A 3. potrohszelvény közepén nincs erőteljes szegélysorte. Az orca másfél csápszélességű. Ivarszerve: 19. ábra: C. A cercusok egyenesek. Szárnytövis hosszú (19. ábra: B), de gyakran letörik. Legnagyobb *Lucilia*-fajunk. 7—12 mm.

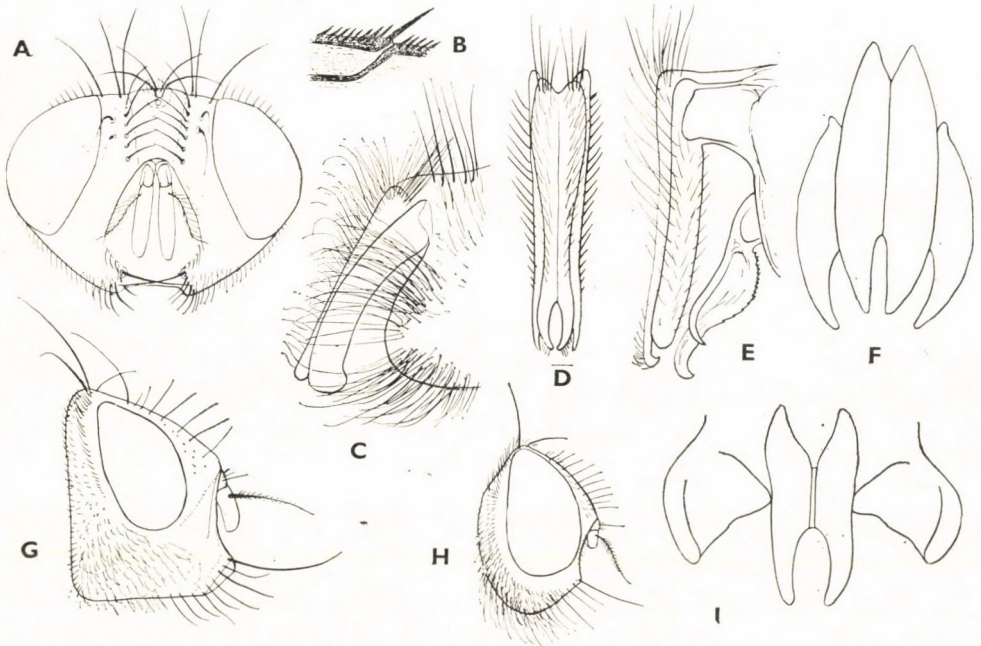
Hazája Európa, Franciaországtól a Szovjetunióig, keleten Kínáig terjedt el, de mindenütt ritka. Hazánkban sokféle előkerült, kis magasságban, főleg az Alföldön (Hortobágy!) és kevés példányban. Húson és székleten is gyűjtötték. E fajnak valószínűleg csak szinonimája az al-dunai Kolumbácsról leírt *pilosa* BARANOV, 1933 faj, amelynek csak az utolsó haslemezőn van szőrkefe (V—IX.)

pilosiventris KRAMER, 1910 ♂

- 23 (22) A haslemezeket csak a szokott sörtézettség fedi. A homlok kétszeres csápszélességű. A 3. potrohszelvényen felül 2—4 erős, felálló, hosszú peremsörte van. A szárnytövis rövid, alig emelkedik ki a sörtécskék sorából. Ivarszerve: 19. ábra: D, E. Kisebb: 6—7 mm.

Ritkasága miatt csak kevés országból jelentették, ezek: Franciaország, Németország, Ausztria, Svédország, a Szovjetunió európai és ázsiai területei és Kína. Magyarországon síksági réteken (Csévharaszt, Dömsöd, Hortobágy, Aranyosgyány) találtak néhány példányt. Életmódja ismeretlen (VII—VIII.)

regalis (MEIGEN, 1826) ♂

19. ábra. A: *Lucilia pilosiventris* KRAMER ♀ feje, B: szárnytövis és C: ♂ ivarszerve — D: *L. regalis* MEIGEN ♂ cercusa, surstylusa és E: ivarszerve oldalról — F: *Pseudonesia puberula* ZETTERSTEDT ♂ cercusa, surstylusa és G: feje — H: *Eggisops pecchioli* RONDANI feje és I: ivarszerve (G, H: SÉGUY — F, I: ZUMPT nyomán, a többi eredeti)

- 24 (19) Nőstények. A potroh vékonyan fehérén hamvas. A következő 3 faj nősténye teljes biztonsággal nem mindig választható el.
- 25 (26) Nagy, átlag 9 mm-es légy. A szárnyon feltűnően hosszú (de gyakran letört, ezért hiányzó), a szomszédos sörtécskéknél kétszer—háromszor hosszabb szárnytövis emelkedik ki (19. ábra: B). Az orca ezüst-fehéren csillog, és csaknem kétszer olyan széles, mint a 3. csápíz. A homloksáv elől olyan széles, mint az egyik járomlemez (19. ábra: A). A középső lábszár 2—3 anteroventralis sörtéje csaknem egyforma erős. A potroh discalis sörtéi csaknem olyan vastagok, mint az előttük sorakozó peremsörték. 8—12 mm
pilosiventris KRAMER, 1910 ♀
- 26 (25) Kisebb, átlag 7 mm-es legyek. A szárnytövis rövid, a sorból alig emelkedik ki. Az orca körülbelül egyforma széles a 3. csápízzel.
- 27 (28) Az utolsó potrohszelvényen erőteljes discalis sörték állnak. A 3. potrohszelvény közepén 2—4 erős, felmeredő, az utolsó potrohszelvény közepéig érő peremsörte áll. 7—8 mm **regalis** (MEIGEN, 1826) ♀
- 28 (27) Az utolsó potrohszelvényen csak vékony szőrök vannak, kivéve a peremsörtéket. A 3. szelvény közepén csak vékony, fekvő, az utolsó szelvény közepét el nem érő peremsörték állnak. A homloksáv elől kétszer olyan széles, mint egy járomlemez. 5—12 mm
richardsi COLLIN, 1926 ♀

9. nem: **Pseudonesia** VILLENEUVE, 1924

Az idetartozó faj inkább kis Sarcophagidára emlékeztet. Teste fekete és nem zöld vagy kék. A csápsörte rövid alig hosszabbak a sörte tövének átmérőjénél. A propleura kopasz.

Egyetlen európai, boreo-alpin faj tartozik a nembe, amelynek előkerülése hazánkban is várható. Életmódja ismeretlen.

- — A hím feje oldalnézetben az előreálló szájperem miatt csaknem négyzet alakú (19. ábra: G). A homlok egyharmad—egyhatod olyan széles, mint a szem hosszúsága. Az orca egyharmad olyan széles, mint a szem szélessége: felül fekete, alul vörösbarna. A pofa fele olyan magas, mint a szem. A csáp feketésbarna. A csápsörte pillái felül rövidek, alul még rövidebbek, nem érik el a sörte tövének vastagságát. A tapogató sárga, kissé hajlott. A fekete tor szürkén hamvas, csak elmosódott hosszanti sávok díszítik. Az acrostichalis sörték száma 1 + 2. A prosternum és propleura szőrös. A középső lábszáron 3 anterodorsalis sörte áll. A láb tapadókorongjai feltűnően nagyok, szögletesek. A potroh Sarcophagida-szerű, a fehéres hamvasságon át fényesen csillogó. A haslemezeket meglehetősen hosszú szőr borítja. Ivarszerve: 19. ábra: F. A nőstény homloka szélesebb, háromtöde a szem hosszúságának. A fejsörték hosszúak. 5,5—7 mm.

Ritka boreo-alpin faj: Skandináviában és Ausztriában találták. Hazánkban elő nem került elő

[**puberula** (ZETTERSTEDT, 1838)]

10. nem: **Eggisops** RONDANI, 1862

Középnagyságú, a *Melinda* ROBINEAU-DESVOIDY nemre emlékeztető faj tartozik a nembe. Kopasz prosternuma és hím ivarszervének rendkívül széles surstylusa azonban valamennyi rokon nemtől megkülönbözteti.

Az ide tartozó egyetlen faj Európában él, hazánkban még nem találták.

- — A hím homloka egyhatod—egynyolcad olyan széles, mint a szem hosszúsága. A homloksáv a pontszemlemez csúcsánál egyszer—kétszer olyan széles, mint a járomlemez. Az orcát hosszú szőr borítja (19. ábra: H). A pofa egyharmad olyan magas, mint a szem. A csáp fekete, a 3. íz nagyon széles, másfélszer olyan hosszú, mint a 2. íz. A tapogató csak fele olyan hosszú, mint a szívóka, keskeny és sötétbarna színű. A tor fényes fekete, elég sűrűn szürkén hamvas. A légzőnyílások feketésbarnák. A propleura szőrös, a prosternum kopasz. A szárnytőlemez barna vagy fekete. A 2 erős szárnytővis szétáll. A torpikkely sárgás, kopasz. A potroh kúp alakú, fényes fekete, a hamvasság fehéres. Ivarszerve: 19. ábra: I. A nőstény homloka háromötöd olyan széles, mint a szem hossza. A fejsörték hosszúak. 5—9 mm.

Európai faj: a Brit-szigetektől Közép- és Dél-Európáig mutatták ki. Hazánk-ból még nem került elő. Elevenszülő, lárvái csigákban fejlődnek

[**pecchioli** RONDANI, 1862]

11. nem: **Pollenia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

A *Pollenia*-kat a Calliphoridae család valamennyi nemétől megkülönbözteti, hogy a potroh sosem csillogó fémes zöld vagy kék, hanem több-kevesebb hamvassággal borítva fekete alapszínű, és torukat a nagy sörtéken és finom fekete szőrön kívül még hullámos, hosszú, lágy sárgás szőrök is borítják, amelyek a háton hamar lekopnak, de a szárnytő alatt mindig megtalálhatók (20. ábra). A hímek homloka keskeny, szélessége az elülső pontszem átmérőjének egy—háromszorosa, ritkán szélesebb, a nőstényeké általában egyharmada a fejszélességnek. A csápok közt feltűnik a többé-kevésbé fejlett arcél, alakja lehet éles, keskeny vagy széles, lapos. A tor sörtézettisége nagyon egyöntetű, az acrostichalis sörték száma 2 + 3, ritkán 2 + 2, a dorsocentralisoké 2 + 3, a sternopleuralisoké 1 + 1. Kevés támpontot ad a határozáshoz a lábak sörtézettisége, csak az elülső lábszár hátulsó oldalán van 1 vagy 2 sörte, és a középső lábszár anterodorsalis sörtéje változhat 1 és 3 között. A többi lábsörte száma a különböző fajokon azonos. A szárny szintén kevés változatosságot nyújt: az 5. peremsejt (R_5) lehet nyitott vagy zárt, ritkán rövid nyeles. Színe víztiszta vagy barnán füstös. A potroh rendszeren széles tojásdad, fent többnyire lapos, többé-kevésbé csillámló rajzolatú (20. ábra), erősebb sörték csak a 2 utolsó szelvényén állnak. A hím ivarszerv alakja döntő jelentőségű a fajok szétválasztásában. Ez azért is fontos, mert nagyon szűkölködnek a meghatározásban felhasználható jó bélyegeken. Ugyanakkor az egy fajon belüli változatosság igen nagy. Ezért a *Pollenia*-kat élesen körülhatárolni nem mindig tudjuk, mindig marad néhány példány, amelynél a kulcs csődöt mond.

A nem fajai csaknem kizárólag a Palearktikumot lakják, néhány faj Észak-Amerikában is él — valószínűleg behurcolták —, vagy átmegy az orientalis régióba. Mivel a szerzők a fajokat hol szétbontják, hol összevonják, nem tudjuk megmondani, hány faj ismeretes. Ma mintegy 20—22 palearktikus fajt tartunk számon, amelyek közül 12-t találtak meg hazánkban, egy 13. előfordulása pedig valószínű. A legyek kora tavasztól késő ősziig, sőt enyhe téli napokon is röpködnek. Lárvaik, amennyire életmódjukat ismerjük, földigilisztákban élőködnek.

20. ábra. *Pollenia rudis* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

- 1 (2) A sugárér tövén posterodorsalisan finom sörték sorakoznak (mint 3. ábra: A, st). Az arcél hiányzik. A potroh fényes fekete, vagy csak vékony hamvasság takarja. A hím homloka csak egyszer—kétszer olyan széles, mint a pontszem. A 3. csápíz másfélszer—kétszer olyan hosszú, mint a 2. íz. A tor fénytelen fekete, nincs sötét középsávja. A szárny kissé barnás, a szárnytőlemez fekete, az 5. peremsejt zárt vagy rövid nyeles. A lábak feketék. A hím ivarszerve: 21. ábra: A. A nőstény homloka valamivel szélesebb, mint a szem hosszúsága, a homloksáv mintegy háromszor olyan széles, mint a járomlemez. 8—11 mm.

Közép-Európa északi részében, Német- és Lengyelországban, Csehszlovákiában és keleten Grúziáig honos. Hazánkból még nem került elő, de valószínűleg nálunk is él

[**atramentaria** (MEIGEN, 1826)]

- 2 (1) A sugárér töve kopasz.
- 3 (6) A potroh fényes fekete vagy vékonyan hamvas, gyengén csillámló rajzolatú. Az arcél mindig erősen fejlett és éles. A vibrissák magasan állnak, és összeszűkítik az arcot (21. ábra: B). A pajzsocskán a csücs-sörtéken kívül még 3 pár közel egyforma erős sörté áll.

- 4 (5) A hím fejtetőjén 1 pár erős belső verticalis sörte keresztezi egymást (21. ábra: B). A nőstény potrohának 6. hátlemezen a közepén bemetszés látható (21. ábra: C). A tor hátulsó légzőnyílása élénk vörösbarna színű. Legnagyobb *Pollenia*-fajunk. A tor elülső fele szürkén hamvas, 2 keskeny sávval, a varrat mögött széles fekete középsáv fut. A potroh szürkén hamvas, erősebb vagy gyengébb csillámló rajzolattal, sosem fényes fekete. A hím ivarszervének surstylusa a végén hirtelen kiszélesedik, és élesen levágva végződik (21. ábra: D), paraphallusa: 21. ábra: E. 7—12 mm.

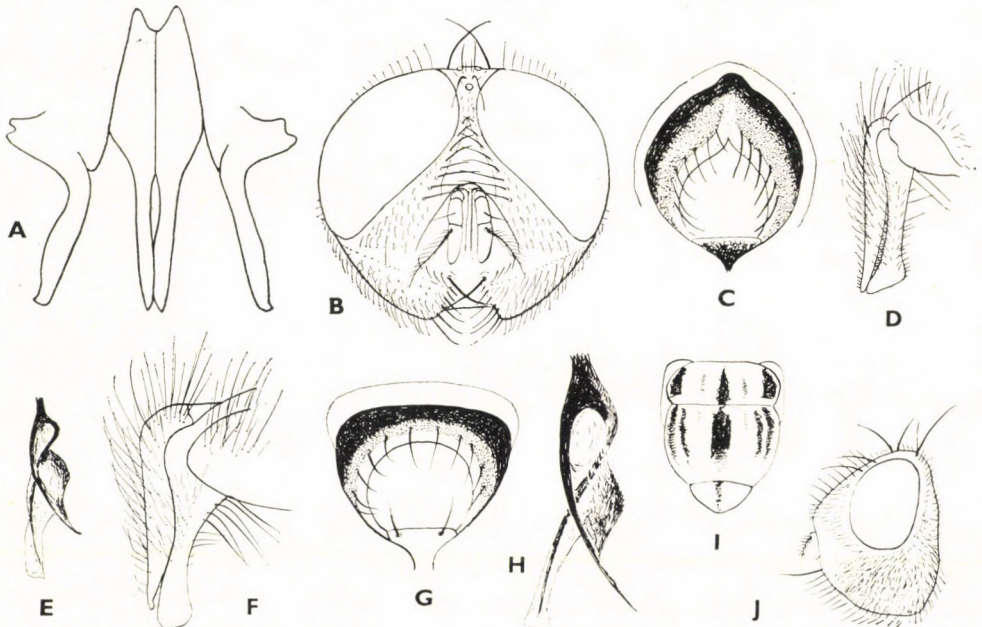
Csak kevés helyről ismerjük. Csehszlovákiától Bulgáriáig, keleten Harkovig találták. Hazánkban erdőkben főleg tavasszal országSZerte nem ritka (III—X.)

vera JACENTKOVSKY, 1936

- 5 (4) A hím fejtetőjén a belső verticalis sörték hiányzanak vagy satnyák. A nőstény potrohának 6. hátlemezen nincsen bemetszés (21. ábra: G). A tor hátulsó légzőnyílásának színe füstbarna. Egyébként hasonló az előző fajhoz, de kisebb, a potroha általában gyengébben hamvas vagy fényes fekete. Ivarszervén a surstylus vége kerek, a vesica négyyszögletes (21. ábra: F, H). 5—9 mm.

Európában és hazánkban is mindenfelé közönséges faj (III—X.)

vespillo (FABRICIUS, 1786)

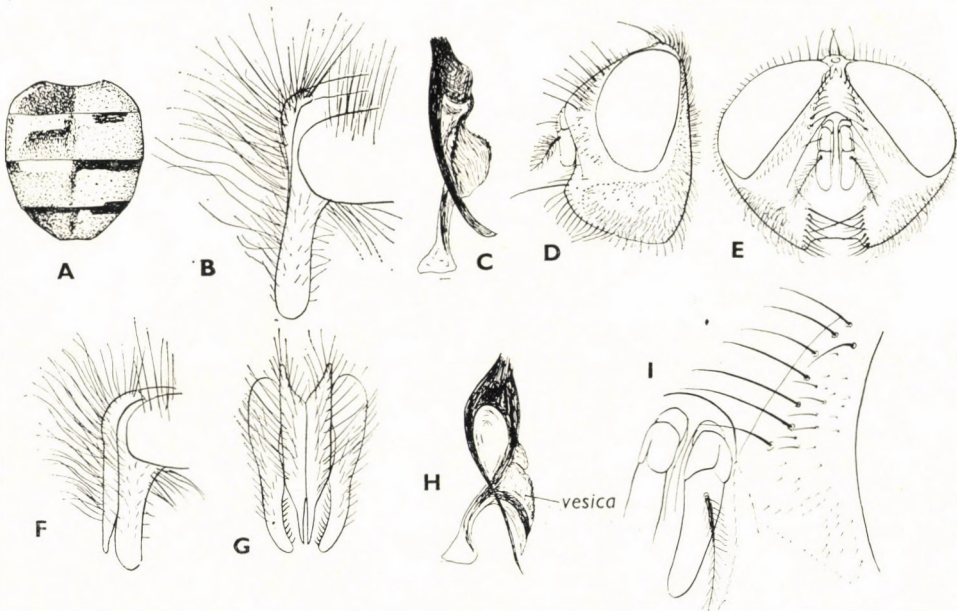
21. ábra. A: *Pollenia atramentaria* MEIGEN ♂ cercusa és surstylusa — B: *P. vera* JACENTKOVSKY ♂ feje, C: ♀ potrohának 6. hátlemeze hátulról nézve, D: ♂ cercusa, surstylusa és E: paraphallusa — F: *P. vespillo* FABRICIUS ♂ cercusa és surstylusa, G: ♀ potrohának 6. hátlemeze és H: ♂ phallosómája — I: *P. vagabunda* MEIGEN ♀ torának mintázata hátulról nézve és J: ♀ feje (A: ZUMPT nyomán, a többi eredeti)

- 6 (3) A potroh erősen hamvas, többnyire csillámló rajzolatú. A pajzsocskán a csúcssörte mellett rendszeren 2 pár erős és 1—2 pár gyöngébb sörte áll. A vibrissák lejjebb állnak, nem szűkítik be annyira az arcot.
- 7 (8) A toron — hátulról nézve — a sötét középsáv a varrat előtt is végigfut (21. ábra: I). A potroh kékesfekete, a hímét alig csillámló ezüstös hamvasság és sötét középsáv díszíti. Az orca jó háromszoros csáp-szélességű. A pofa feltűnően széles, csaknem fele a fej magasságának (21. ábra: J). A középső lábszáron 1 anterodorsalis sörte áll. A hím ivarszerve: 22. ábra: B, C. A nőstény hasonló, de potrohát csíkokból álló hamvasság díszíti (22. ábra: A). 8—12 mm.

Egész Európában és Észak-Afrikában elterjedt, de mindenütt ritka faj, Hazánkban ritka, 1—1 példány került elő a Budai-hegyekből, a Bakony, Vértes, Mecsek és Börzsöny hegységekből (III—X.)

vagabunda (MEIGEN, 1826)

- 8 (7) A toron a középsáv csak a varrat mögött látható, vagy hiányzik.
- 9 (14) A szárnytőlemez sárga vagy barnás, ha sötétebb, legalább a hátulsó szegélye világosabb. A nőstény járomlemeze eléri a homloksáv fél szélességét; a nagy homloksörték mellett 2—3 sor sörtécske áll. (Ha a járomlemez keskenyebb, csak 1—2 sor sörtécskével és a légy 5—6 mm, valószínűleg a *griseotomentosa* JACENTKOVSKY ismeretlen nősténye).

22. ábra. A: *Pollenia vagabunda* MEIGEN ♀ potrohrajzolata, B: ♂ cercusa, surstylusa és C: phallosomája — D: *P. rudis* FABRICIUS ♂ feje oldalról, E: előlről, F: cercusa és surstylusa oldalról, G: felülről, H: phallosomája a vesicával és I: a ♀ járomlemezének részlete (Eredeti)

- 10 (11) A tapogató sötétbarna, ritkán sárgás, az arcél általában erőteljesen fejlett, éles peremű, néha kiszélesedett. A szárnytőlemez változatos színű, a vajszíntől a sötétebb barnáig, de sosem fekete. Az elülső láb-száron általában 2 hátulsó sörte áll. A hím homloka keskeny, kb. 2 pontszem szélességű. A homlok és az ocellaris sörték hosszúak (22. ábra: D, E), az utóbbiak hosszabbak, mint a homlok kopasz felső szakasza. A csáp 1—2. íze vörösbarna, a 3. íz fekete. A pofa mintegy kétharmad olyan magas, mint a szem. A tor fénytelen, vasszürkén hamvas, halvány középsávval. A hátulsó légzőnyílás sárga vagy világosbarna. A potrohot élénken csillámló sárgás hamvasság fedi (20. ábra). A szárny csaknem színtelen, az 5. peremsejt nyitott, ritkán zárt. A lábak feketék, a középső lábszáron 2 anterodorsalis sörte áll. Nagyon változékony faj. A nőtények meghatározása nem-egyszer bizonytalan. A törpe példányok nem választhatók el biztosan a *griseotomentosa* JACENTKOVSKY és *similis* JACENTKOVSKY fajoktól. A nagyobb termetű és sötét szárnytőlemezű példányok a *tenuiforceps* SÉCUCY-höz tartozhatnak. Valószínűleg ide sorolható a különböző szerzőktől különbözőként értelmezett *varia* (MEIGEN, 1926) nevű faj is (kisebb termet, az R_5 sejt zárt, a varrat mögött legfeljebb 2 arcostichalis sörte, a pajzsockán a csúcstörtén kívül csak 2 sörte). A faj legjobb bélyege a hím ivarszerv alakja (22. ábra: F, G, H). A vesicán végighúzódo ventralis nyúlvány nem ér túl a csúcán. A nőtény hasonló a hímhez, de homloka széles, a homloksörték a járomlemez belső szegélyén állnak, kívül több sor sörtécskétől kísérve (22. ábra: I) (20. ábra). 5—10 mm.

Hazája Európa, Észak-Afrika és Észak-Amerika (behurcolva?), Ázsiában Indiáig előfordul. Magyarországon a leggyakoribb *Pollenia*-faj, kb. fele a szabadban gyűjtött fajoknak. Nálunk az *Allolobophora rosea* SAVIGNY nevű földigilisztafajból nevelték ki (III—X.) — P o r o s h á t ú g i l i s z t a l é g y

rudis (FABRICIUS, 1786)

- 11 (10) A tapogató vörössárga, az arcél erősen kiszélesedik, lapos vagy homorú tetejű (23. ábra: A). A szárnytőlemez sárgásfehér vagy világosbarna. Az elülső lábszáron általában 1 hátulsó sörte áll. A phallosoma erősen megnyúlt, a vesica hosszúkás négyszög alakú (23. ábra: C).
- 12 (13) A hím homloka keskeny, nem szélesebb az elülső pontszem kétszerezésénél (23. ábra: A). Ivarszerve: 23. ábra: B, C. A surstylus széles, a phallosoma feltűnően megnyúlt. A lapos és kissé homorú arcél általában keskenyebb a 3. csápíznél. A tor háta fénytelen, alig észrevehető sávokkal. A hátulsó légzőnyílás világos színű. A potroh erősen csillámlóan sárgásfehéren hamvas. A nőtény hasonló a hímhez, de homloka kb. egyharmad olyan széles, mint a fej. A nőtény nem mindig választható el a *rudis*-étől. 6—11 mm.

Európában Angliától a Balkánig, keleten „Turkesztán”-ig találták meg. Hazánkban síkságok és dombvidékek erdeiben, de mindenütt csekély számban gyűjtötték (VI—IX.)

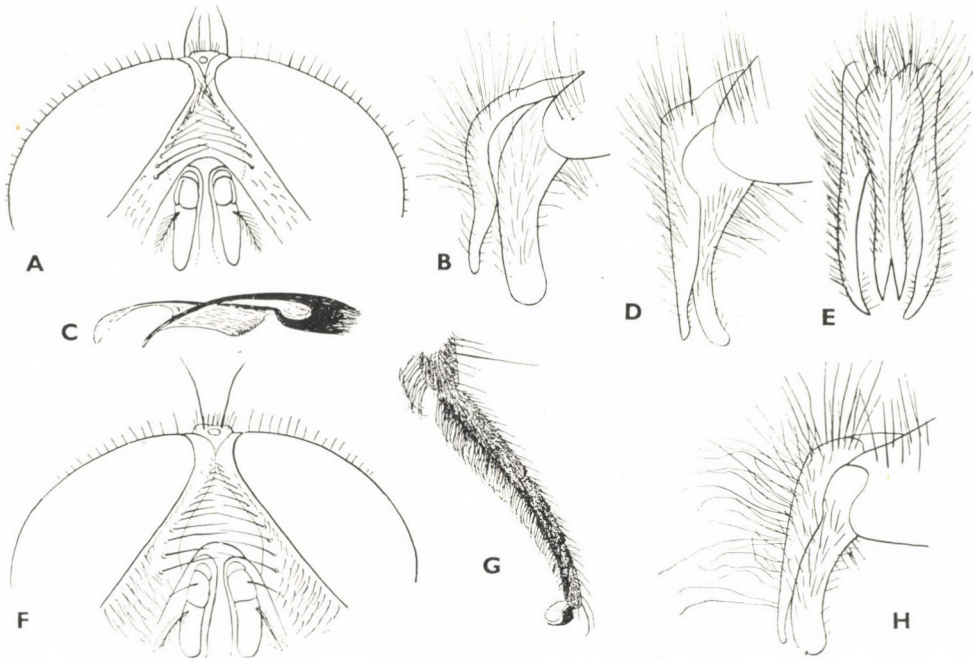
pallida ROHDENDORF, 1926

- 13 (12) A hím homloka széles, mintegy négyszerese az elülső pontszem átmérőjének (23. ábra: F). A surstylus keskeny (23. ábra: D, E). Az arcél olyan széles, mint a 3. csápíz. Egyébként hasonló az előző fajhoz. A két faj nőtényét nem is tudjuk elválasztani, mivel az arcél szélességében minden átmenet megtalálható. 8—14 mm.

Csak kevés helyről ismerik. Magyarországon, Romániában és Bulgáriában találták. Egyetlen biztos hím példányunkat Vérteskozmán gyűjtötték (VIII.)

bulgarica JACENTKOVSKY, 1938

- 14 (9) A szárnytőlemez fekete vagy sötétbarna.
- 15 (18) A hím hátulsó lábán az 1. lábfejz elülső oldalán hosszú sörték sorakoznak (24. ábra: F). Az arcél nem éles, hanem lapos tetejű.
- 16 (17) Nagytermetű légy. A hím hátulsó lábszárán és lábfején dús, hosszú szőrkefe látható (23. ábra: G). Az arcél erősen kiszélesedik. A homloka körülbelül két és félszer—háromszor olyan széles, mint a pontszem átmérője, homloksörtéi mellett a sörtécskesor végig felmegy. A tor fénytelen fekete, a varrat mögött a középsáv elmosódott. A tor hullámos szőrei általában piszkosfehérek, néha sárgák. A potroh erősen csillámló sárgásfehér hamvasságtól tarka. Ivarszerve: 23.

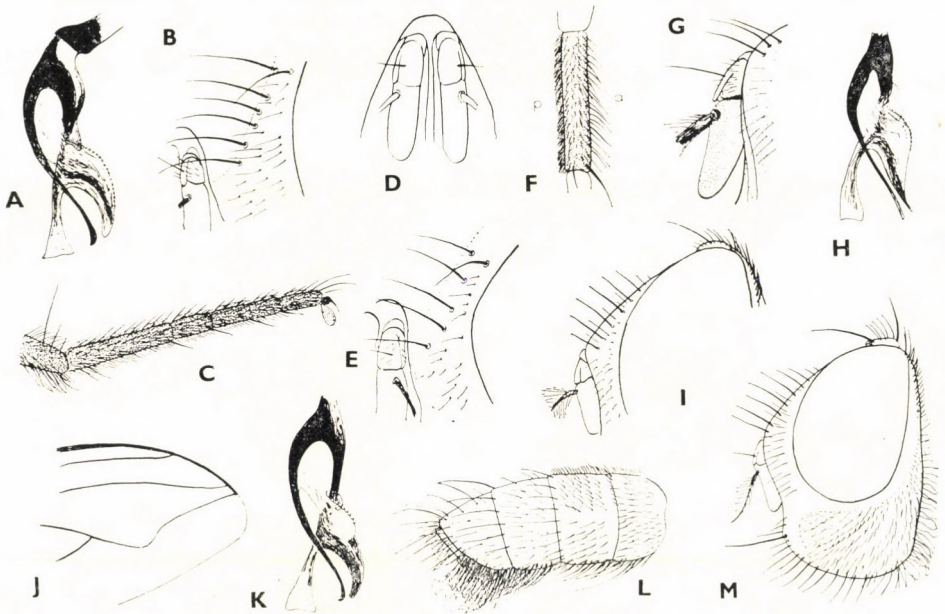
23. ábra. A: *Pollenia pallida* ROHDENDORF ♂ homloka és arcéle, B: cercusa, surstylusa és C: phallosomája — D: *P. bulgarica* JACENTKOVSKY ♂ cercusa, surstylusa oldalról és E: felülről, F: homloka — G: *P. dasypoda* PORTSCHINSKY ♂ hátulsó lábfeje, H: cercusa és surstylusa (Eredeti)

ábra: H. A vesica erősen hajlott (24. ábra: A). Az elülső lábszáron általában 1 hátsó sörte áll. A nőstény hasonló a hímhez, de a hátsó lábán nincs szőrkefe, homloka széles, a járomlemezen a homloksörték a belső peremen sorakoznak, és körülbelül 2 sor sörtécske kíséri (24. ábra: B). A hát világosan szürkén hamvas, a hosszanti sávok erőteljesebbek. 8–10 mm, néha kisebb.

Csehszlovákiától a Balkánig, keleten Kisázsiaig és Tadzsikisztánig találták meg. Hazánkban az Alföldön és a hegyek lábánál napos réteken gyakori légy (III–X.)

dasyoda PORTSCHINSKY, 1881

- 17 (16) Kisebb termetű légy. A hím hátsó lábán a szőrkefe rövid, ritkább (24. ábra: C). A hím homloka egyszer—másfélszer olyan széles, mint az 1. pontszem átmérője. Az arcél keskenyebb (24. ábra: D). A homloksörték mellett csak néhány szőröcske áll. Színezete és ivarszerve az előző fajéhoz hasonló, de a tor hullámos szőrei általában arany-sárgák. A nőstény homloka széles, a járomlemez keskenyebb, a 2. és 3. homloksörte a középtájról tolodott, csak 1 sorban kísérik szőröcskék (24. ábra: E). Az előző fajtól nem mindig választható el. 5–8 mm.

24. ábra: A: *Pollenia dasyoda* PORTSCHINSKY ♂ phallosomája és B: ♀ járomlemeze — C: *P. similis* JACENTKOVSKY ♂ hátsó lábfeje, D: arcéle, E: ♀ járomlemeze és F: jobb hátsó lábának 1. lábfejze (a = elülső felszín sörtesora, p = hátsó felszín szőre) — G: *P. intermedia* MACQUART elálló csápjája és H: phallosomája — I: *P. tenuiforceps* SÉCUIY ♂ homloka oldalról, J: szárnycsúcsa és K: phallosomája — L: *P. mayeri* JACENTKOVSKY ♂ potroha oldalról és M: feje (Eredeti)

Elterjedését nem ismerjük. Morvaországból írták le. Hazánkban főleg a síkságon és alacsonyabb hegyvidékeken, réten és erdőn nagyon gyakori faj (III—X.)

similis (JACENTKOVSKY, 1942)

- 18 (15) A hím hátulsó lábának 1. lábfeijén elöl nincs hosszú szőrkefe. Az arcél éles peremű vagy hiányzik.
- 19 (20) A tor mindkét légzőnyílása sötétbarna, az arcél hiányzik vagy gyengén fejlett, a csáp az arctól többnyire eláll (24. ábra: G). A hím homloka körülbelül kétszer olyan széles, mint az elülső pontszem átmérője. A homloksáv fekete. A járomlemez és orca sötétszürkén hamvas. A 3. csápíz fekete, csak a töve vöröses, körülbelül háromszor olyan hosszú, mint széles. A tor fénytelen, feketén hamvas, a fekete középsáv szélei elmosódtak. A potroh erősen csillámlóan világosszürkén hamvas, a 3. és 4. szelvényen erőteljes középsáv tűnik elő. A szárny erősebben vagy gyengébben barnás árnyalatú, az R_5 sejt nyitott. Az elülső lábszáron 2 hátulsó sörte áll, a középső lábszáron 2 + 3 anterodorsalis sörtét találunk. Ivarszerve hasonló a *rudis*-éhoz, de a vesicán végigfutó borda a csúcson túlér (24. ábra: H). A nőtény hasonló a hímhez, de hamvassága világosabb, a homloka egyharmad fejszélességű, aminek egyharmada esik a járomlemezre, kétharmada pedig a homloksávra. 7—12 mm.

Európában és Észak-Afrikában találták. Hazánkban gyakori, a nedves réteket kedveli. Inkább a síkságokon él, de hegyi réteken is gyűjtötték (IV—X.)

intermedia MACQUART, 1835

- 20 (19) A hátulsó légzőnyílás világos színű.
- 21 (22) Nagyobb faj: 6—10 mm. A potrohot nagy, csillámló foltok tarkítják. Az arcél a hazai példányokon erősen fejlett. A hím ocellaris sörtéje általában rövidebb, mint a homlok kopasz szakasza (24. ábra: I), a homloksáv rövidebb a 3. csápíznél. A homlok keskeny, egyszer—másfélszer olyan széles, mint az 1. pontszem. Az orca jóval keskenyebb a 3. csápíz hosszánál. A középér többnyire tompaszögben hajlott (24. ábra: J). Egyébként nagyon hasonlít a *rudis*-hoz, de *dasypoda*-szerű ivarszerve és sötétebb szárnytölemeze attól élesen elválasztja (24. ábra: K). Nőténye ismeretlen, valószínűleg a fekete szárnytölemező és tompa középérszögletű *rudis*-ok között lappang. 6—10 mm.

Algériából leírt, azóta Csehszlovákiában és Magyarországon is kimutatott faj. Hazánkban a síkságok és dombvidékek rétjein kis számban sokfelé megtalálták (III—X.)

tenuiforceps SÉGUY, 1927

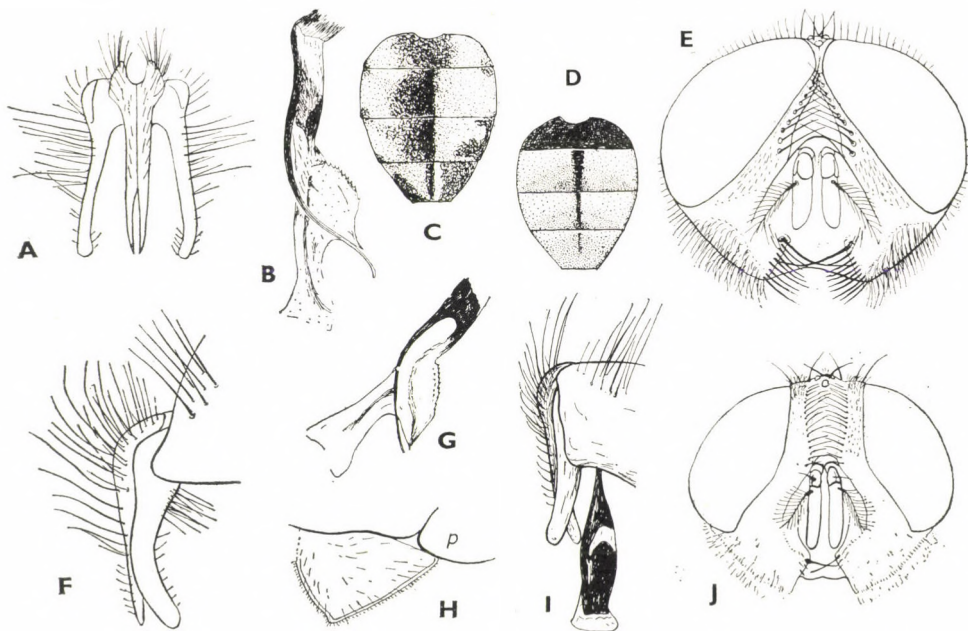
- 22 (21) Kisebb, 4—7 mm-es fajok. Az arcél fejletlen.
- 23 (24) A hím utolsó haslemezt hosszú, feltűnően sűrű szőrkefe díszíti (24. ábra: L). A varrat mögött 2 acrostichalis sörte áll. Az elülső láb-

száron hátul többnyire csak 1 sörte található. A hím homloka keskeny, alig szélesebb a pontszemnél. Az orca és a pofa aránylag keskeny (24. ábra: M). A tor szürkén hamvas, a varrat mögött a középsáv erőteljes. A potrohszelvények középső fele barnásfeketén, a széle szürkén hamvas, kevésbé csillámló (25. ábra: C). A szárny erősen barnás árnyalatú, az R_5 sejt zárt, rövid nyeles vagy nyitott. A középső lábszáron 1 anterodorsalis sörte áll. Az ivarszervén feltűnő a rendkívül keskeny cercus és a vékony surstylus (25. ábra: A). A phallosoma megnyúlt, a vesicának nincs bordája (25. ábra: B). A nőstény homloka felülnézetben egyharmada a fej szélességének. A potrohrajzolat hasonló a híméhez (25. ábra: C). 6—7 mm.

Elterjedését nem ismerjük. Eddig Németországban, Csehszlovákiában és Magyarországon mutatták ki. Hazánkban nem gyakori, kevés helyen, kis magasságban réteken és erdőben gyűjtötték (III—X.)

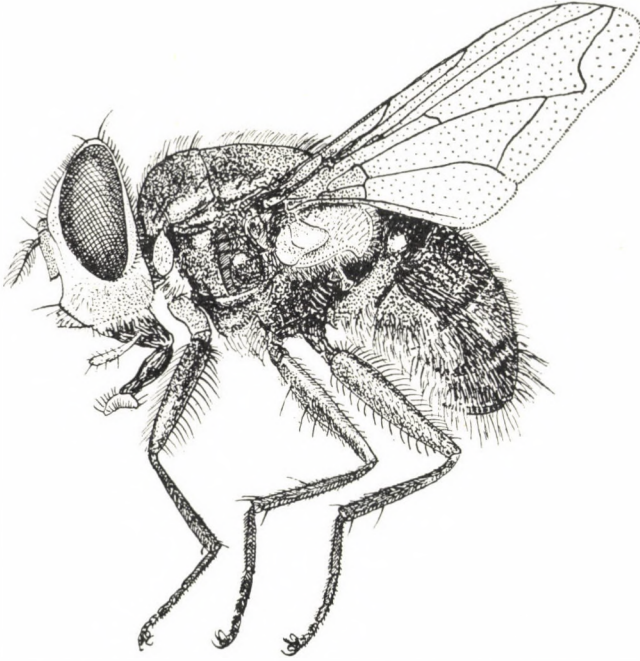
mayeri JACENTKOVSKY, 1941

- 24 (23) A hím utolsó haslemezen a szőr hosszú, de ritka. A varrat mögött 3 acrostichalis sörte áll. Az elülső lábszáron általában 2 hátulsó, a középsőn 1 anterodorsalis sörte van. A hím homloksávja keskeny, alig szélesebb az elülső pontszemnél. A járomlemez és orca szürkén hamvas, az orca aránylag keskeny (25. ábra: E). A tor szürkén hamvas, fekete középsávval. A légzőnyílás világos vörhenyes színű.

25. ábra. A: *Pollenia mayeri* JACENTKOVSKY ♂ cercusa és surstylusa, B: phallosomája és C: ♀ potrohrajzolata hátulról nézve balról jövő fényben — D: *P. griseotomentosa* JACENTKOVSKY ♂ potroha hátulról nézve, E: feje, F: cercusa és surstylusa, G: phallosomája — H: *Chrysoomyia albiceps* WIEDEMANN torpikkelye (p = pajzsocska), I: ♂ ivarszerve és J: feje (Eredeti)

A hypopleuralis sörték száma csekély, rendszeren csak 5—6. A szárny víztiszta vagy gyengén barnás árnyalatú, az R_5 sejt kissé nyitott vagy zárt. A hím potroha alig csillámlóan sűrűn világosszürkén hamvas, fekete középsávval és a szelvények hátulsó harmadát takaró

26. ábra. *Chrysomya albiceps* WIEDEMANN ♂ (Eredeti)

sötétebb folttal (25. ábra: D). Az ivarszerv (25. ábra: F, G) rövid, zömök, a surstylus erősen hajlott, a cercus keskeny, a phallosoma rövid. A nőtényt nem ismerjük. Valószínűleg ide tartoznak a csaknem egyszínűen szürkén hamvas, csak középsávval megszakított rajzolatú, kicsiny (5—6 mm-es) nőtények 2—3 acrostichalis sörtével a varrat mögött és kevés hypopleuralis sörtével. A világos szárnytölemezőket a *rudis*-októl, a sötét szárnytölemezőket a *similis*-ektől nem tudjuk elválasztani. 5—7 mm.

Elterjedését csak hiányosan ismerjük. Németországból, Csehszlovákiából és Magyarországból mutatták ki. Hazánkban ritka. Különböző hegyvidékeinkről került elő 1—1 példány (III—X.)

griseotomentosa (JACENTKOVSKY, 1944)

12. nem: *Chrysomya* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

A *Lucilia*-hoz hasonló aranyzöld, közép nagyságú legyek (26. ábra). Az előbbiektől a sugárér törzsének szőrsora (3. ábra: A. st), a *Protocalliphora* nemtől pedig a széles, háromszög alakú torpikkely (25. ábra: H) választja el.

A nem fajai a forró égöv orientalis régiójának lakói, egyetlen faj hatolt be a palearktikus régió mediterrán övezetébe, amely időszakos vendégként hazánkban is megjelenik. Lárvai dögben vagy élő állatok sebeiben fejlődnek.

- — Feltűnő bélyege a fajnak a sörték csaknem teljes hiánya (26. ábra). A hím homloka keskeny, alig szélesebb a csápnál, a homloksörték hiányzanak, csak szőr kíséri a fejtetőig, ahol rövid külső és belső verticalis sörték állnak. A toron csak a széleken, a válldudoron és a pajzocska előtt találunk gyenge sörtéket. A takaró szőrzet a csillogó zöld hátnak fényét nem fedi el. Az elülső légzőnyílás megnagyobbodott és fehér, a hátulsó füstbarna. A torpikkely hátul, kifelé sarkot alkot (25. ábra: H). A potrohszervények csillogó zöldek, a 3. és 4. szervény sörtétlen, a hátulsó szegélyük fekete, csak az utolsó szervényen vannak gyenge sörték. Ivarszerve: 25. ábra: I. A nőtény hasonló a hímhez, de homloka mintegy negyed fejszélességű, és rajta 14—18 rövid homloksörte sorakozik (25. ábra: J) (26. ábra). 7—11 mm.

Az Óvilág csaknem valamennyi trópusi és szubtrópusi területén gyakori légy. Hazánkban nem él, de némely évben, így 1958-ban a nyár végén a Balkánról tömegesen vándorolt fel, és az egész országot ellepte. A nőtény légy petéit dögbe vagy a juhok fertőzött sebeibe rakja. A kikelő lárvák a sebet megnövesztik és abban fejlődnek, myiasist (léglylárvák által okozott megbetegedés) előidézve, részben más légyfajok lárvaival táplálkozva. A nyúvek 4—7 nap alatt fejlődnek ki, és a földben bábozódnak. A legyek a bábból 1—2 hét alatt bújnak elő (VIII, IX.)

albiceps (WIEDEMANN, 1819)

13. nem: **Phormia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

Nagyobb termetű, sötét színű, zöldeskéken csillogó legyek. A sugárér törzsén hátul szőrszálak állnak. A tornak a varrat mögötti része domború, az arcostichalis és dorsocentralis sörték gyengék. A szárnytő mögötti lejtőn sörtecsomó áll (3. ábra: A, szl). A szárny és torpikkely fehér.

Az egyetlen idesorolt faj holarktikus elterjedésű és hazánkban is gyakori. Lárvai dögökben fejlődnek.

- — A hím homloka egészen keskeny, nem haladja meg a csáp fél szélességét, a járomlemezek összeérnek. Az orca keskenyebb a csápnál. A tapogató sárgásbarna. A tor és a potroh sötét kékeszölden vagy zöldeskéken csillog, gyenge fehéres hamvasság csak a tor elején található. Az arcostichalis sörték vékonyak, de az alapszőrzetnél kétszeresen hosszabbak. A torpikkely piszkosfehér. Az elülső légzőnyílás rozsdabarna, a hátulsó fekete. A potrohot fekete szőr fedi, csak a 4. szervény peremén vannak rövid sörteszőrök. Ivarszerve: 27. ábra: A, B. A cercust felül finom, sűrű, nemezszerű szőr fedi. A nőtény hasonló a hímhez, de homloka szélesebb, kb. egynegyede a fej szélességének. A lábak feketék. 6—10 mm.

Az egész holarktikus régióban előfordul, de nem mindenütt gyakori. Hazánkban inkább a hegyvidékeken, erdőkben rajzó faj. Lárvája dögökben, de állati

és emberi sebekben is fejlődik. A légy húsrá, ürülékre száll, és a piacokat is látogatja, ezért a szinantrop legyek közé soroljuk (IV—IX.) — K é k d ö g l é g y

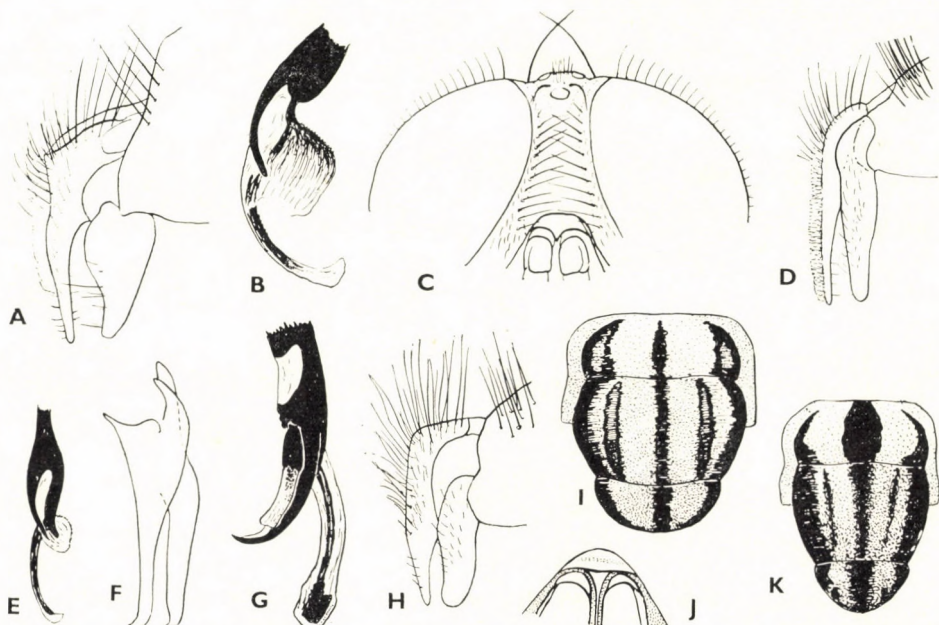
regina (MEIGEN, 1826)

14. nem: **Protophormia** TOWNSEND, 1908

Nagyobb termetű, sötétkéken csillogó legyek. A sugárér tövén hátul szőr-szálak sorakoznak. A tor a varrat mögötti részen a közepén lapos, az acrostichalis sörték hiányzanak. A szárnypikkely sötét, felül fekete szőr borítja.

A nem egyetlen faja holarktikus elterjedésű és hazánkban is gyakori. Dögökben fejlődik.

- — A hím homloka aránylag széles, kétszerese a csáp szélességének, ennek túlnyomó része a homloksávra esik, a járomlemezek egészen keskenyek (27. ábra: C). A tapogató sárgásbarna. A tor és potroh fénylő kékesfekete, minden hamvasság nélkül, a szőrözet teljesen fekete. A háton az acrostichalis sörték hiányzanak, csak a dorso-centralisok emelkednek ki. A tor mindkét légzőnyílása fekete. A szárny- és torpikkely erősen füstös, különösen a pereme sötét. A potrohot lesimuló szőr fedi, a 4. szelvényt gyenge peremsörték szegélyezik. Ivarszerve: 27. ábra: D, E. Cercusát felül nemezszerű rövid szőr

27. ábra. A: *Phormia regina* MEIGEN ♂ cercusa és surstylusa, B: phallosomája — C: *Protophormia terraenovae* ROBINEAU-DESVOIDY ♂ homloka, D: cercusa, surstylusa és E: phallosomája — F: *Protocalliphora distincta* GRUNIN ♂ cercusa, surstylusa és G: phallosomája — H: *P. azurea* FALLÉN ♂ cercusa és surstylusa, I: ♀ torának mintázata hátulról nézve és J: a lunulája harántléccel — K: *P. proxima* GRUNIN ♀ torának mintázata (Eredeti)

borítja. A nőstény hasonló a hímhez, de homloka egyharmada a fej szélességének. 7—11 mm.

Holarctikus faj, a palearktikus régió északi felét lakja, főleg a hegyvidékeket kedveli. Hazánkban mindenfelé előfordul. Lárvája dögökben fejlődik. A légy húsról, székletre száll, és a piacokat is látogatja. A ritkább szinantrop legyek közé tartozik (V—VIII.)

terraenovae (ROBINEAU-DESVOIDY, 1830)

15. nem: **Protocalliphora** HOUGH, 1899

Közepes nagyságú, fémesen kék vagy zöld legyek tartoznak a nembe (28. ábra). Jellemző bélyegük, hogy a tor hátoldala varrat mögött laposan, kissé homorúan lejt a pajzsocskáig, ahol éles peremet alkot. A hímek homloka keskeny, a nőstényeké széles. A hímek homlokán a homloksörtéken és ocellaris sörtéken kívül csak a belső verticalis sörték fejlettek. A nőstényeknek általában minden homloksörtéjük megvan. A járomlemezt és az orcát sűrűbb vagy ritkább rövid sörtécskék borítják. A csápsörte felül-alul pillás. A toron az acrostichalis sörték végig fejlettek (3—4 + 3—4), a sternopleuralisok száma 1 + 2. A szárny 5. peremsejtje nyitott. A szárny- és torpikkely felül kopasz, az utóbbi fehér (kivéve az *azurea* hímjének barna torpikkelyét). A lábak sötétek, az elülső lábszáron 1—2 posteroventralis sörte áll. A potroh fémes zöld vagy kék, gyengén hamvas. A hímek ivarszervének vizsgálata fontos a fajok azonosításában.

A holarctikus nemnek a Palearktikumban mintegy 10 fajt írták le, ebből 7 található Európában. Csak 3 fajt sikerült eddig hazánkban gyűjteni, de a többi előkerülése is várható. A nem fajai lárva állapotban a madárfészkekben szabadon élnek, és időszakonként a fiókák vérére szívják. A polyphag *azurea* kivételével úgy látszik ragaszkodnak egy gazdafajhoz vagy fészektípushoz (faodú, földön levő fészkek), ezért ritkák, és csak a fészekanyagok kinevelésével kaphatók meg. A fajok egy részének csak a hímje ismeretes, de a többségük nősténye is meghatározható.

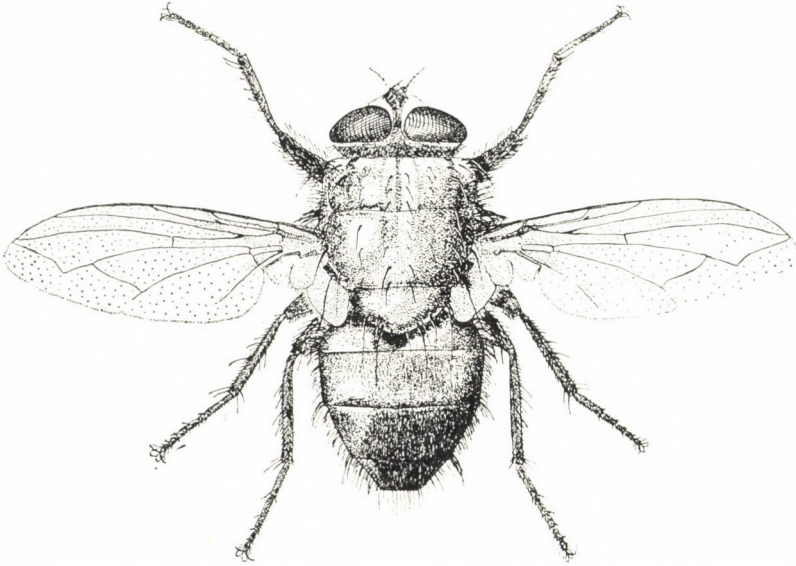
- 1 (2) A hím középső combján posteroventralisan nagyon rövid, vastag, sűrű sörtékből álló fésű (ctenidium) található. Homloka egyhatod—egyötöd fejszélességű. Ivarszervén a cercusok és surstylusok a végükön kampószerűen meggörbültek (27. ábra: F, G). A nőstény tora erősen hamvas, előlről nézve 2 széles, a pajzsocskáig érő sötét sávval, hátulról nézve 3 jóval keskenyebb sávval. A potroh világoszöld. Mindkét ivar tora a varrat mögött fényes. 8 mm.

A Szovjetunió európai részében (Voronyezs, Orenburg) és Kazahsztánban találták. Hazánkából még nem került elő

[**distincta** GRUNIN, 1966]

- 2 (1) A hímek középső combján nincsen érzőmező, a homlok keskenyebb.
- 3 (4) A hím torpikkelye füstös, szegélye és rojtja is világosabb-sötétebb barna. A nőstény tora sárgászöld. A hím homloka keskeny, alig szélesebb a pontszemlemezénél. A járomlemez gyöngén selyemfényű, sárga árnyalattal. A tor színe acélkék. Az ivarszerv (27. ábra: H)

surstylusa gyengén S alakban hajlott, a végén belül merev sörtécskék állnak. A nőtény tora (a hímével ellentétben) sárgászöld színű, a hamvasság fehér, a sötét középsáv végigfut rajta (27. ábra: I). A járomlemez hamvas, kissé sárgás. A szárnytó barnássárga, az erek tőrésze világosbarna vagy sárga. A torpikkely világosabb a híménél, barnásfehér. Mindkét ivar lunulája lécezett, azaz felső részét az alsótól barázda választja el (27. ábra: J) (28. ábra). 7—11 mm.

28. ábra. *Protocalliphora azurea* FALLÉN ♂ (Eredeti)

Szélesen elterjedt európai faj: Angliától Törökországig és Mongóliáig mindenfelé kimutatták. Hazánkban csekély számban, de sokfelé, hegyvidékeken és síkságon egyaránt megtalálták. Lárvája mindenféle madár fészkeiben fejlődik, a madárfiókák vérével táplálkozik (III—IX.)

azurea (FALLÉN, 1816)

- 4 (3) Mindkét ivar torpikkelye fehér vagy világos. A nőtény tora kék színű.
- 5 (8) A járomlemez sima, nem redőzött. A lunulán nincsen harántléc. Kisebb fajok.
- 6 (7) A hím cercusa a közepén erősen megvastagodik, utolsó harmada elvékonyodik és nagyon hosszú (29. ábra: A), a csúcsa kampószerűen meggömbült. A surstylus rendkívül hosszú, vékony, a vége kiszélesedik, felülnézetben kifelé hajlik (29. ábra: A, B). A járomlemez ezüstösen csillogó selyemfényű. A nőtény járomlemeze szintén ezüstösen csillog, felső felén gyengén rózsaszínű, a csáptó magasságában kerek sötét folt csillan elő. Hátrajzolata az erősebb hamvasság miatt

kevésbé látszik, a varrat előtt közepén 2 keskeny oldalsáv, néha középsáv is, a varrat mögött 1 széles középsáv és 1—1 széles oldalsáv látható (29. ábra: C). A potroh gyengén hamvas, fekete középsávval. 8—10 mm.

Európa középső övezetében Franciaországtól Németországon át Ukrajnáig megtalálták. Hazánkban ritka, inkább a hegyvidékeken él, de a Hortobágyról is előkerült. Lárviáját főleg a szécinke (*Parus major*) faodvakba épített fészkeiből nevelték ki, ahol a madárfiókák vérével táplálkozik (V—IX.)

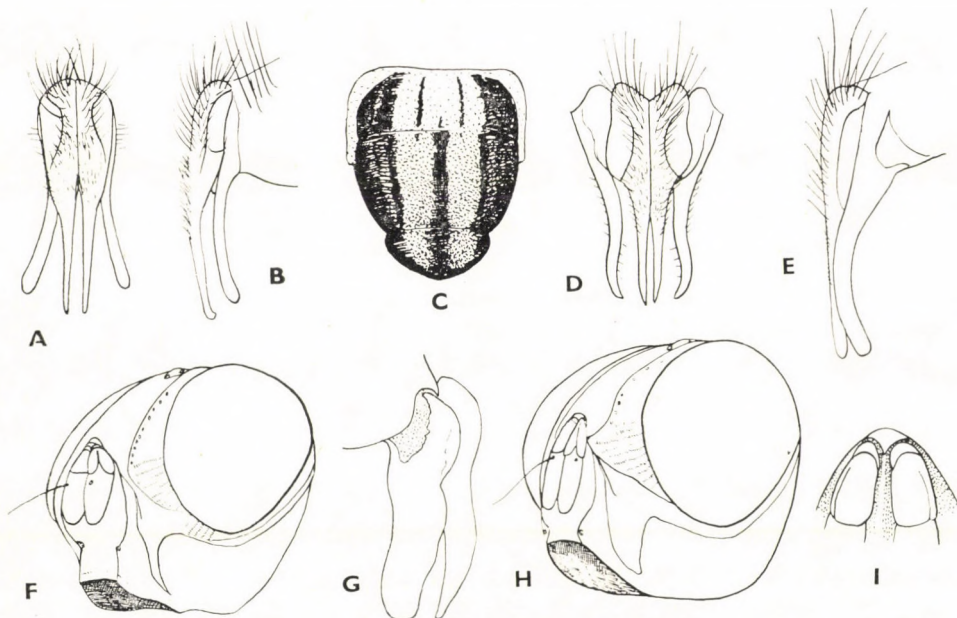
falcozi SÉGUY, 1928

- 7 (6) A hím ivarszervének cercusa felülnézetben végig keskeny (29. ábra: D), a surstylusok egymás felé hajlanak. Oldalnézetben a cercus vége nem kampós, a surstylus vége oldalnézetben nem szélesedik ki, és tompán végződik (29. ábra: E). A nőtény kisebb, hátrajzolatára jellemző a varrat előtti erőteljes középfolt (27. ábra: K). 8—10 mm.

A Szovjetunióban Leningrád körzetében és Ukrajnában találták. Hazánkban ritka (Dömsöd-Apajpuszta, Hortobágy) (VI—VIII.)

proxima GRUNIN, 1966

- 8 (5) A járomlemez keresztben redős (29. ábra: F, H). Nagyobb fajok. A hím homloka körülbelül kétszer olyan széles, mint a pontszem-

29. ábra. A: *Protocalliphora falcozi* SÉGUY ♂ cercusa és surstylusa felülről és B: oldalról, C: ♀ tormintázata — D: *P. proxima* GRUNIN ♂ cercusa, surstylusa felülről és E: oldalról — F: *P. chrysorrhoea* MEIGEN ♀ feje, G: ♂ cercusa és surstylusa — H: *P. peusi* GREGOR & POVOLNY ♀ feje és I: a harantlécs nélküli lunulája (F—I: PEUS nyomán, a többi eredeti)

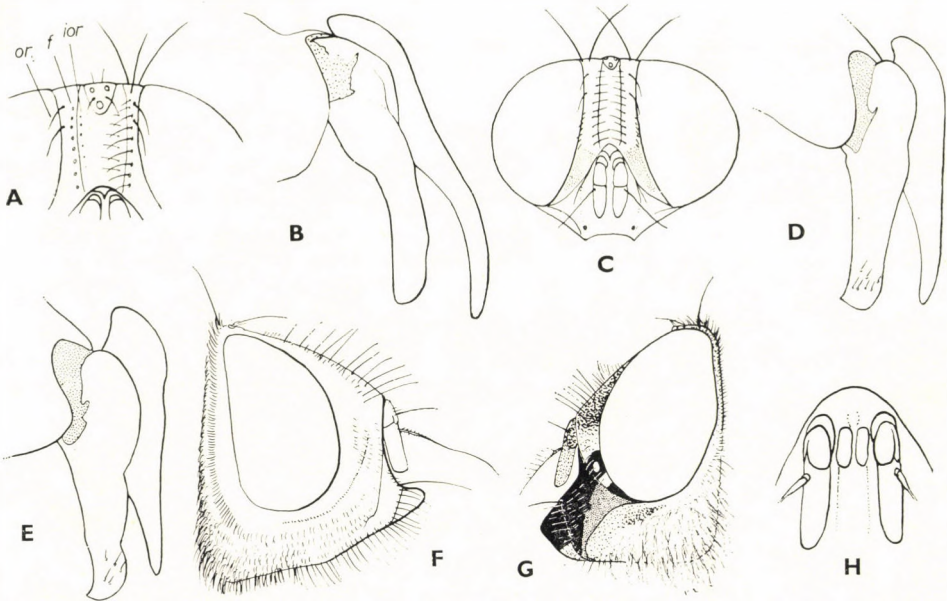
lemez. A homloksávon levő belső homloksörték (interorbitalisok, 30. ábra: A, *ior*) hosszúak, a közepén összeérnek vagy keresztezik egymást.

- 9 (10) A redőzöttség a járomlemeztől az orcán át a szem alá terjed (29. ábra: F), az orca csupasz része keskeny ék alakjában nyúlik le a pofára. A szem hátulso szegélye széles, és az occipitalis sörtesor végéig selymes fehéren hamvas. A lunulát harántléc osztja ketté (mint a 27. ábra: J). Az ivarszerv surstylusa csak gyengén hajlott S alakban, a cercus profilban vastag, csak a csúcs harmadában vékonyodik el (29. ábra: G). A nőstény fején a hátrahajló felső homloksörte és a verticalis közötti folt hamvas, csak gyengén tűnik át alatta az integumentum. A 2. és 3. haslemez hosszabb, mint amilyen széles. A legnagyobb faj a nemben: 13—15 mm.

Eddig Ausztriából, Németországból és a Szovjetunióból mutatták ki. Hazánkban még nem találták. Lárvája a parti fecske fészékében fejlődik

[*chrysoorrhoea* (MEIGEN, 1826)]

- 10 (9) Az orca redőzöttsége nem terjed a szem alatti részre (29. ábra: H), az orca kopasz része széles ék alakban nyomul le a pofára. A lunulán nincs harántléc (29. ábra: I). A járomlemez vékonyan hamvas. A szem mögötti részen a vékony hamvasság alatt átcsillan az integumentum fényessége. A surstylus (30. ábra: B) hosszabb, keskenyebb,

30. ábra. A: *Protocalliphora peusi* GREGOR & POVOLNY ♀ homloka (*f* = homloksörték, *ior* = belső homloksörték, *or* = orbitalis sörték), B: cercusa és surstylusa — C: *Trypocalliphora braueri* HENDEL ♀ feje, D: ♂ cercusa és surstylusa — E: *T. lindneri* PEUS ♂ cercusa és surstylusa — F: *Rhynchomyia* sp. feje — G: *Stomorphina lunata* FABRICIUS ♂ feje és H: csáptőve (A—E: PEUS — F: SÉCUI nyomán, G, H: eredeti)

oldalnézetben a hasoldal felé görbül. A nőstény járomlemeze kevésbé fényes, sötétebb színű, bronzos vagy rézszínű árnyalattal. A verticalis sörte és a felső homloksörte közötti folton nincs hamvasság, ezért fényes (30. ábra: A). A potroh 2. haslemeze szélesebb, mint amilyen hosszú. 10—12 mm.

Csehszlovákiában, Ausztriában, Németországban és Spanyolországban találták. Hazánkban még nem gyűjtötték. Eddig varjófajok fészkeiből nevelték ki a lárváját.

[peusi GREGOR & POVOLNÝ, 1959]

16. nem: *Trypocalliphora* PEUS, 1960

Középnagyságú, fémesen kéken vagy zölden csillogó legyek tartoznak a nembe. A rokon *Protocalliphora*-nemtől az különbözteti meg, hogy a tora a varrat mögött domború, és nem lapos. Fején a homlok és szájszöglet oldalnézetben egy függőlegesbe esik. A tor hátulsó légzőnyílása nagy és világos (sárgás, világosbarnás) színű. A szárnytőlemez sárga vagy narancsszínű. A szárnyerek töfte világos vagy sárga. A hím homloka keskenyebb a pontszemlemezénél. A nőstény homloka viszonylag keskeny, legfeljebb fél szemszélességű (30. ábra: C). A hím acrostichalis és dorsocentralis sörtéi háromszor—négyszer olyan hosszúak, mint az alapszőrzet. Erősen eltér az ivarok színe: a hím háta zöldeskék, a potroha fénylő kék színű, a nőstény tora és potroha zöld színű, az utóbbi réz vagy bronz csillogással. A toron élesen határolt középsáv látható. A hím ivarszerve hasonló az *azurea*-éhoz, de a surstylus vége a hasoldalon fogszerű hegyben végződik (30. ábra: D).

A nemnek a Palearktikumból csak 2 faja ismeretes, hazánkban még egyiket sem találták. Lárvai madárfészkekben a fiókák bőrébe befurakodva a bőr alatt fejlődnek, ellentétben a szúrással vérszívó *Protocalliphora*-kkal.

- 1 (2) A hím járomlemezei a pontszem alatt összeérnek. Az ivarszerv surstylusa párhuzamos élű, nincs rajta befűződés (30. ábra: D). A nőstény homloksávja alig szélesebb, mint az egyik járomlemez (30. ábra: C), egyenlő a pontszemlemez átmérőjével. A nőstény potroha zöldes, nem vagy csak gyengén rezes árnyalatú. Mindkét ivar torának hátulsó légzőnyílása világosbarna. A szárnyerek sárgák vagy barnássárgák. 9—11 mm.

Eddig csak Ausztriában és valószínűleg Horvátországban találták. Hazánkban még nem került elő. Lárvája a verébfiókák bőre alatt fejlődik

[braueri (HENDEL, 1901)]

- 2 (1) A hím járomlemezei nem érnek egészen össze. A surstylus hátulsó szegélyén határozott befűződés látható (30. ábra: E). A nőstény homloksávja a legkeskenyebb helyen kétszer olyan széles, mint a járomlemez. Potroha zöldes, erősen rézszínű árnyalattal. Mindkét ivar torának hátulsó légzőnyílása barna. Valamennyi szárnyér a perem felé sötétedik. 8—9 mm.

A fajt Németországból írták le, és valószínűleg ide tartoznak az Ausztriában, Dél-Németországban, Erdélyben, Csehországban, a Szovjetunióban (Lenin-

grád környéke, Tatár SZSZK, Vlagyivosztkó körzete) kinevelt példányok. Hazánkból még nem került elő. Lárvája, úgy látszik, főleg a mezei pacsirta és más, a földön fészkelő madarak (erdei pityer, barázdabillegető) fiókáinak bőre alatt fejlődik

[**lindneri** PEUS, 1960)]

17. nem: **Rhyncomyia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

A nemet jellemzi az ormányszerűen előreugró szájszerem és a csupasz vagy csak molyhos csápsörte (30. ábra: F). Színük fémes zöld vagy sárgás-, illetőleg vörösesbarna. A tor sörtézettége gyakran hiányos.

A Palearktikumból 7 fajt írtak le, ebből 1 faj Magyarországon is várható. Csak kevés faj életmódját ismerjük, ezek Isopterákban, Orthopterákban és Hymenopterákban fejlődnek.

- — A hím homloka nem szélesebb az elülső pontszemnél. A járomlemez fekete alapon sárgásfehéren hamvas. A homloksáv krómsárga. Az orca sárga vagy füstös, alsó felén nagy barna, kopasz folt tűnik fel, felette fekete szőröcskék láthatók. Egy másik kopasz folt a szem alatt, az elülső pofaszegélyen található. Egyébként a fej, kivéve a fekete tarkót, sárga vagy krómsárga. A csáp 3. íze karcsú, jó kétszer olyan hosszú, mint a 2. íz. A csápsörte molyhos, a szőrszálak rajta legalább olyan hosszúak, mint a csápsörte tövének vastagsága. Egyébként a tor és potroh fémes zöld vagy kék színű, alig hamvas. A torpikkely hosszabb, mint széles. A lábak feketék vagy fémesek. A nőtény hasonló a hímhez. 8—11 mm.

Déli faj, Csehszlovákiától a Balkán félszigeten át Előázsiaig találták meg. Hazánkból még nem került elő. Életmódja ismeretlen

[**cyanescens** (LOEW, 1844)]

18. nem: **Stomorphina** RONDANI, 1861

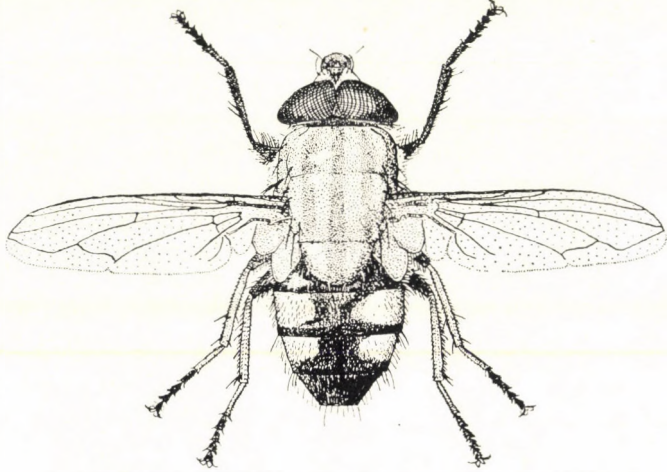
A nem palearktikus fajait a sárgával mintázott potroh (31. ábra) és a torsörtézet hiányos fejlődése jellemzi. Az acrostichalis sörték száma $0 + 0 - 1$, a dorsocentralisoké $0 + 0 - 1$, az intraalarisoké $0 + 0 - 2$, a humeralisoké $1 - 3$, a sternopleuralisoké $1 + 1$. A csápsörtén csak felül vannak pillák.

A Palearktikumban a nemből 4, hazánkból 1 faj került elő. Több nem is várható. A lárva hangyák, sáskák, természetek élősködői.

- — A hím szemei a homlokon hosszan összeérnek. Az orca alsó fele, az előreugró szájszerem és a pofa elülső fele fényes fekete (30. ábra: G). A pofa hátulsó felét és a fej hátulsó oldalát hosszú, őszes szőr borítja. A csápokat széles, lapos, felül kidomborodó arcél választja el (30. ábra: H). A csápsörte vékony, a felső oldalán hosszú pillák sorakoznak. A tor zöldsfekete alapon fehéresen hamvas, felül 3 sötét, hosszanti sáv díszíti (31. ábra). A hímek torának oldalát sárga, a nőtényekét szürke hosszú szőr borítja. A prosternum szőrös. A lábak sötétek, a középső és hátulsó lábszárak világosabbak. A potroh sárga

alapon feketén mintás. A nőstény hasonló színezetű, de sötétebb rajzolatú, és a homloka olyan széles, mint a fél szemmagasság. 6—8 mm.

Mediterrán elterjedésű faj, alkalmakként Közép-Európában, sőt Angliában is fogták. Az egész orientális régióban, Madagaszkáron, nyugaton a Kanári- és Bermuda-szigeteken is él. Hazánkban ritka (Budapest, Csomád, Kerecsend, Sza-

31. ábra. *Stomorhina lunata* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

porca). Petéit előszeretettel rakja a sáskák petecsomóiba, amelyet a kikelő lárva elfogyasztva újabb petecsomót keres fel, és abban is bábozódik. Egy petecsomóban 2—12 báb is található. De élnek természetfészkekben is. 1 hónapig fejlődnek (VIII, IX.)

lunata (FABRICIUS, 1805)

78b. család: SARCOPHAGIDAE — HÚSLEGYEK

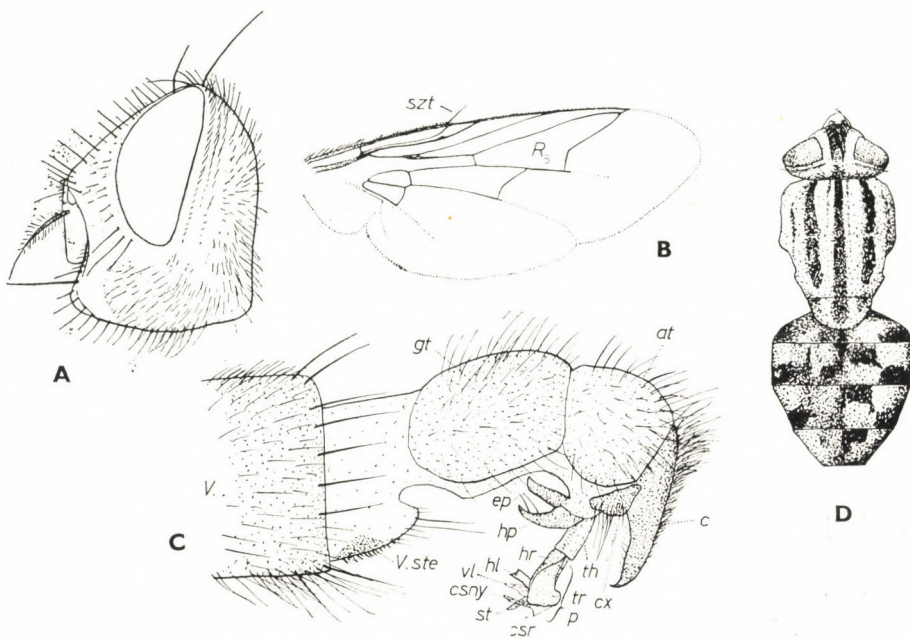
A Sarcophagidae család legfontosabb bélyegei: a tor hátsó légzőnyílása előtt hypopleuralis sörtesor áll (1. ábra: A), ez választja el a Muscidae és Anthomyiidae családoktól; nincs kidudorodó postscutellumuk (1. ábra: C), mint a Tachinidae családnak; a 2. haslemezüik nagy, és fedi a szomszédos hátlemezek peremét (1. ábra: E). A közel álló Calliphoridae családtól megkülönbözteti, hogy színük sosem fémes zöld, kék vagy bronzszínű, sem fénylő fekete (kivétel a fekete *Nyctia halterata* PANZER), a propleura és prosternum csaknem mindig kopasz, a külső posthumeralis sörte beljebb áll, mint a praesuturalis sörte (1. ábra: G). A Rhinophoridae család közel áll a Sarcophagidákhoz, hol ide, hol a Tachinidákhoz sorolták. De amíg a Sarcophagidák torpikkelyének hátsó pereme a pajzsocskához simul (34. ábra), a Rhinophoridáké nyelv alakú, és élesen eláll (1. ábra: D), ezenkívül az utóbbiak mindig feketék, fényesek, vagy alig hamvasak.

A fej felépítése és sörtezetsége hasonló a Calliphoridákéhoz (2. ábra: A). A hímek homloka általában keskenyebb a nőstényekénél, de a szemek sosem

érnek össze. A Sarcophaginae alcsalád legtöbb tagjára jellemző az orca alsó felén a szem előtt álló sörtesor (32. ábra: A). A tor és a potroh sörtezetttsége is hasonló, de a potrohon csak peremsörték vannak, discalis sörték (14. ábra: F: d) hiányzanak.

A lábak sörtezetttsége kevés változatosságot mutat, a meghatározásban ritkán van szerepük. Egyes fajok hímjének középső combján alul rövid, sűrű sörtékből álló fésűszerű ctenidiumot találunk (61. ábra: F). A szárny erezete nagyon egységes, hasonló a Calliphoridákéhoz, de a sugárér törzsén soha nincsenek szőrök, viszont az r_1 és r_{2+3} éren gyakran sörték sorakoznak (85. ábra), az m ér mindig felhajlik, az R_5 sejt általában nyitott (80. ábra), ritkán zárt (53. ábra) vagy nyeles (32. ábra: B). Utóbbi bélyeg néha ingadozó, némely faj esetében mindhárom változat lehetséges.

A Sarcophagidák meghatározásában a hímek páرزószerveinek (hypopygium) rendkívül változatos alakja adja a legbiztosabb bélyegeket. A páرزószerv (32. ábra: C) a következő részekből állhat: a 6—8. tergít összeolvadásából keletkezett ivarszelvényből (gt), a 9. tergít alkotta analis szelvényből (at). Utóbbihoz csatlakozik a 2, többé-kevésbé összeolvadt cercus (c), a kétoldalt álló, többnyire erősen csökevényes surstylus vagy coxít (cx). Az elülső (ep) és hátulsó paramerák (hp) mellett található a penis vagy phallosoma ($p + th$).

32. ábra. A: *Sarcophaga carnaria* LINNÉ ♂ feje — B: *Paragusia elegantula* ZETTERSTEDT szárnya (szt = szárnytövis, R_5 = 5. peremsejt) — C: *Parasarcophaga aegyptica* SALEM ♂ ivarszervének részei (at = analis tergít, c = cercus, forceps interne, cx = surstylus, coxít, paralobus, forceps externe, $csny$ = a paraphallus csúcsrészének nyúlványa, csr = a paraphallus csúcsrésze, ep = elülső paramera, gt = ivarszelvény, genitális tergít, hl = hártás lebeny, hp = hátulsó paramera, hr = a paraphallus hártás része, p = paraphallus, penis, st = stilet, th = theca, tr = a paraphallus törzsere, vl = a paraphallus ventralis lebenye, $V.$ = ötödik tergít, $V. ste$ = ötödik sternit) — D: „*Sarcophaga*-rajzolat” (*Parasarcophaga albiceps* MEIGEN ♀) (Eredeti)

Ennek hosszúkás törészet thecának (*th*), a csúcsrészét paraphallusnak (*p*) nevezzük. A paraphallus hártvás részén (*hr*) fejlődhet a hártvás lebeny (*hl*), a ventralis oldalon változatos alakú lebenyek, nyúlványok (*vl*) és a többnyire fűrészszelű stilet (*st*) található. A paraphallus csúcsrészét (*csr*) egy többkevésbé látható varrat választja el. Az ivarszelvényeket és az analis szelvényt együtt postabdomennek nevezzük. A hímek ötödik haslemezeit (*V. ste*) a fajokra jellemző sörtek, szőrök díszítik. A nőtények párzószervei jóval kevésbé ismeretesek és alkalmasak a fajok elkülönítésére, ezért a nőtények nagy többségét ma még nem tudjuk meghatározni. A gyakori fajok nőtényeit — ha ismerjük — megadjuk a fajok leírásában, néhányának ivarszervét rajzban is bemutatjuk, de kulcsba foglalni nem lehet. Megbízhatóan határozott nőtényeket egy nőtény utódjainak kinevelésével vagy a párzás közben a hímmel együtt elfogott nőtények útján nyerhetünk. Utóbbi esetben a párt ugyanarra a türe egymás alá tűzzük, és utána a hímet az ivarszerv alapján meghatározzuk.

A Sarcophagidae család többségére, főleg a Sarcophaginae alcsalád tagjaira jellemző a *Sarcophaga*-színezet. Ez a toron 3 vagy 5 fekete hosszanti sávból és saktáblaszerűen csillámló potrohból áll (32. ábra: D).

A legtöbb *Sarcophaga* rajzolatú faj elevenszülő, azaz a nyú már az anyaállat testében elhagyja a peteburkot. A peték megtermékenyítése a 3 receptaculum seminisben (ondótartály) a párzáskor elraktározott ondósejtekből történik. A *Sarcophaga* rajzolatúak többségének lárvái hosszúkás orsó alakúak. A hegyes fejrészen találjuk a fejgaratvázat és az elülső légzőnyílásokat, a farokvégen levő 2 légzőnyílás vagy stigma mély gödörben ül, amiről a lárvák és bábok többsége rögtön felismerhető (33. ábra: A, B).

A Sarcophagidae imágók virágokról, dögről, ürülékről, napstütte kövekről stb. gyűjthetők. Lárváik közt a korhadékevőktől az igazi parazitáig minden átmenetet megtalálhatunk. Legtöbbjük húsevő és döögkben fejlődik, de vannak ürülékben, a méhfélék fészkeiben a virágporon vagy méhlárvákon élő, a sáskák petecsomóiban fejlődő stb. lárvák is. Az emberi ürülékben fejlődő fajok — mint betegségterjesztők — a szinantrop legyek veszedelmes együttesének tagjai. Még veszedelmesebb az emberi myiasist (légylárva-betegség) okozó *Wohl-fahrtia magnifica* SCHINER, mert lárváit a szabadban alvó ember szemébe, fülébe rakhatja. A falánk lárvák órák alatt széttroncsolhatják a szemet vagy fület.

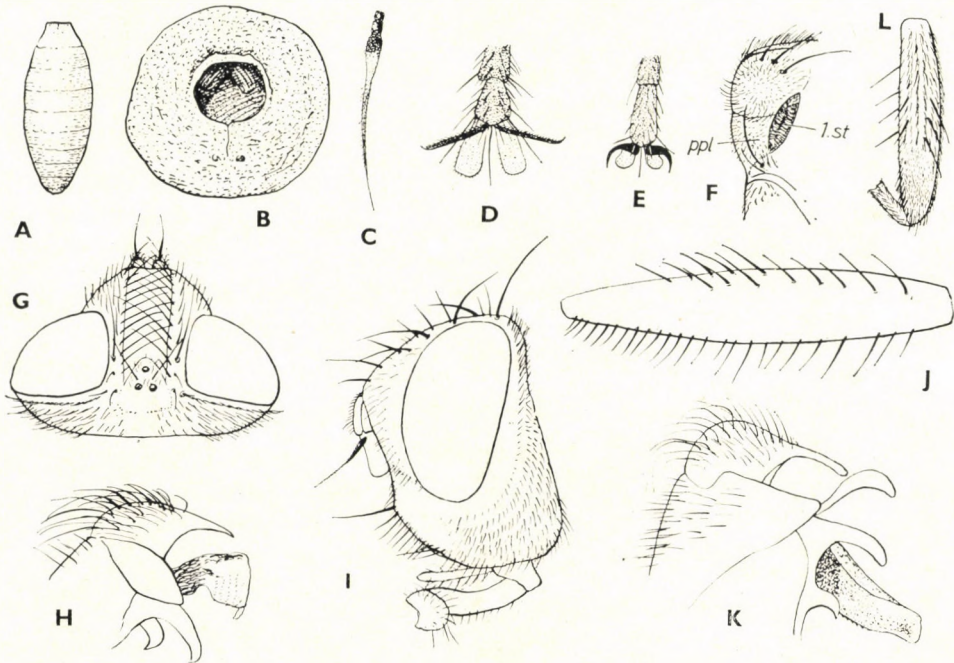
Hazánkból eddig 142 Sarcophagida fajt mutattak ki, további 37 faj előkerülése várható, ezért munkánkba 179 fajt vettünk fel.

A nemek határozókulcsa alapján általában csak a hímek határozhatók meg, a nőtények közül csak azok, amelyekhez egyéb bélyegek, és csak ritkán ivarszerv-bélyegek alapján is eljuthatunk.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (50) A csápsörte kopasz vagy csak gyengén molyhos (33. ábra: I).
- 2 (41) Kisebb, általában 4—6 mm-es legyek. Ha nagyobbak (8—10 mm), a fejük sárga (43. ábra: D) vagy a szemük feltűnően nagy (36. ábra: A, B). Ha a vibrissa magasan a szájerem fellett áll (33. ábra: I), akkor a *Macronychia* RONDANI nemben is keressük!
- 3 (8) A hím karmai egyenesek és hosszabbak az utolsó lábfejnél (33. ábra: D). A potrohot sötét foltok díszítik (37. ábra). Kissé meghosszabbodott karmai vannak még az *Oebalia* ROBINEAU-DESVOIDY hímjeinek is (lásd a 37. sorszámom).

- 4 (5) Az erezet a szárny elülső széléhez tolódott, a könyökér rövidebb, mint a harántér utáni ránc (37. ábra)
3. nem: **Taxigramma** PERRIS, 1852
- 5 (4) Az erek nem zsúfolódnak a szárny elülső felén. A könyökér sokkal hosszabb, mint az értoldaléka.
- 6 (7) Mindkét ivar homloka keskeny, egynegyed—egyhatod fejszélességű, 7—16 pár gyenge szőrszerű orbitalis sörte kíséri a homloksörtét (36. ábra: A, B) (= *Pachyophthalmus* BRAUER & BERGENSTAMM, 1889)
2. nem: **Amobia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830
- 7 (6) A homlok szélesebb, csak 1—2 pár orbitalis sörte áll rajta
4. nem: **Senotainia** MACQUART, 1846
- 8 (3) Mindkét ivar karmai rövidebbek az utolsó lábfejnél, és erősen hajlottak (33. ábra: E).

33. ábra. A: *Sarcophagina* tinnabábja, B: annak hátsó légzőnyílásai — C: *Phylloteles pictipennis* LOEW ♀ molyhos csápsörtéje — D: *Amobia signata* MEIGEN ♂ és E: *Pterella grisea* MEIGEN ♂ karmai — F: *Kramerea schuetzei* KRAMER torának eleje oldalról (ppl = propleura, 1. st. = elülső légzőnyílás) — G: *Macronychia griseola* FALLÉN ♂ feje és H: ivarszerve — I: *M. polyodon* MEIGEN ♀ feje, J: ♂ hátulsó combja és K: ivarszerve — L: *Sarcotachinella sinuata* MEIGEN ♂ középső combja (Eredeti)

- 9 (10) A hím csápsörtéjének 3. íze lemezszerűen kiszélesedett (45. ábra: I), a nőstényé a tövén erősen megvastagodott (45. ábra: J). A csáp oldalnézetben a szem közepe alatt illeszkedik, a 3. íz hossza nem éri el a 2. íz kétszeresét. A hím szárnya foltos (46. ábra: A)
13. nem: **Phylloteles** LOEW, 1844
- 10 (9) A hím csápsörtéje megszokott alakú. A csáp a szem közepénél magasabban ered.
- 11 (26) A fej alapja nem lényegesen rövidebb, mint a fej hossza a csápsörte eredésének magasságában. A homlok csak kevésbé ugrik előre.
- 12 (13) Az arclécen erős sörték állnak (39. ábra: F), amelyek a közepénél magasabbra felmennek (nem tévesztendő össze az orcán álló sörtékek!). A csáp 3. íze ötször—hatszor hosszabb a 2.-nál. A pofaszöglet a szájrperem magasságában van. A potroh oldala vörössárga
5. nem: **Craticulina** BEZZI, 1906
- 13 (12) Az arcléc kopasz, vagy csak kevés rövid sörte van a pofaszöglet felett.
- 14 (17) A pofaszögleten álló vibrissa jóval erősebb a többi szájsörténél (39. ábra: J). Az R_5 sejt szélesen nyitott (ha zárt, akkor *Apodacra* MACQUART, lásd a 25. sorszámmon!).
- 15 (16) A varrat előtti dorsocentralis sörte határozott és erős. A test sötét, nincsen fényesen csillogó része (= *Setulia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863)
6. nem: **Pterella** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863
- 16 (15) A varrat előtti dorsocentralis sörte gyenge vagy egészen határozatlan. A potroh oldalai narancsvörösek
7. nem: **Thereomyia** ROHDENDORF, 1927
- 17 (14) A vibrissa nem különbözik hosszúságban a többi szájsörtétől (41. ábra: D). A pofaszögleten néha csak 1—2 sörte áll.
- 18 (25) Az arc-pajzs alul összeszűkül, ezért a pofaszöglet magasabban van, mint a szájrperem (41. ábra: G). Az R_5 sejt nyitott.
- 19 (20) A hím postabdomenje nagy és széles, elülső lábfején nincsenek különlegesen hosszú sörték. A homlok keskeny. A színezet sötét, a hátat és a potrohot sötét sávok díszítik
[8. nem: **Cylindrothecum** ROHDENDORF, 1930]
- 20 (19) A hím postabdomenje közepes nagyságú vagy kicsiny, az elülső lábfején általában hosszú sörték merednek. Színezetük különböző, ha sötét, akkor sávok láthatók rajtuk.

- 21 (22) A hím elülső lábfejének első ízén is áll felül hosszú sörte (41. ábra: E). A csáp feltűnően rövid. A fej alsó széle hátul nem áll ki. A homlok nem különösen széles, és erős sörték sorakoznak rajta (41. ábra: D)
9. nem: **Anacanthothecum** ROHDENDORF, 1930
- 22 (21) A hím elülső lábfejének csak a 2—5. ízén állnak sörték. Színezetük változatos, ha egyszínű szürke, akkor a homlok széles vagy a hím elülső lábfején nincs erős sörte.
- 23 (24) A homlok keskenyebb a szemnél, az orca és a pofa keskenyek. A fej alsó széle hátul nem áll ki, a homlok profilban kevésbé áll előre, a homloksáv elég keskeny, a szélei párhuzamosak (43. ábra: B). A potroh gyakran fehér színű, éles fényes foltokkal és sávokkal, ritkábban egyszínű 10. nem: **Miltogrammidium** ROHDENDORF, 1930
- 24 (23) A homlok olyan széles, mint a szem, az orca és a pofa szélesek. A fej alsó széle hátul erősen kiáll (43. ábra: D), ritkán egyenes. Utóbbi esetben a homlok profilban sarkos, az orca és a pofa széles, a potroh színe pedig egyszínű szürke
11. nem: **Miltogramma** MEIGEN, 1803
- 25 (18) Az arcpajzs alul kissé beszűkül, a pofaszöglet a szájperem magasságában van, az R_5 sejt nyeles
12. nem: **Apodacra** MACQUART, 1854
- 26 (11) A fej alapja rövid, rövidebb, mint a fej hossza a csápok eredésének szintjében. Oldalról nézve a homlok rendszeren erősen előreáll. A csáp 3. íze általában legalább háromszor hosszabb a 2.-nél.
- 27 (28) A pofaszöglet a szájperem felett van. A csápsörtén elég hosszú és finom szőrök vannak (46. ábra: B). Az R_5 sejt nyitott
14. nem: **Metopodia** BRAUER & BERGENSTAMM, 1891
- 28 (27) A pofaszöglet a szájperem magasságában van. A csápsörte molyhos vagy kopasz.
- 29 (32) Az R_5 sejt a szárny szélén zárt vagy nyeles (32. ábra: B).
- 30 (31) A könyökér csúcscsakasza mindig sokkal rövidebb az utolsó előtti szakasznál. A szárnytövis feltűnően hosszú (32. ábra: B). A pofaszöglet egy kissé a szájperem felett van
15. nem: **Hilarella** RONDANI, 1856
- 31 (30) A könyökér csúcscsakasza egyforma hosszú vagy hosszabb az utolsó előttinél. A pofaszöglet a szájperem magasságában van
16. nem: **Paragusia** SCHINER, 1861
- 32 (29) Az R_5 sejt nyitott. (Zárt vagy nyeles még az *Oebalia praeclusa* PANDELLÉ-nek.)

- 33 (34) Az arlécen erős, hosszú sörték sorakoznak (ne tévesszük össze az orcán állókkal!). Az orca széles és kopasz, vagy rövid szőr borítja (52. ábra: G). A szem színe sötét. A hím szárnyát sötét rajzolat díszíti. A lábfej fekete (= *Araba* auct.)
20. nem: **Sphenometopa** TOWNSEND, 1902
- 34 (33) Az arlécen nincsenek sörték, vagy ha van néhány sörte, akkor az orca keskeny és a lábfej vöröses (*Oebalia minuta* FALLÉN). A hím szárnyán nincs sötét rajzolat.
- 35 (36) Az orcán egy sor nagyon erős és hosszú sörte áll (48. ábra: F). A hím homloka gyakran ezüstösen csillogó fehér
18. nem: **Metopia** MEIGEN, 1803
- 36 (35) Az orcán rövidebb, rendetlenül elszórt sörték állnak. A hím homloka sosem ezüstösen csillogó fehér.
- 37 (38) A csápsörte csaknem végig vastag (52. ábra: B). Színezete sötét. A testet sárgásszürke hamvasság fedi. A hím és nőstény csak kevésbé különbözik. A potroh tojásdad, többnyire foltos, néha egyszínű
19. nem: **Oebalia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863
- 38 (37) A csápsörte legfeljebb a kétharmadáig vastagodott meg. Színezete különböző, gyakran élénk.
- 39 (40) A csápsörte csak a törészen vastagodott meg. A hím rajzolata teljesen más, mint a nőstényé. A hím hátán és potrohán széles bársonyfekete középsáv fut végig (53. ábra), a nőstény torán a középsáv halvány, a potrohot pedig foltok tarkítják (54. ábra: C)
21. nem: **Mesomelaena** RONDANI, 1859
- 40 (39) A csápsörte nagyobb része megvastagodott. A színezetben nincs erős ivari kétalakúság. A potrohot erősen csillogó nagy fekete foltok díszítik (49. ábra)
17. nem: **Phrosinella** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863
- 41 (2) Általában 10 mm-nél nagyobb, ritkán kisebb, többnyire hosszú, erős sörtékkal borított Tachinida-szerű legyek. A hím karmai mindig hosszúak, a pofa széles.
- 42 (43) A hím potroha megnyúlt, a nőstényé tojásdad, színezetük hasonló; az erős sörték tövét sötét foltok veszik körül (54. ábra: I). A hamvasság sűrű és világos. A hím ivartergitje erős, a hátsó oldalán kis kidudorodáson egy sörtesor áll. A hím cercusai páratlan karmot alkotnak
[22. nem: **Sarcotachina** PORTSCHINSKY, 1882]
- 43 (42) A hím és nőstény potroha többé-kevésbé hasonló, tojásdad, a potroh sörtéi kevésbé fejlettek, a tövükön nincsenek sötét foltok. A test

alapszíne sötét, a potrohot kerek fekete foltok vagy sakktáblaszerűen csillámló hamvasság fedi. A hím ivartergitjén nincs sem dudor, sem sörtesor. A phallosoma sohasem szalag alakú, a cercusok mindig kettős végűek.

- 44 (47) A potrohot csillámló hamvasság fedi, a tergitek hátulsó szegélye sötétebb.
- 45 (46) A pofa nagyon széles, szélessége meghaladja a szem magasságának felét (54. ábra: D). A pofasörték nem különösen erősek, a 3. csápíz nem sokkal hosszabb a 2.-nál. A tergitek hátulsó szegélye kissé sötétebb
[23. nem: **Paramacronychia** BRAUER & BERGENSTAMM, 1889]
- 46 (45) A pofa keskenyebb a szem magasságának felénél (56. ábra: A). A pofasörték nagyon erősek. A 3. csápíz kétszer hosszabb a 2.-nál. A tergitek hátulsó szegélye kontrasztosan sötét (56. ábra: B)
25. nem: **Brachycoma** RONDANI, 1856
- 47 (44) A potroh sosem csillámló rajzolatú: többé-kevésbé erőteljes foltok díszítik vagy egyszínű.
- 48 (49) A fej alsó pereme rövid, a szájszélvonalban nem áll ki (33. ábra: I). A potrohon a fekete foltok elmosódott szélűek vagy hiányzanak
1. nem: **Macronychia** RONDANI, 1859
- 49 (48) A fej alsó pereme hosszú, a szájszélvonalban oldalnézetben sarokszerűen előre áll (56. ábra: E). A potroh tergitjein a fekete foltok erőteljesek (58. ábra) 27. nem: **Wohlfahrtia** BRAUER & BERGENSTAMM, 1889
- 50 (1) A csápsörtén a szőrszálak hosszúak, főleg a töfele tollas. Ritkán csak finom szőr áll rajta.
- 51 (52) A potroh sörtéi feltűnően erősek, hosszúak, tövüket nagy fekete foltok veszik körül (ide is kifuthat a *Sarcotachina* PORTSCHINSKY, lásd még a 42. sorszámot!).
- 52 (51) A potroh sörtéi rövidebbek, a tövükön nincsenek sötét foltok.
- 53 (66) A 3. csápíz hátulsó felszínén nincsen szőr.
- 54 (55) A légy teste teljesen fényes fekete. A csáp 2. és 3. íze egyforma hosszú. A szárny elülső szegélye erősen megsötétedett (57. ábra). A hím orcáján 1 sor sörte áll
26. nem: **Nyctia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830
- 55 (54) A testet többé-kevésbé sűrű hamvasság fedi, rendszeren rajzolatot hoz létre.

- 56 (57) A potroh tergitjeinek hátulsó szegélye fényes fekete. Az orca sörtéi nagyon erősek (54. ábra: E) 24. nem: **Helicobosca** BEZZI, 1906
- 57 (56) A potrohrajzolat sakktáblaszerű vagy fekete foltokból áll, ritkán egyszínű szürkéssárga vagy szürke.
- 58 (61) A hím homloka széles, 2 pár erős orbitalis sörtével.
- 59 (60) A hím postabdomenje fekete alapon hamvas, erősen fejlett (59. ábra: F). A potroh sárgásszürkén hamvas, rajzolata felülnézethen bizonytalan, hátulról nézve éles fekete foltok tűnnek elő (60. ábra). Kisebb: 4—8 mm (= *Sarcophila* RONDANI, 1856)
30. nem: **Agria** MACQUART, 1835
- 60 (59) A hím postabdomenje vörös és még fejlettebb. A potrohot sűrű fehérres hamvasság fedi, határozott fekete foltokkal tarkítva. Nagyobb: 7,5—9 mm [28. nem: **Oophagomyia** ROHDENDORF, 1928]
- 61 (58) A hím homloka keskenyebb, mint a nőstényé, az orbitalis sörték rendszeren hiányzanak vagy — ritkán — csak 1 van belőlük.
- 62 (63) A potrohot csillámló sakktáblaszerű hamvasság és határozatlan középsáv díszíti. A középér tompaszögben hajlik előre. 6—8 mm
32. nem: **Pseudosarcophaga** KRAMER, 1908
- 63 (62) A potrohon többé-kevésbé fekete foltok láthatók. A középér hegyes-szögben törik meg. 8—11 mm.
- 64 (65) Az orca kopasz. A test hamvassága világos, csaknem fehér (ide is kifuthat a *Wohlfahrtia* BRAUER & BERGENSTAMM, lásd még a 49. sorszámom!).
- 65 (64) Az orcán erős sörték állnak (59. ábra: D). A test hamvassága sárgás, általános színezete sötét. A potroh foltjai kevésbé élesek
29. nem: **Angiometopa** BRAUER & BERGENSTAMM, 1889
- 66 (53) A 3. csípő hátulsó peremét finom, de jól észrevehető szőr fűdi.
- 67 (70) Az R_5 sejt nyeles (73. ábra: G).
- 68 (69) A varrat mögött 3 dorsocentralis sörte áll. A potroh halvány foltjai a tergiték elülső pereméhez simulnak. A test és postabdomen világosan hamvas
31. nem: **Agriella** VILLENEUVE, 1911
- 69 (68) A varrat mögött 2 dorsocentralis sörte áll. A test színezete sötét. A tergiték hátulsó szegélye fekete, a postabdomen fényes fekete
[42. nem: **Notoecus** STEIN, 1924]

- 70 (67) Az R_5 sejt nyitott vagy zárt; ha nyeles, akkor a testet világos hamvasság fedi, és a hím postabdomenje fénytelen fekete.
- 71 (72) Mindkét ivar középső combjának elülső felszínén a csúcsharmadban narancsszínű folt van (33. ábra: L), amelyet rövid, lesimuló, pikkelyszerű, sárgán csillogó sörtécskék fednek. A paraphallus hárttyás lebe nye nagyon nagy és messze eláll (72. ábra: C). A varrat mögött 3, ritkán 4 dorsocentralis sörte áll (= *Arhopocnemis* ENDERLEIN, 1928)
39. nem: **Sarcotachinella** TOWNSEND, 1892
- 72 (71) A középső combon nincs narancsszínű folt. A paraphallus más alakú.
- 73 (76) A propleura felső részét finom fekete szőr sűrűn borítja (33. ábra: F: *ppl*).
- 74 (75) Az első sugárér kopasz. A varrat mögött 4 dorsocentralis sörte áll, az első közülük gyengébb. A hím postabdomenje fekete, kicsiny.
8—14 mm 47. nem: **Kramerea** ROHDENDORF, 1937
- 75 (74) Az első sugáréren sörték sorakoznak. Az ivarszelvények és rendszeren az 5. tergít pereme is vörös. 6—7 mm
[52. nem: **Phytosarcophaga** ROHDENDORF, 1937]
- 76 (73) A propleura felső részén nincs szőr.
- 77 (78) A homlok oldalnézetben erősen előreugrik (74. ábra: A). A varrat mögött 3 vagy 4 dorsocentralis sörte áll. A hím analis tergítje vörös
43. nem: **Pandelleana** ROHDENDORF, 1937
- 78 (77) A homlok oldalnézetben nem vagy kevéssé ugrik előre, néha csaknem lekerekített.
- 79 (98) A varrat mögött 3 pár hosszú és erőteljes dorsocentralis sörte áll, amelyek egymástól és a varrattól egyforma távolságra erednek.
- 80 (83) A varrat mögött 2—3 (ritkán 1) pár acrostichalis sörte áll. A hím cercusainak középső-hátulso pereme mélyen benyomódott, csúcsi része pedig megtörve előrehajlik (65. ábra: L). A hím postabdomenje nem nagy.
- 81 (82) A sarokvibrissa jelentősen magasabban áll a szájperemnél. A nőtény 6. tergítje nagyon nagy és erősen előreáll, a potroh utolsó sternitje vaskos, erősen hajlott horog alakú, rövid, széles tojócsövet alkot (66. ábra: F). A paraphallus csúcsi része nem különült el, a cercus madárfej alakú (68. ábra: B)
35. nem: **Tephromyia** BRAUER & BERGENSTAMM, 1891
- 82 (81) A sarokvibrissa a szájperem magasságában, ritkán felette áll. A nőtény potrohának utolsó sternitje gyakran tör alakú tojócsövet alkot (66. ábra: D)
34. nem: **Blaesoxypha** LOEW, 1861

- 83 (80) A varrat mögött 1 pár acrostichalis sörte áll vagy nincs. A hím cercusa nem hajlik előre. A hím postabdomenje gyakran erőteljes.
- 84 (85) A homloksörték sora elöl nem hajlik kifelé (63. ábra: A). A hím és nőstény postabdomenje erőteljes, világos vörös színű. A hím analis tergitje jelentősen erősebb a genitalis tergitnél (63. ábra: D). A nőstény potroha csaknem kerek (63. ábra: E)
33. nem: **Ravinia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863
- 85 (84) A homloksörték sora elöl rendszeren oldalra hajlik (68. ábra: F). A hím analis tergitje egyenlő vagy gyengébb a genitalis tergitnél, fekete vagy vörös színű.
- 86 (95) A hím postabdomenje teljesen fekete. A phallosoma hártvás lebenyei erősen fejlettek (70. ábra: F), az apicalis rész csak gyengén különböztet el. Néha a hártvás lebeny rosszul fejlett, akkor a phallosoma oldalról nézve lekerekített.
- 87 (88) A phallosoma (70. ábra: E) oldalról lapított, kerek, lapos, sötét, átlátszatlan, a hártvás lebeny gyengén fejlett. A test sörtéi erőteljesek (71. ábra). Az első sugáréren sörték sorakoznak
37. nem: **Kramerella** ENDERLEIN, 1928
- 88 (87) A phallosoma oldalról mérsékelten összenyomott, gyakran hát-hasi irányban lapított, a hártvás lebeny általában jól fejlett.
- 89 (90) A hím 3. sternitjét rendszeren lesimuló szőr fedi, ritkán még a 4.-et is. A hártvás lebenyen általában 3 pár keskeny és közelálló bonyolult felépítésű nyúlvány van (70. ábra: F)
38. nem: **Thyrsoenema** ENDERLEIN, 1928
- 90 (89) Legalább a 3. és rendszeren a 4. sternitet is felálló szőr fedi. A hártvás lebenyen 1 vagy 2 pár más alakú, néha gyengén fejlett nyúlvány látható.
- 91 (92) A phallosoma megnyúlt (68. ábra: G), néha jól észrevehető szarv alakú nyúlványa van (69. ábra: B, C), a közepe és csúcscsésze nem áttetsző. A hártvás lebenyek lekerekítették, szegélyezettnek látszanak, vagy rosszul fejlődtek ki és dudorok vannak a helyükön
36. nem: **Bellieria** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863
- 92 (91) A phallosoma oldalnézetben magas, kissé megnyúlt, közepén többé-kevésbé áttetsző, határozott (de nem mindig elhatárolt) csúcscsésze. A hártvás lebenyek jól fejlettek, kiállók.
- 93 (94) A paraphallus harang alakú (72. ábra: D), nagy, széles, levél alakú lebenyekkel
40. nem: **Bellieriomima** ROHDENDORF, 1937

- 94 (93) A paraphallus nem harang alakú, sokféle felépítésű, oldalnézetben magas, nem szélesedett ki, rendszeren hegyes, néha megrövidült, rendszeren 2, ritkán 1 nyúlvánnyal
41. nem: *Pierretia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863
- 95 (86) A hím analis tergitje gyakran piros, ritkán fekete. A phallosomának rendszeren nincs hártvás lebenye, a hártvás rész kidudorodó domb alakú, a paraphallus csúcsi része jól elválík.
- 96 (97) A szájrperem oldalnézetben erősen előreugrik (82. ábra: C). A paraphallus csúcsrésze nagyon magas és erős, az oldalnyúlványai vékonyak (83. ábra: A—D) 50. nem: *Discachaeta* ENDERLEIN, 1928
- 97 (96) A szájrperem általában nem áll előre. A paraphallus csúcsi része rendszeren alacsony, kicsiny, néha nyúlványai sincsenek. A hím analis tergitje vörös, ritkán fekete
51. nem: *Heteronychia* BRAUER & BERGENSTAMM, 1889
- 98 (79) A varrat mögött 2—5, rendszeren 4 dorsocentralis sörte áll. Ezek különböző hosszúak, és a hátulsók mindig erősebbek, mint az elülsők. Ha 3 sörte van, a hát hátulsó része felé tolódtak el, és eltávolodtak a harántvarrattól.
- 99 (100) Az acrostichalis sörték teljesen hiányoznak. A hím analis tergitje vörös, cercusai a hátoldalukon mélyen hasítottak (79. ábra: A), gyakran a jobb és bal ága között helyezkedik el a jellegzetes alakú phallosoma. A nőstény 6. tergitje élénkvrös, és 2 félre osztott (79. ábra: B) (= *Coprosarcophaga* ROHDENDORF, 1937)
48. nem: *Bercaea* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863
- 100 (99) Az acrostichalis sörték mindig megvannak, legalább 1 pár áll a varrat mögött, a pajzsocska előtt. A postabdomen gyakran fekete, ha piros, akkor a nőstény 6. tergitje nem kettéosztott, és a hím cercusán nincs bemetszés.
- 101 (102) A potrohot ezüstsínű világos hamvasság borítja, középen élesen elváló fekete hosszanti sáv fut. A hím cercusa keskeny és hajlott (78. ábra: E) [46. nem: *Stackelbergeola* ROHDENDORF, 1937]
- 102 (101) A potrohrajzolat esillámló, nincs elkülönült sáv vagy folt rajta.
- 103 (104) A potroh 3. szelvényének közepén rendszeren 1 pár erős, felálló peremsörte áll. Az orca nagyon széles és sárgásszürke vagy aranyos hamvasság fedi. A paraphallus változatos alakú (79. ábra: G, H, I)
49. nem: *Sarcophaga* MEIGEN, 1826
- 104 (103) A potroh 3. szelvényének közepén nincsen felálló peremsörte. Az orca keskenyebb, rendszeren fehérésszürke hamvasság borítja.

- 105 (106) A hím potrohának 2—4. sternitjét sűrű, felálló, vékony sörték fedik. A paraphallus csúcsi része villásan kettéágazik (78. ábra: A). A postabdomen fekete 45. nem: **Robineauella** ENDERLEIN, 1928

34. ábra. *Macronychia polyodon* MEIGEN ♂ (Eredeti)

- 106 (105) A hím potrohának 4., néha a 3. sternitjén rövid fekvő sörték vannak. A paraphallus csúcsrészen a középső szakasz jól elválik. A postabdomen fekete vagy néha vöröses narancsszínű 44. nem: **Parasarcophaga** JOHNSON & TIEGS, 1921

1. nem: **Macronychia** RONDANI, 1859

Közepes nagyságú, 4—12 mm-es legyek (34. ábra). Az ivari kétalakúság csekély. Mindkét ivar karmai meghosszabbodtak. A fej alsó pereme nagyon rövid (33. ábra: I), a pofa hátul felfúvódott. Mindkét ivar járomlemezén 2 erős, előrehajló és 1 hátrahajló orbitalis sörté áll. A tort 3 hosszanti sáv díszíti, a középső a varrat előtt 3 vékony csíkot alkot. A potrohon a *griseola* kivételével szelvényenként 3 ék alakú fekete folt látszik, amelyek 3 hosszanti sávvá olvadhatnak össze. A csápsörté kopasz, a test sörtéi hosszúak, erősek. Az R_5 sejt nyitott. A lábak feketék.

Lárvaik darázsfaszekben fejlődnek. A rendszertanilag még tisztázatlan nemnek az Ó- és Újvilágban 20 fajt írtak le, ebből ötöt Európából. Hazánkban 6 fajt találtak, 1 új volt a tudományra.

- 1 (6) A 2. potrohszelvény hátulsó peremén nincsen erős, felálló középsörte.
- 2 (3) A potrohot egyszínű szürke hamvasság borítja, legfeljebb a közepe kissé sötétebb. A szárnytőlemez sárgásfehér. A hím homloka felülnézetben egynegyed fejszélességű, aminek fele a homloksáv (33. ábra: G). A pofa széles, egyharmad szemmagasságú. A hátat hosszanti sávok tarkítják. A hím cercusa rövid hegyben végződik (33. ábra: H), a phallosoma rövid, vaskos. 4,5—6,5 mm.

Európai elterjedésű faj, Franciaországtól Ukrajnáig megtalálták. Hazánkban ritka: fénycsapdával gyűjtötték főleg a Duna—Tisza közén (V—VII.)

griseola (FALLÉN, 1820)

- 3 (2) A potrohot sötét foltok és középsáv díszíti (34. ábra).
- 4 (5) Nagyobb: 7—10 mm. A hím hátulsó combjának csúcsharmadában anteroventrálisan erős sörtékből gereblyeszerű sor áll (33. ábra: J). A nőténynek lágy, rejtett tojócsöve van. Mindkét ivar szárnytőlemeze teljesen vagy nagyrészt fekete. A hím homloka egyharmad—egynegyed fejszélességű, ennek egyharmad része esik a homloksávra. A tort (34. ábra) sávok díszítik, a potroh világosszürkén hamvas, háromszögletű sötét foltokkal. A potroh 3. tergítjén a középsörte hiányzik vagy többé-kevésbé fejlett. A hím cercusa hosszú, nem hegyesedő csúcsban végződik (33. ábra: K), a phallosoma kissé megnyúlt. A nőtény hasonló a hímhez (34. ábra). 7—10 mm.

Európa középső övezetében Franciaországtól a Szovjetunióig elterjedt faj. Hazánkban hegyvidéki erdőkben többfelé gyűjtötték, de seholsem gyakori (IV—VIII.)

polyodon (MEIGEN, 1812)

- 5 (4) Kisebb: 5—7 mm. A hím hátulsó combjának csúcsharmadában nincs gereblyeszerű sörtesor, csak 1—2 erősebb és néhány szörszerű sörte. A nőténynek merev, kiálló, kissé felhajló tőrszerű tojócsöve van (35. ábra: B). A szárnytőlemez sárga. A homlok egyharmad fejszélességű. A 3. csápíz alig hosszabb a 2.-nál. Ivarszerve: 35. ábra: A. 5—7 mm.

Elterjedését nem ismerjük. Hazánkban ritka, csak a Börzsönyben és Dömösöd-Apajpusztán gyűjtötték (VI—VIII.)

vervesi MIHÁLYI, 1979

- 6 (1) A 2. potrohszelvény közepén erős, felmeredő sörtepár áll.
- 7 (8) A homlok oldalról nézve erősen előreugrik, csaknem annyival, mint a szem szélessége (35. ábra: C), felülnézetben egyharmada a fej szélességének. A pofa több mint egyharmada a szem magasságának. Az orca széles, sörték sűrűn, kb. 4 sorban állnak, az orcának kétharmadát elborítják. A sarokvibrissa felett csak 1—2 gyenge sörtéske áll. Elülről nézve a homlok ezüstszürkén csillog, csak a csáptövek szintjén és a járomlemezek felső végein fekete. Az ivarszerv

cercusa hasonló a *polyodon*-éhoz, a phallosoma azonban szélesen végződik (35. ábra: D). A nőstény teljesen hasonló a hímhez. 9—11 mm.

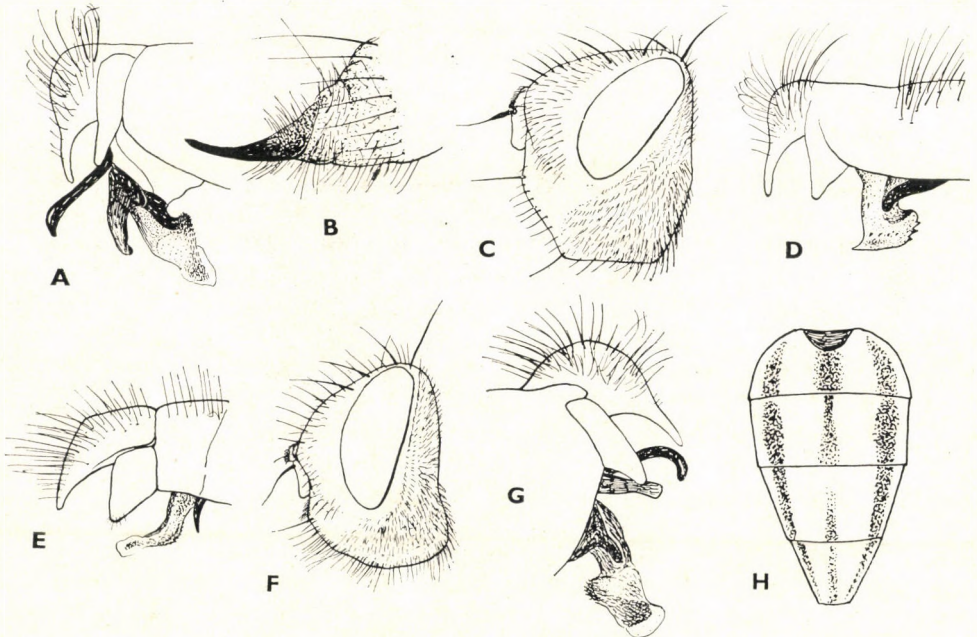
Közép- és Dél-Európában elterjedt faj. Hazánkban ritka, csak a Bakonyból vannak példányaink (VII.)

conica (ROBINEAU-DESVOIDY, 1830)

- 8 (7) A homlok csak a szémszélesség felével ugrik előre, az orcának csak felét borítja 2—3 sorban álló sörtécske.
- 9 (10) A vibrissa felett 8—10, jórészt apró sörtécske áll (35. ábra: F). A 3. csápíz csaknem kétszer hosszabb a 2.-nél. A cercus rövid, a hátoldala végig szőrös, a phallosoma vékony, hajlott (35. ábra: E). A potrohrajzolat erőteljes, az 1 + 2. potrohszelvény hosszabb a 3.-nál. A nősténynek nagy, egyenes szigonytüske alakú tojócsöve van. 10—12 mm.

Nyugat-Európától a Szovjetunió nyugati részéig terjedt el. Hazánkban ritka, a Börzsöny és Bükk hegységekből került elő 1—1 példány, amelyet nagy valószínűséggel e fajhoz sorolhatunk (VIII.) (= *ungulans* PANDELLÉ, 1895)

striginervis (ZETTERSTEDT, 1838)

35. ábra. A: *Macronychia veresi* MIHÁLYI ♂ ivarszerve és B: ♀ tojócsöve — C: *M. conica* ROBINEAU-DESVOIDY ♂ feje és D: ivarszerve — E: *M. striginervis* ZETTERSTEDT ♂ ivarszerve és F: feje — G: *M. agrestis* FALLÉN ♂ ivarszerve és H: potrohrajzolata (Eredeti)

- 10 (9) A vibrissa felett csak 2—5 rövidebb sörte áll. A 3. csápíz példányainkon kb. másfélszer olyan hosszú, mint a 2. íz (az irodalom szerint háromszor). A cercusnak hosszú, szőrtelen nyúlványa van (35. ábra: G), erősen hasonló a *polyodon*-éra, de a phallosoma vaskosabb. A potrohrajzolat nagyon keskeny középsávból és szélesebb, sávyszerű oldalfoltokból áll (35. ábra: H). A nőténynek rejtett tojócsöve van. 9—11 mm.

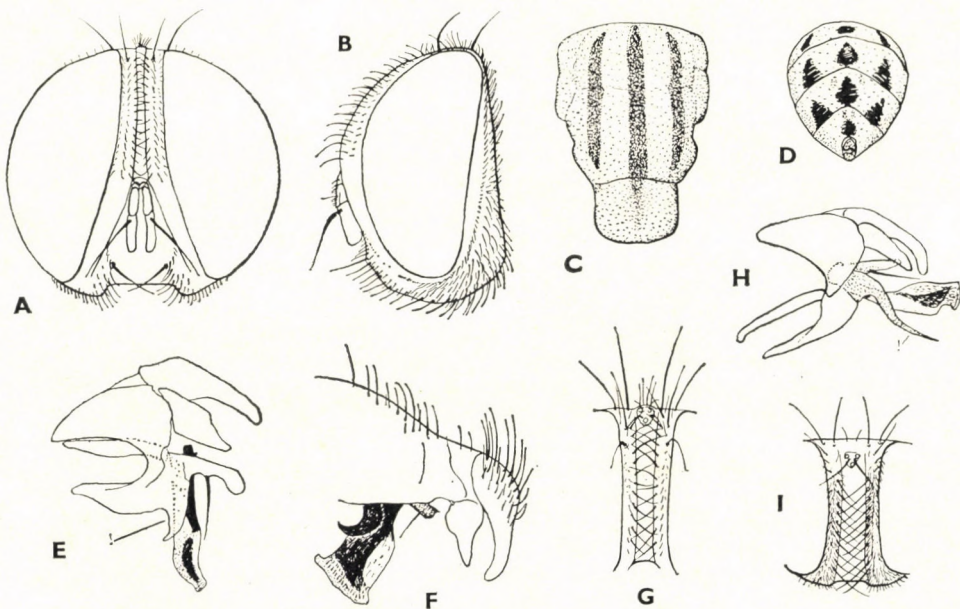
Nyugat-Európa középső övezetétől a Szovjetunió nyugati területéig megtalálták. Hazánkban ritka, Vérteskozmán és Zalaszántón gyűjtötték 1—1 példányban (VII.)

agrestis (FALLÉN, 1810)

2. nem: **Amobia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

Közepes nagyságú, mintázott potrohú legyek. Mindkét ivar homloka keskeny, egynegyed—egyhatod fejszélességű (36. ábra: A). A járomlemezen 7—16 egyforma sörtéből álló sor kíséri a homloksörtéket. Oldalnézetben az orca és pofa keskeny, a szem csaknem az egész fejet elfoglalja (36. ábra: B). A toron 3 hosszanti sáv fut (36. ábra: C), a potrohszelvényeket 3—3 fekete folt díszíti (36. ábra: D). A lábak feketék, a szárny R_5 sejtje nyitott.

A nemnek mintegy 15 fajt írtak le valamennyi állatföldrajzi régióból, ebből Európában 3 fajt találtak. Hazánkból 2 faj került elő, de a 3. is várható. A lárvák főleg lomb között építő darazsak fészkeiben fejlődnek.

36. ábra. A: *Amobia pelopei* RONDANI ♀ feje elülről és B: oldalról, C: hátrajzolata, D: potrohrajzolata és E: ♂ ivarszerve — F: *A. signata* MEIGEN ♂ ivarszerve és G: ♀ homloka elülről — H: *M. distorta* ALLEN ♂ ivarszerve és I: ♀ homloka (E, H: ROHDENDORF — I: DRABER-MONKO nyomán, a többi eredeti)

- 1 (2) A varrat előtt 1, mögötte 2 dorsocentralis sörte áll. Az orca kopasz. A basicosta sárga. A varrat előtt nincs acrostichalis sörte, csak mögötte áll 1 pár. A homlok keskeny (36. ábra: A, B). Háta sűrűn hamvas, fénytelen világosszürke, 3 erőteljes, széles, barna, hosszanti sávval (36. ábra: C). A potroh kissé csillámlóan hamvas, elmosódott szélű sötét foltokkal (36. ábra: D). A phallosoma vékony (36. ábra: E). A nőtény hasonló színezetű. 9—10 mm.

Nyugat- és Dél-Európától a Kaukázuson át Közép-Ázsiáig elterjedt faj. Hazánkban ritka, Dömsöd-Apajpusztáról és Bicsérről van 1—1 példányunk. Lárvajuk a lopódarázs (*Sceliphron spiriformis* LINNÉ) fészkében fejlődik (VI—VII.)

pelopei (RONDANI, 1859)

- 2 (1) A varrat előtt 2 dorsocentralis és 2 acrostichalis sörte áll. Orcájának felső része szőrös. A basicosta barna vagy barnásfekete. A testet ritka, vékony hamvasság fedi, ezért a torrajzolat kevésbé élénk. A potroh foltjai kerekesebbek.
- 3 (4) A phallosoma vége erősen kiszélesedik (36. ábra: F). A hím elülső paramerája rövid, horogszerű. A nőtény homloksávja nem szélesebb a járomlemeznél, a szőrök 1—2 rendezett sorban állnak (36. ábra: G). 5—7 mm.

Szélesen elterjedt faj. Európa középső és déli övezetében, Észak-Afrikában, Észak-Ázsiában, Mongóliában és Észak-Amerikában egyaránt megtalálták. Hazánkban nem ritka, középhegységek és a síkságok erdeiben sokfelé gyűjtötték. Lárvája irodalmi adatok szerint különféle darázsajok (*Trypoxylon*, *Eumerus*, *Pemphredon*, *Sceliphron*, *Osmia*, *Psen*, *Andrena*, *Megachile* stb.) fészkében fejlődik (V—IX.)

signata (MEIGEN, 1824)

- 4 (3) A phallosoma vége nem szélesedik ki. Az elülső paramera hosszú, szigonyyszerű, nem horgasan görbült (36. ábra: H). Egyébként nagyon hasonló az előző fajhoz. A nőtény homloksávja szélesebb a járomlemeznél, a szőr rajta sűrűbb, rendetlenebb (36. ábra: I). 6,5—8,5 mm.

Holarktikus faj, Európában Német- és Lengyelországban, Ukrajnában, Mongóliában és Észak-Afrikában találták, de Észak-Amerikából írták le. Hazánkban még nem került elő, de megjelenése várható. Lárvaját az *Odynerus crasicornis* PANZER nevű darázs lárvajából nevelték ki

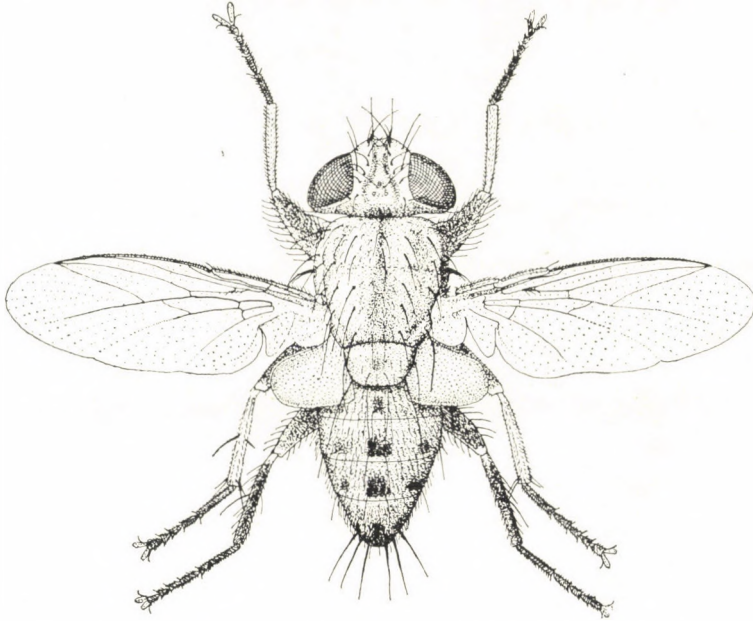
[distorta (ALLEN, 1926)]

3. nem: **Taxigramma** PERRIS, 1852

Kisebb legyek. A nemet azonnal felismerhetjük a szárnytő felé eltolódott haránterekről (37. ábra). A homlok kissé előreugrik, mindkét ivaron csak kevés, de nagyon erős homlok- és orbitalis sörte áll rajta (38. ábra: A). A pofa nagyon keskeny. A csáp 3. íze közel kétszer hosszabb a 2.-nál. A hím postabdomenje nagy, kiálló (38. ábra: B).

A nemnek egyetlen holarktikus faja ismeretes, amely hazánkban is él.

— — A homlok egyharmada a fej szélességének, a homloksáv elől keskeny, hátrafelé szélesedik (37. ábra). A 2. csápíz világosvörös, a 3. íz fekete és közel kétszer hosszabb a 2.-nél (38. ábra: A). A tor szürkén hamvas, a középsáv elmosódott. A potroh szürkén hamvas, az utolsó szelvény kivételével 3—3 sötét folt, a 2. és 3. szelvényt

37. ábra. *Taxigramma heteroneurum* MEIGEN ♂ (Eredeti)

ezenkívül sárga oldalfoltok díszítik. A postabdomen fényes fekete (38. ábra: B). A 2—4 szelvény hátsó peremén hosszú, erős sörték merednek. Az R_5 sejt zárt. A lábak sötétek, a lábszárak sárgák. A nőtény világosabb, a csáp és a lábak csaknem teljesen sárgák, a potroh oldala is teljesen sárga (37. ábra). 3—5 mm.

Hazája Európa, Mongólia és Észak-Amerika. Magyarországon a Duna—Tisza közéne homokos területein sokfelé megtalálták (V—IX.)

heteroneurum (MEIGEN, 1830)

4. nem: *Senotainia* MACQUART, 1846

Kisebb és közepes nagyságú legyek. A hímnek karmai meghosszabbodtak. Mindkét ivarnak erőteljes orbitalis sörtéi vannak (38. ábra: C). A test sötét alapszínű, szürkén hamvas. A tort hosszanti sávok, a potrohot élénk fekete foltok díszítik. A lábak feketék. Az R_5 sejt nyitott.

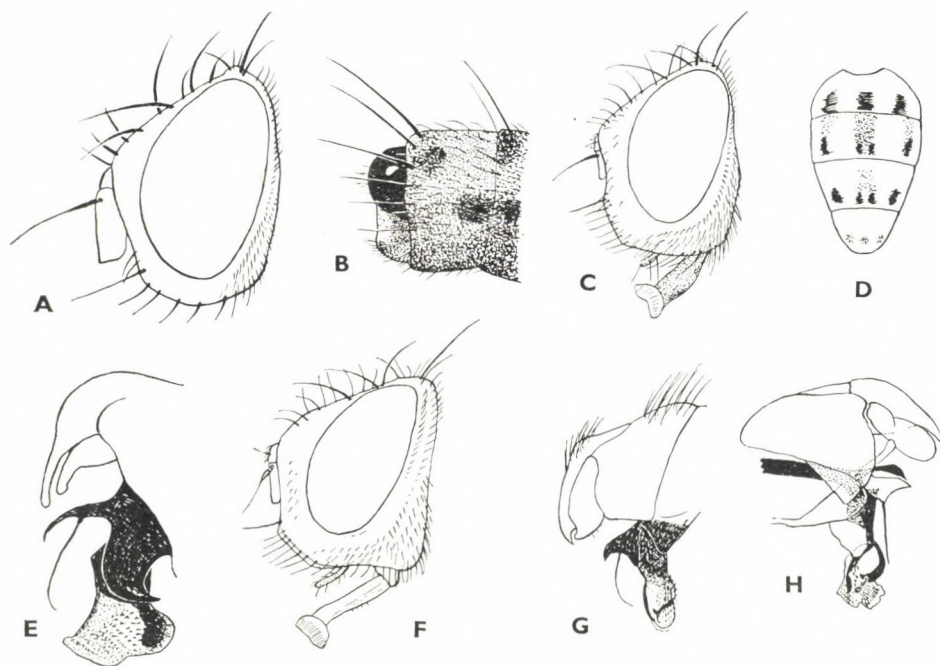
A nemnek mintegy 40 faja valamennyi világrészben elterjedt. Európában 6 faj él, hármát már hazánkban is megtalálták.

- 1 (4) A szívóka alsó kitines fele rövid, csak 3—4-szer hosszabb a vastagságánál (38. ábra: C). A tapogató sárga és hosszú.
- 2 (3) A vibrissa oldalról nézve a szem alsó pereme alatt ered. A csáp 3. íze kétszer—háromszor hosszabb a 2.-nál. A csápsörte a közepéig megvastagodott. A nőstény potroholtjai kisebbek. 4,5—6,5 mm.

Ritka faj: Németországban, Svédországban, a Szovjetunió európai részében és a Távol-Keleten találták. Hazánkban még nem gyűjtötték, de előkerülése valószínű. Lárvája darázsfészkekben (*Coelocrabro*-fajok) fejlődik (= *crabrorum* KRAMER, 1920)

[*imberbis* (ZETTERSTEDT, 1838)]

- 3 (2) A vibrissa magasabban ered a szem alsó pereménél (38. ábra: C). A csáp 3. íze másfélszer—egy egész háromnegyedszer hosszabb a 2.-nél. A csáp rövidebb. A csápsörte csak a tőharmadában vastagodott meg. A homlok keskenyebb a fejszélesség egyharmadánál. A fej előlnézetben ezüstfehéren csillog. A homloksörtéken és orbitalisokon kívül csak apró, alig látható sörtécskék vannak a homlokon és az orcán. Az orca mintegy másfél csápszélességű, a pofa szélesebb. A tor fekete alapon szürkén hamvas, három keskeny sötét sávval. A potroh fehéresszürkén hamvas, szelvényenként 3 fekete folttal, a középsők gyengébbek vagy hiányzanak (38. ábra: D). A postabdomen

38. ábra. A: *Taxigramma heteroneurum* MEIGEN ♂ feje és B: postabdomenje — C: *Senotainia albifrons* RONDANI ♂ feje, D: potrohrajzolata és E: ivarszerve — F: *S. conica* FALLÉN ♂ feje és G: ivarszerve — H: *S. rossica* ROHDENDORF ♂ ivarszerve (H: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

kicsiny. Ivarszerve: 38. ábra: E. A nőstény hasonló színezetű, de potrohrajzolata csökevényesebb. 4,5—7 mm.

Nyugat-Európától és Észak-Afrikától a Kaukázusig, Elő-Ázsiától Mongóliáig megtalálták. Hazánkban ritka (Ágasegyháza, Szécsény, Szigliget). Életmódját nem ismerjük (V—VIII.)

albifrons (RONDANI, 1859)

- 4 (1) A szívóka kitines része hosszú, 6—10-szer hosszabb a vastagságánál (38. ábra: F). A szájperecek oldalnézetben észrevehetően előreáll. A homlok sarkosan előreugrik.
- 5 (8) A tapogató fekete vagy sötétbarna.
- 6 (7) A potroh egyszínű, sárgásszürke, a 3. és 4. szelvényen 1 rosszul elkülönült fekete középsáv és az 5. tergít hátulsó szélén fekete szegély látható. A hím postabdomenje nem áll ki, a thecának hosszú, tövisszerű nyúlványa van (38. ábra: H). A nőstény színezete olyan, mint a hímé. 4,5—6,5 mm.

A Szovjetunió európai részének középső övezetében és Észak-Kazahsztánban találták. Hazánkból még nem került elő, de megjelenése várható

[**rossica** ROHDENDORF, 1935]

- 7 (6) A potrohot 3 pár kis fénylő fekete oldalfolt díszíti, a középfoltok hiányzanak. A hím postabdomenje nagy és kiálló. A thecának nincs tüskéje. A homlok és az arc előlről ezüstfehéren csillog, és a nagy sörtéken kívül néhány alig észrevehető sörtécskétől eltekintve kopasz. A homlok felfelé szélesedik, felülnézetben több mint harmada a fej szélességének. Az orca és a pofa kb. kétszer olyan széles, mint a 3. csápíz (38. ábra: F). A tor szürkén hamvas, határozatlan rajzolattal. Ivarszerve: 38. ábra: G. 3—6 mm.

Nyugat-Európától a Távol-Keletig, Észak- és Dél-Európában egyaránt kimutatták. Hazánkban főleg az Alföldön elterjedt faj, a hegyvidéken ritkább. Lárvaját különféle darazsak (*Halictus*, *Bembex*, *Philanthus*, *Oxybelus*, *Tachites*, *Sphex*, *Thyreopus*) fészkeiből nevelték ki (V—VIII.)

conica (FALLÉN, 1810)

- 8 (5) A tapogató narancssárga.
- 9 (10) Az orcán nincs sörté. A homlokon a nagy sörtéken kívül nincsenek apró sörtécskék. A hím potrohának 3—5. tergítjén többé-kevésbé lekerekített foltok tűnnek fel, a nőstényeken ezek egészen kerekék és kisebbek, mint a hímen. Ivarszerve: 39. ábra: A. 4—6 mm.

Holarktikus faj, a Szovjetunió európai részében, a Kaukázusban, Közép-Ázsiában, Mongóliában és Észak-Amerikában mutatták ki. Hazánkban még nem gyűjtötték

[**deserta** ROHDENDORF, 1935]

- 10 (9) A járomlemezen és az orcán a homlok és az orbitalis sörtéken kívül rövid, de jól észrevehető sörtécskék állnak. Az orca és a pofa nagyon széles, mintegy háromszor szélesebb a csápnál. A tor szürke, 3 elmosódott sávval. A hím potrohán 3 megnyúlt fekete folt van minden szelvényen (39. ábra: B). A nőstény potroha oldalról erősen összenyomott (39. ábra: C, D), csaknem olyan magas, mint amilyen hosszú, egyszínű hamvas, középsáv nyomaival. Ivarszerve: 39. ábra: E. 8—9 mm.

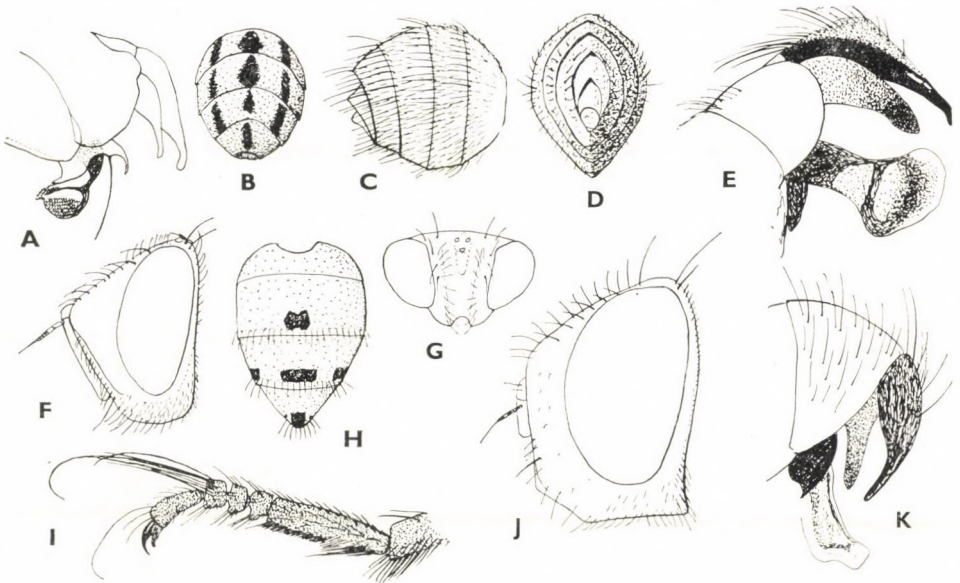
Nyugat-Európától a Kaukázuson át Kazahsztánig elterjedt faj. Hazánkban az Alföldön és a Dunántúl sík területein többfelé található, de mindenütt csak 1—2 példányban. Lárvai a háziméh imágóiban és a méhfarkas (*Philanthus*) által begyűjtött méhekben élőködik (VI—VIII.)

tricuspis (MEIGEN, 1838)

5. nem: *Craticulina* BEZZI, 1906

Mindkét ivar homloka szélesebb a szemnél, és 2 előrehajló orbitalis sörte áll rajta. A fej alja megrövidült (39. ábra: F). Az arclécen a sörtesor magasra felhatol. A csáp 3. íze 4—6-szor hosszabb a 2. ízénél. A vibrissa hosszabb a szájsörtéknél. A hím karmai rövidek, postabdomenje nem nagy. A potrohot élénk fekete foltok díszítik.

A palearktikus és etiópiai régióból a nemnek 6 faját írták le, ebből 2 él Európában. Hazánkból 1 fajt közölt a szakirodalom.

39. ábra. A: *Senotainia deserta* ROHDENDORF ♂ ivarszerve — B: *S. tricuspis* MEIGEN ♂ potrohrajzolata, C: ♀ potroha oldalról és D: hátulról, valamint E: ♂ ivarszerve — F: *Craticulina tabaniformis* FABRICIUS ♂ feje oldalról és G: felülről, valamint H: potrohrajzolata — I: *Pterella penicillaris* RONDANI ♂ elülső lábfeje, J: feje és K: ivarszerve (A: ROHDENDORF — F, G: VENTURI nyomán, a többi eredeti)

- — Feje (39. ábra: F) sárgás, az arc és a homlok aranysárgán hamvas, igen finom rövid szőrrel. A homlok feltűnően széles (39. ábra: G), a homloksáv hátrafelé szélesedik. A csáp 3. íze hatszor hosszabb a 2.-nál. A csáp 1. és 2. íze mindig, a 3. íz a déli példányokon sárga. A tor sárgán hamvas, a sávok halvány nyomaival. A potroh vöröses-sárga színű és fényes fekete foltok díszítik (39. ábra: H). A lábak feketék, csak a tompor és a térdék sárgák. A nőtény feje ezüst-szürkén hamvas, homloksávja keskenyebb és csaknem párhuzamos peremű. A tor inkább ezüstös színű. A lábak világosabbak. 5,5—9 mm.

Hazája Európa déli fele, Észak- és trópusi Afrika, keleten Turkesztánig megtalálták. Irodalmi adat szerint Magyarországon is előfordul, de közelebbi lelőhelyét nem ismerjük. Újabb hazai adatunk nincs

tabaniformis (FABRICIUS, 1805)

6. nem: **Pterella** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863

Közepes nagyságú, szürkén hamvas, gyenge rajzolatú legyek. Homlokuk általában szélesebb a fejszélesség harmadánál. A vibrissa erőteljes és a szájperelemnél magasabban áll. Az arclécen nincsenek sörték. Az R_5 sejt nyitott. A hím karmai rövidek, postabdomenje erősen fejlett.

A palearktikus és etiópai régióban mintegy 15 fajt írtak le, ebből 6 él Európában. Hazánkban 3 fajt találtak, több nem is várható.

- 1 (2) A csáp 3. íze másfélszer hosszabb a 2.-nál (39. ábra: J). A hím elülső lábfejének 4. ízén hosszú, hajlott végű sörték nőttek (39. ábra: I). Az előrehajló erős orbitalis sörték száma 4—6 pár. Feje világos színű, hamvassága fehéressárga. Homloka csaknem egyharmad fejszélességű. Az orcát finom, világos szőrök borítják, a pofa keskeny, és sűrű fehér szőr fedi (39. ábra: J). A tor fekete alapon világosszürkén hamvas. A dorsocentralis sörték száma $2 + 4$, az acrostichalisoké $0 + 1$ (2). A potroh sötét, az oldalai kissé vörösesek, amit a hamvaság eltakarhat. A szelvények hátulsó szegélyén bizonytalan sötét csík látható. Ivarszerve: 39. ábra: K. Nőténye ismeretlen. 7 mm.

Franciaországtól Olaszországon át a Kaukázusig elterjedt faj. Hazánkban ritka, egyetlen példányát Ipolytarnócon gyűjtötték (VIII.)

penicillaris (RONDANI, 1865)

- 2 (1) A csáp 3. íze egy egész háromnegyedszer—háromszor hosszabb a 2.-nál. A hím elülső lábfejének 4. ízén nincs hosszú sörte. Csak 2 pár előrehajló orbitalis sörtéjük van.
- 3 (4) A 3. csápíz barna és egy egész háromnegyedszer—kétszer hosszabb a 2.-nál. A potroh sárgásszürkén hamvas. A hím oldalról ék alakban összenyomott potrohvégén kétoldalt rövid sörtécskével fedett fekete folt látható (40. ábra: A). A homlok egyharmada—kétötöde a fej szélességének (40. ábra: B). Az arc sárga alapon féhéren csillog. Háta sárgásszürkén hamvas, elmosódott hosszanti sávval. A nőtény ha-

sonló színezetű, de potrohvégén nincs meg a sörtécskékkal fedett fekete folt. Ivarszerve: 40. ábra: C. 4,5—7 mm.

Nyugat- és Dél-Európától Szibérián át a Távol-Keletig elterjedt faj. Hazánkban kevés helyen, főleg a síkságon gyűjtötték (Szécsény, Vásárosnamény, Hejőbába stb.) (VI—VIII.)

melanura (MEIGEN, 1824)

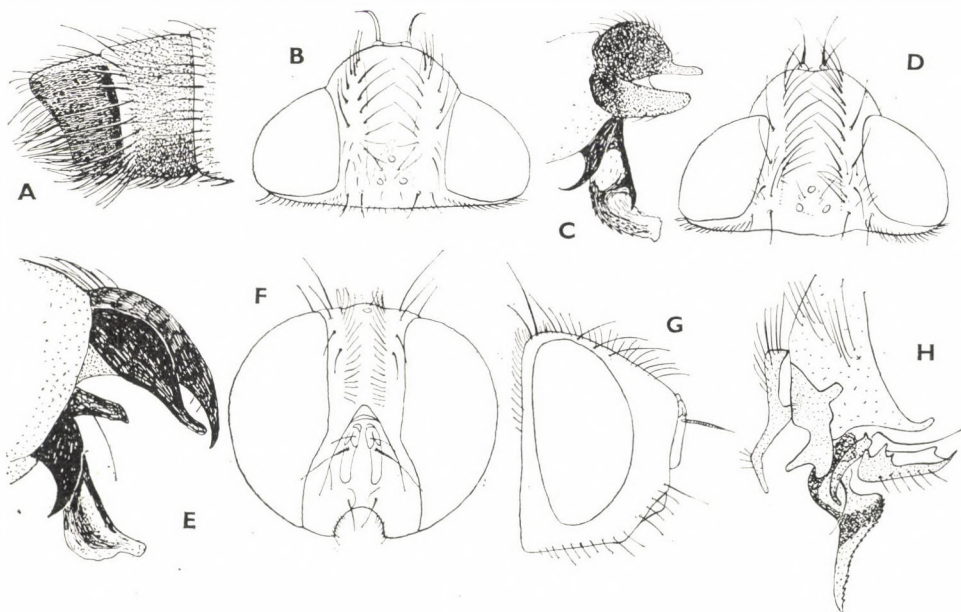
- 4 (3) A 3. csápíz nagyobbbrészt vörössárga, két és félszer—háromszor hosszabb a 2. íznél. A hímek utolsó potrohszelvényén nincs sörtécskékkal fedett fekete folt. Homloksávja szélesebb (40. ábra: D). Tora sárgásszürkén hamvas. 5 hosszanti sávval, amelyek közül 2 csak kevésbé ér túl a varraton. Potroha sűrűn hamvas, oldalról erősen csillámló sötét foltokkal, a 2—4. szelvények oldala nagy kiterjedésben sárga alapszínű. A lábak feketék. Ivarszerve: 40. ábra: E. A nőstény hasonló, de potrohának oldalán nincs sárga terület. 7—8 mm.

Észak- és Nyugat-Európától Mongóliáig megtalálták. Hazánkban elég ritka, kevés helyen, hegyvidéken és síkságon egyaránt gyűjtötték. Lárvája a *Cerceris arenaria* LINNÉ darázs által lárvatáplálékkul gyűjtött *Clythrina* zsákos levélbogarakból él (V—VII.)

grisea (MEIGEN, 1824)

7. nem: *Thereomyia* ROHDENDORF, 1927

Középnagyságú, élénk rajzolatú legyek. A homlok és az orca elég keskeny (40. ábra: F). A homlok kissé előre áll (40. ábra: G). A vibrissa erős és a

40. ábra. A: *Pterella melanura* MEIGEN ♂ potrohvége, B: feje és C: ivarszerve — D: *P. grisea* MEIGEN ♂ feje és E: ivarszerve — F: *Thereomyia fasciata* MEIGEN ♂ feje előlről és G: oldalról, valamint H: ♂ ivarszerve (F: ROHDENDORF — G, H: SÉGUY nyomán, a többi eredeti)

szájperem felett illeszkedik. Az R_5 sejt nyitott. A hím karmai rövidek, postabdomenje erős, potrohvégén egy köteg hosszú sörte áll.

A nemnek 10 fajt írták le a palearktikus és etiópiai régióból, ebből 2 él Európában. Hazánkban 1 faj fordul elő.

- — Mindkét ivar feje világos színű. A hím homloka 0,26—0,28 fejszélességű (40. ábra: F), a nőtényé 0,28—0,38, színe sűrűn ezüstfehéren hamvas. A homlokon a 8—14 pár homloksörte keresztjezi egymást és előrehajlik, csak az utolsók dőlnek hátrafelé (40. ábra: G). A csáp 3. íze két és félszer—háromszor olyan hosszú, mint a 2. A csápsörte sárga, csak a csúcsteleket fekete, a megvastagodott része hosszabb, mint a vékony része. Az orcákat gyengén látható világos szőr borítja. A pofa nagyon alacsony, nem sörtés, csak fehér szőr fedi. A torólomszürkén hamvas, 3 erőteljes sávval. A dorsocentralisok képlete $1 + 2$, az acrostichalisoké $0 + 1$. A potroh fekete, a 2—4. tergitek oldala vörössárga, a kisebb nőtényéké fekete. A 3—5. tergitek elülső fele és keskeny hátulsó pereme sárgásfehéren hamvas. Ivarszerve: 40. ábra: H. 4,5—8 mm.

A széles elterjedésű fajt Francia-, Spanyol- és Olaszországban, Ukrajnában, valamint Egyiptomban, a Fokföldön és Kínában is megtalálták. Hazánkban ritka, feljegyzéseink szerint Kecelről gyűjtötték (*Sphecapata erythrochaeta* BEZZI néven). Újabban nem került elő

fasciata (MEIGEN, 1824)

8. nem: *Cylindrothecum* ROHDENDORF, 1930

Közepes nagyságú vagy nagy legyek, fekete rajzolattal. A homlok és az arc keskeny (41. ábra: A). A pofaszöglet magasabban van, mint a szájperem. A vibrissa nem válik el a többi szájsörtétől. A homlokon 3—4 gyenge orbitalis sörte sorakozik. A pofák hátul nem fúvódtak fel. A hím postabdomenje szélesen kiáll. A phallosoma rövidebb a thecánál.

A nemhez sorolt 1 faj Eurázsiaiában él.

- — A homlok és az orca felül sárgán hamvas, a homloksáv narancsszínű. A pofa és az orca sárgásfehér. A csáp 3. íze fekete, másfélszer hosszabb a 2.-nél. A csáp 2. ízének distalis része vörös. A tapogató sárga, a vége megvastagodott. A háton 5 fekete hosszanti sáv fut (41. ábra: B). A lábak feketék. A hím lábfejen nincsenek hosszú sörték. A potroh szürkén hamvas, a 3—5. tergít hátulsó szegélyét széles fekete sáv, a közepét hosszanti sáv díszíti. Ivarszerve: 41. ábra: C. 7,5—11 mm.

Európa számos országában, Közép- és Kelet-Ázsiában, valamint a Távol-Keleten találták. Hazánkban még nem került elő

[ibericum (VILLENEUVE, 1912)]

9. nem: *Anacanthothecum* ROHDENDORF, 1930

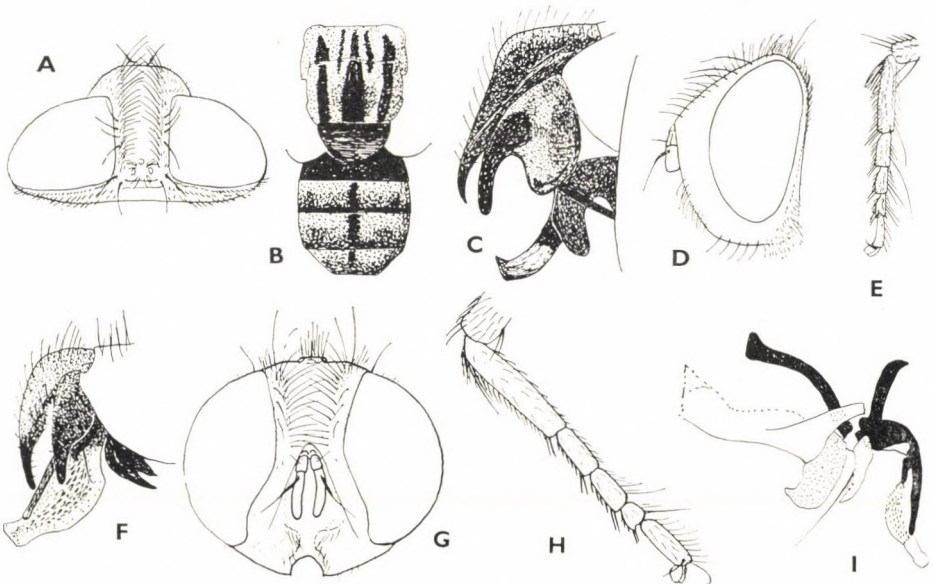
Közepes nagyságú legyek, torukon szürke alapon fekete sávok, potrohu-
kon erősen csillámló foltok láthatók. A homlokon 4—7 pár orbitalis sörte áll
(41. ábra: D). A pofa alacsony, hátrafelé nem áll ki. A fej alsó pereme a csáptő
magasságában rövidebb a fej hosszánál. A hím karmai rövidek. Az R_5 sejt nyi-
tott. A hím postabdomenje mérsékelten nagy.

A nem 3 fajt a palearktikus és etiópai régióban találták, egyet közülük hazánkban is
megtaláltak.

— — A homlokot és arcot fénylő sárgás hamvasság borítja. A csáp fel-
tűnően rövid, a 3. íze másfélszer hosszabb a 2.-nál (41. ábra: D).
A csáp sötét színű, a 3. íz vörössárga. A tapogató világossárga.
A keskeny, világos pofát fehér hamvasság fedi. A hím elülső láb-
fejének 1—4. ízén hosszú sörték állnak (41. ábra: E). A potroh szür-
kén hamvas, tarka, erősen csillámló rajzolattal. Ivarszerve: 41. áb-
ra: F. 9 mm.

Európában északról délig, valamint Közép-Ázsiában Mongóliáig meg-
találták. Hazánkban ritka, Vonyarcvashegyen és Tiszatarjánban gyűjtötték (VII.)

testaceifrons (ROSER, 1840)

41. ábra. A: *Cylindrothecum ibericum* VILLENEUVE ♂ feje, B: tor- és potrohrajzolata, C: ivar-
szerve — D: *Anacanthothecum testaceifrons* ROSER ♂ feje, E: elülső lábfeje és F: ivarszerve —
G: *Miltogrammidium brevipilum* VILLENEUVE ♂ feje, H: elülső lábfeje és I: ivarszerve (I:
ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

10. nem: **Miltogrammidium** ROHDENDORF, 1930

Élénk rajzolatú, közép nagyságú legyek. A homlok, az orca és a pofa aránylag keskeny (41. ábra: G). A csáp különböző hosszúságú, a 3. csápíz másfélszer—négyyszer hosszabb a 2.-nál. A fej alsó pereme hátrafelé nem ugrik ki. Az R_5 sejt nyitott. A hím postabdomenje mérsékeltlen nagy. A theca tövise hosszú. A hím elülső lábának 3—5. lábfeijén hosszabb szőrök állhatnak.

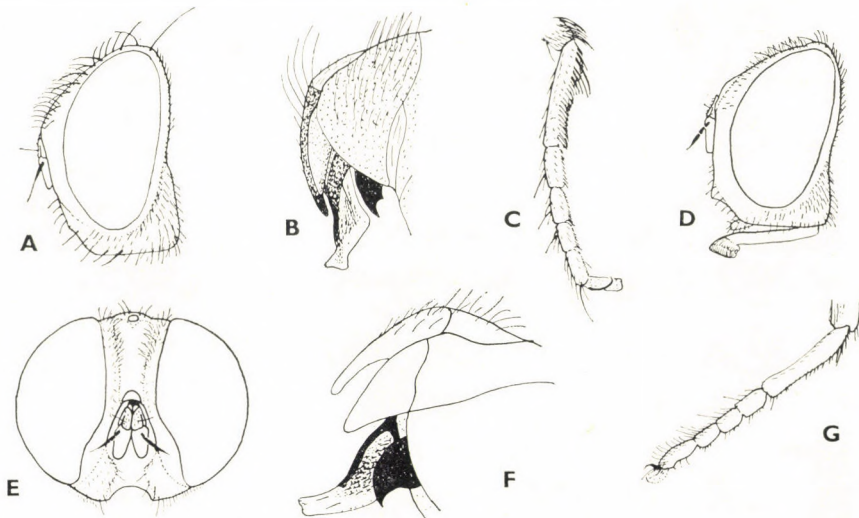
A nemnek mintegy 20 fajt írták le a Palearktikumból, ebből ötöt találtak Európában. Magyarországon valamennyi előkerült.

- 1 (2) A homlok- és az orbitalis sörték rendkívül rövidek, szőrszerűek, a homlok elülső fele csaknem kopasz (42. ábra: D, E). A homlok alig harmada a fej szélességének, ebből a fele a narancsszínű homlok-sávra esik. Az orca és pofa keskeny, alig szélesebb a csápnál, fehéres színű és ezüstösen hamvas. A 3. csápíz kétszer hosszabb a 2.-nál. A fekete tor szürkén hamvas, keskeny sávokkal. A potroh 2—4. tergite oldalt sárga, közepén sötét színű, és csillámló ezüstös hamvaság fűdi. Az elülső láb 2—4. lábfeijén 1—1 felálló söрте, az 5.-en visszahajló sörtécskék láthatók (42. ábra: G). Ivarszerve: 42. ábra: F. 7 mm.

A faj egyetlen példányát a Börzsöny hegységben, Magyarúton fogták (VII.)

microchaetosum MIHÁLYI, 1979

- 2 (1) A homloksörték jól fejlettek.
3 (4) A 6—8 pár orbitalis söрте a homlok elejéig érő sort alkot (42. ábra: A). A homlok közel egyharmad fejszélességű, a vörössésárga homloksáv

42. ábra. A: *Miltogrammidium moczari* MIHÁLYI ♂ feje, B: ivarszerve és C: elülső lábfeje — D: *M. microchaetosum* MIHÁLYI ♂ feje oldalról, E: előlről, F: ivarszerve és G: elülső lábfeje (Eredeti)

kétszer olyan széles, mint az egyik járomlemez. A kb. 18 pár homlok-sörtéből az utolsó 4 hátrafelé dől. A járomlemez tetején nem áll sűrű szőr (mint a *brevipilum*-nak). A keskeny orcán néhány alig észrevehető fehér szőrszál van. A 3. csápíz sárga és kétszer hosszabb a 2.-nál. A csápsörte fekete, a 3. íze a harmadáig megvastagodott. A fekete tort szürke hamvasság és 4 fekete sáv díszíti. A potroh fekete, hamvas, a középén hosszanti sávval, a tergitek pereme kétoldalt sárga. Az elülső lábfejen csak rövid, felálló sörték találhatók (42. ábra: C). Ivarszerve: 42. ábra: B, az elülső paramera kissé két-hegyű. 7 mm.

A faj egyetlen példányának lelőhelye Kéthalom, Békéscsaba mellett (VIII.)

moczari MIHÁLYI, 1979

- 4 (3) Csak 1—4 orbitalis sörtéjük van.
- 5 (6) A potrohon nincs fénylő sötét sáv a tergitek hátulsó peremén, élénk csillámló rajzolatot alkotva csak egyenletes szürke hamvasság fedi. A csáp 3. íze 3—4-szer hosszabb a 2.-nál. A csápsörte a feléig megvastagodott. A homlok keskeny, a felső végén sűrűn szőrös (41. ábra: G). A homlok sárga hamvassága az orcán fokozatosan fehérbe megy át. A tor sárgásszürkén hamvas, 4 sötét hosszanti sávval. A lábak feketék, a hím elülső lábfejének 3. és 4. ízén hosszabb felálló szőrszál tűnik elő (41. ábra: H). A szárny csaknem színtelen. Ivarszerve: 41. ábra: I. A nőtény hasonló színezetű. 7—8 mm.

Európa nyugati és déli felétől Közép-Ázsiáig megtalálták. Hazánkban ritka (Budapest, Nógrádszakál) (V—IX.)

brevipilum (VILLENEUVE, 1911)

- 6 (5) A potroh 3—5. tergitéjének hátulsó szegélyén összefüggő vagy megszakított fekete sáv húzódik (43. ábra: C). A csáp rövid, a 3. íz csak másfélszer—kétszer hosszabb a 2.-nál. A homlok tetején csak homlok- és orbitalis sörték állnak.
- 7 (8) A csáp 2. íze feketés. A toron határozott fekete sávok láthatók. A hím elülső lábfejének 2—4. ízén hosszú, hajlott végű sörték állnak (43. ábra: A). A toron a 3 hosszanti sáv a pajzsockára is áterjed. A potroh 2. tergitéje csaknem teljesen fénylő fekete, a 3. és 4. tergiten nagyon széles, fénylő barnásfekete szegélyszáv látható, amely a középfoltot is elérheti; az 5. tergiten a középfolt hiányzik. 5,5—8 mm.

Európa nyugati és déli felében, Nyugat- és Közép-Ázsiában találták. Hazánkban egyetlen, valószínűleg ehhez a fajhoz tartozó nőtényt fogtak a Bakony hegységben a Gerence völgyében (VIII.)

taeniatum (MEIGEN, 1824)

- 8 (7) A csáp, kivéve a csápsörtét, teljesen narancssárga. A toron a hosszanti sávok rosszul láthatók. A hím elülső lábfején nincsenek hosszú szőrök. A hím homloka egynegyede a fej szélességének. Számos

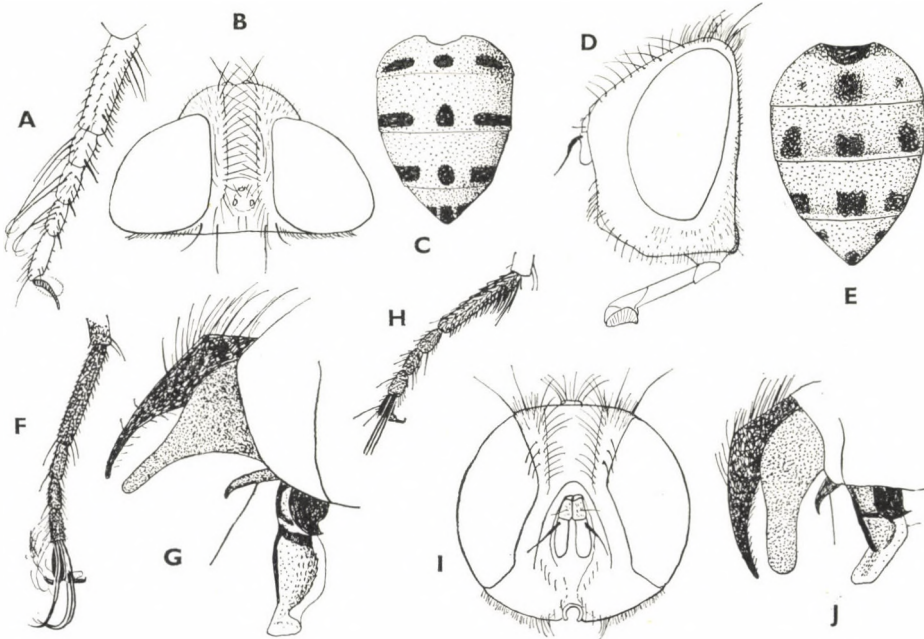
homloksörte van, a felsők hátrahajlók (43. ábra: B). A szájperem sörtéi meglehetősen erősek. A keskeny pofát rövid, világos szőr borítja. A potroh sárgásszürkén hamvas, rajzolata (43. ábra: C) középfoltokból és peremsávokból áll. A nőstény hasonló színezetű. 6,5–8 mm.

Közép- és Dél-Európában a Kaukázusig megtalálták. Hazánkban ritka, csak Ágasegyházáról ismerjük (VII–VIII.)

rutilans (MEIGEN, 1824)

11. nem: **Miltogramma** MEIGEN, 1803

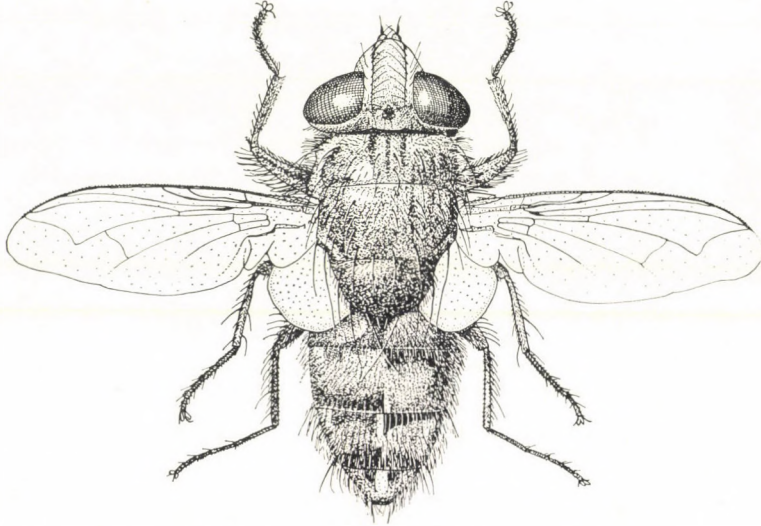
Általában közepes nagyságú vagy nagyobb legyek, színezetük rendszeren egyszínű, a potroh csillámló rajzolatú, vagy sötét foltok ékesítik (44. ábra). A homlok elől-hátul hasonló szélességű, vagy előrefelé csak kissé keskenyebb, oldalnézetben előreugrik. Az orca és a pofa széles. A fej alsó pereme hátrafelé erősen kiállhat (43. ábra: D). A pofaszöglet magasan a száj pereme felett áll, a szájsörték közül nincs kiemelkedő erősebb sörte. A csáp 3. íze másfélszer—kettő egész háromnegyedszer hosszabb a 2.-nál. A hím elülső lábfeje különböző sörtézettségű. A lábak feketék. A szárny víztiszta, az R_5 sejt nyitott.

43. ábra. A: *Miltogrammidium taeniatum* MEIGEN ♂ elülső lábfeje — B: *M. rutilans* MEIGEN ♂ feje és C: potrohrajzolata — D: *Miltogramma punctatum* MEIGEN ♂ feje, E: potrohrajzolata, F: elülső lábfeje és G: ivarszerve — H: *M. oestraceum* FALLÉN ♂ elülső lábfeje és I: feje — J: *M. germari* MEIGEN ♂ ivarszerve (Eredeti)

A nem kb. 30 faja palearktikus, etiópiai és pápua régiókban él. A 8 európai fajból hazánkban eddig 5 fajt találtak, további 3 faj előkerülése várható. Lárvaik darázs-fészkekben fejlődnek.

- 1 (2) A potroh 3—5. tergijét kétoldalt 2—2 nagy, össze nem olvadó fekete folt díszíti (43. ábra: E). A hím elülső lábfejének 4. ízén néhány hosszú hajlott sörté és rövidebb szőrkoszorú áll (43. ábra: F). A fej

44. ábra. *Miltogramma germari* MEIGEN ♂ (Eredeti)

alsó pereme hátul kiugrik (43. ábra: D). A csáp 3. íze másfélszer—egy egész háromnegyedszer hosszabb a 2.-nál és sötét színű. A homlok fent egyharmada a fej szélességének; elöl keskenyebb. A toron szürke alapon 5 keskeny fekete sáv fut, amelyek nem mennek végig. A potrohot erősen csillámló hamvasság fedi. Ivarszerve: 43. ábra: G. A nőstény hasonló a hímhez. 8—9 mm.

Egész Európában, keleten Mongóliáig és a Kanári-szigeteken elterjedt faj. Hazánkban ritka Ágasegyháza, Iregszemcse, Börzsöny). Lárvoját az *Ammophila hirsuta* SCOPOLI és *Colletes*-darászfajok fészkeiből nevelték (VI—VIII.)

punctatum MEIGEN, 1824

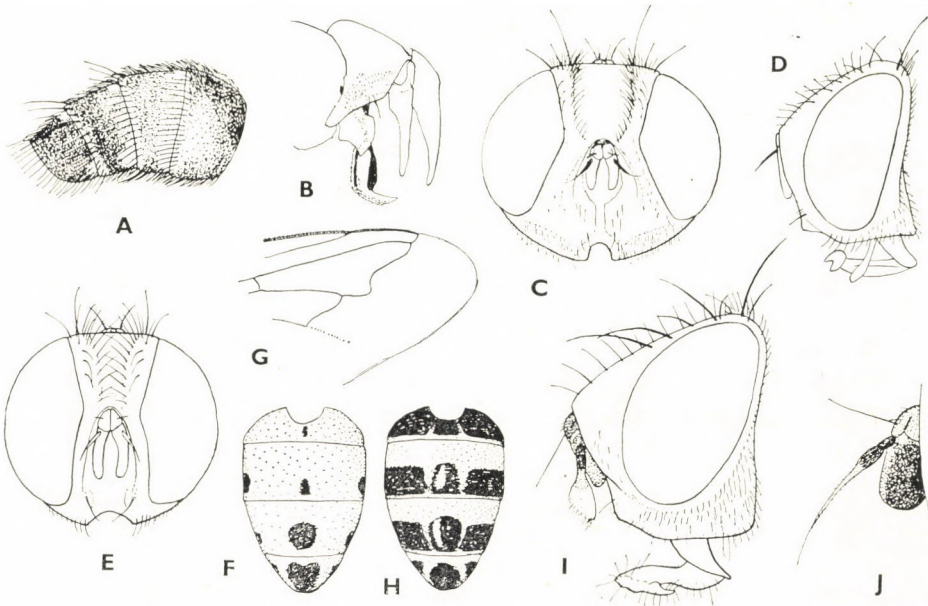
- 2 (1) A potrohon nincsenek fekete foltok. A hím elülső lábfejének 4. ízén nincs szőrkoszorú. A fej alsó pereme hátul nem ugrik ki.
- 3 (14) Hímek.
- 4 (5) Az elülső lábfej 4. ízén alul nyalábszerűen összefogott, hajlott, hosszú sörték erednek, amelyek a karmok között az 5. ízén túlnyúlnak (43. ábra: H). A homlok fent csaknem fél fejszélességű, elöl keske-

nyebb (43. ábra: I). A csáp 3. íze a 2.-nél több mint kétszer hosszabb, a csápsörte a közepéig megvastagodott. A tor világosszürkén hamvas, a 4—5 keskeny hosszanti sáv nem ér el a pajzsocskáig. A potrohot erősen csillámló világos hamvasság fedi. Ivarszerve hasonló a *germari*-éhoz. 7—9 mm.

Hazája Európa, Észak-Afrika, Elő-Ázsiától Mongóliáig. Hazánkban az alacsonyabb hegyvidékek erdeiben nem ritka. Lárvája méhek (*Dasypoda*, *Podalirius*) fészkeiben fejlődik (V—VII.)

oestraceum (FALLÉN, 1820) ♂

- 5 (4) Az elülső lábfej 4. ízén alul nincs hosszú szőrnyaláb, legfeljebb felül néhány felálló sörte.
- 6 (7) A potroh oldala sárga vagy fekete alapon alig hamvas, fényes, felülről nézve fehéresszürkén hamvas, csillámló rajzolat díszíti (44. ábra), a 3. és 4. tergit közepén a hátulsó peremen hosszú, erős sörték állnak (45. ábra: A). Az elülső lábfejen nincs felálló sörte. A homlok széles, kb. kétötöde a fej szélességének. A 3. csápíz sötét, és csaknem kétszerese a sárgás 2. íznek. A tor fekete alapon vékonyan hamvas, 4 gyengén látható fekete sávval. Ivarszerve: 43. ábra: J (44. ábra). 6—9 mm.

45. ábra. A: *Miltogramma germari* MEIGEN ♂ potroha oldalról — B: *M. longilobatum* ROHDENDORF ♂ ivarszerve — C: *M. grossum* ROHDENDORF ♀ feje — D: *Apodacra seriemaculata* MACQUART ♀ feje oldalról, E: előlről és F: potrohrajzolata — G: *Apodacra pulchra* EGGER szárnya és H: ♀ potrohrajzolata — I: *Phylloteles pictipennis* LOEW ♂ feje, J: ♀ csápjja (B: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

Európa középső és déli övezetében, Észak-Afrikában, keleten egészen Nyugat-Szibériáig megtalálták. Hazánkban vizes, mocsaras területeken sokfelé gyűjtötték. Lárvája valószínűleg a *Podalirius*- és *Megachile*-darazsak fészkében fejlődik (V—VIII.)

germari MEIGEN, 1824 ♂

- 7 (6) A potroh egyszínű, alig csillámló, mindig világos színű.
- 8 (9) A csáp 3. íze kétszer—két és félszer hosszabb a 2.-nál. A potroh 3. tergijének hátulsó peremén közepén sörtepár áll. A cercus és a surstylus hosszú, kissé hajlott (45. ábra: B). Az elülső lábfejen nincs felálló sörte. A potroh 2. és 4. tergijének széle kissé vöröses. 7,5—10 mm.

Csak Ukrajnából mutatták ki. Hazánkban még nem találták

[longilobatum ROHDENDORF, 1930] ♂

- 9 (8) A csáp 3. íze másfélszer—kétszer hosszabb a 2.-nál. A potroh 3. tergijének hátulsó peremén nincsen felálló közepsörte. A cercus és surstylus nem hosszabbodott meg.
- 10 (11) Az elülső lábfej 2—4. ízén felálló szőrszálak láthatók (mint a *Milto-grammidium brevipilum* VILLENEUVE-nek, lásd a 41. ábra: H). A pofán felálló fekete szőrszálak találhatóak. A homlok előrefelé nem keskenyedik, párhuzamos szélű, háromtized fejszélességű. A potroh tergijeinek hátulsó széle megsötétedett. A csáp vörössárgától barnás-vörösig változhat. A potrohnak nincsen vöröses oldalfoltja, fekete alapon sűrűn sárgásan hamvas. 4—7 mm.

Közép- és nyugat-európai faj, nálunk még nem került elő, de előfordulása várható

[occipitale PANDELLÉ, 1895] ♂

- 11 (10) A hím elülső lábfején nincs felálló sörte, a pofán nincs fekete szőr. A homlok elöl észrevehetően keskenyebb. A potrohon a tergitek hátulsó peremén csak csillámló rajzolat van, de nincs erőteljes fekete sáv.
- 12 (13) A homlok vörösbarna és szélesebb, mint a fejszélesség egyharmada, ennek több mint fele a párhuzamos szélű homloksávra esik. A torrajzolat határozatlan, csak elöl van 2 sáv. A 3. csápíz vörösbarna és csak másfélszer hosszabb a 2.-nál, barnásvörös vagy világosabb színű. A pofa egytöbde—egyhatoda a szem magasságának, a tapogató vörössárga, a vége vastagabb. A potroh erősen hamvas, csaknem rajzotlan, csak a 3. tergiten láthatók a középsáv nyomai. 6—8,5 mm.

Hazája Közép- és Észak-Európa, a Szovjetunió európai részéig. Magyarországon ritka. Feljegyzéseink szerint gyűjtötték Kalocsán, Pécsen és Jászberényben. Újabb adatunk nincs. Lárvját *Osmia*-fajokból és az *Autographa gamma* LINNÉ hernyójából nevelték

murinum MEIGEN, 1824 ♂

- 13 (12) A homlok keskenyebb az egyharmad fejszélességnél, a homloksáv elöl észrevehetően összeszűkül. A csáp 3. íze egy egész háromnegyedszer—kétszer hosszabb a 2.-nél, és élénk narancssárga színű. A homlokot és az orcát világos, sárgásfehéren csillogó hamvasság fedi. A pofa oldalnézetben alig egytizede a szem magasságának. A toron a varrat előtt 4 jól észrevehető sötét sáv fut. 6,5—7,5 mm.

Nyugat- és Dél-Európában a Kaukázusig mutatták ki. Hazánkban ritka, csak Hejőbábán fogták (VII.)

ruficorne MEIGEN, 1824 ♂

- 14 (3) Nőstények.

- 15 (16) A potrohot erőteljes sötét, csillámló rajzolat díszíti. A fej és a test sörtéi erősek, aránylag hosszúak. Az arc széles. 6—10 mm

germari MEIGEN, 1824 ♀

- 16 (15) A potroh egyszínű, a csillámló rajzolat gyenge.

- 17 (18) A homloksörték gyengék és rövidek, egymást nem keresztezik (45. ábra: C). A potrohot sűrű, világosszürke hamvasság fedi, csillámló rajzolatú. A homlok fent kétötöd fejszélességű, elöl jóval keskenyebb. A 2. és 3. potrohszelvény közepén nem áll peremsörte. Hímje ismeretlen. Hazai példányaink 8 mm-esek, az eredeti leírás szerint 10—11 mm hosszúak.

Csak Ukrajnából jelentették. Hazánkban ritka, 1—1 példányt gyűjtöttek a Börzsönyben, Csomádon és Tardon (VI—VII.)

grossum ROHDENDORF, 1935 ♀

- 18 (17) A homloksörték hosszúak, rendszerint erősek és keresztezik egymást.

- 19 (22) A csáp 3. íze kétszer—háromszor hosszabb a 2.-nél.

- 20 (21) Az arc szélesebb a fejszélesség egyharmadánál. Nagyobb: 8,5—10 mm
[**longilobatum** ROHDENDORF, 1930] ♀

- 21 (20) Az arc a fejszélesség egyharmada vagy keskenyebb. 7—9,5 mm
oestraceum (FALLÉN, 1820) ♀

- 22 (19) A csáp 3. íze rövidebb, másfélszer—kétszer hosszabb a 2.-nél.

- 23 (24) A homlok szélessége fent jelentősen nagyobb a fejszélesség egyharmadánál, elöl csak egyharmada. A fej vörösesbarna, viszonylag sötét. 6—8,5 mm
murinum MEIGEN, 1824 ♀

- 24 (23) A homlok fent egyenlő vagy keskenyebb a fejszélesség egyharmadánál, elöl valamivel keskenyebb. A fejet világos hamvasság fedi.

- 25 (26) A csáp élénk narancssárga. A pofán nincsen fekete szőr. 6,5—7,5 mm
ruficorne MEIGEN, 1824 ♀
- 26 (25) A csáp sötétebb, gyakran részben barnás. A pofákat jól látható fel-
 álló fekete szőr fedi. 4—7 mm [**occipitale** PANDELLÉ, 1895] ♀

12. nem: *Apodacra* MACQART, 1854

Kisebb, élénk potrohrajzolatú legyek. A pofaszöglet és a rövid vibrissa a szájperem felett csak 1—2 sörtétől kísérve helyezkedik el (45. ábra: D). A homloksáv széles (45. ábra: E). A csáp 3. íze 3—5-ször hosszabb a 2.-nál. A 3—5 pár előreahajló orbitalis sörte erőteljes. Az R_5 sejt nyeles, a középér felhajló vége erősen hullámos (45. ábra: G). A középső lábszáron 1—1 antero-dorsalis és anteroventralis sörte áll.

A nemnek 16 fajt írták le a palearktikus és etiópai régióból, ebből 2 él Európában. Hazánkban mindkét fajt megtalálták.

- 1 (2) A hím elülső lábfejének utolsó ízén, az íznél 2—3-szor hosszabb hajlott sörték állnak. A csáp barna, a 3. íz 4—5-ször hosszabb a 2.-nál, a tőizek sárgák. A tor szürkén hamvas, sárga rajzolat nélkül. A potrohot fénylő, széles fekete sáv és fekete középfoltok tarkítják (45. ábra: H). A lábak feketék, a térd sárga. A szárny R_5 sejtje nyeles (45. ábra: G). 5 mm.

Közép- és Dél-Európában él. Hazánkban egyetlen példányát Ágasegyházán gyűjtötték (VI.)

pulchra EGGER, 1881

- 2 (1) A hím elülső lábfején nincsenek felálló sörték. A csáp teljesen világos színű (45. ábra: D, E). A lábszárak sárgák. A potroh foltjai kicsinyek, távol állók (45. ábra: F). 4,5—5,5 mm.

Nyugat- és Dél-Európában találták. Hazánkban ritka, egyetlen példányát Tompán fogták (VII.)

seriemaculata MACQUART, 1854

13. nem: *Phylloteles* LOEW, 1844

Kisebb vagy közepes nagyságú legyek. A hímek és nőtények erősen különböznek: a hím csápsörtéje levélszerűen kiszélesedett (45. ábra: I), a nőtényének csak a töve vastagodott meg bunkósan (33. ábra: C; 45. ábra: J). Oldalnézetben a csáp a szem közepe alatt ered, a homlok erősen előreugrik. A fej alsó pereme rövid, nincsenek erős szájsörtéi. 4 pár erőteljes előreálló orbitalis sörtéje van. Az R_5 szélesen nyitott, a középér tompaszögben hajlik.

Európából és Afrikából eddig 4 fajt írtak le, ebből 1 él Európában, amelyet hazánkban is megtaláltak.

- — A testet sűrű, világos hamvasság fedi. A toron a sávoknak csak a nyoma látható. A 3—5. potrohszelvényeket élénk fekete foltok díszítik. A hím csápsörtéjének 3. íze lapos, levélszerű (45. ábra: I), a

nőstényé a tövén bunkós (45. ábra: J). A hím szárnya foltos (46. ábra: A), a nőstényé színtelen. 5—6 mm.

Európa középső övezetétől Kisázsiaig mutatták ki. A hazánkban ritka fajból homokbuckás területeken (Csévharaszt, Ágasegyháza, Bugac) fogtak 1—1 példányt (VII.)

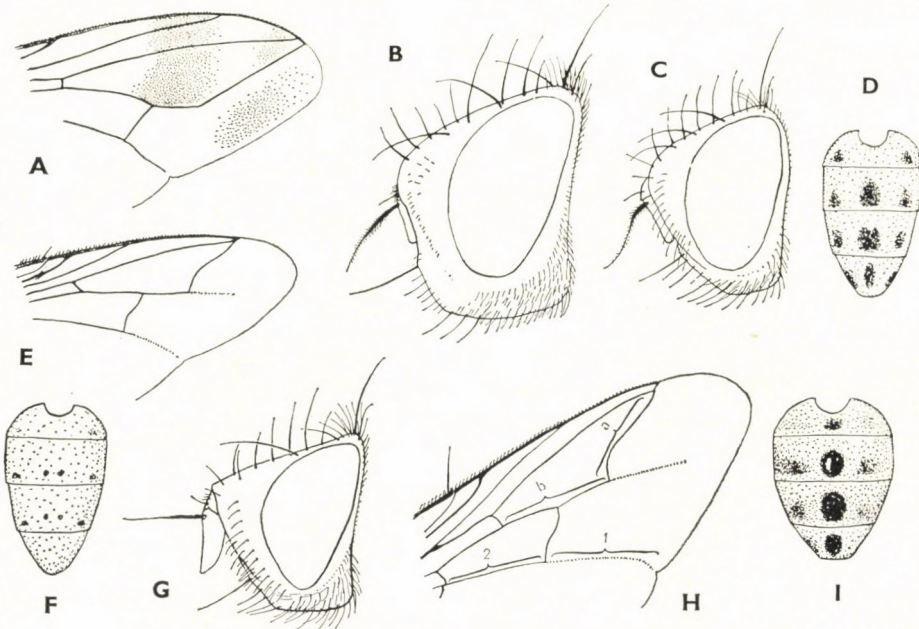
pictipennis LOEW, 1844

14. nem: *Metopodia* BRAUER & BERGENSTAMM, 1891

Kicsiny vagy közepes nagyságú legyek. A csápsörte nagyon finoman, de észrevehetően szőrös. A pofaszöglet a szájerem felett van. Az R_5 sejt nyitott. A hím karmai rövidek. A fej alsó pereme a csáptó magasságában alig rövidebb a fej hosszánál (46. ábra: B), az orcán a finom szőrök alig vehetők észre. A csáp 3. íze egy egész háromnegyedszer—kétszer hosszabb a 2.-nél. A potroh kúp alakú, elég vékony, erős, hosszú szőr fedi. A hím postabdomenje kicsiny, rejtett.

A nemhez csak egyetlen palearktikus faj tartozik, amelyet hazánkban is sikerült megtalálni.

- — A test alapszíne sötét, amelyet sűrű sárgásszürke hamvasság föd. A csáp 3. íze és a csápsörte fekete, utóbbi röviden szőrös (46. ábra: B) A csáp tőizei vörösek, a tapogató sárgászöld. A toron elmosódott

46. ábra. A: *Phylloetes pictipennis* LOEW ♂ szárnyvége — B: *Metopodia grisea* BRAUER & BERGENSTAMM feje — C: *Hilarella hilarella* ZETTERSTEDT ♀ feje, D: potrohrajszólata és E: szárnyvége — F: *H. siphonina* ZETTERSTEDT ♀ potrohrajszólata — G: *Paragusia elegantula* ZETTERSTEDT ♂ feje, H: szárnyvége és I: ♀ potroha (B: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

sötét sávok láthatók, a pajzsocska sötét. A potroh sötét, a 2. és 3. tergít oldala sárgás, az egyes tergiteket 3 sötét folt díszíti, amelyek az utolsó tergiten széles sávvá folynak össze. A nőstény potrohrajzolata erősen visszafejlődött. 4—7 mm.

Dél-Európában, Kazahsztánban és Közép-Ázsiában honos. Hazánkban ritka, régi adataink vannak csak (Kalocsa, Pécs és Dunaföldvár). Újabban nem került kézre

grisea BRAUER & BERGENSTAMM, 1891

15. nem: **Hilarella** RONDANI, 1856

Kicsiny, ritkán közepes nagyságú, világos színezetű legyek. A homlok kúp alakú (46. ábra: C). A csápsörte a tövén megvastagodott és gyakran nehezen észrevehető rövid szőr fedi. A pofaszöglet egy magasságban van a szájszöglettel. Az orca és a pofa mérsékelten széles, az orcán rövid fekete szőrszálak állnak, ritkán kopasz. A csáp 3. íze másfélszer—négyszer hosszabb a 2.-nál. A szárny R_5 sejtje nyeles vagy a szárnysegélyen zárt (46. ábra: E). A potroh kúp alakú, a hím postabdomenje rejtett.

A nemnek 4 faja él a Palearktikumban, 3 Európában, és mindháromat hazánkban is megtalálták.

- 1 (2) 2 orbitalis sörtéje van. Csápjának 3. íze másfélszer—egy egész háromnegyedszer hosszabb a 2.-nál, a csápsörte molyhos. A fej sárga, az orca széles, lefelé alig keskenyedik, mérsékelten hosszú szőr borítja. A tapogató vége megvastagodott. Az acrostichalis sörte gyenge vagy hiányzik. A térdek és lábszárak sárgák. A potrohot nagyon kicsiny sötét foltok díszítik (46. ábra: F). gyakran egyszínű. 3,5—5,5 mm.

Franciaországtól Mongóliáig elterjedt faj. Hazánkban ritka, csak Csevharasztón és a Hortobágyon gyűjtötték. Lárvája az *Ammophila sabulosa* SCOPOLI nevű darázs fészkeiben fejlődik (V.)

siphonina (ZETTERSTEDT, 1844)

- 2 (1) 3, ritkán 2 orbitalis sörtéje van. A csáp 3. íze egy egész háromnegyedszer—háromszor hosszabb a 2.-nál. A fej sötét. Az orca lefelé erősen elkeskenyedek, és sűrű, elég hosszú sörték borítják. A potrohrajzolat erőteljes.
- 3 (4) A tergitek közepén csak egy kerek folt van (46. ábra: D). Az orbitalis sörték száma mindig 3 (46. ábra: C). A csáp 3. íze 2—3-szor hosszabb a 2.-nál. 4,5—6 mm.

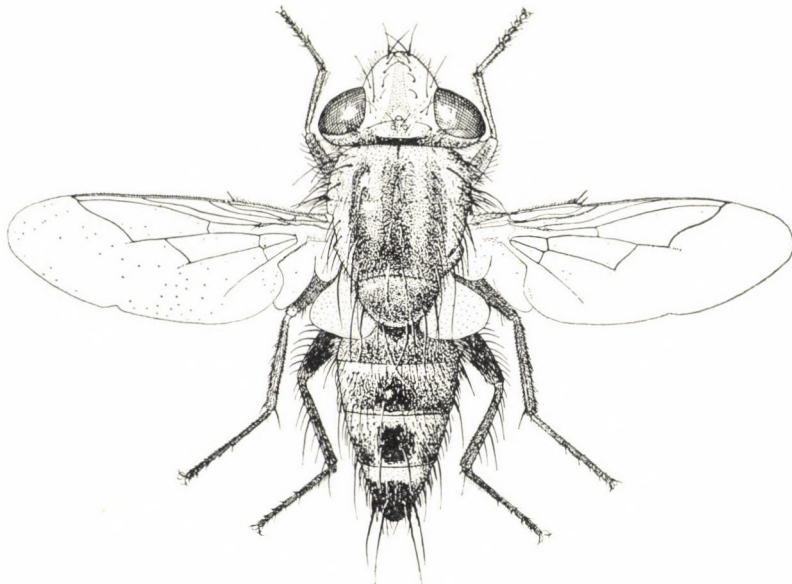
Egész Európát lakja. Hazánkban ritka, egyetlen példányát Csevharasztón, homokon fogták. Lárvját darazsak (*Sphex*-, *Psammophila*-nemek) fészkeiből nevelték (V.)

hilarella (ZETTERSTEDT, 1844)

- 4 (3) A tergitek közepén a sötét foltok kettéváltak vagy hiányzanak. 2—3 orbitalis sörtéje van. A csáp 3. íze egy egész háromnegyedszer—kétszer hosszabb a 2.-nál. A tapogató vége vékony. Az 1—2. acrostichalis sörte erőteljes. A csápsörte csaknem kopasz. 4,5—6,5 mm.

Nyugat- és Dél-Európából mutatták ki. Hazánkban ritka. Régi feljegyzések szerint gyűjtötték Dunaföldváron, Kalocsán. Újabb adatunk nincs. Lárvját az *Ammophila sabulosa* SCOPOLI, *A. heydeni* DAHLBOM és az *A. hirsuta* BOUGY fészkből nevelték (= *dira* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830)

stictica MEIGEN, 1824

47. ábra. *Paragusia elegantula* ZETTERSTEDT ♂ (Eredeti)

16. nem: *Paragusia* SCHINER, 1861

Kis legyek: 4—5,5 mm (47. ábra). A csápsörte a közepéig megvastagodott, kopasz, csak erős nagyítással gyengén molyhos. A pofaszöglet a szájperelem magasságában van. Az R_5 sejt zárt vagy nyeles. A fej alsó pereme rövid, a homlok kúposan előreugrik (46. ábra: G). Az orca sörtés vagy kopasz. A potrohrajzolat erőteljes (46. ábra: I). A hím postabdomenje kicsiny.

A nemnek körülbelül 10 fajt írták le, ebből Európában 3 él. Hazánkban kettőt sikerült megtalálni, a 3. előfordulása is valószínű. Lárvájukat különböző darazsak fészkből nevelték.

- 1 (2) A középér felhajló vége (46. ábra: H, a) egyforma hosszú az előtte levő egy kis harántérig terjedő szakasszal (b). A könyökér redőfolytatása (1) egyenlő az előtte levő érszakasszal (46. ábra: H, 2). A szárnytövis feltűnően hosszú. Az orca (46. ábra: G) nagyon széles és sűrűn borítják sörték. A homlok kúp alakú, és felülnézetben szélesebb a szemnél (47. ábra). A csáp 3. íze 3—4-szer hosszabb a 2.-nál. A homlok és az orca ezüstszürkén hamvas. A tor vékonyan hamvas, 3 elmosódott szélű sötét, hosszanti sávval. A potroh fényes fekete középfoltjai az oldalfoltokkal összeolvadhatnak, csak a szelvények oldala és külső szegélye világosan hamvas. A lábak sötétek. A nős-

tény meglehetősen eltér a hímétől: torán a sávok teljesen elmosódtak, combjai és lábszárai sárgák, a potrohrajzolat középső foltorból és gyenge oldalfoltokból áll (46. ábra: I, 47. ábra). 4—5,5 mm.

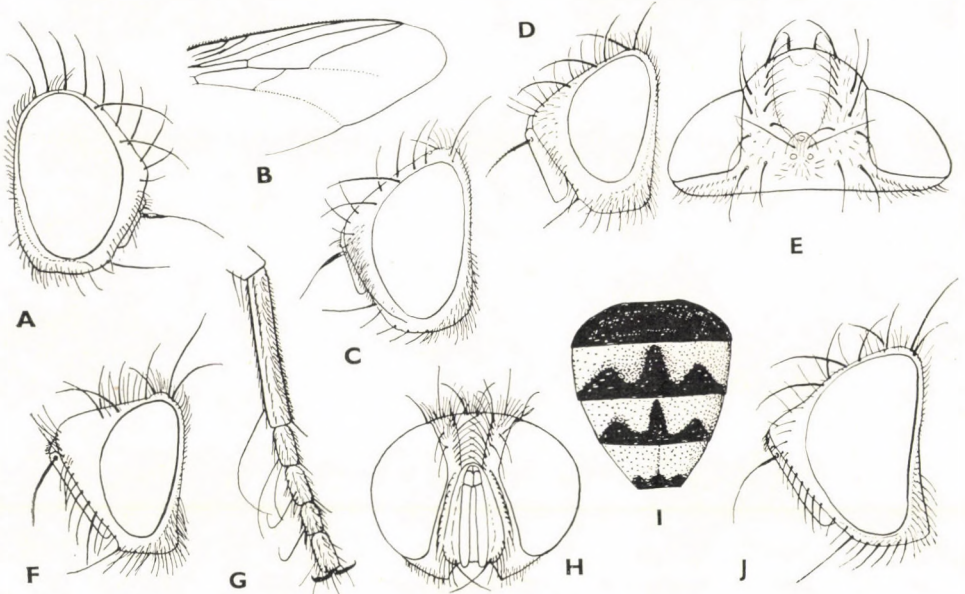
Hazája Európában Finnországtól Dél-Európaig, keleten Mongóliáig terjed. Magyarországon az Alföld homokos területein több helyen megtalálták. Lárvai valószínűleg hangyabolyokban (*Formica*-fajok) fejlődnek (V—VII.)

elegantula (ZETTERSTEDT, 1844)

- 2 (1) A középér *a* szakasza (46. ábra: H, *a*) másfélszer olyan hosszú, mint a *b* szakasz. A könyökér redőszerű folytatása (1) másfélszer hosszabb az előtte levő érszakasznál (48. ábra: B). Az orca kevésbé széles, és szintén sörték fedik. A csáp 3. íze kétszer—két és félszer hosszabb a 2.-nél.
- 3 (4) Az orcán csak 1 sor hosszabb sörte áll (48. ábra: A). Az arc elülről nézve a szem alsó pereménél olyan széles, mint a homlok. A potroh mintázata, különösen a nőstényé, határozott, a 2. és 3. tergit oldalai sárgásak. Szárnyerezete a *Taxigramma*-éhoz hasonló (48. ábra: B). A szárnytövís csökevényes. 4—5,5 mm.

Dél-Európától és Észak-Afrikától Mongóliáig elterjedt faj. Hazánkban ritka, feljegyzéseink szerint gyűjtötték Vaskúton, Pécsen és Kalocsán. Újabb adataink nincsenek. Lárviáját a *Bembex integra* PANZER és *Liris nigra* FABRICIUS darazsak fészkeiből nevelték

multipunctata (RONDANI, 1859)

48. ábra. A: *Paragusia multipunctata* RONDANI ♂ feje és B: szárnya — C: *P. pluriseta* PANDELLÉ ♀, D: *Phrosinella nasuta* MEIGEN ♂ és E: ♀, valamint F: *Metopia argyrocephala* MEIGEN ♂ feje — G: *M. campestris* FALLÉN ♂ elülső lábfeje, H: feje és I: potrohrajzolata — J: *M. grandii* VENTURI ♂ feje (A: SÉGUY — B: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

- 4 (3) Az orca sűrűn sörtés (48. ábra: C). Az arc előlről nézve határozottan szélesebb a homloknál. Potrohát elmosódott világos foltok díszítik. A homlok egyharmada a fej szélességének, kevésbé ugrik előre. A csáp 3. íze kétszer—két és félszer hosszabb a 2.-nál. Az orca szélessége a csáp tövén csak egyharmada a szem hosszának. A fej ezüstsürkén

49. ábra. *Phrosinella nasuta* MEIGEN ♂ (Eredeti)

hamvas, a hosszanti sávok hiányzanak. A potroh szürkén hamvas, az egyes szelvények közepén és oldalain fényes fekete foltok találhatóak. A rajzolat néha hiányzik. A nőtény testszíne világosabb, a potroh foltjai pontszerűek. 3,5—5,5 mm.

Nyugat- és Dél-Európában, keleten a Káspi tavon túli területeken találta. Hazánkból még nem került elő. Lárvaít a *Sphex albisectus* LEPELETIER fészkekből nevelték

[*pluriseta* (PANDELLÉ, 1895)]

17. nem: *Phrosinella* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863

Középnagyságú legyek. A homlok kissé kúpos (49. ábra), felülnézetben mintegy felét teszi ki a fej szélességének. Számos és erős homloksörte van, 2 pár előrehajló orbitalis söрте áll mellettük. A pofaszögleten az erős vibrissa a szájperem magasságában áll. A fej alsó pereme sokkal rövidebb, mint a fej hossza a csáp eredésének magasságában (48. ábra: D). A 3. csápíz háromszor—három és félszer hosszabb a 2.-nál, a csápsörte a közepén túl (háromötödéig) megvastagodott. A varrat mögött 3 erőteljes dorsocentralis söрте áll, van még 2 notopleuralis és 1 + 1 sternopleuralis söрте.

A Holarktikumból kimutatott 10 fajból 2 él Európában és 1-et találtak meg hazánkban.

- — Homloka felét teszi ki a fej szélességének. A csáp 3. íze három és félszer—négyszer olyan hosszú, mint a 2. íz (48. ábra: D). A tor szürkén hamvas, 4 többé-kevésbé feltűnő hosszanti sávval (49. ábra). Mindkét ivar potrohán a 3. és 4. tergít hátulsó peremén nagyon széles fekete sáv húzódik határozatlan foltokra hasogatva. A hím elülső lábfejen nincsenek hosszabb sörték. A nőtény hasonló a hímhez, de homloka szélesebb a fejszélesség felénél (48. ábra: E; 49. ábra). 4,5—6 mm.

Európa középső és mediterrán övezetében, valamint Mongóliában találták. Hazánkban ritka, csak egy-egy példányban gyűjtötték Ócsa, Fót és Csepel helyeken (VIII.)

nasuta (MEIGEN, 1824)

18. nem: **Metopia** MEIGEN, 1803

Nagy, sötét színezetű, a Tachinidákhoz hasonló, erősen sörtés legyek (50. ábra). A hím homloka kúp alakú (48. ábra: F). A csápsörte a közepéig megvastagodott. Az orcán nagyon erős lehajló sörték sorakoznak, az arclécen nincsenek sörték. A hím karmai rövidek. A fej alsó pereme rövid. A csáp 3. íze 4—7-szer hosszabb a 2.-nél. Az R_5 sejt nyitott. A potroh tojásdad.

Mintegy 20 fajt írtak le a Holarktikumából, közülük 6 él Európában. Magyarországból 5 fajt mutattak ki. Lárvaik különböző darazsak fészkeiben fejlődnek.

- 1 (4) Az ocellaris sörték erősek. A potroh 4. tergitének hátulsó peremén teljes sörtesor áll. A hím homloka nem csillogó ezüstösféher, hanem olyan, mint a nőtényé.
- 2 (3) A hím elülső lábfejen, az 1—4. íz külső oldalának végén hosszú sörték állnak (48. ábra: G). Az arc a csáp eredésének magasságában erősen összeszűkül (48. ábra: H). A középső lábszáron, a közepe táján 3 erős sörte áll: 1 anterodorsalis, 1 posterodorsalis és 1 anteroventralis. A varrat mögött 2—3 acrostichalis sörte található. A tor 4 hosszanti sávja közül a középsők csak a varratig érnek. A potrohszélvények rajzolata fényes fekete középsávból és ezzel részben összeolvadó háromszögű oldalfoltokból áll (48. ábra: I). A nőtény hasonló színezetű, de homloka még szélesebb, rajta a fekete homloksáv olyan széles, mint a 2 járomlemez együtt. 5—8 mm.

Holarktikus faj: Európában, Szibérián át a Távol-Keletig és Észak-Amerikában mutatták ki. Hazánkban nem gyakori, néhány példányban középhégysegeink erdeiből sokfelé előkerült (V—VIII.)

campestris (FALLÉN, 1820)

- 3 (2) A hím elülső lábfejen nem állnak hosszú sörték. Az arc a csáp eredésénél nem szűkül össze. A középső lábszáron középtájon csak 1 erőteljes, hosszú sörte áll. A varrat mögött csak 1 acrostichalis sörtét találunk. A járomlemezen a homloksörték sora mellett 2 hátra- és 2 előre hajló orbitalis sörte van (48. ábra: J). A tor és potroh színezete hasonló az előző fajéhoz. 4—6 mm.

Ritka, de nagy elterjedésű faj, megtalálták Olaszországban, Jugoszláviában, a Szovjetunióban és a Távol-Keleten. Hazánkban egyetlen példányát a Tisza árterén fogták Tiszaladányban (VIII.)

grandii VENTURI, 1952

- 4 (1) Ocellaris sörtéjük gyenge, szőrszerű. A potroh 4. tergítjének hátulsó peremén a sörtesor hiányos. A hím homloka ezüstfehéren csillog, erősen eltér a nőtényétől.

50. ábra. *Metopia argyrocephala* MEIGEN ♂ (Eredeti)

- 5 (14) Hímek. Az arc és a homlok elülső része erősen fénylő ezüstfehéren hamvas, a járomlemezek összeérnek, vagy csak egészen keskeny homloksáv marad (51. ábra: A).
- 6 (9) A határ a homlok világos és sötét része között nem éles, hanem elmosódott, különösen a szem közelében (51. ábra: A).
- 7 (8) Az elülső lábfej 2—4. ízének végén nincs sörte, az 1. íz meghosszabbodott, alig rövidebb a többi íz együttes hosszánál. A potrohon felül nézethen széles, fekete középsáv (51. ábra: B), hátulról nézve minden szelvényen 2 nagy fekete oldalfolt (51. ábra: C) látható. 5—7 mm.

Európa középső övezetétől a Távol-Keletig megtalálták. Magyarországon meglehetősen ritka, főleg homokos helyeken gyűjtötték (Csévharaszt, Újpest, Fenyőfő) (VI., VIII.)

stackelbergi ROHDENDORF, 1955 ♂

- 8 (7) Az elülső lábfej 1—4. ízén felálló sörték láthatók (51. ábra: D), az 1. lábfejíz rövidebb a lábfej felénél. A potroh 5. tergítjének a hátulsó

szegélyén keskeny, a szelvény egynegyed—egyharmad szélességét elérő fényes, nem fogazott fekete sáv húzódik. 5 mm.

Nyugat-Európa középső és déli sávjában él. Hazánk mai területén még nem gyűjtötték, de megtalálták már Szlovákiában (Szomotor)

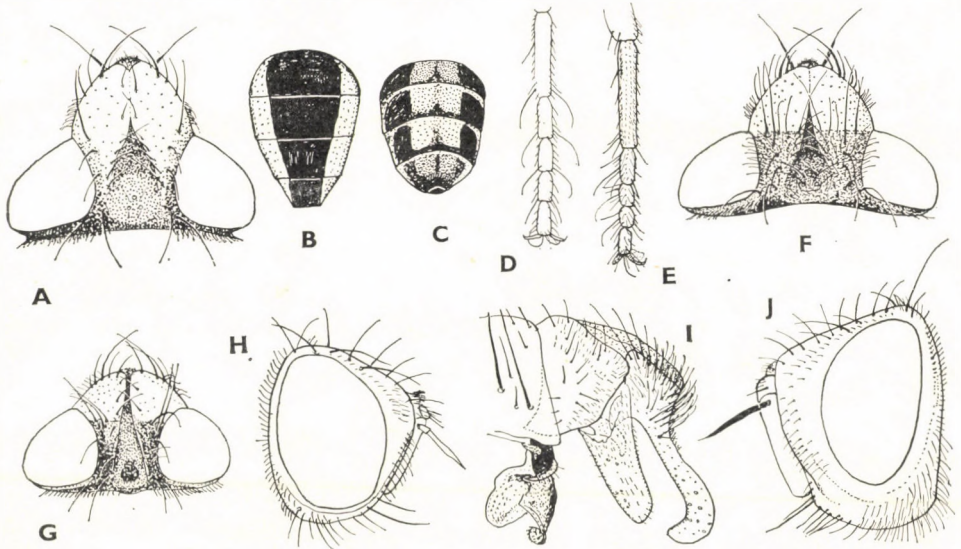
[*staegeri* RONDANI, 1859] ♂

- 9 (6) A homlok világos és sötétszínű része között a határ nagyon éles (51. ábra: F).
- 10 (11) Az elülső lábfej 2—4. íze megrövidült (51. ábra: E), és a külső oldalon rövid felálló szőrök találhatók. Az 1. íz nagyon hosszú, mindig hosszabb a lábfej felénél. Színezete hasonló az előző fajhoz, de potrohának középsávja erőteljes. 6—7,5 mm.

Európa középső övezetétől a szibériai Altaj hegységig mutatták ki. Hazánkban ritka (Ágasegyháza, Tompa, Fenyőfő) (V., VI.)

rondaniana VENTURI, 1952 ♂

- 11 (10) Az elülső lábfej középső ízei nem rövidültek meg jelentősen, és nincs hosszú szőr a külső oldalukon. Az 1. íz sosem hosszabb a lábfej felénél.
- 12 (13) A homlok elülső felén nincs homloksörte, a járomlemezek összeérnek, a homloksáv gyakorlatilag hiányzik (51. ábra: F). A toron a varrat

51. ábra. A: *Metopia stackelbergi* ROHDENDORF ♂ feje, B: potroha felülnézetben és C: hátulról nézve — D: *M. staegeri* RONDANI ♂ és E: *M. rondaniana* VENTURI ♂ elülső lábfeje — F: *M. argyrocephala* MEIGEN ♂ és T: *M. tschernovae* ROHDENDORF ♂ feje — H: *Oebalia minuta* FALLÉN ♀ feje és I: ♂ ivarszerve — J: *O. unistriata* ROHDENDORF ♂ feje (D, G—I: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

előtt 4, mögötte 3 hosszú és 2 csonka sötét sáv fut. A potrohrajzolat felülnézetben széles fekete középsávból, hátulról nézve szelvényenként 3 háromszög alakú foltból áll, amelyeket a hátulsó szegély csíkja köt össze. (50. ábra). 5—7 mm.

Európa középső övezetétől Szibérián át a Távols-Keletig kimutatták. Hazánkban a nem leggyakoribb faja, az Alföld homokján és középhegységeink erdeiben egyaránt megtalálható (V—VIII.) (= *leucocephala* auct.) — T ü k ö r h o m l o k ú l é g y

argyrocephala (MEIGEN, 1824) ♂

- 13 (12) A homlok elülső felén 2—3 pár erőteljes homloksörte áll, a homloksáv, bár elöl erősen összeszűkül, mégis jól észrevehető (51. ábra: G). 7 mm.

Leningrád körzetében Kazahsztánban és Mongóliában találták. Lehet, hogy Magyarországról is előkerül

[**tshernovae** ROHDENDORF, 1955] ♂

- 14 (5) Nőstények. A fejen nincs ezüstösen csillogó hamvasság, a homloksáv széles. Csak 2 faj nősténye ismeretes.

- 15 (16) A potroh 3. és 4. tergítjének hátulsó felén 3 élesen elhatárolt fogú fekete sáv fut. A homlok oldalát az erős sörtéken kívül nagyszámú szőrszál borítja. A homloksáv kontrasztosan fekete. 5—7 mm

argyrocephala (MEIGEN, 1824) ♀

- 16 (15) A potroh 3. és 4. tergítjén fekete középfoltok nyomai láthatók. Az 5. tergít fekete szegélye nagyon keskeny. A homlok oldalain nincs finom szőr. A homloksávot világos hamvasság fedi. 5—6,5 mm

[**staegeri** RONDANI, 1859] ♀

19. nem: **Oebalia** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863

Kicsiny, sötét színű, erősen sörtés, Tachinida-szerű legyek. Csápjuk hosszú, a 3. íz 2—4-szer hosszabb a 2.-nál. A csápsörte a csúcs harmadáig megvastagodott (51. ábra: H). A fej alsó pereme rövid. Az arclécnek több mint felét sörték borítják. Az orca elszórt szőrszálai az arléc mellett sűrűsödnek. A külső verticalis sörték fele olyan hosszúak, mint a belsők. Az R_5 sejt nyitott, ritkán rövid nyeles. A lábak egyszerűek, feltűnő sörték nélkül. A hím cercusa sarló alakú és visszahajló (51. ábra: I).

A nemnek 7 fajt ismerjük Európából és Észak-Ázsiából, ebből 6 él Európában. Hazánkban eddig kettőt találtak meg, de további fajok előfordulásával számolhatunk.

- 1 (2) Az orca nagyon keskeny (51. ábra: H). Az arléc hosszú, elálló sörtéi a középén túl terjednek. A hím karmai meghosszabbodtak. A surstylus hosszú, csak kissé rövidebb a cercusnál (51. ábra: I). Az elülső lábfej vöröses. A potrohot élénk fekete foltok tarkítják. 3—5 mm.

Nyugat-Európából, Ausztriából és az Urál hegységből mutatták ki. Hazánkban még nem találták, de valószínűleg nálunk is él. Lárvját a *Crabro cinxius* DAHLBOM fészkeiben találták

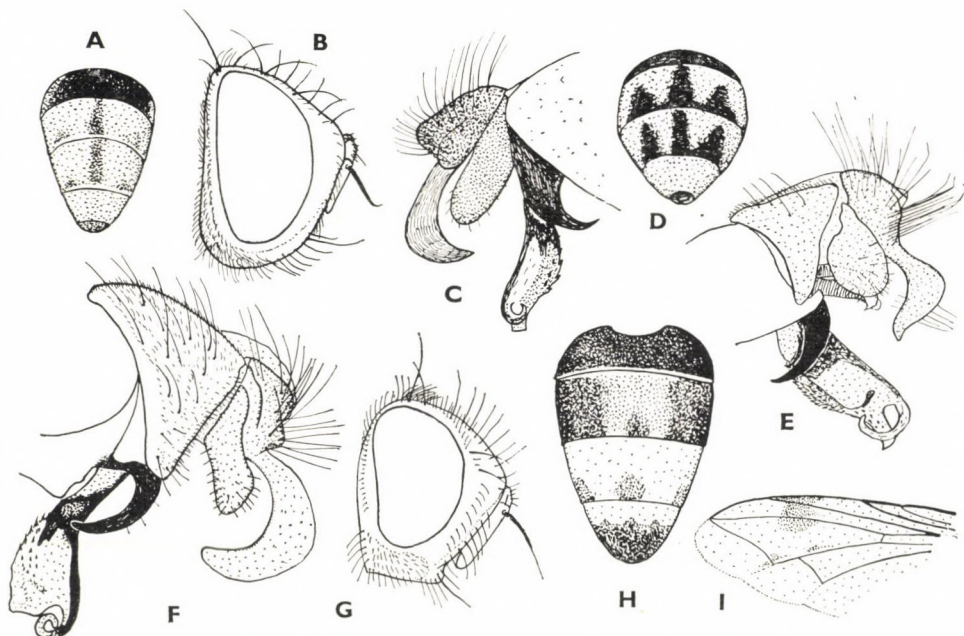
[**minuta** (FALLÉN, 1800)]

- 2 (1) Az orca széles (51. ábra: J). Az arcléc kopasz, vagy csak lesimuló szőrözet van az alsó harmadán. A surstylus mindig jelentősen rövidebb a cercusnál. Az elülső lábfej fekete.
- 3 (4) A csáp 3. íze csak kétszer hosszabb a 2.-nál. Az R_5 sejt a szárny szegélyén zárt vagy nyeles. A homloksáv kétszer szélesebb a járomlemeznél. A csápsörte a közepén túl megvastagodott. A potroh fekete színű, barnásan csillog, a tergitek szürkén hamvas sávokkal és élesen elhatárolt elülső foltokkal díszítettek. E foltok erőteljesebbek, mint a *rufitarsus* MEIGEN és *cylindrica* FALLÉN fajokon. 4,5 mm.

Franciaországtól Németországon át Lengyelországig megtalálták. Magyarországon még nem fogták, de a nyugati határunkon megjelenése várható

[*praclusa* (PANDELLÉ, 1895)]

- 4 (3) A csáp 3. íze két és félszer—hatszor hosszabb a 2.-nál. Az R_5 sejt nyitott.
- 5 (12) Nőstények.
- 6 (7) A potroh oldalról erősen összenyomott, a 3. és 4. tergiten határozott hosszanti középfoltot látunk (52. ábra: A), az oldalfoltok nagyon

52. ábra. A: *Oebalia unistriata* ROHDENDORF ♀ potrohrajzolata — B: *O. cylindrica* FALLÉN ♂ feje, C: ivarszerve és D: ♀ potrohrajzolata — E: *O. rossica* ROHDENDORF ♂ és F: *O. sachtlebeni* ROHDENDORF ♂ ivarszerve — G: *Sphenometopa fastuosa* MEIGEN ♂ feje, H: potroha és I: szárnya (E, F, H: ROHDENDORF — G, I: SÉGUY nyomán, a többi eredeti)

gyöngék, csaknem hiányzanak, az 5. tergít egyszerű. Az orca kb. kétszer olyan széles, mint a 3. csápíz, és elszórt sörték állnak rajta. A csáp 3. íze négyszer hosszabb a 2.-nál (51. ábra: J). A tor sárgás-szürkén hamvas, a varrat előtt 4 keskeny, mögötte 3 széles sáv díszíti. 4—6 mm.

Nyugat-Európában, Ukrajnában, Kazahsztánon át Kelet-Szibériáig megtalálták. Hazánkban ritka (Bakonybél, Benzúrfalva) (VIII.)

unistriata ROHDENDORF, 1963 ♀

- 7 (6) A potroh 3. és 4. tergítjének oldalfoltjai határozottak, a hátulsó peremen néha többé-kevésbé összeolvadnak a középsőkkel.
- 8 (9) A potroh 3. és 4. tergítjének foltjai jól elhatároltak. Az 5. tergít egyszerű, néha középsáv nyomaival. A csáp 3. íze nagyon hosszú, három és félszer—hatszor hosszabb a 2.-nál. Az orca nagyon széles, egyenletesen elszórt magános, rövid, fekete sörtékkal. 4,5—6 mm.

Nyugat-Európa középső övezetétől Leningrád körzetéig megtalálták. Hazánkban még nem gyűjtötték

[**sachtlebeni** ROHDENDORF, 1963] ♀

- 9 (8) A potroh foltjai a 3. és 4. tergít hátulsó szegélyén egymással érintkeznek. Az 5. tergiten határozott középsáv található.
- 10 (11) A csáp 3. íze négyszer hosszabb a 2.-nál. Az orca nagyon széles és majdnem kopasz. A potroh középső tergítjének sötét oldalfoltjai a középsőktől alig válnak el, csaknem összeolvadnak. 3,5—5 mm.

Csak Moszkva és Leningrád környékén mutatták ki. Előfordulása nálunk is lehetséges

[**rossica** ROHDENDORF, 1963] ♀

- 11 (10) A csáp 3. íze csak két és félszer—háromszor hosszabb a 2.-nál. Az orca nem különösen széles, csaknem kopasz, és csak 1 sor rövid sörté áll az arcléc alsó részén (52. ábra: B). A potroh középső tergítjének oldalfoltjai elég jól elválnak a középfoltokból, csak a tergít legszélén olvadnak össze vele (52. ábra: D). 4—5,5 mm.

Egész Európában megtalálható. Hazánkban több helyen gyűjtötték, de csak 1—1 példányban (Csévharaszt, Hejőbába, Balaton stb.). Lárvaít a *Crabro tibialis* FABRICIUS és *C. cinxius* DAHLBOM fészkeiből nevelték (V—IX.)

cylindrica (FALLÉN, 1810) ♀

- 12 (5) Hímek.

- 13 (14) A csáp 3. íze két és félszer—háromszor hosszabb a 2.-nál. Az orca mérsékelten széles, csaknem kopasz, és 1 sor sörté áll rajta, közel az arcléc felső végéhez. Ivarszerve: 52. ábra: C. 5—6 mm

cylindrica (FALLÉN, 1810) ♂

- 14 (13) A csáp 3. íze 5—6-szor hosszabb a 2.-nál. Az orca nagyon széles.
- 15 (16) Az orca csaknem kopasz. A cercus oldalnézetben mérsékelten görbe, nyeles distalis résszel. A surstylus nagyon széles (52. ábra: E). A potroh foltjai nagyok, összeolvadók. 3,5—5 mm
[rossica ROHDENDORF, 1963] ♂
- 16 (15) Az orcát nagyszámú, jól észrevehető rövid fekete sörte fedi. A cercus erősen, sarkosan hajlott, apicalis részének nincs nyele, a surstylus keskeny (52. ábra: F).
- 17 (18) A potroh 3. és 4. tergitjén oldalfoltok nincsenek, vagy nagyon kicsinyek és nem olvadnak össze a középfoltokkal (52. ábra: A). A homlok 0,37—0,40 fejszélességű. Ivarszerve a *sachtlebeni*-éhez hasonló. 4—6 mm
unistriata ROHDENDORF, 1963 ♂
- 18 (17) A potroh 3. és 4. tergitjén 3 jól elhatárolt folt van, ezek a tergitiek a hátulsó peremük legszélén gyakran összefüggenek a középső foltokkal. A homlok keskenyebb, 0,35—0,37 fejszélességű. Ivarszerve: 52. ábra: F. 4,5—6 mm
[sachtlebeni ROHDENDORF, 1963] ♂

20. nem: *Sphenometopa* TOWNSEND, 1902

Sötét alapon hamvassággal borított, erőteljes rajzolatú, közepes nagyságú vagy kis legyek. A két ivar színezete erősen eltérő. A csáp hosszú, a 3. íze három és félszer—hatszor hosszabb a 2.-nál. A homlok nagyon széles, mérsékelten előreáll (52. ábra: G). A csápsörte a közepén túl megvastagodott. A széles orcán rövid sörték állnak. Az arclécen egy sor erős és hosszú sörte magasra felhatol. A fej alsó pereme rövidebb, mint a fejhossz a csáptő szintjén. Az R_5 nyitott. A hím karmai rövidek. A potroh tojásdad, a postabdomen közepesen fejlett.

A nembe 38 palearktikus és 5 nearktikus fajt soroltak, ezekből csak 1 él Európában. Hazánkban még nem találták, de előfordulása várható.

- — A fekete test szürkén hamvas, a potrohot foltokból és sávokból álló rajzolat díszíti (52. ábra: H). A hím szárnyának csúcsfelében sötét foltok láthatók (52. ábra: I), a nőstényé rajztalan. A 3. csápíz 6-szor hosszabb a 2.-nál (52. ábra: G). A nőstény homlokán a járomlemezek ezüstösek, a homloksáv olajsárga, a torán a 3 sötét sáv határozatlan. A potroh a 2—4. tergitjének hátulsó szegélyén 3 sötét folt díszlik. 5—7 mm.

Európa középső és déli övezetében, valamint a Krím félszigeten találták. Hazánkból még nem került elő

[fastuosa (MEIGEN, 1826)]

21. nem: *Mesomelaena* RONDANI, 1859

Kicsiny, sötét színezetű, világosan hamvas, erősen ivari kétalakúságot mutató legyek (53. ábra). A homlok széles, előrefelé még kiszélesedik (54. ábra: A). Oldalnézetben a homlok erősen előreugrik (54. ábra: B), az orca széles, a pofa keskeny, a homlok sörtéi mind erősek. Az erős sörtéken kívül a homlokon, az orcán és a pofán rövid, elszórt apró sörtécskék állnak. A csáp

53. ábra. *Mesomelaena mesomelaena* LOEW ♂ (Eredeti)

hosszú, a hím 3. csápíze mintegy négyszer, a nőstényé kb. két és félszer hosszabb a 2.-nál, a csápsörte egyharmadáig megvastagodott. A vibrissa felett néhány rövid sörtécske áll. A fej alsó pereme rövid, a tapogató hosszabb, mint a szívóka, a vége megvastagodott. A dorsocentralis sörték száma $2 + 3$, az acrostichalisoké $0 + 1$, a szárnytövís erőteljes. A potroh hosszúkás tojásdad. A nőstény homloka szélesebb a híménél, de homloksávja keskenyebb a csáp szélességénél.

Csak egyetlen faj tartozik a nembe, amelyet mindig homokos területeken találtak, és hazánkban is él.

- — Az ezüstszürke homlok több mint egyharmada a fej szélességének, a homloksáv elől vonalszerűen keskeny, hátulsó felében tölcészerűen kiszélesedik (54. ábra: A). A vibrissa a szájperem magasságában áll, felette néhány apró sörtécske található. A tor középső harmada bársonyfekete, kétoldalt világos ezüstszürke, a potroh $1 + 2$. szelvénye fekete, a 3—5. szelvények középső felét szintén bársonyfekete sáv foglalja el, kétoldalt gyengén csillámló ezüstszürke hamvassággal (53. ábra). A szárnyon a középér felhajló ága erősen beöblösödik. A nőstény (54. ábra: C) homloka szélesebb, csaknem fele a fej szélességének, a homloksáv a legkeskenyebb helyen is körül-

belül egytizede a homlok szélességének. A tor ezüstsziürkén hamvas, csak egészen vékony barna sávval a varrat mögött. A potroh rajzolata is teljesen eltér a hímétől, nincs fekete középsávja, csak 3—3 fekete folt a 3. és 4. szelvényen. (53. ábra). 4—7 mm.

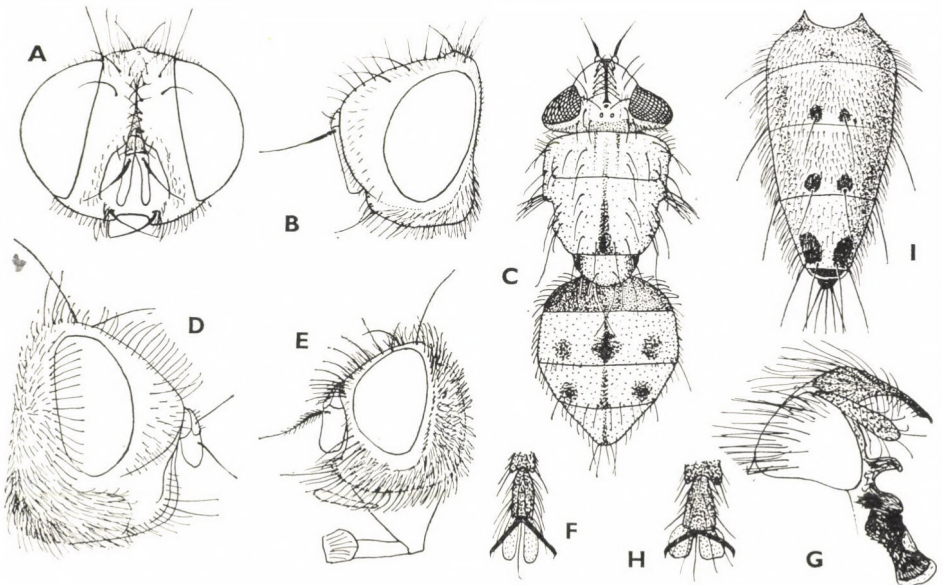
Európa középső és déli övezetében, Közép-Ázsiában és Mongóliában mutatják ki. Hazánkban kevés helyen (Rém, Fülöpháza, Ágasegyháza) gyűjtötték, ahol a naptól forró homokon üldögélő és röpködő legyek rögtön feltűnnek. Fejlődése ismeretlen, nálunk homokba elásott sajtól nevelték ki. (V—VIII.)

mesomelaena (LOEW, 1848)

22. nem: **Sarcotachina** PORTSCHINSKY, 1882

Középnagyságú, ritkán kisebb legyek. Színezetük világos, lábaik hosszúak. A pofa magas, kb. fél szemmagasságú. A széles orcán rövid sörték állnak. A 3. csápíz kétszer—két és félszer hosszabb a 2.-nál. A csápsörte vékony, a vége elég röviden szőrös. A fej alja hosszú, a homlok profilban sarkos, a nőstényé szélesebb. A hím karmai nagyon hosszúak. Az R_5 sejt nyitott. A szárnytövis hosszú. A hímek postabdomenje nagyon nagy, henger alakú, dorsalis oldalán kis kiemelkedés és egy sor sörté látható. A cercus páratlan, ívben hajlott, hosszú; a surstylus kicsiny. A potrohon az erős sörték tövét kerek sötét foltok veszik körül, vagy sakktáblaszerű rajzolatot alkotnak (54. ábra: I).

Egyetlen faj tartozik a nembe, amely a Szovjetunió európai részében, Észak-Afrikában és Közép-Ázsiában él. Hazánkban még nem került elő.

54. ábra. A: *Mesomelaena mesomelaena* LOEW ♂ feje előlről, B: oldalról és C: ♀ mintázata — D: *Paramacronychia flavipalpis* GIRSCHNER ♂ feje — E: *Helicobosca palpalis* ROBINEAU-DESVOIDY ♂ feje, F: elülső karmai és G: ivarszerve — H: *H. muscaria* MEIGEN ♂ elülső karma — I: *Sarcotachina subcylindrica* PORTSCHINSKY ♀ potroha (D: SÉGUY nyomán, a többi eredeti)

- — A test hamvassága sűrű és világos színű, csak a potrohon vannak sötét foltok a sörték tövében (54. ábra: I). A fej fehéres, a tapogató és a csáp töve vöröses. A két ivar postabdomenje részben fekete, részben vörössárga, fényes. 5—10 mm.

Ukrajnában, az Észak-Kaukázusban, keleten Mongóliáig és Észak-Afrikában találták. Hazánkban még nem gyűjtötték. Lárvai rothadó állati anyagokban, a sáskák (*Schistocera gregaria* FORSKAL) petecsomóiban stb. fejlődnek

[*subcylindrica* PORTSCHINSKY, 1882]

23. nem: *Paramacronychia* BRAUER & BERGENSTAMM, 1889

Nagyobb termetű, sötét színű legyek, csillámló sárgásszürke potrohhal. A csápsörte kopasz, a csáp 3. íze alig hosszabb a 2.-nál. A széles orcát nagyszámú rövid szőröske borítja (54. ábra: D). A hím homloka jelentősen keskenyebb a nőstényénél. Az R_5 sejt nyitott. A 3. csípő hátulsó pereme kopasz. A hím postabdomenje nagy, fekete és hamvas.

Egyetlen, a Palearktikumban szélesen elterjedt faj tartozik a nembe. Hazánkból még nem került elő.

- — A test színe sötét. A fejet sárgásszürke hamvasság fedi. A tapogatók sárgák. A szárnytó kissé sárgás. A toron sötét, hosszanti sáv húzódik. A lábak feketék, a hím középső combjának csúcsán rövid tüskéből álló sor van. A csillámlóan hamvas potrohon a szelvények hátulsó szegélyét gyengén észrevehető sötét sáv kíséri. 10—12 mm.

Nyugat- és Dél-Európa hegyi tájaitól keleten a Bajkál tóig és Mongóliáig elterjedt faj. Hazánkban még nem találták, de megjelenése a magasabb hegyvidékeken várható

[*flavipalpis* (GIRSCHNER, 1881)]

24. nem: *Helicobosca* BEZZI, 1906

Nagy, sötét színű legyek, erősen csillámló fehéresszürke hamvassággal, feltűnően erős sörtékkal (55. ábra). A 3. csápíz másfélszer—kétszer hosszabb a 2.-nál (54. ábra: E). A csápsörtén a szőr több sorban áll. Külső verticalis sörtéjük gyenge vagy hiányzik. Az orca keskeny, kevés hosszú és sok rövid sörtével. Mindkét ivar homloka széles, a hímnek hol van, hol nincs orbitalis sörtéje. Az R_5 sejt nyitott. A 3. csípő hátulsó pereme kopasz.

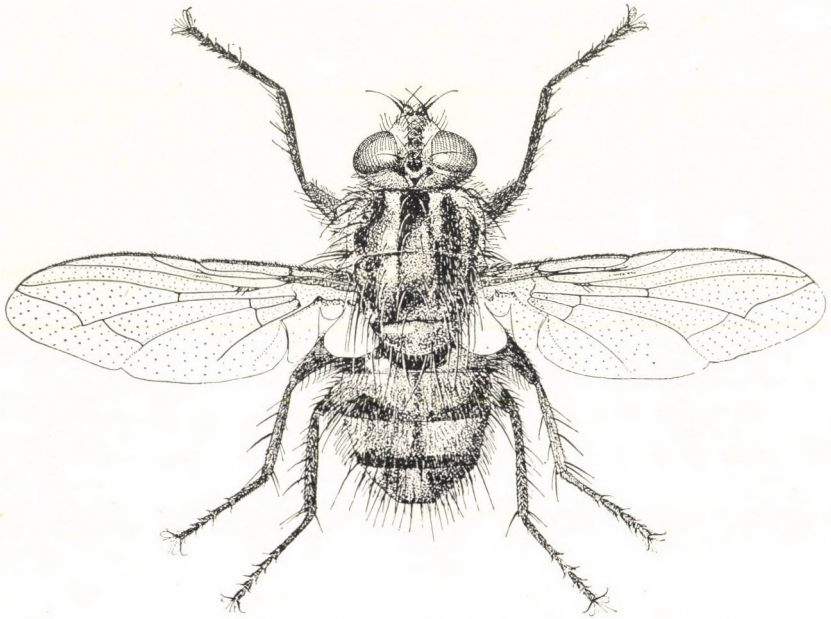
A Palearktikumból 3 faj ismeretes, ebből hazánkban kettőt találtak meg.

- 1 (2) A hím homloka keskenyebb, mint a szem (55. ábra), nincs előrehajló orbitalis sörtéje. Az orcán a sörték 1 sorban állnak, közülük néhány erősebben kiemelkedik (54. ábra: E). A toron 3 széles, sötét sáv fut végig. A potrohszelvények hátulsó pereme fekete, a szelvények elülső fele világosan hamvas, középen keskeny fekete sáv megy végig. Az elülső láb karma hosszabb az utolsó lábfejnél (54. ábra: F). Az ivarszerv (54. ábra: G) elülső paramerájának csúcsa kerek. A nő-

tény nagyon hasonló a *H. muscaria* MEIGENhez, de orcája nem szélesebb a 3. csápíznél. (55. ábra). 9—12 mm.

Egész Európában honos, hazánkban a síkságokon gyakori. A légy virágokra, levelekre száll. Lárvája csigák (*Helix*) testében fejlődik (IV—VIII.) (= *distinguenda* VILLENEUVE, 1924)

palpalis (ROBINEAU-DESVOIDY, 1830)

55. ábra. *Helicobosca palpalis* ROBINEAU-DESVOIDY ♂ (Eredeti)

- 2 (1) A hím homloka felülnézetben szélesebb a szemnél, 2 erőteljes orbitális sörte áll rajta. A 3. csápíz kétszer hosszabb a 2.-nál. Az elülső láb karma rövidebb az utolsó lábfejjénél (54. ábra: H). Egyébként nagyon hasonló az előző fajhoz. A nőstény orcája szélesebb a 3. csápíznél. 11—14 mm.

Európa középső és déli övezetéből ismeretes. Hazánkban ritka (Fót, Tihany, Bicsérd, Magyargéc) (V—VIII.)

muscaria (MEIGEN, 1828)

25. nem: *Brachycoma* RONDANI, 1856

Közepes nagyságú, erőteljes felépítésű legyek, csillámló mintázatú potrohkal és az előző nemnél gyengébb sörtékkal. A csáp 3. íze kétszer hosszabb a 2.-nál. Az orca szélesebb a 3. csápíznél, hazai fajunknak fésűszerű sörtesor áll az elülső peremén (56. ábra: A). A szájszélvonal előreáll, a fej alja hosszú. A hím karmai hosszúak. A csáp csaknem kopasz. Mindkét ivar homloka széles.

Az R_5 sejt nyitott. A nőténynek 2 előrehajló orbitalis sörtéje van, egyébként hasonló a hímhez. A 3. csípő hátulsó pereme szőrtelen.

A nemnek 7 faja ismeretes, ebből csak 1 jut Európára, amely hazánkban is él. Lárvája különböző *Bombus*-fajok fészkeiben fejlődik.

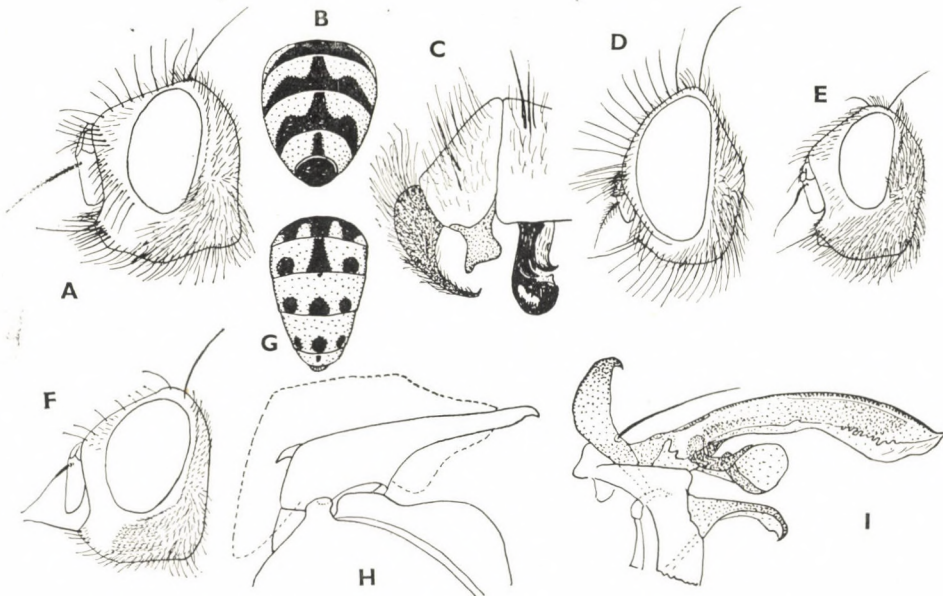
- — A hím homloka kétharmada a szem szélességének, amiből a fekete homloksáv jóval szélesebb az ezüstszürke járomlemezeknél. A csáp nagyon röviden pillás (56. ábra: A). A toron 3 széles fekete sáv fut. A potroh hátulsó szegélyén 2 fekete, félkör alakú folt és középsáv látható (56. ábra: B). A hím cercusa vékony és erősen hajlott (56. ábra: C). A nőtény hasonló színezetű, de homloka szélesebb. 8—11 mm.

Egész Európában és Kazahsztánban honos. Magyarországon hegyvidékeink erdeiben országsszerte nem ritka. Lárvját számos *Bombus*- és *Vespa*-faj fészkeiből nevezték (V—VIII.)

devia (FALLÉN, 1820)

26. nem: *Nyctia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

Fénylő fekete, füstös szárnyú, közepes nagyságú legyek (57. ábra). A csápsörte tőfelén a szőr hosszú (56. ábra: D). Az arc és a csáp rövid, a 3. íz rövidebb vagy egyenlő a 2.-kal. Az orca keskeny, 1 sor sörtével. A hím homloka kes-

56. ábra. A: *Brachycoma devia* FALLÉN ♂ feje, B: potrohrajzolata és C: ivarszerve — D: *Nyctia halterata* PANZER ♂ feje — E: *Wohlfahrtia magnifica* SCHINER ♂ és F: *W. balassogloi* PORTSCHINSKY ♂ feje, G: ez utóbbi potrohrajzolata, H: cercusa és I: ivarszerve (H, I: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

keny, a fejtetőn egykilenced része a fej szélességének; nincs orbitalis sörtéje. A nőstény homloka szélesebb, negyede a fej szélességének, és 2 előrehajló orbitalis sörté áll rajta. A fej alsó pereme hosszú, a szájperem kissé előreáll. A homlok hosszú. Az R_5 sejt lehet nyitott, zárt vagy nyeles. A 3. csípő hátulsó pereme kopasz.

A nem egyetlen faja a Palearktikumban él, és hazánkban is megtalálták.

57. ábra. *Nyctia halterata* PANZER ♂ (Eredeti)

— — Fényes fekete légy. A keskeny orcán hosszú sörték sorakoznak (56. ábra: D) és fehéres hamvasság borítja. A szárny elülső szegélye és a főerek barnán füstösek. A toron és a potrohon nincs mintázat. A lábak és a potroh feketék (57. ábra). 6—9 mm.

Egész Európában és Észak-Afrikában honos. Hazánkban ritka, eddig csak a Mecsekben és a Balaton mellett gyűjtötték (IV—VIII.)

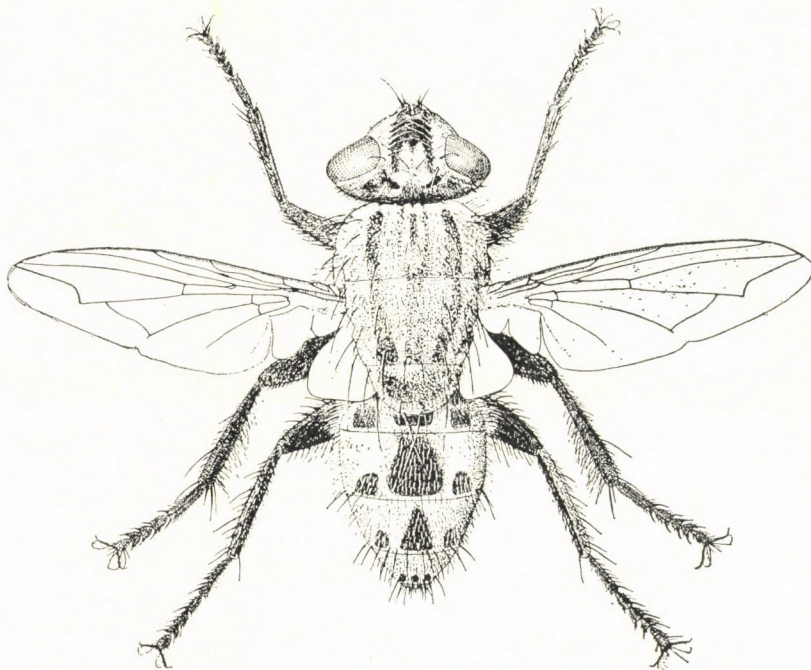
halterata (PANZER, 1798)

27. nem: **Wohlfahrtia** BRAUER & BERGENSTAMM, 1889

Nagy, ritkán közepes nagyságú, élénk színezetű legyek (58. ábra). Potrohukat fénytelen fehéres hamvasság és fényes fekete foltok díszítik. Csáp-

sörtéjük gyengén molyhos. A 3. csápíz másfélszer—háromszor hosszabb a 2.-nál. A hím homloka elég széles, de mindig keskenyebb, mint a nőstényé. A pofa magas (56. ábra: E). Az R_5 sejt nyitott. A hím postabdomenje nagy, a nősténynek nincs meghosszabbodott tojócsöve.

A Palearktikumból, a Nearktikumból és az etiópai régióból 25 fajt írtak le, ebből 5 él Európában. Hazánkban eddig 2 fajt találtak, egy 3. előkerülése lehetséges.

58. ábra. *Wohlfahrtia magnifica* SCHINER ♂ (Eredeti)

- 1 (2) A csáp 3. íze két és félszer—háromszor hosszabb a 2.-nál. Az analis tergite vörössárga. A pofa (56. ábra: F) oldalnézetben alacsonyabb a szem fél magasságánál. Az orca keskeny, a csápnál kétszer szélesebb. A 4. potrohszelvény középfolttjai elkülönültek a 3. szelvényétől (56. ábra: G). Az acrostichalis sörték száma $0 + 1$, a dorso-centralisoké $2 + 2$. A cercus egyenes, a vége horgas (56. ábra: H, I). 6,5—12 mm.

Hazája Ukrajnától (Kerszon környéke) Közép-Ázsián át Iránig és Kínáig terjed. Magyarországon még nem gyűjtötték, de előkerülése várható

[balassogloi (PORTSCHINSKY, 1882)]

- 2 (1) A 3. csápíz rövidebb, legfeljebb másfélszer hosszabb a 2.-nál. Az analis tergite feketésbarna. A pofa oldalnézetben egyenlő vagy magasabb a szem fél magasságánál. Az orca széles, a csápnál háromszor szélesebb (56. ábra: E). A 3. és 4. tergite középfolttjai csaknem összeérnek (58. ábra).

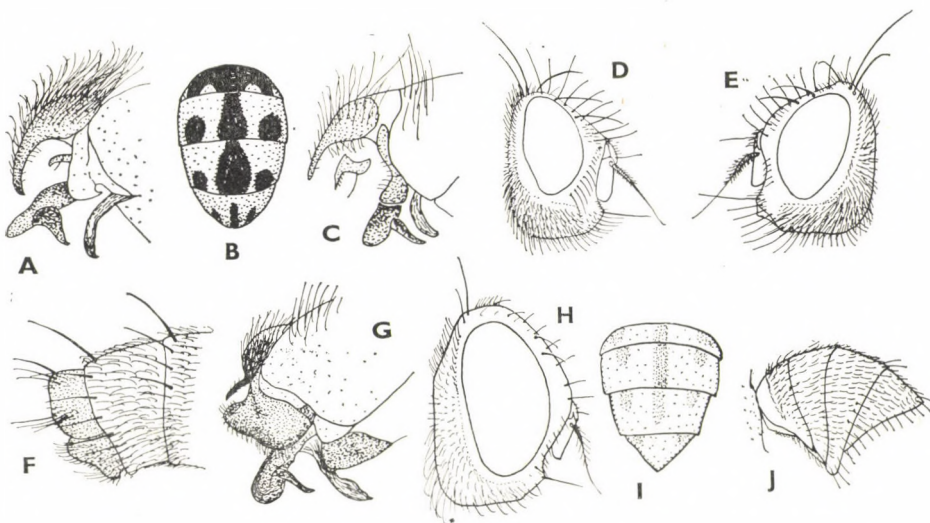
- 3 (4) A tapogató csúcsfele fekete. A varrat előtt van acrostichalis sörte. A csáp fekete, a 3. íz másfélszer hosszabb a 2.-nál. A hím homloka széles, rendszeren van orbitalis sörtéje. Az acrostichalis sörték száma $3 + 2$, a dorsocentralisoké $3 + 3$. A potroh fehérösszürke, az 5. tergiten kerek, erősen közeledő fekete foltok láthatók. A hím homloka kétötöd része a fej szélességének. A hím ivarszerve: 59. ábra: A. A nőstény teljesen hasonló a hímhez, de homloka még szélesebb (58. ábra). 11—14 mm.

Európa középső és déli övezetében, Észak-Afrikában, Elő- és Közép-Ázsiában Mongólián át Kínáig megtalálták. Hazánkban ritka, főleg az Alföldön (Dömsöd, Oslár) gyűjtötték, de a Bükk hegységben is fogtak 1 példányt. Lárviát háziállatok (szarvasmarha, ló, sertés, juh, kutya, háziszárnyasok) seibe rakja, de megfertőzheti a szabadban alvó ember szemét, fülét, orrát, és erős fájdalmat okozva a falánk lárvák órák alatt szétrombolhatják e szerveket, sőt halált is okozhatnak. Ritkaságuk miatt nálunk nem jelent veszedelmet (VI—IX.) — E m b e r e v ő l é g y

magnifica (SCHINER, 1862)

- 4 (3) A tapogató és a csáp nagyobb része sárgászörös. A 3. csápíz alig hosszabb a 2.-nál. A varrat előtt nincs acrostichalis sörte. A hím homloka keskenyebb, egyharmad fejszélességű, sosincs orbitalis sörtéje. Potroha sötétebb az előző fajénál, az 5. tergiten középfolta nem kerek, hanem hosszúrkás (59. ábra: B). A hím ivarszerve: 59. ábra: C. A nőstény hasonló a hímhez, de homloka szélesebb. 8—13 mm.

Európa középső és déli övezetében, Észak-Ázsiában és Észak-Amerikában él. Hazánkban nem ritka, főleg az Alföldön (Csévharaszt, Óesa, Dömsöd-Apajpuszta stb.), de a Bakonyban is számos helyen gyűjtötték. Irodalmi adatok

59. ábra. A: *Wohlfahrtia magnifica* SCHINER ♂ ivarszerve — B: *W. meigeni* SCHINER ♂ potrohrajzolata és C: ♂ ivarszerve — D: *Angiometopa ruralis* FALLÉN ♂ feje — E: *Agria latifrons* FALLÉN ♂ feje, F: potrohvége oldalról nézve és G: ivarszerve — H: *Agriella incerta* MIHÁLYI ♀ feje, I: potrohrajzolata és J: potroha oldalról (D: SÉGUY nyomán, a többi eredeti)

szerint erdei állat, amit hazai megfigyeléseink nem igazolnak. Lárvája szintén bőrrmyiasist (légylárvabetegség) okoz állatban és emberben (VI–VIII.)

meigeni (SCHINER, 1862)

28. nem: **Oophagomyia** ROHDENDORF, 1928

Közepes nagyságú, világos színű legyek. A csápsörte tollas. Mindkét ivar homloka széles, 2 orbitalis sörtével. Az orca kopasz, elég széles. A csáp 3. íze egy egész egynegyedszer—másfélszer hosszabb a 2.-nál. Az R_5 sejt nyitott. A 3. csípő hátulsó pereme kopasz. A hím postabdomenje nagy. A tojócső nem hosszabbodott meg.

A nembe csak 1 palearktikus faj tartozik. Hazánkban még nem került elő.

- — A csáp és a tapogató fekete. A testet sűrű, ezüstfehér hamvasság fedi. Az 5. tergit és a postabdomen rendszeren vörös. A potroh tergitjeit 3—3 kerek, éles, fekete folt díszíti. 5—9 mm.

Észak-Kaukázus, Kazahsztán és Mongólia területén találták. Hazánk-ból még nem került elő. Lárvai az ázsiai pusztai sáskák petecsomóiban fejlődnek

[**plotnikovi** ROHDENDORF, 1928]

29. nem: **Angiometopa** BRAUER & BERGENSTAMM, 1889

Sárga hamvassággal fedett nagy, sötét színű legyek, potrohuken fekete foltokból álló rajzolattal. A csápsörtén a szőr rövid. A hím homloka keskeny, az orbitalis sörték hiányzanak. A nőtény homloka széles, az orbitalis sörték erősek. A pofa magas, az orca széles, 1 sor hosszú sörtével (59. ábra: D). Az R_5 sejt nyitott. A potroh foltjai kicsinyek, nem feltűnők. A 3. csípő hátulsó pereme kopasz. A hím postabdomenje nagy.

A nembe 3 faj tartozik, valamennyit a Palearktikumból írták le. Csak 1 faj él Európá-ban, amely valószínűleg hazánkból is előkerül majd.

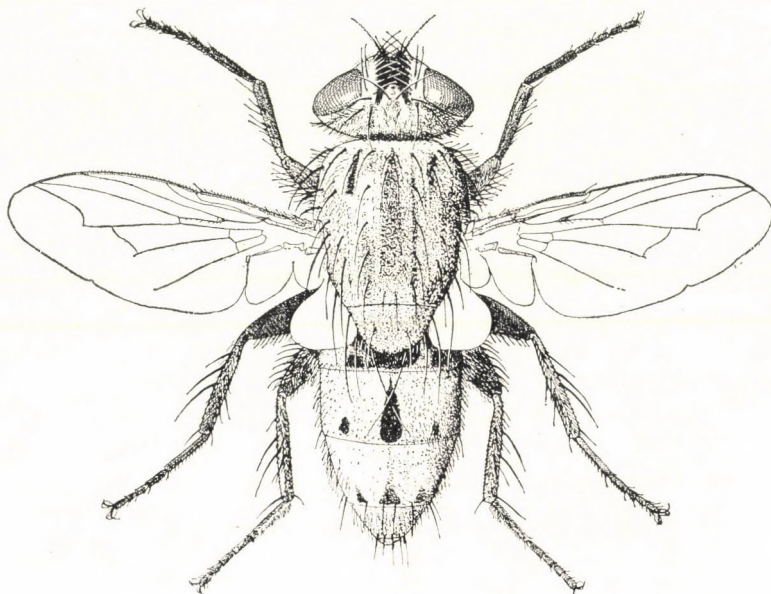
- — A járomlemez és az arc ezüstös, a fekete szőr alul hosszabb (59. ábra: D), a csáp töve mellett nagy, fekete folt díszlik. A 2. csápíz barna, a csápsörte a közepéig sárga. A háton 3 sötét sáv fut, a pajzsoeca egyszínű. A szárny kissé barnás, a szárnytövis hosszú. A potroh szürkén hamvas, a 3. és 4. tergit mindegyikén 3—3 egymástól elválasztott háromszögletű folt tűnik föl. A középső foltok egymást elérik, és hosszanti sávot alkotnak. A sternitek sörtéi hosszúak. A nőtény hasonlít a hímhez, de világosabb színű és szélesebb homlokú. 8—11 mm.

Finnországtól Spanyolországig és Szicíliáig, valamint Kiev környékén is megtalálták, de mindenütt ritka. Hazánkból még nem került elő, de valószínűleg nálunk is él

[**ruralis** (FALLÉN, 1816)]

30. nem: *Agria* MACQUART, 1835

Közepes nagyságú, sárgásszürkén hamvas legyek (60. ábra). Mindkét ivar homloka szélesebb a szemnél, és 2 előrehajló orbitalis sörte áll rajta. A pofa eléggé magas, az orca keskeny (59. ábra: E). Az R_5 sejt nyitott. A potroh világosszürkén hamvas, gyengén csillámló, az egyes szelvényeket 3—3 ék

60. ábra. *Agria latifrons* FALLÉN ♂. A potroh hátulról jövő fényben (Eredeti)

alakú folt díszíti. A 3. csípő hátulsó pereme kopasz. A csáp 3. íze egyszer—másfélszer hosszabb a 2.-nél. Az arcléc kiszélesedett, lent 3—4 sörtécskével. A dorsocentralis sörték száma 3 + 3, az acrostichalisokból 1—2 áll a varrat előtt, a sternopleuralisok száma 3 + 1. A postabdomen erősen fejlett (59. ábra: F).

A palearktikus és nearktikus régióból 5 fajt írtak le, ebből csak 1 él Európában, amely nálunk is gyakori. Lárvája dögökben, rovarlárvákból fejlődik.

- — A járomlemez és az orca ezüstszürkén hamvas, a homloksáv felületben fekete, előlről nézve ezüstszürke. A tor vékonyan, szürkén hamvas, 3 keskeny, rövid hosszanti sávval (60. ábra). A potroh szürkén hamvas, a 3—4. tergiteket 3—3 fényes fekete folt díszíti. Az 1 + 2. és 3. szelvényeken nincs középsörte. A lábak feketék. A torpikkely fehér, a billér sárgásfehér. A szárnytövis elég fejlett. A nőstény teljesen hasonló a hímhez. A hím ivarszerve: 59. ábra: F, G (60. ábra). 5—8 mm.

Egész Európában, Észak-Afrikában és Kínában elterjedt faj. Hazánkban főleg a síkságokon, homokos-szikes területeken közönséges, a hegyvidékeken ritka.

Dögre és ürülékre száll, de valószínűleg élő rovarokban is élőködik. Állítólag tályogos fülből is kinevelték lárváját, de lehet, hogy más légyfajjal (*Wohlfahrtia*) tévesztették össze (V—IX.)

latifrons (FALLÉN, 1816)

31. nem: **Agriella** VILLENEUVE, 1911

A *Pseudosarcophaga affinis* FALLÉN-hoz hasonló, de annál sokkal kisebb legyek tartoznak e nembe. A toron a varrat előtt 2 pár acrostichalis sörte áll, a dorsocentralisok száma $2 + 3$. A nőstény potrohán többnyire hiányzanak a peremsörték, vagy csak a 4. szelvény szélén áll 2. A potrohrajzolat foltjai a szelvények elülső pereméhez simulnak vagy hiányzanak. A hímnek nincs fésűje a középső comb csúcsán. Az r_{4+5} ér csaknem a harántérig sörtés.

A nemnek 3 fajt írták le Európából, ebből 1 fajt találtak meg eddig hazánkban. Életmódjuk ismeretlen.

- 1 (2) A nőstény 4. potrohszelvényén erős peremsörték állnak. Az R_5 sejt nyeles. A pajzsocskának nincsenek apicalis sörtéi. A homlok keskenyebb a szemnél, több mint kétharmadát a homloksáv alkotja. A homloksörték rövidek, de fejlettek (59. ábra: H), 2 orbitalis sörtével. Az orca nem szélesebb a 3. csápíznél, és egy sor rövid sörte áll rajta. A járomlemez és az orca sűrűn sárgásszürkén hamvas, a homloksáv felülnézetben fekete. A tor sárgásszürkén hamvas, 3 keskeny sötét sávval. A potroh egyszínűen szürkén hamvas, a középsáv és oldalfoltok nyomaival (59. ábra: I), oldalról erősen összenyomott, a haslemezek megrövidültek, ezért csaknem háromszög alakú (59. ábra: J). A lábak feketék, szürkén hamvasak. Hímje ismeretlen. 4 mm.

A faj egyetlen példányát Kiskunhalason fogták, elterjedése ismeretlen (VII.)

incerta MIHÁLYI, 1975

- 2 (1) A nőstény 4. potrohszelvényén nincsenek peremsörték. Az R_5 sejt zárt. A pajzsocska apicalis sörtéi erőteljesek, párhuzamosak. A potrohrajzolat erőteljesebb, az egyes szelvényeket 3—3 sötét folt díszíti, amelyek a szelvény elülső szegélyéhez simulnak (61. ábra: A). A homloksörték és a 2 orbitalis sörte nagyon rövidek. A hím homloksörtéi hosszúak, erőteljesek. A potroh 3. tergijén gyenge, a 4. és 5. tergiteken teljes erős peremsor áll. Az ivarszelvények hamvasak, kevésbé kiállók. 5—6 mm.

Mediterrán faj, a Riviérán, Korzikán és Szicíliában találták. Hazánkban még nem gyűjtötték, de előkerülése lehetséges

[**pandellei** VILLENEUVE, 1911]

32. nem: **Pseudosarcophaga** KRAMER, 1908

A nembe közepes nagyságú, sötét színű legyek tartoznak, erősen csilámló rajzolattal, felülnézetben sakktáblaszerű, hátulnézetben foltokkal díszített potrohhal (61. ábra: B). A csápsörte szőre rövid. A hím homloka keskeny

(61. ábra: C), alig másfél csápszélességű, és hiányzanak az orbitalis sörtéi. A középső comb csúcsa előtt rövid tüskékből álló „fésű” látható (61. ábra: F). A nőstény homloka széles, de nem éri el a szem szélességét, és 2 pár előreahajló orbitalis sörtéje van. Az R_5 sejt nyitott. A 3. csípőn hátul nincs szőr. A hím postabdomenje erősen fejlett.

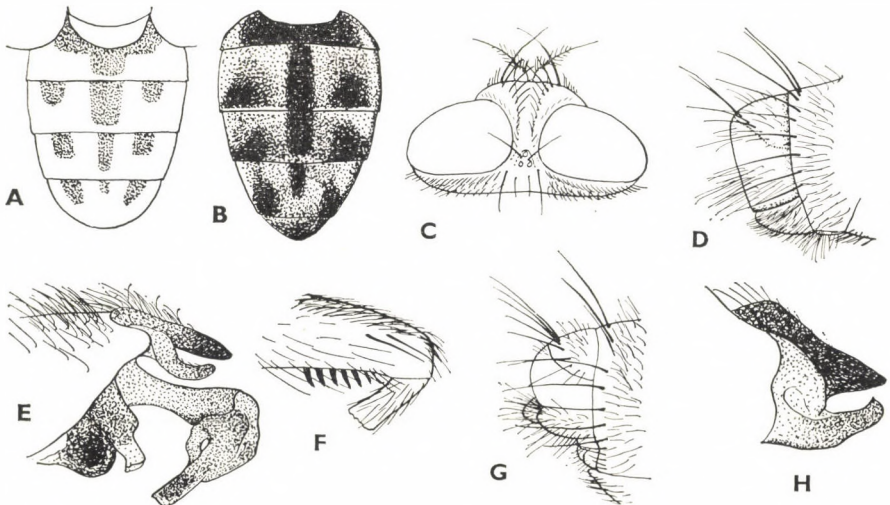
A Palearktikumból és Nearktikumból 3 fajt mutattak ki, ebből 2 él Európában, mindkettőt hazánkban is megtalálták. Lárvaít különböző hernyókból és bogarakból nevelték ki.

- 1 (2) A hím 6. tergijén 2 erőteljes félgömb alakú kinövés látható, az analis tergiten 3 kisebb dudor van (61. ábra: G). Cercusa és surstylusa erős (61. ábra: H). Egyéb bélyegeiben megegyezik a következő fajjal. Nőstényét nem tudjuk megkülönböztetni az *affinis*-étől. 7–8 mm.

Egész Európában Svédországtól a Földközi-tengerig és Közép-Ázsiáig elterjedt faj. Hazánkban ritka (Tihany, Tard, Nagykovácsi). Lárvája különböző *Hypomeuta*-molyok és a *Dendrolimus pini* LINNÉ hernyójában fejlődik (V–VI.)

mamillata (PANDELLÉ, 1896)

- 2 (1) A hím postabdomenjén nincsenek félgömb alakú kinövések (61. ábra: D). A cercus és surstylus vékonyabb (61. ábra: E). A hím homloka keskeny, másfél csápszélességű, aminek több mint fele a homlok-sávra esik (61. ábra: C). A járomlemez és az orca ezüstösen csillognak. A tor vékonyan szürkén hamvas, 3 erőteljes fekete sávval, amelyek a pajzsocskára is átterjednek, és a varrat előtt 2 keskeny sáv kíséri. A potroh felülnézetben erősen csillámló, hátulnézetben fekete középsávot és szelvényenként 2–2, a hátulsó szegélyhez simuló foltot láthatunk (61. ábra: B). A lábak feketék, a középső

61. ábra. A: *Agriella pandellei* VILLENEUVE ♂ és B: *Pseudosarcophaga affinis* FALLÉN ♂ potrohrajzolata, C: ez utóbbi feje, D: postabdomenje, E: ivarszerve és F: középső combjának „fésű”-je — G: *P. mamillata* PANDELLÉ ♂ postabdomenja, H: cercusa és surstylusa (A: SÉCUY nyomán, a többi eredeti)

comb csúcsa előtt posteroventralisan 5—6 rövid tüskéből álló fésűjük van (61. ábra: F). A torpikkely piszkosfehér. A szárnytövis hiányzik. A nőtény hasonló színezetű, de homloka közel egyharmad fejszélességű, potroha kerekesebb. 5—8 mm.

62. ábra. *Ravinia striata* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

Egész Európában, Mongóliában és Észak-Amerikában kimutatták. Hazánkban főleg középhegységeink erdeiben gyakori. Lárvját különböző hernyókból (*Stilpnotia salicis* LINNÉ, *Lymantria dispar* LINNÉ, *Euxoa segetum* SCHIFFERMILLER, *Mala-cosoma neustria* LINNÉ, *Hyponomeuta evonimellus* LINNÉ), sőt a *Locusta migratoria* LINNÉ nevű sáskából is kinevelték (V—X.)

affinis (FALLÉN, 1816)

33. nem: *Ravinia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863

Közepes nagyságú vagy kisebb legyek (62. ábra). Postabdomenjük vörös, potrohrajzolatuk csillámló. A csápsörte tollas. A hím homloka keskeny, orbitális sörtéje nincs. A homloksörték talppontjainak sora elöl nem hajlik kifelé (63. ábra: A). A 3. csípő hátulso szegélye szőrös, a hím analis tergitje hosszabb a genitális tergitnél.

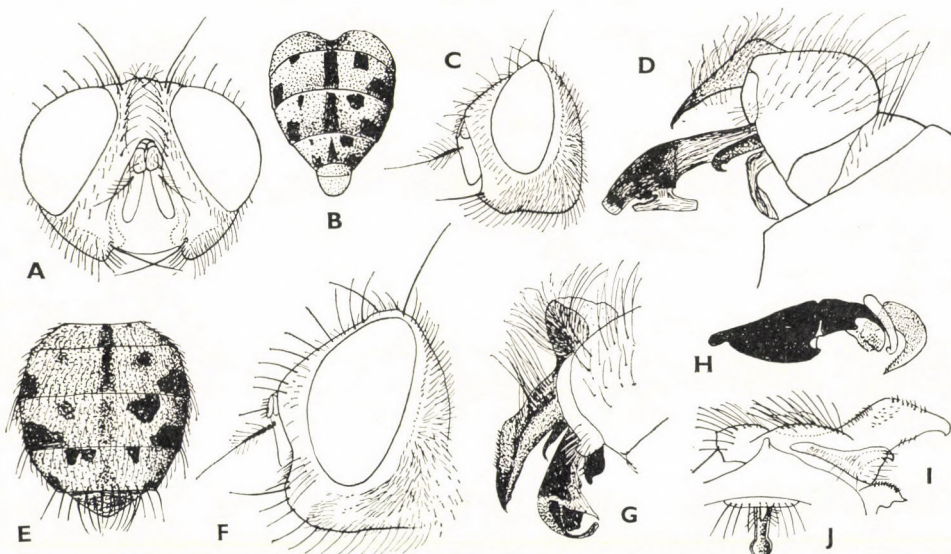
A nemnek mintegy 20 faja él Amerikában, de csak 1 él Európában, amely nálunk is közönséges. Állati ürülékben fejlődnek.

— — A hím homloka keskenyebb a fejszélesség egyharmadánál (62. ábra), a pontszem előtt a legkeskenyebb, nagy része a fekete homloksávra

esik. A járomlemez keskeny és szürkén hamvas. Az orca mintegy kétszer olyan széles, mint a 3. csápíz, a pofa szélesebb (63. ábra: C) és világosszürkén hamvas. A 3. csápíz körülbelül kétszer hosszabb a 2.-nál. A tor világosszürkén hamvas, 3 fekete hosszanti sávja közül a középső a pajzsockára is áterjed. A potroh tájékán, erősen csilámlóan fehéresszürkén hamvas, felülnézetben sakkáblaszzerű rajzokkal, hátulról nézve (63. ábra: B) fekete középsávval és szelvényenként 4—4 fekete folttal. Az 1. ivarszelvény többé-kevésbé vöröses alapon világosszürkén hamvas, az analis szelvény világos sárgászöld-vöröses színű, hamvasság nélkül, és gömbszerűen felfúvódott. Az ivarszerve jellemző a tölcsészerű phallosoma (63. ábra: D). A lábak feketék, szürkén hamvasak. A karmok és tapadókorongok megnagyobbodtak. A szárnytövis hiányzik. A nőtény homloka szélesebb, kb. egyharmad fejszélességű. Potroha csaknem kerek (63. ábra: E) és felülről lapított. Az 1. ivarszelvény többé-kevésbé vöröses, erős peremsörtéssel, az analis szelvény sárgászöld (62. ábra). 5—9 mm.

A Palearktikum északi részét kivéve mindenütt közönséges, elterjedésének határai Észak-Afrika, Elő-Ázsia, Észak-India, Kína. Hazánkban síkságon és hegyvidéken egyaránt közönséges. Állati és emberi ürülékben tömegesen fejlődik, ezért a lakott területek, főleg a falvak szinantrop légyfaunájának jelentős tagja. A légy főleg ürülékre, de húsrá és gyümölcsre is száll (IV—IX.)

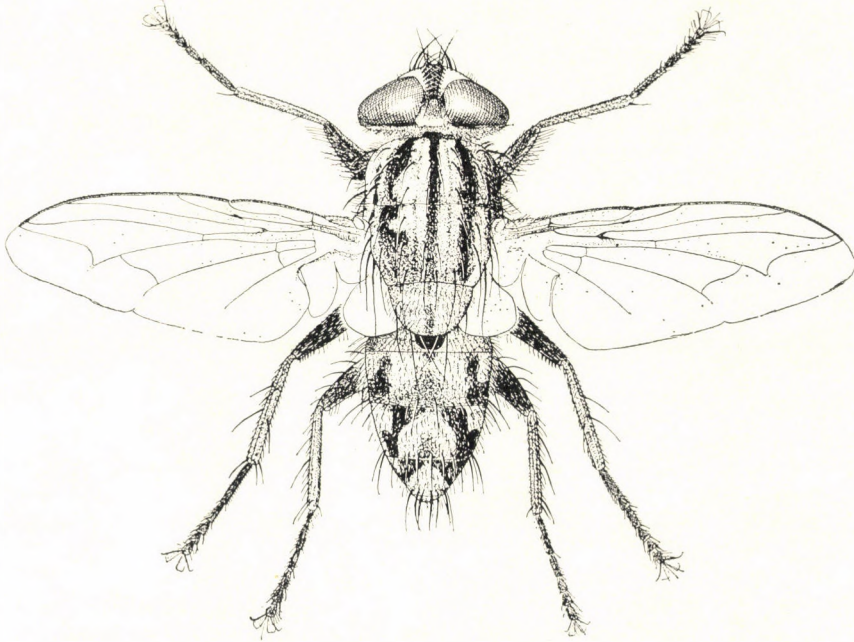
striata (FABRICIUS, 1794)

63. ábra. A: *Ravinia striata* FABRICIUS ♂ feje előlről, B: potroha hátulról nézve, C: feje oldalról, D: ivarszerve és E: ♀ potroha — F: *Blaesoxypa rossica* VILLENEUVE ♂ feje és G: ivarszerve — H: *B. potanini* ROHDENDORF ♂ phallosómája, I: cercusa és J: ♀ tojócsöve (H—J: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

34. nem: *Blaesoxypha* LOEW, 1861

Közepes nagyságú, rendszeren sötét színű, kissé nyúlánk testű legyek (64. ábra). A csápsörte tollas. A csáp 3. íze másfélszer—kétszer hosszabb a 2.-nél. A hím homloka keskeny, egytized—egyötöd fejszélességű, orbitalis sörtéi nincsenek. A keskeny orcán a sörték 1—2 sorban állnak (63. ábra: F). A varrat

64. ábra. *Blaesoxypha lineata* FALLÉN ♂ (Eredeti)

előtt is 2—3, mögötte is 2—3 acrostichalis és 3 pár dorsocentralis söрте áll. A propleura felül kopasz. Az első sugárér kopasz, az R_5 sejt nyitott. A hím postabdomenje kicsiny, kevésbé emelkedik ki. A hím cercusa jellegzetesen visszahajlik (63. ábra: I). A nőstény potrohának utolsó sternitjei gyakran meghosszabbodtak, tojócsövet alkotnak. Lárvaik egyenesszárnyúak testében élőködnek.

Valamennyi földrészen megtalálhatók. Mintegy 100 fajukat írták le, ebből Európában 17 fajt találtak. Magyarországon eddig 8 fajt gyűjtöttek, de további fajok előkerülése is várható.*

1 (24) Hímek.

* Mivel a *Blaesoxypha*-fajok elválasztása elsősorban az ivarszerv bélyegeire épül, ezek pedig szavakkal nehezen írhatók le, a kulcs csak az ábrákkal együtt használva teszi lehetővé a határozást.

- 2 (7) A test sötét, a potrohrajzolat sakktáblaszerű, nincsenek rajta élesen elhatárolt foltok. A hím postabdomenje erőteljesen fejlett, a paraphallus tőrésze nagyon nagy, kissé hosszabb, mint a magassága.
- 3 (4) Az ivarszelvény sötét, a vége vöröses. Cercusa vaskos (63. ábra: I), a paraphallus apicalis része előre hajlik (63. ábra: H). A hím homloka kb. egyhatede, a nőtényé egyharmada a fej szélességének. 6,5—8,5 mm.

Nyugat-Európától Mongóliáig megtalálták. Hazánkban ritka, csak Solymáron és a Mecsekben gyűjtötték. Lárviáját a *Gomphocerus sibiricus* LINNÉ nevű sáskából nevelték

potanini ROHDENDORF, 1928 ♂

- 4 (3) Az ivarszelvény teljesen világos színű.
- 5 (6) A paraphallus csúcsi része nem alkot erős kampót, hanem hosszú, vékony nyúlványban végződik, a ventralis lebeny peremszerű (63. ábra: G). A hím homloka kb. egyötöd fejszélességű, a nőtényé csaknem egyharmada. A sarokvibrissa felett 1 sor apró sörte áll (63. ábra: F). A toron 3 erőteljes fekete középsáv húzódik, a középső a pajzsocskára is átterjed. A potroh sötéten hamvas, erőteljes sakktáblaszerű csillámlással. 7—10 mm.

Nyugat-Európától Kelet-Szibériáig mindenfelé előfordul. Hazánkban kevés helyen (Szécsény, Csákvár, Nagykovácsi) és kis számban találták, főleg erdőkben (V—IX.)

rossica VILLENEUVE, 1911 ♂

- 6 (5) A paraphallus csúcsi része rövid, kettéosztott (65. ábra: B), a hártvány lebeny lekerékített, csésze alakú. A cercus rövid, vaskos (65. ábra: A). A varrat előtt 2—3 acrostichalis sörte áll. 7,5—10 mm.

Nyugat-Európában gyakori, keleten ritka, de megtalálták Közép-Ázsiáig. Hazánkban ritka, régi feljegyzéseink szerint Kalocsán gyűjtötték, újabb adatunk nincsen. Lárviái különböző sáskafajokban (*Chortippus bigutulus* LINNÉ, *Ch. apricarius* LINNÉ, *Ch. parallelus* ZETTERSTEDT, *Omocestus viridulus* LINNÉ) élősködnek

erythrura (MEIGEN, 1826) ♂

- 7 (2) A potrohot világos hamvasság fedi, hátulról nézve minden tergiten 3—3 többé-kevésbé erőteljes fekete folt díszlik. A hím postabdomenje kicsiny, fénytelen, sűrűn hamvas. A paraphallus tőrésze rövid, hossza csak néha haladja meg kevéssel a magasságát.
- 8 (13) A cercusok hátulról nézve kanálszerűen kiszélesednek (65. ábra: E).
- 9 (10) A cercusok keskenyek, egyenesek, a hátulsó felszínükön magas peremmel. A test hamvassága ezüstösfehér. A hártvány lebeny széles. A paraphallus csúcsrészének vége fogban végződik. 9—12 mm.

Nyugat-Európában és a Szovjetunióban mutatták ki. Hazánkban ritka, egyetlen hím példányát a Bükk hegységben, Tardon fogták (V.)

rohdendorfi JACENTKOVSKY, 1940 ♂

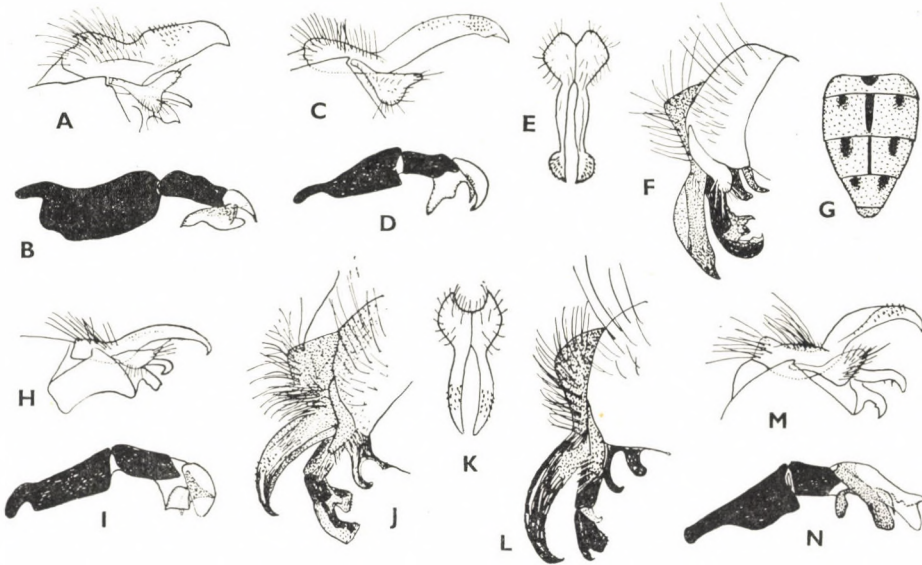
10 (9) A cercusok hátulsó felszínén nincs magas perem.

11 (12) A hártvás lebeny nagy, felálló, lépcsős, egyenes kinövés alakú (65. ábra: D), a cercus hosszú, karcsú (65. ábra: C), hátulnézetben kanálszerű (65. ábra: E). A homlok keskeny, egyhetede—egyynolcada a fej szélességének. A sarokvibrissa észrevehetően magasabban áll a szájszerűnél. A potroh 3. szelvényének közepén fénylő fekete sáv látható, ezenkívül a 3. szelvény oldalán, a 4—5. szelvény hátoldalán és oldalán saktáblaszerű rajzolat díszlik. A postabdomen világos. 5—9 mm.

Európa déli felében, keleten Mongóliáig és Iránig mutatták ki. Egyetlen hazai példányunkat Budaörsön fogták (VI.)

litoralis VILLENEUVE, 1911 ♂

12 (11) A hártvás lebeny rövidebb, nem lépcsős (65. ábra: F). A homlok szélesebb, egyötöd—egyhatod fejszélességű. A vibrissa a szájszögleten áll. A tor és a potroh világos kékesszürkén hamvas, a potroh felülnézetben saktábla rajzolatú, hátulról nézve a 3. és 4. tergiten

65. ábra. A: *Blaesoxypha erythrura* MEIGEN ♂ cercusa és B: phallosomája — C: *B. litoralis* VILLENEUVE ♂ cercusa, D: phallosomája és E: cercusai hátulról nézve — F: *B. cochlearis* PANDELLÉ ♂ ivarszerve és G: potrohraizolata — H: *B. unguata* PANDELLÉ ♂ cercusa és I: phallosomája — J: *B. lineata* FALLÉN ♂ ivarszerve és K: cercusai hátulról nézve — L: *B. laticornis* MEIGEN ♂ ivarszerve — M: *B. zachvatkini* ROHDENDORF ♂ cercusa és N: phallosomája (A—D, M, N: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

fekete középsáv fut, kétoldalt 1—1 folttal (65. ábra: G). A postabdomen különböző színű lehet. 6—8 mm.

Dél-Európától Ukrajnán át Kelet-Szibériáig megtalálták. Hazánkban ritka, Budaörs, Nagykovácsi, Tihany, Szolnok lelőhelyekről van 1—1 példányunk (VI—IX.)

cochlearis (PANDELLÉ, 1896) ♂

13 (8) A cercus vége hátulról nézve nem szélesedik ki (65. ábra: K).

14 (17) A paraphallus belső része (stilet) vékony végű (65. ábra: I).

15 (16) A cercus nagyon vékony, gyengén hajlott (65. ábra: H). A paraphallus törése kétszer hosszabb, mint a magassága (65. ábra: I). Teste sötét, hamvassága vékony. A pofaszöglet sörtéje felett 10—12 fokozatosan rövidülő sörte áll, felhatolnak az arcléc közepéig. Az acrostichalis sörték száma $3 + 3$. 7—9 mm.

Dél- és Nyugat-Európából mutatták ki. Hazánkban csak Szarvas környékén fogtak egyetlen példányt (V.)

ungulata (PANDELLÉ, 1896) ♂

16 (15) A cercus nem különösen vékony, erősen, sarlószerűen hajlott (65. ábra: J), hátulról nézve nem szélesedik ki kanálszerűen (65. ábra: K). A paraphallus törése oldalnézetben rövid, négyszögletes. A test sűrűn világosszürkén hamvas. A sarokvibrissa felett csak 3—5 rövid sörte áll. Az acrostichalisok száma a varrat előtt 3—4, a varrat mögött 4—5 (64. ábra). 5—10 mm.

Hazája Európa, Afrika, keleten a Kaukázuson át Kínáig, délen Afrikáig terjed. Hazánkban, főleg a síkságokon, mindenfelé közönséges. Lárvai sáskák, szöcskék testében élőködnek, azok fő parazitájaként jelentősen csökkentik számukat (V—IX.)

lineata (FALLÉN, 1816) ♂

17 (14) A paraphallus belső része (stilet) masszív, a végén gyakran buzogány-szerűen kiszélesedik (65. ábra: L).

18 (19) A paraphallus hártvás lebenye nagyon kicsiny, sarokszerű (65. ábra: L). Maga a paraphallus belső része nagyon erős, a phallosoma tengelyével derékszögben és keresztben helyezkedik el. A hím homloka keskeny, egykilenced—egyhatod fejszélességű. 6—8,5 mm.

Nyugat-Európától Kelet-Szibériáig, kivéve az északi területeket, mindenütt megtalálható. Hazánkban nem ritka, síkságokon és hegyvidékeken egyaránt gyűjtötték, főleg vizes réteken. Lárvája egyenesszárnyúak (*Podosoma pedestris* LINNÉ, *Locusta migratoria* LINNÉ, *Schistocerca gregaria* FORSKAL) testében élőködik, és jelentősen csökkenti azok számát (V—X.)

laticornis (MEIGEN, 1826) ♂

19 (18) A paraphallus hártvás lebenye mindig jól fejlett. A paraphallus belső része mindig határozottan pálca alakú, a phallosoma tengelyéhez viszonyítva ferdén helyezkedik el.

- 20 (21) A cercus gyengén hajlik vissza, a középső felfújt szakaszán nincsenek tüskék (65. ábra: M, N). A postabdomen feketén fényes, gyengén hamvas. A paraphallus tövi részének hossza nem éri el a felfújt csúcsi rész felét. A csáp 3. íze vékony, kétszer—két és félszer hosszabb a 2.-nál. 6—10 mm.

A Szovjetunió és Mongólia lakója. Hazánkból még nem került elő. Lárva a *Podisma pedestris* LINNÉ nevű sáska testében élőködik

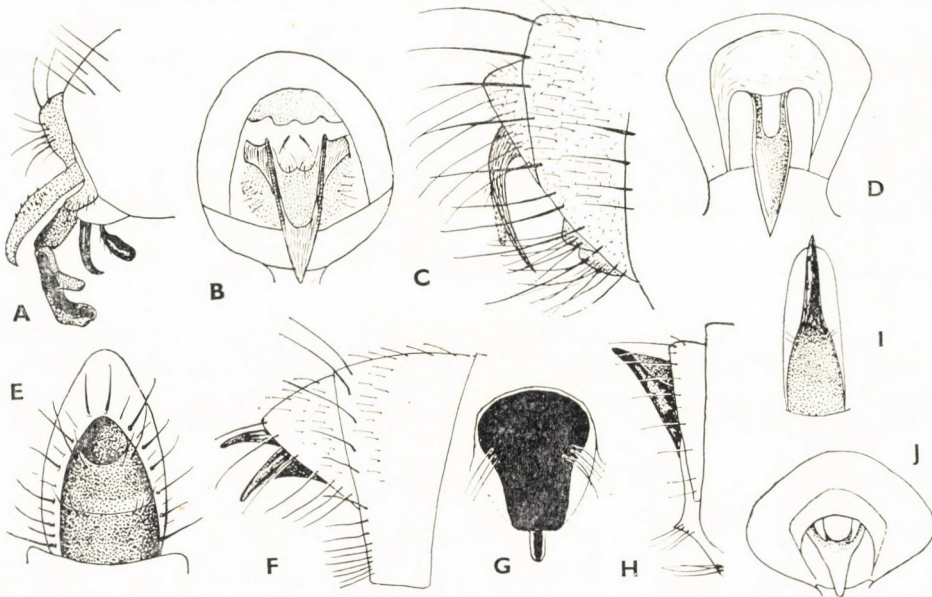
[zachvatkini (ROHDENDORF, 1937)] ♂

- 21 (20) A cercus erősen visszahajlik és felfújt dorsalis részén tüskék sorakoznak (66. ábra: A). A 3. csápíz egyforma hosszú a 2.-kal, vagy csak másfélszer hosszabb nála.

- 22 (23) A paraphallus csúcsi része lekerekített végű, pálcaszerű kinövésével, mély kivágás jobb és bal részre osztja. A potroh világossárgás, az analis tergít vöröses. A 3. és 4. tergitet keskeny fekete középsáv, kétoldalt pedig sakktáblarajzolat díszíti. 8 mm.

A fajt magyarországi példány alapján írták le pontosabb helymegjelölés nélkül. Sajnos, e példány elveszett, és újabban sem került elő

engeli VILLENEUVE, 1928 ♂

66. ábra. A: *Blaesoxypa unicolor* VILLENEUVE ♂ ivarszerve — B: *B. rossica* VILLENEUVE ♀ tojócsöve hátulról és C: oldalról — D: *B. erythrura* MEIGEN ♀ tojócsöve hátulról — E: *B. lineata* FALLÉN ♀ utolsó sternitjei — F: *Tephromyia grisea* MEIGEN ♀ tojócsöve oldalról és G: hátulról — H: *Blaesoxypa laticornis* MEIGEN ♀ tojócsöve oldalról és I: hátulról — J: *B. zachvatkini* ROHDENDORF ♀ tojócsöve (D, J: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

- 23 (22) A paraphallus csúcsi része nem oszlik jobb és bal részre, középső páratlan kinövésből és 2 oldalrészéből áll. A cercus elülső szegélye egyenes, csaknem homorú (66. ábra: A). A paraphallus törése meghosszabbodott, több mint kétszer hosszabb a magasságánál. A paraphallus csúcsán az oldalnyúlvány rövid. A test sötét, a tort sötét hátrajzolat, a potrohon a tergiteket sötét hosszanti foltok díszítik. 4—7 mm.

A Szovjetunió északnyugati területeitől Kelet-Szibériáig elterjedt fajt hazai, Hilden gyűjtött példányról írták le, azóta 1—1 példányt fogtak Veszprémben és Ágasegyházán (V—VI.)

unicolor (VILLENEUVE, 1912) ♂

- 24 (1) Nőstények (az *engeli* VILLENEUVE, *rohdendorfi* JACENTKOVSKY és *litoralis* VILLENEUVE fajok nőstényeit nem ismerjük, ezért nem szerepelnek a kulcsban).
- 25 (30) A színezet sötét, erősen csillámló, sakktableszerű rajzolattal, elhatárolt sötét foltok nélkül. A hamvasság nem különösen sűrű.
- 26 (27) A tojócső egyenes vagy kissé hajlott, a vége hátrafelé irányul, felülről lefelé lapított lemez, a vége kanálszerűen kiszélesedik (63. ábra: J). 6—8 mm **potanini** ROHDENDORF, 1928 ♀
- 27 (26) A tojócső erősen hajlott, karomszerű, a vége előrehajlik.
- 28 (29) A tojócső dorsalis oldalának vége lapos, a rovátka nem megy rajta végig (66. ábra: B, C). A homlok széles, a fejtetőn csaknem egyharmada a fej szélességének. 6—9 mm **rossica** VILLENEUVE, 1911 ♀
- 29 (28) A tojócső dorsalis felszínén a rovátka majdnem a csúcsig ér, a sík terecske a tojócső csúcsa előtt csaknem hiányzik (66. ábra: D). A homlok keskenyebb, kb. egynegyed fejszélességű. 7,5—10 mm **erythrura** (MEIGEN, 1826) ♀
- 30 (25) A színezet világos, a potrohon a rajzolat csaknem hiányzik, csak néha látható gyenge sakktableszerű mintázat. A testet nagyon sűrű hamvasság borítja.
- 31 (34) Tojócső nem fejlődött, a potroh hátulsó sternitje rövid. A lábak feketék.
- 32 (33) A potroh egyszínű, csaknem rajztalan. A test sárgásszürkén hamvas. Kisebb: 4—5 mm **unicolor** (VILLENEUVE, 1912) ♀
- 33 (32) Tojócső helyett az utolsó sternit henger alakú (66. ábra: E). A potroh világos, jól észrevehető sakktablerajzolattal. A hamvasság szürke. Nagyobb: 6—10 mm **lineata** (FALLÉN, 1816) ♀

- 34 (31) A potroh utolsó haslemezei hosszabb-rövidebb tojócsövet alkotnak.
- 35 (36) A tojócső egyenes, nem hajlik a hasoldal felé, a végén lekerekített. A homlok egyharmad fejszélességű. A potroh sűrűn sárgásszürkén hamvas. 6—8 mm **cochlearis** (PANDELLÉ, 1896) ♀
- 36 (35) A tojócső hosszú és ívben hajlott.
- 37 (38) A tapogató legalább a végén vörössesárga. A színezet világos, a tor sötét sávjai nehezen vehetők észre. A tojócső csúcsa a 6. tergit pereméről kiemelkedik. Hímje ismeretlen. 5—7 mm.
A Szovjetunió európai részének délkeleti területén és Üzbegisztánban mutatták ki. Hazánkban még nem találták
[**acuminata** VILLENEUVE, 1912] ♀
- 38 (37) A tapogató fekete.
- 39 (40) A tojócső sárga, erősen előrehajlik, a tövén széles (66. ábra: J). A potrohrajzolat elmosódott. 6—10 mm
[**zachtvinkini** (ROHDENDORF, 1937)] ♀
- 40 (39) A tojócső sötét, keskeny, gyengén hajlott (66. ábra: H, I).
- 41 (42) A testet sűrű szürke vagy sárgás hamvasság fedi. A potrohrajzolat felülnézetben egyszínű szürke, hátulról nézve 3—3 halvány folt tűnik elő. Tojócsőve: 66. ábra: H, I. 5—7 mm
laticornis (MEIGEN, 1826) ♀
- 42 (41) A test hamvassága vékonyabb, a test alapszíne sötétebb, a potrohrajzolat határozottabb. 7—9 mm **ungulata** (PANDELLÉ, 1896) ♀

35. nem: **Tephromyia** BRAUER & BERGENSTAMM, 1891

Nagy vagy közepes nagyságú, sűrű sárgás hamvassággal borított legyek. A csáp 3. íze másfélszer hosszabb a 2.-nál. A hím homloka egyötöde a fej szélességének, nincs rajta orbitalis sörte. A nőstény egyharmad fejszélességű, 2 orbitalis sörtével. Az orcán 1 sor sörte áll (68. ábra: A). A varrat mögött 1—3 acrostichalis és 3 dorsocentralis sörte áll.

A nem mindkét faja a Palearktikumban él, 1 közülük Európában és hazánkban is megtalálható.

— — A hím homloksávja olyan széles, mint a 2 járomlemez együtt, elülnézetben ezüstszürke, mint az arc többi része, felülnézetben fekete. A járomlemez, arc, orca és pofa hamuszürke. A tor szürke, 3 erőteljes fekete sávval és 2 halványabb köztes sávval. A potroh egyszínű szürke, csak a 3. és 4. tergit közepén fut halvány középsáv. A hím ivarszerve: 68. ábra: B, a nőstényé: 66. ábra: F, G. 10 mm.

Nyugat- és Dél-Európában, keleten Észak-Kazahsztánig elterjedt faj. Hazánkban ritka, Budapest, Nagykovácsi, Zempléni-hegység és Hejőbába lelőhelyekről van 1—1 példányunk (VII.)

grisea (MEIGEN, 1826)

36. nem: **Bellieria** ROBINEAU-DESVOIDY, 1863

Nagy, ritkán közepes nagyságú, *Sarcophaga*-mintázatú legyek (67. ábra). Potrohuk erősen megnyúlt, csillámló sakktáblaszerű rajzolattal, ritkán határozott sötét foltokkal. Az orca széles (68. ábra: F). A csápsörte tollas, a csáp 3. íze

67. ábra. *Bellieria melanura* MEIGEN ♂ (Eredeti)

rövid. Egyetlen pár acrostichalis sörtéjük a pajzsocska előtt áll. A varrat mögött 3 pár erőteljes dorsocentralis sörte található. Az r_1 ér kopasz. A propleurán nincsenek szőrszálak. A hím postabdomenje fekete, erőteljesen fejlett, az analis tergit mindig kisebb a genitális tergitnél. A paraphallus csúcsi része általában nem különül el, a hártvás lebeny rövid, néha hiányzik.

A nem 15 faja a Palearktikumban él, ebből 11-et találtak Európában. Hazánkban 9 fajt gyűjtöttek, 1—2 faj előkerülése pedig még várható. A lárvák emberi és állati ürülékben fejlődnek.

- 1 (2) A potrohon jól elhatárolt sötét foltok láthatók (68. ábra: C). A test hamvassága világos kékeszürke. A hátulsó combon az anteroventralis sörték erőteljesek. A nőstény 6. tergitjének szegélyén 9—11 erős sörte áll. Ivarszerve: 68. ábra: D, E. 6—16 mm.

A Palearktikum déli felét lakja. Hazája Nyugat- és Dél-Európa, Észak-Afrika, keleten Kazahsztán, Elő-Ázsia, Mongólia, Kína. Magyarországon még nem gyűjtötték, de előkerülése várható. Lárvája az állatok és az ember ürülékében fejlődik

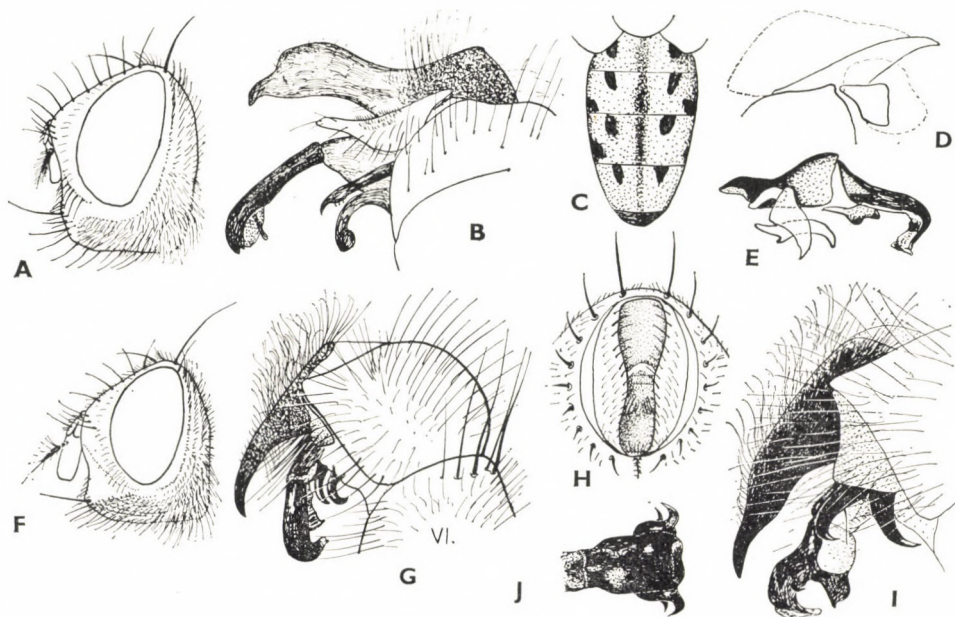
[*maculata* (MEIGEN, 1838)]

- 2 (1) A potrohon nincsenek többé-kevésbé élesen elváló fekete foltok, csak néha látható fekete középsáv is a szokásos saktáblarajzolat mellett. A hamvasság sötétebb.
- 3 (12) A hátulsó comb anteroventralis peremén erős sörtesor áll.
- 4 (5) A cercus vastagabb, oldalnézetben erősen hullámos körvonalú (68. ábra: I, J), hátulnézetben a szarvacskák kéthegyűek. A paraphallus csak egy és egynegyedszer hosszabb a magasságánál, a hártyás lebeny olyan erős, mint a csúcslebeny. Homloka 0,30 fejszélességű. 10—11 mm.

A fajt eddig csak a Hortobágyon fogott 2 példányról ismerjük (V., VI.)

hortobagyensis MIHÁLYI, 1979

- 5 (4) A cercus nem hullámos, keskenyebb, ívben hajlik, a paraphallus szarvacskái hátulról nézve egyhegyűek (69. ábra: C). A paraphallus hártyás lebenye sokkal rövidebb a csúcslebenynél.

68. ábra. A: *Tephromyia grisea* MEIGEN ♂ feje és B: ivarszerve — C: *Bellieria maculata* MEIGEN ♂ potrohrajzolata, D: cercusa és E: phallosomája — F: *B. melanura* MEIGEN ♂ feje, G: ivarszerve és H: ♀ potrohvége — I: *B. hortobagyensis* MIHÁLYI ♂ ivarszerve és J: paraphallusa felülől (D, E: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

- 6 (9) A phallosoma hártvás lebenye a paraphallus kezdeti részén peremet alkot. Nagyobbak: 6,5—16 mm.
- 7 (8) A hím genitalis tergitjének hátulsó peremén erős sörték állnak (68. ábra: G). A hím homloka széles, a legkeskenyebb részén háromtized része a fej szélességének, ennek fele a homloksávra esik. A járomlemezek, az orca és a pofa sárgásszürkén hamvasak. A pofa kétszer olyan széles, mint a 3. csápíz, az alsó felében levő szőrök vékonyak, szőrszerűek, rövidek és kb. 2 sorban állnak (68. ábra: F). A toron a nemre jellemző 3 széles fekete sáv látható (67. ábra). A középső sáv a pajzsocskára is átterjed. A pajzsocska kétoldalt a sarkokon fekete. A potrohon hátulról nézve foltokká szakított fekete középsáv fut. A genitalis tergit jóval rövidebb, mint a 4. és 5. tergit együtt. A lábak feketék. A szárnytövis elég fejlett, az r_1 ér kopasz, az r_{2+3} és r_{4+5} érelágazásokban felül és alul néhány sörtécske áll. A hím ivarszerve: 68. ábra: G, a nőtény potroha félhenger alakú függőleges árokban végződik (68. ábra: H). 8—13 mm.

Holarktikus elterjedésű faj. Az egész Palearktikumban, így hazánkban is mindenütt közönséges. Lárvája főleg a szabadban heverő emberi ürülékben fejlődik. Imágója az ürüléken kívül húsról és gyümölcsre is száll, a piacokat látogatja, ezért a szinantrop légyfauna egyik legfontosabb tagja. Évente több nemzedéke van, legnagyobb számban augusztus első felében rajzik (V—X.)

melanura (MEIGEN, 1826)

- 8 (7) A hím genitalis tergitjének szélén nincs sörtesor, csak vékony, hosszú szőr. Postabdomenje feltűnően nagy, olyan hosszú, mint a 4. és 5. tergit együtt (69. ábra: A). Nagyobb termetű, mint az előző faj, egyébként teljesen hasonló hozzá. 13—16 mm.

Ukrajnától Nyugat-Szibériáig mutatták ki. Hazánkban ritka, csak néhány példányt gyűjtöttek Tiszaladányban és Tiszafüreden (VIII.)

macrura ROHDENDORF, 1937

- 9 (6) A phallosomának nincs hártvás lebenye. Kisebb, ritkán közép nagyságú legyek: 5—10,5 mm. A potroh 3. tergitjének hátulsó peremén 1 pár erős közepsörte áll.
- 10 (11) A cercus alul egyenes, kopasz (69. ábra: B, C), a paraphallus vége ívesen hajlik. A hím homloka széles, körülbelül fele a szem szélességének. A középső comb csúcsán a sörtefésű gyengébb. A potrohszelvények hátulsó szegélye hátulról nézve fényes fekete. 5—9 mm.

Egész Európában és Közép-Ázsiában megtalálták. Hazánkban a hegyvidéken és síkságon egyaránt elterjedt faj (V—IX.)

crassimargo (PANDELLÉ, 1896)

- 11 (10) A cercus alul íves és szőrös (69. ábra: D, E), a paraphallus vége derékszögben megtörik. A hím homloka keskenyebb, egynegyed—egyharmad fejszélességű. A középső comb csúcsának hátulsó felszí-

nén erőteljes fésűszerű sörtesor áll (69. ábra: F). A potroh világos mezői hátulról nézve csaknem a szegélyig érnek. 7—11 mm.

Európa középső és déli övezetében találták. Hazánkban ritka, északi középhegységeinkből (Börzsöny, Mátra, Bükk, Zempléni-hegység) került elő 1—1 példány (V—VIII.)

agnata (RONDANI, 1860)

12 (3) A hátsó combon nincs anteroventralis sörtesor, csak hosszú vékony szőr.

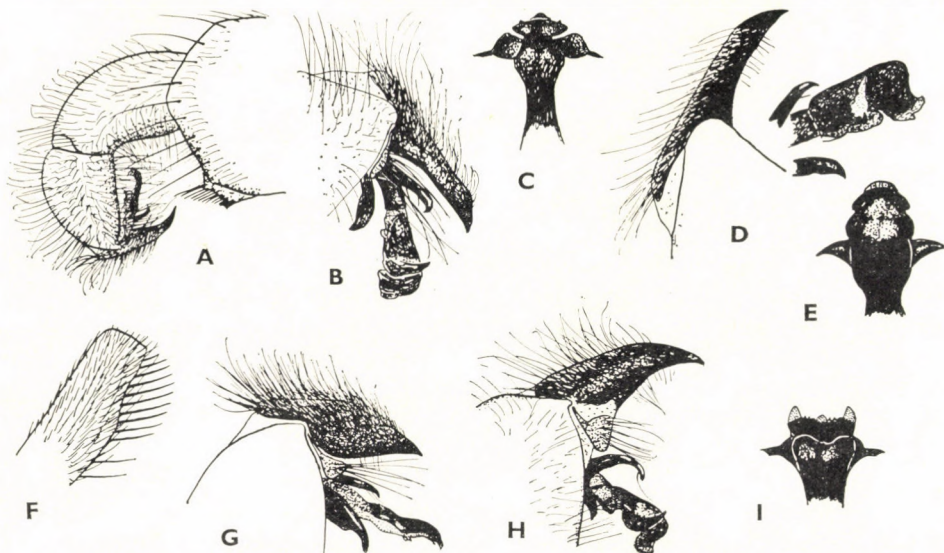
13 (14) A phallosoma vékony, a paraphallusnak nincs elkülönült csúcsi része (69. ábra: G), a cercus vaskos, hirtelen keskenyedik el. A homlok kb. egyötöde a fej szélességének. A pofa széles, mintegy fele a szem magasságának. A tor hamvassága világos kékesszürke. A potroh 3. tergijén nincs középső sörte. Az egész postabdoment sűrű szőr borítja. 7—13 mm.

Mediterrán faj, Európa déli övezetét lakja. Hazánkban nem ritka, főleg középhegységeink erdeiben és réteiben található. Ürüléken is gyűjtötték (V—VIII.)

hirticus (PANDELLÉ, 1896)

14 (13) A phallosoma csúcsi része határozottan elkülönült.

15 (16) A potroh 3. tergijének hátsó szegélyén 1 pár hosszú, felálló középső sörte van. A külső verticalis sörte erőteljes, hosszabb a belső verticalis sörte felénél. Az orca csak kevéssel szélesebb a 3. csápíznél, 2—3

69. ábra. A: *Bellieria macrura* ROHDENDORF ♂ ivarszerve — B: *B. crassimargo* PANDELLÉ ♂ ivarszerve és C: a paraphallus felülről — D: *B. agnata* RONDANI ♂ ivarszerve, E: a paraphallusa felülről és F: a középső comb fésűszerű sörtesora — G: *B. hirticus* PANDELLÉ ♂ ivarszerve — H: *B. rosellei* BÖTTCHER ♂ ivarszerve és I: paraphallusa felülről (Eredeti)

erős és 1 sor vékony sörté áll rajta. A cercus hegyes, az elülső paramerák vékonyak és hegyesek (69. ábra: H, I), a phallosoma vége hátulról nézve jellegzetes alakú. 7—11 mm.

Nyugat-Európától az Altaj hegységig kimutatták. Hazánkban sokfelé megtalálták, főleg a középhegységeinket lakja, de előkerült az alföldi szikesekről is (V—IX.)

rosellei BÖTTCHER, 1912

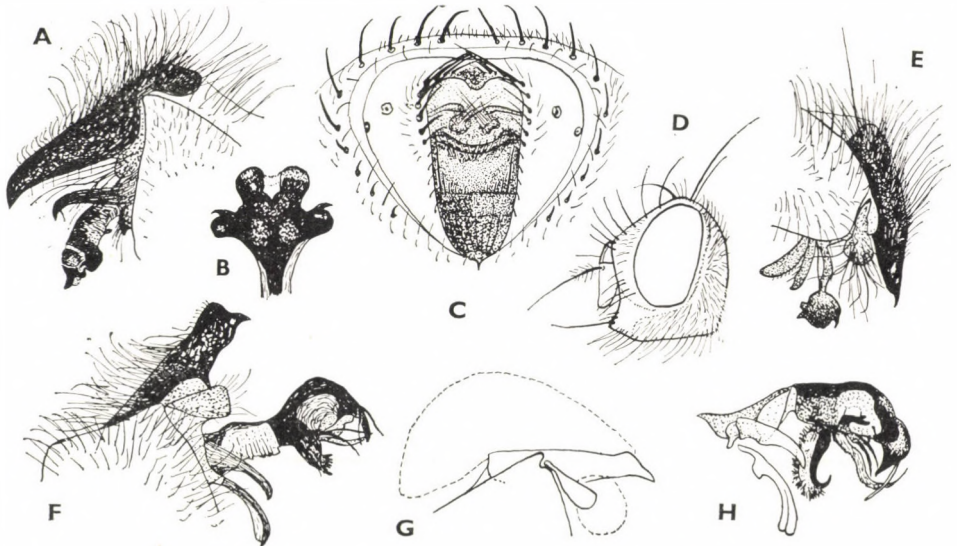
16 (15) A potroh 3. tergijének közepén nem állnak peremsörték. A külső verticalis sörté vékony, szőrszerű, rövidebb a belső verticalisok felénél, alig különböztethető meg a postorbitalisoktól.

17 (18) A phallosoma rövid, kétoldalt rövid fülecskével (70. ábra: A, B). Az elülső paramerák rövidek és hosszú sörték állnak rajtuk, a cercusok a legvégükön kissé horgasan hajlottak. Az orcán 1 sor sörté áll. A nőtény középső combjának hátulso felszínén élénk narancsszínű kopasz folt tűnik fel. A nőtény potrohvége jellegzetes: 70. ábra: C. 8—13 mm.

Európa középső és déli övezetében a Kaukázusig megtalálták. Hazánkban főleg a középhegységi erdőkben közönséges. Ürüléken is gyűjtötték (V—VIII.)

noverca (RONDANI, 1860)

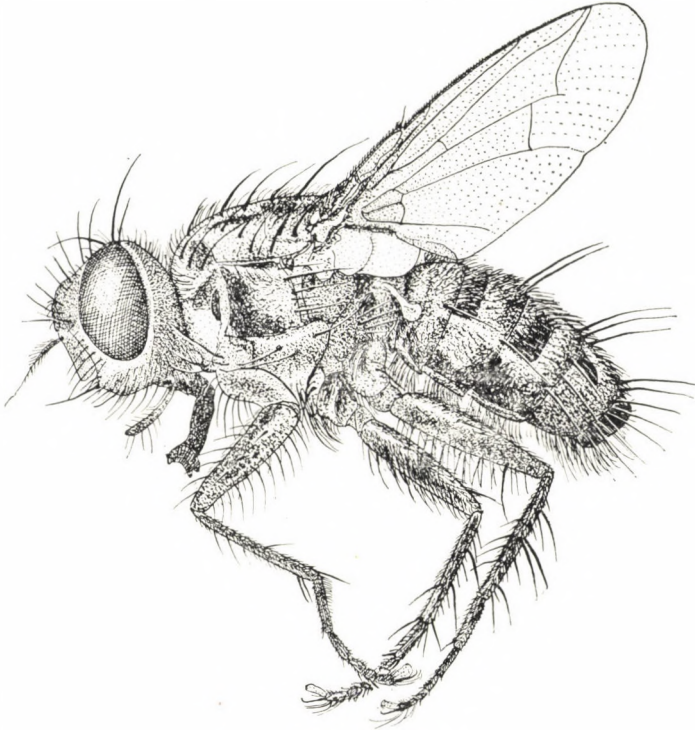
18 (17) A phallosoma hosszú, kétoldali nyúlványai szarv alakúak, teljesen hasonlóak a *rosellei* BÖTTCHER ivarszervéhez (69. ábra: H, I), ezért BÖTTCHER e faj varietásának írta le. Kérdéses és vitatott faj. 7—11 mm.

70. ábra. A: *Bellieria noverca* RONDANI ♂ ivarszerve, B: paraphallusa felülről és C: a ♀ potrohvége — D: *Kramerella anaces* WALKER ♂ feje és E: ivarszerve — F: *Thyrsocnema incisilobata* PANDELLÉ ♂ ivarszerve — G: *T. kentjana* ROHDENDORF ♂ cercusa és H: phallosomája (G, H: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

A faj különböző értelmezése miatt elterjedése bizonytalan. Közép- és Dél-Európában találták. Hazánkban nem ritka, főleg középhegységeink erdeiben (IV–VIII.) (= *verstraeteni* LEHRER, 1975, *cepelaki* LEHRER, 1975)

novercoides (BÖTTCHER, 1913)

71. ábra. *Kramerella anaces* WALKER ♂ (Eredeti)

37. nem: **Kramerella** ENDERLEIN, 1928

Közepes nagyságú, sötét színű legyek, sörtéi feltűnően hosszúak (71. ábra). A hím homloka széles, háromtized része a fej szélességének. Az orca keskeny, sörtéi hosszúak (70. ábra: D), a pofa alacsony. A csápsörte röviden szőrös. A csáp 3. íze kb. kétszerese a 2.-nak. Csak 1 pár acrostichalis sörtéje van. A varrat mögött 3 pár dorsocentralis sörte áll. Az r_1 éren felül sörték sorakoznak, a szárnytövis hosszú, erőteljes. A propleura kopasz, a 3. csípő hátulsó pereme szőrös. A phallosoma oldalról lapított kerek lemezt alkot (70. ábra: E).

Csak 1 faj tartozik a palearktikus elterjedésű nembe, ezt hazánkban is megtalálták.

— — Sötétén hamvas légy. A homloksáv fekete, a homlok, az orca és a pofa ezüstösszürke. A toron 3 széles fekete sáv fut, a középső a paj-

zsockára is átterjed. A potroh erősen csillámló rajzolatú, hátulról nézve közepén fekete sáv fut végig. A postabdomen fekete, az anális szelvény fényes. A hím ivarszerve: 70. ábra: E. A nőstény hasonló a hímhez. A potroh hosszú sörtéiről, a sörtézett r_1 érről, a hosszú szárnytövisről azonnal felismerhetjük (71. ábra). 5—9 mm.

Nyugat-Európától Lengyelorszáig mutatták ki. Hazánkban nem ritka, vizes réteken, főleg a síkságon sokféle megtalálták, húscsapdában is fogták (Ócsa, Csevharaszt, Hévíz) (V—IX.) (= *setipennis* RONDANI, 1860)

anaces (WALKER, 1849)

38. nem: *Thyrsocnema* ENDERLEIN, 1928

Közepesnél nagyobb, jellegzetes *Sarcophaga*-rajzolatú legyek. A varrat mögött 3 dorsocentralis sörte áll. A hím homloka egynegyede, a nőstényé egyharmada a fej szélességének. Az orca széles, mintegy kétszer szélesebb a 2. csápíznél, a pofa közel egyharmada a szem magasságának. A hím középső combján hátul a térd előtt kb. 3—4 erős sörte áll. A potroh 3. és 4. sternitjét finom, fekvő szőr borítja. A postabdomen jól fejlett, a cercus vége jellegzetes fogban végződik (70. ábra: F), a phallosoma egyágú csúcsán 2 vastag, hosszú sörteszerű nyúlvány tűnik fel.

A Palearktikumtól 4 fajt írtak le, ebből 2 él Európában. Hazánkban eddig egyet találtak, egy 2. előkerülése várható.

- 1 (2) A cercus csaknem derékszögben levágva végződik (70. ábra: F), a paraphallus csúcsi része feltűnően nagy, hártyás lebenyei rövidek. A csáp 3. íze kétszer hosszabb a 2.-nél. A potroh 3. tergijén nincs felálló középsősörte. Az r_1 -en nincs sörte, a szárnytövis rövid. A hátulsó combon 7—8 erős anteroventralis sörte sorakozik. 6—15 mm.

Európa középső és déli övezetétől keleten Kazahsztánon át Közép-Ázsiáig megtalálták. Hazánkban a közephegységekben mindenféle közönséges. Ürülék- és húscsapdában is fogták (V—IX.)

incisilobata (PANDELLÉ, 1896)

- 2 (1) A cercus ferdén levégott végű (70. ábra: G, H). A paraphallus csúcsi része kisebb. A csáp 3. íze másfélszer hosszabb a 2.-nél. A potroh 3. tergijének közepén hosszú, felálló sörték vannak. 9 mm.

Európa több országában (Finnország, Románia), Transzkaukáziaiában és Mongóliában találták. Hazánkban még nem gyűjtötték, de előfordulása valószínű

[**kentejana** ROHDENDORF, 1937]

39. nem: *Sarcotachinella* TOWNSEND, 1892

Kisebb, ritkán közepes nagyságú legyek. Mindkét ivar jellegzetes bélyege a középső comb elülső oldalának csúcsi felén levő vörös, narancsszínű, néha fehéres szőröcskével fedett foltjuk (72. ábra: B). A varrat mögött 3, ritkán 4 dorsocentralis sörte áll. Az orca nem szélesebb a csápnál, 1 sorban álló gyenge

sörtesorral (72. ábra: A), a pofa keskeny. A hím ivarszerve (72. ábra: C) oldalnézetben harapófogóra emlékeztet túlfejlődött hárttyás lebenyével. A paraphallus csücsi része élesen elválk. A postabdomen elég nagy.

A nem egyetlen faja holarktikus elterjedésű, és hazánkban is gyakori.

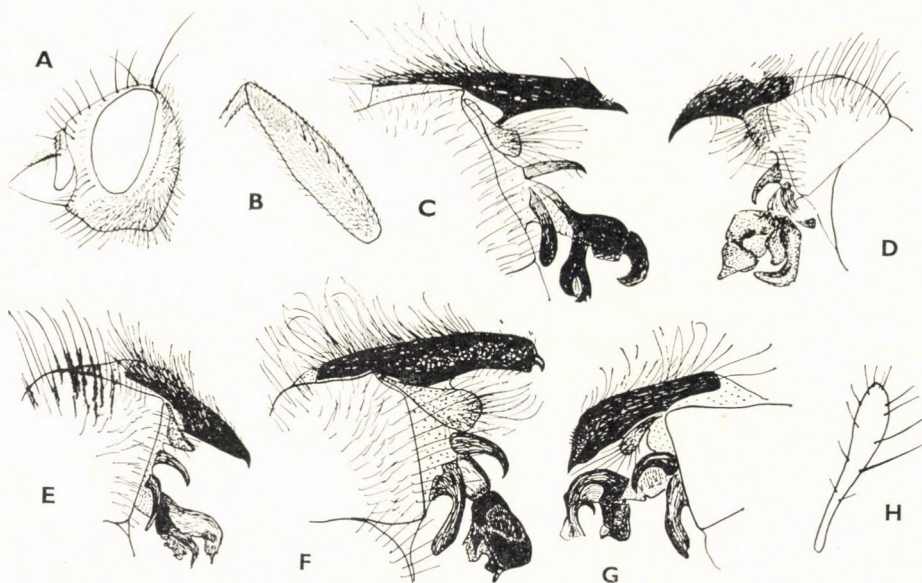
- — A hím homloka egynegyede, a nőtényé egyharmada a fej szélességének, aminek fele a homloksávra esik. A járomlemez, az orca és a pofa szürkén hamvas. A csáp és a tapogató fekete. A csápsörte szőre rövid. A 3. csápíz kb. másfélszer hosszabb a 2.-nál (72. ábra: A). A tor világos kékeszürkén hamvas, 3 széles fekete sávval. A potroh erősen csillámló sakktáblaszerű rajzolatú, közepén hosszanti fekete sáv fut. A 3. tergiten 1 pár erős peremsörte áll. Ivarszerve: 72. ábra: C. Az r_1 ér kopsz, a szárnytövis erősen fejlett. A nőtény hasonló a hímhez, de potroha kerekesebb. 5—10 mm.

Holarktikus faj. Európa középső és déli övezetétől a Kaukázuson át Közép-Ázsiáig, a Távols-Keletig és Észak-Amerikáig kimutatták. Hazánkban főleg a síkságok nedves rétjein gyakori (V—IX.)

sinuata (MEIGEN, 1826)

40. nem: *Bellieriomima* ROHDENDORF, 1937

8—11 mm nagy, nyúlánk potrohú, *Sarcophaga*-rajzolatú legyek. A varrat mögött 3 dorsocentralis és 1 acrostichalis sörtéjük van. A potroh 3. és 4. sternitjét hosszú, felálló szőr borítja. A hátulsó csipő pereme hátul szőrös. A post-

72. ábra. A: *Sarcotachinella sinuata* MEIGEN ♂ feje, B: középső combja előlről és C: ivarszerve — D: *Bellieriomima subulata* PANDELLÉ ♂, E: *Pierrctia nemoralis* KRAMER ♂, F: *P. clathrata* MEIGEN ♂ és G: *P. granulata* KRAMER ♂ ivarszerve, H: ez utóbbi tapogatója (Eredeti)

abdomen fekete, közepesen nagy. A paraphallus harang alakú, csúcsi része oldalról lapított (72. ábra: D).

A nemnek 10 fajt írták le a palearktikus és orientalis régióból, közülük csak 1 él Magyarországon.

- — A hím homloka egynegyede a fej szélességének. A 3. csápíz kétszer hosszabb a 2.-nál, és fekete színű. Az orca olyan széles, mint a 3. csápíz. A járomlemez, az orca és a pofa világosszürkén hamvas. A toron 3 fekete sáv fut. A potroh erősen csillámló, sakktáblarajzolatú, fekete középsávval. A 3. tergít közepén nincs felálló peremsörte. A paraphallus nagy, harang alakú (72. ábra: D). 8—14 mm.

Európa középső és déli övezetében él Franciaországtól Leningrádig. Magyarországon szélétben elterjedt erdei légyfaj, főleg a középhegységeinkben, de a sík-ságon is megtalálható (V—VIII.) (= *laciniatus* PANDELLÉ, 1896)

subulata PANDELLÉ, 1896)

41. nem: *Pierretia* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863

Kisebb vagy közepes nagyságú, sötét színű, *Sarcophaga*-színezetű legyek. A varrat mögött 3 dorsocentralis sörte áll. Rendesen a varrat előtt is van acrostichalis sörte. A hím cercusának 3. és 4. sternitjét rendesen hosszú szőr borítja. A 3. csípő hátulso pereme szőrös. A phallosoma magas, a paraphallus csúcsi része nem lapos, gyakran hegyes és oldalról összenyomott végű. A fajok rajzolata majdnem azonos, *Sarcophaga*-szerű, csak az ivarszervek alapján különíthetők el.

A nem 20 ismert faja valamennyi állatföldrajzi régióból származik. Európában 9 faj él, ebből 8-at hazánkban is megtaláltak, a további 1 faj előkerülése pedig várható.

- 1 (4) A paraphallus elég gyengén elhatárolt csúcsi része a végén lekerekített. A hártyás lebeny rövid, egyszerű.
- 2 (3) Az acrostichalis sörte a varrat előtt vékony, alig emelkedik ki. A hím homloka kb. egynegyede a fej szélességének, ennek fele a homlok-sávra esik. A cercus a hegye alatt enyhén kivájt (72. ábra: E). Az orca kb. 4 erősebb sörtéje hosszabb a pofa szélességénél, és vékony szőrsorban folytatódik. 8,5—11 mm.

Egész Európában megtalálható. Hazánkban ritka, egyetlen példányát a Tátikán, Zalaszántó mellett gyűjtötték (VI.)

nemoralis KRAMER, 1908

- 3 (2) A varrat előtti acrostichalisok jól fejlettek. A hím homloka keskenyebb, csak egyötöde a fej szélességének, vagy még keskenyebb. A phallosoma tövise rövid és vastag, a cercus kissé, de egyenletesen hajlott, a csúcsa alatt élesen kimetszett mélyedéssel (72. ábra: F) 7—12 mm.

Holarktikus faj. Nyugat-Európától Szibérián át Kamcsatkáig és Észak-Amerikáig honos. Hazánkban a középhegységek erdeiben elterjedt faj (Budapest,

Tihany, Mecsek, Zempléni-hegység). Lárvája különböző sáskafajok (*Stauronotus maroccanus* THUNBERG, *Anacridium aegypticum* LINNÉ) és az *Araneus cornutus* KOCH nevű pók petecsomóiban fejlődik (V—VI.)

clathrata (MEIGEN, 1826)

- 4 (1) A paraphallusnak mindig jól elhatárolt, rendszeren hegyes csúcsi része van. A hártvás lebeny mindig erősen fejlett, felálló (72. ábra: G). A varrat előtt 1—2 pár jól észrevehető acrostichalis sörté áll.
- 5 (6) A vaskos cercus csúcsa előtt rövid tüskék láthatók (72. ábra: G). A paraphallus vége (stilet) kiszélesedik és színtelen, a ventralis oldalán 1 pár hártvás lebeny van. A varrat mögött 3 dorsocentralis sörté áll. A hím homloka egynegyede a fej szélességének, ennek harmada esik a homloksávra. A 3. csápíz fekete és kb. kétszer olyan hosszú, mint a 2. íz. A tapogató fekete, a végén erősen kiszélesedik (72. ábra: H). A potroh élénk saktáblarajzolatú, a 3. és 4. tergít peremsörtéi hosszabbak a tergiteknél, vastagok és felálló. Az r_1 ér sörtés, a szárnytövis jól fejlett. 5—9 mm.

Nyugat- és Közép-Európában mutatták ki. Magyarországon vizes réteken, erdőkben több helyen (Ócsa, Apajpuszta, Hévíz stb.), de csak csekély számban gyűjtötték (V—VIII.)

granulata (KRAMER, 1908)

73. ábra. A: *Pierretia spinosa* VILLENEUVE ♂, B: *P. soror* RONDANI ♂, C: *P. lunigera* BÖTTCHER ♂, D: *P. nigriventris* MEIGEN ♂, E: *P. rostrata* PANDELLÉ ♂ és F: *P. villeneuvei* BÖTTCHER ♂ varszerve — G: *Notoecus longistylatus* STROBL szárnya és H: ♂ ivarszerve (G, H: SÉGUY nyomán, a többi eredeti)

- 6 (5) A cercus csúcsa előtt nincs tüskés mező, a paraphallus csúcsi vége vékony.
- 7 (8) A varrat előtt nincs acrostichalis sörte. A paraphallus élesen elkülönült csúcsrésze 3 lebenyre oszlik, a cercus végig vastagodik, a fog középen áll (73. ábra: A). A varrat mögött 3 acrostichalis sörte van, előttük közvetlenül a varrat mögött 1 gyengébb 4. is állhat. A potroh 3. tergitének közepén a 2 peremsörte gyöngye és fekvő, nem mered fel. A szárnytövis gyenge. 7—9 mm.

Mediterrán faj, ismert lelőhelyei: Trieszt, Szíria, Egyiptom. Hazánkban egyellen hím példányát Tiszaladányban fogták (VIII.)

spinosa VILLENEUVE, 1911

- 8 (7) A varrat előtt erőteljes acrostichalis sörték állnak. A paraphallus csúcsi része nem különül el határozottan, és sosem oszlik lebenyekre.
- 9 (12) A hím hátulsó lábszárát a belső felszínen hosszú, vékony szőr fedi.
- 10 (11) A hártvás lebeny nagyon nagy, a szélén sima és hajlott (73. ábra: B). A stilet a paraphallus csúcsi részétől eltávolodik. A varrat előtt 1—2 pár erőteljes acrostichalis sörte áll. A potroh 3. szelvényén a közepén erős felálló sörtepár található. 6—10 mm.

Európa középső és déli övezetében él, de területe átnyúlik Szíriába, Egyiptomba, a Szovjetunió európai részébe. Hazánkban gyakori a Budai-hegységben (Csúcshegy), ezenkívül 1—1 példányát ismerjük a Mecsekből, Tihanyból és a Vértes hegységéből is (V—X.)

soror (RONDANI, 1860)

- 11 (10) A hártvás lebeny rövid, bonyolult, mélyen kivágott. A stilet a csúcsi részhez közeledik (73. ábra: C). A hím homloka egynegyede a fejszélességnek. Az orca csáp szélességű, alul néhány erős sörte áll rajta, hosszabbak, mint a csáp 3. íze. 8—9 mm.

Nyugat-Európában, a Magas-Tátrában és a Kaukázusban találták. Hazánkból még nem került elő, de valószínűleg nálunk is él (VII.)

[lunigera (BÖTTCHER, 1914)]

- 12 (9) A hátulsó láb belső felszínét nem borítja hosszú szőr.
- 13 (14) A paraphallus kerek, a csúcsi része kéthegyű, a hártvás lebenyen 2 nyúlvány látható, amelyek a phallosomához simulnak (73. ábra: D). A hím homloka széles, csaknem egyharmad fejszélességű. A szájperelem előreáll. A 3. tergit közepén erőteljes peremsörték állnak. A szárnytövis hosszú, 5—8 mm.

Európa középső és déli övezetében, keleten a Krím félszigetig megtalálták. Hazánkban főleg a Budai-hegységben gyűjtötték nagyobb számban, de megtalálták más hegységekben (Zalaszántó, Pilis), sőt a síkságon is (Csévharaszt, Ócsa,

Bugac). Lárvaít csigából (*Helix*) és a *Schistocerca gregaria* FORSKAL nevű sáskából nevelték (V—VIII.)

nigriventris (MEIGEN, 1826)

14 (13) A paraphallus csúcsi része sötét, erősen hegyes. A hártvás lebeny feláll, hegyes (73. ábra: E, F).

15 (16) A phallosoma hátsó oldala egyenes, egyenletesen domború (73. ábra: E). A distalis hártvás nyúlvány vékony, szelepszzerű. Az r_1 éren nincsenek sörték, a szárnytövis gyenge. A hím homloka csaknem szemzélességű. 5—8 mm.

Európa középső és déli övezetében a Krím félszigetig mutatták ki. Hazánkban ritka, a Vértes hegységből és Zalaszántóról (Tátika) van 1—1 példányunk (VI.)

rostrata (PANDELLÉ, 1896)

16 (15) A phallosoma hátsó oldalán határozott mélyedés látható (73. ábra: F). a hártvás lebeny bonyolult felépítésű, kétoldalt eláll. Az r_1 éren nincs sörté, a szárnytövis hosszabb. 4—8 mm.

Európa középső és déli övezetéből, valamint az Altaj hegységből mutatják ki. Hazánkban ritka, nedves erdőkben és réteken gyűjtötték, elsősorban Hévízen, de találtak 1—1 példányt Fótton, Tiszahartyánban és Hejőbábán is (VI., VII.)

villeneuvei (BÖTTCHER, 1912)

42. nem: **Notoecus** STEIN, 1924

Kisebb, sötét színű legyek. Az R_5 sejt nyeles (73. ábra: G), a szárnytövis feltűnően hosszú. A test sörtéi erőteljesek. A varrat mögött csak 2 dorso-centralis sörté áll. A csáp 3. íze alig hosszabb a 2.-nál. Az r_1 ér kopasz. A 3. csípő hátulsó pereme szőrös. A hártvás lebeny eláll (73. ábra: H). A postabdomen közepesen fejlett.

A nemhez 1 mediterrán faj tartozik, amelyet hazánkban még nem találtak meg, de előfordulása valószínű.

— — A hím homloka széles, háromötöd szélességű. A középső comb csúcsán hátul nincs sörtesor. A potroh 3. tergijén 1 pár erős közép-sörté áll. A potrohszelvények elülső felén sárgásszürkén csillámló rajzolat látható, a hátulsó felük fényes fekete. Ivarszerve: 73. ábra: H. 3—6 mm.

Hazája Dél-Európa és Észak-Afrika. Magyarországon még nem találták

[longistylatus (STROBL, 1905)]

43. nem: **Pandelleana** ROHDENDORF, 1937

Nagyobb termetű legyek. Rajzolatuk világosszürke, analis tergijük vörös. A hím homloka oldalról nézve erősen előreugrik (74. ábra: A). Az orca kétszer szélesebb a 3. csápíznél, több sorban vékony sörték láthatók rajta. A csáp-

sörte röviden tollas. A toron a varrat mögött 3—4 dorsocentralis és 1 acrostichalis sörte áll. A propleura kopasz. A paraphallus 2 részre elkülönült csúcsi része élesen elválik.

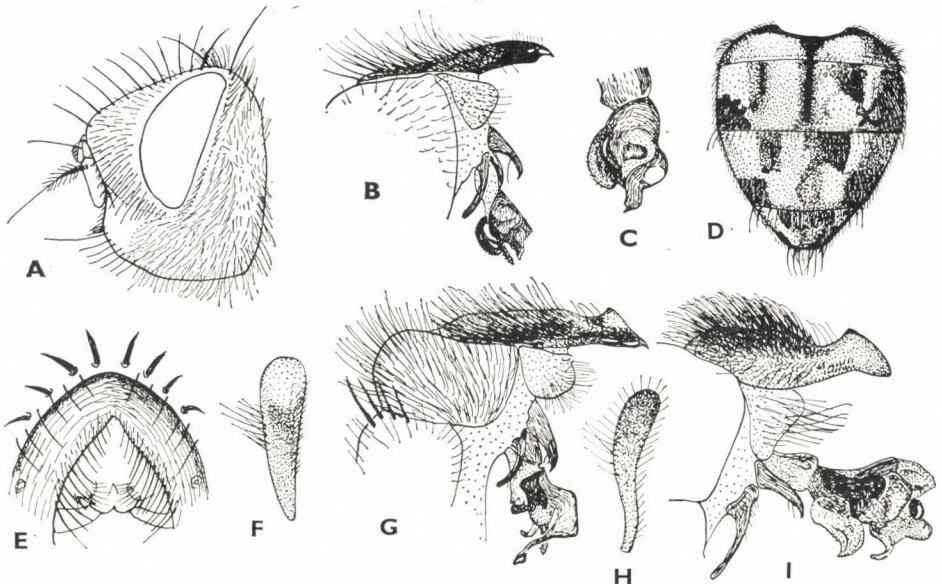
A nem 2 faja a Palearktikumban él és hazánkban is megtalálható.

- 1 (2) A homlok magassága a csáp eredésénél oldalnézetben 0,28—0,30-ad része a fej hosszúságának. A paraphallus csúcsi részén nincs víztiszta kerek ablak, legfeljebb világosabb tér. Nagyobb légy. Az elülső paramerája kopasz, a hártvás lebeny alig észrevehetően tüskés. A csáp 3. íze másfélszer hosszabb a 2.-nél. A csápsörte az egyharmadáig erősen megvastagodott, a szőr rövid rajta. A hím homloka kb. egyötöde a fej szélességének, a nőstényé egyharmada. A pofa (74. ábra: A) nagyon széles, eléri a szem fél magasságát. A fej ezüstösen csillog. A toron 3 széles fekete sáv fut, a potroh sakktáblarajzolatú. Az ivarszervény barnásan áttetsző, az analis szervény vörös. Ivarszerve: 74. ábra: B. A nőstény hasonló színezetű, előreugró homlokáról azonnal felismerhető. 8,5—15 mm.

Európa középső övezetétől keleten Kazahsztánig és Kisázsiaig kimutatták. Hazánkban nedves erdőkben, hegyvidékeken és a síkságokon sokfelé megtalálható, de sehol sem nagyobb számban (V—VII.)

protuberans (PANDELLÉ, 1896)

- 2 (1) A homlok magassága oldalnézetben 0,21—0,23-ad része a fej hosszúságának. A paraphallus csúcsi részén víztiszta, átlátszó, kerek ablak

74. ábra. A: *Pandelleana protuberans* PANDELLÉ ♂ feje és B: ivarszerve — C: *P. kaszabi* MIHÁLYI ♂ paraphallusa — D: *Parasarcophaga albiceps* MEIGEN ♀ potroha — E: *P. crassipalpis* MACQUART ♀ potrohvége, F: tapogatója és G: ♂ ivarszerve — H: *P. argyrostoma* ROBINEAU-DESVOIDY ♀ tapogatója és I: ♂ ivarszerve (Eredeti)

van (74. ábra: C). Kisebb légy. A hártvás lebeny erősebben tüskés. Az elülső paramerán néhány rövid szőrszál található. Egyebekben hasonlít az előző fajhoz. 8—9 mm.

Elterjedése ismeretlen. A fajt Magyarországról írták le a Mátra hegységből, de előkerült még a Mecsekéből és Pesthidegkútról is (V—VI.)

kaszabi MIHÁLYI, 1975

75. ábra. *Parasarcophaga albiceps* MEIGEN ♂ (Eredeti)

44. nem: *Parasarcophaga* JOHNSTON & TIEGS, 1921

Nagytermetű, ritkán közepes nagyságú, *Sarcophaga*-mintázatú, szürke legyek (75. ábra). A homlok profilban nem ugrik előre (76. ábra: F). Az orca nem keskeny, néhány sor sörte áll rajta. A csápsörte tollas. A varrat mögött 4 dorsocentralis sörte áll, az acrostichalisok száma $0 + 1$. A propleura kopasz. A hím potroha hosszúkás, a 3. és 4. sternitet lesimuló szőr fedi, a nőstény potroha szélesen tojásdad (74. ábra: D). A hím postabdomenje általában kicsiny. A paraphallus csúcsi része mindig élesen elválk, a hártvás lebeny különböző alakú. Csak néhány fajnak ismerjük a nőstényét kielégítően, a többségnek csak a hímje határozható meg az ivarszervek alapján.

A nem mintegy 100 ismert fajanak minden állatföldrajzi régióban vannak képviselői. Az Európában élő mintegy 15 faj közül 12-t találtak meg hazánkban.

1 (8) A hím analis tergitje és a nőstény 6. tergitje vörös.

- 2 (5) A pofát tiszta fehér szőr borítja, elől sincs keverve fekete szőrszálakkal. A hím cercusának hátsó oldalán a vége előtt púp emelkedik (74. ábra: G).
- 3 (4) A nőstény potrohának 6. tergijén a dorsalis oldal fényes, nincs hosszanti redő a közepén (74. ábra: E). A nőstény tapogatója a végén erősen felfúvódott (74. ábra: F). A hím postabdomenje teljesen vörös, alig hamvas, a paraphallus hárttyás lebenyén kis, páratlan domb látható (74. ábra: G), a csúcsi résznek hosszú, vékony nyelű bunkós nyúlványa van. A 6. tergít peremsörtéi vastokok, erősek. 10—17 mm.

Az ember által mind az öt világrészbe széthurcolt szinantróp légyfaj. Európában, Ázsia északi felében, Észak-Afrikában, sőt Ausztráliában is megtalálták. Hazánkban elég ritka, főleg a síkságokon gyűjtötték, de a Mecsek déli lejtőjén is fogták. Lárvája rothadó húsból fejlődik (VI—VIII.) (= *securifera* VILLE-NEUVE, 1908)

crassipalpis (MACQHART, 1878)

- 4 (3) A potroh 6. tergijének dorsalis oldala a nőstény esetében sűrűn, fehéren hamvas, a közepén többnyire élben megtört (76. ábra: A), a tapogató megvastagodott, de nem felfúvódott (74. ábra: H). A hím hárttyás lebenye páros, lapos nyúlványokkal, a csúcsi rész nyúlványa vastok (74. ábra: I). A 6. tergít sötét, sűrűn hamvas, a peremsörték gyengék. Sötétebb, mint az előző faj. 10—17 mm.

76. ábra. A: *Parascrophaga argyrostoma* ROBINEAU-DESVOIDY ♀ potrohvége — B: *P. jacobsoni* ROHDENDORF ♂, C: *P. aegyptica* SALEM ♂ ivarszerve — D: *P. albiceps* MEIGEN ♂ ivarszerve, E: ♀ potrohvége és F: ♂ feje — G: *P. uliginosa* KRAMER ♂ és H: *P. atrix* PANDELLÉ ♂ ivarszerve (! = az utolsó sternit tuskéje) (Eredeti)

Egész Európában, Észak-Ázsiában, a két Amerikában és Óceániában elterjedt szinantróp légyfaj. Hazánkban nem ritka, városokban és falvakban egyaránt megtalálható. Lárvai rothadó húspan fejlődnek (VI–IX.) (= *barbata* THOMSON, 1869)

argyrostoma (ROBINEAU-DESVOIDY, 1830)

- 5 (2) A pofákat elöl vékony fekete sörték fedik, hátul világos szőrszálakkal keverten. A hím cercusán a csúcs előtt a dorsalis oldalon nincs púp (76. ábra: B).
- 6 (7) A paraphallus csúcsi részének hosszú oldalnyúlványai kéthegyűek, a hártvás lebeny hosszú, hegyes, erősen megsötétedett (76. ábra: B). A hím analis tergitje többé-kevésbé sötét. 9–13 mm.

Európa középső és déli övezetében, keleten a Kaukázuson át Mongóliáig, Iránig, Nyugat-Kínáig mutatták ki. Hazánkban főleg lakott helyeken nem ritka, inkább a hegyvidékeken, mint a síkságokon él. Az élelmiszerpiacokat is látogatja. Lárvai rovarok hulláiban és más rothadó anyagokban fejlődnek (V–IX.)

jacobsoni ROHDENDORF, 1937

- 7 (6) A paraphallus csúcsi részének oldalnyúlványai egyhegyűek, laposan végződnek, a hártvás lebeny lapszerű, széles (76. ábra: C). A hím analis tergitje mindig élénkpiros. 9–16 mm.

Európa középső és déli övezetében, Észak-Afrikában, kelet felé a Kaukázuson át Iránig és Közép-Ázsiáig megtalálták. Hazánkban elterjedt szinantróp légyfaj, az élelmiszerpiacokon és az erdőkben, a Bükk hegységben és az apajpusztai szikeseken egyaránt megtalálható. Lárvai rovarok hulláiban és más rothadó anyagokban fejlődnek (V–IX.) (= *parkeri* ROHDENDORF, 1937)

egyptica SALEM, 1935

- 8 (1) A hím analis tergitje és a nőstény 6. tergitje fekete.
- 9 (10) A hártvás lebeny páratlan, virág alakú, nyeles, a cercus a hátoldalán lépcsőszerűen megtörik (76. ábra: D). A paraphallus csúcsi részének nincs középső része, kettévált, egyszerű hajlott középnyúlványai vannak. A hím homloka egynegyede a fej szélességének (75. ábra), a nőstényé egyharmada. A pofa magas (76. ábra: F), a szem magasságának kétötöde, az orca másfél csápszélességű, rendszeren 1 sorban álló vékony sörtékkel. A pofa elülső felében a szőr sötét, a hátulsóban fehér. A nőstény ivarszerve (76. ábra: E) jellegzetes, a 6. tergit dorsalisán mélyen behasított, az utolsó (VII.) sterniten 4–5 erős sörté sorakozik. A nőstény potroha tojásdad (74. ábra: D). 9–16 mm.

Európa nagy részét, Észak- és Dél-Ázsiát, valamint a Távol-Keletet lakja. Hazánkban a nem legközönségesebb faja, és mindkét ivarban biztosan felismerhető. A szabadban heverő emberi ürülékben a legnagyobb számban fejlődő Sarcophagida faj. Nem fejlődik azonban az árnyékszékek pócegödreibe. Mivel időnként az élelmiszerpiacokat is látogatja, a szinantróp légyfaunának egyik jellegzetes tagja, és szerepe lehet a bél eredetű járványos betegségek terjesztésében (V–X.)

albiceps (MEIGEN, 1826)

- 10 (9) A hártvás lebeny különböző alakú, páros.

11 (14) A hártvás lebeny 2 párt alkot (76. ábra: G), a proximálisok lekerekítettek, a distálisok kampó alakúak.

12 (13) A hím 6. sternitjének közepén nincs tüskeszerű kinövés. A cercus oldalán vályúszerű mélyedés húzódik (76. ábra: G). A paraphallus csúcsi részének 2 erőteljes oldalnyúlványa között satnya középnyúlvány is található. A ventralis lebeny kampó alakú. Az orca felső felében a sörtécskék több sorban állnak. 11—17 mm.

Holarktikus faj, Nyugat-Európától Szibérián át a Távól-Keletig és Észak-Amerikában is megtalálták. Hazánkban a középhegységek (Dunazughegység, Börzsöny, Mátra, Bükk hegység) erdeiben elterjedt, de nem gyakori faj. Lárvai ragadozók, a selyemlepke és apácalepke stb. előbábjaikat és bábjaikat pusztítják (V—VII.)

uliginosa (KRAMER, 1908)

13 (12) A hím 6. sternitjének közepén oldalnézetben erős tüskeszerű kinövés látható (76. ábra: H, !), a cercus dorsalis oldalán nincs vályúszerű mélyedés. A paraphallus csúcsi részének 2 oldalnyúlványa között nincs középnyúlvány. Az orca felső felében a sörtécskék satnyák, és általában 1 sorban állnak. 9—16 mm.

Palearktikus faj, Nyugat-Európától Kamcsatkáig megtalálták. Hazánkban a hegyvidéki, néha a síksági erdőkben is gyakori légyfaj. Lárvaikat külföldön az apácalepke hernyóiból nevelték (V—VIII.)

aratrix (PANDELLÉ, 1896)

14 (11) A hártvás lebeny lemezszerű vagy hegyes, tüske vagy pálcika alakú.

15 (16) A hártvás lebeny 2 pár hosszú, keskeny, éles tüskét alkot (77. ábra: A). A paraphallus csúcsi része masszív, 1 pár nagyon vékony S alakú oldalnyúlvánnyal. A nőtény potrohának 6. tergitje széles, megkeményedett lemezt alkot (77. ábra: B). 9—14 mm.

A Palearktikumban Nyugat-Európától Szibérián át a Szahalin-szigetekig megtalálták. Hazánkban erdőkben mindenfelé gyakori, a hegyvidékeken és a síkságokon egyaránt. Lárvája döghúsban fejlődik. A légy ürülékre is száll (V—IX.)

similis (PANDELLÉ, 1896)

16 (15) A hártvás lebeny más alakú, rendszeren lemezszerű, a paraphallus basalis részének ventralis nyúlványa nagy, gyakran lemezszerű, az apicalis része vékonyabb.

17 (18) A paraphallus apicalis része széles, a középén mélyen behasított (77. ábra: C), törésrészének ventralis nyúlványa sötét, nyelv alakú, a stilet erősen fűrészszélű. 8—14 mm.

Egész Európában, keleten az Altaj hegységig mutatták ki. Hazánkban a síkvidéki és hegyvidéki erdőkben egyaránt gyakori. Széklet- és húscsapdában fogták (V—IX.) (= *teretirostris* PANDELLÉ, 1896)

emdeni ROHDENDORF, 1960

- 18 (17) A paraphallus apicalis részének középső szakasza a közepén nincs behasítva (77. ábra: D—F), a középső szakasz kicsiny, hegyes sarkot alkot, oldalnyúlványai rendszeren elágaznak. Az analis tergit fekete.
- 19 (20) A cercus vége oldalnézetben hullámos körvonalú (77. ábra: D). A paraphallus csúcsi részének középső szakasza hosszú és hegyes. Az elülső paramerák vékonyak. 9—16 mm.

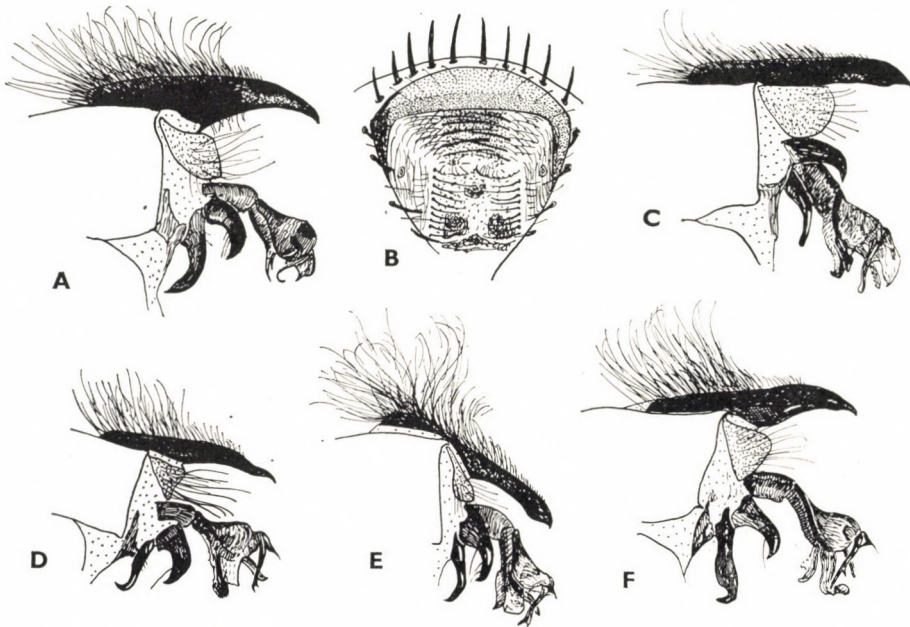
Egész Európában, Észak-Afrikában, keleten Közép-Ázsiáig és Kelet-Szibériáig megtalálták. Hazánkban erdős területeken mindenfelé gyakori. Húsrá és ürülékre is jár (IV—IX.)

tuberosa (PANDELLÉ, 1896)

- 20 (19) A cercus oldalnézetben nem hullámos, bár hegyes végű. A paraphallus csúcsi részének közepe rövidebb.
- 21 (22) A cercus párhuzamos szélű, a csúcs előtt kiszélesedik, majd a vége ferdén levágott rövid hegyben végződik (77. ábra: E). Az elülső paramerák vékonyak, a középtől egyenletesen vékonyodnak. 10—15 mm.

Szélesen elterjedt holarctikus faj, hazája egész Európa, Észak-Ázsia, Észak-Amerika, Hawaii és a Fülöp-szigetek. Magyarország valamennyi hegyvidékén gyakori erdei légyfaj. Lárvája állítólag a selyemhernyó bábjában is fejlődik (V—IX.)

harpax (PANDELLÉ, 1896)

77. ábra. A: *Parasarcophaga similis* PANDELLÉ ♂ ivarszerve és B: ♀ potrohvége — C: *P. emdeni* ROHDENDORF ♂, D: *P. tuberosa* PANDELLÉ ♂, E: *P. harpax* PANDELLÉ ♂ és F: *P. portschinskyi* ROHDENDORF ♂ ivarszerve (Eredeti)

- 22 (21) A cercus fokozatosan elkeskenyedve hosszú hegyben végződik (77. ábra: F). Az elülső paramerák szélesek, majd hirtelen elvékonyodva horogban végződnek. A paraphallus hártás lebenye keskeny. A csúcsi rész oldalnyúlványainak nincs kettős csúcsa, de egyharmaddal előbb oldalfoga van. 7—15 mm.

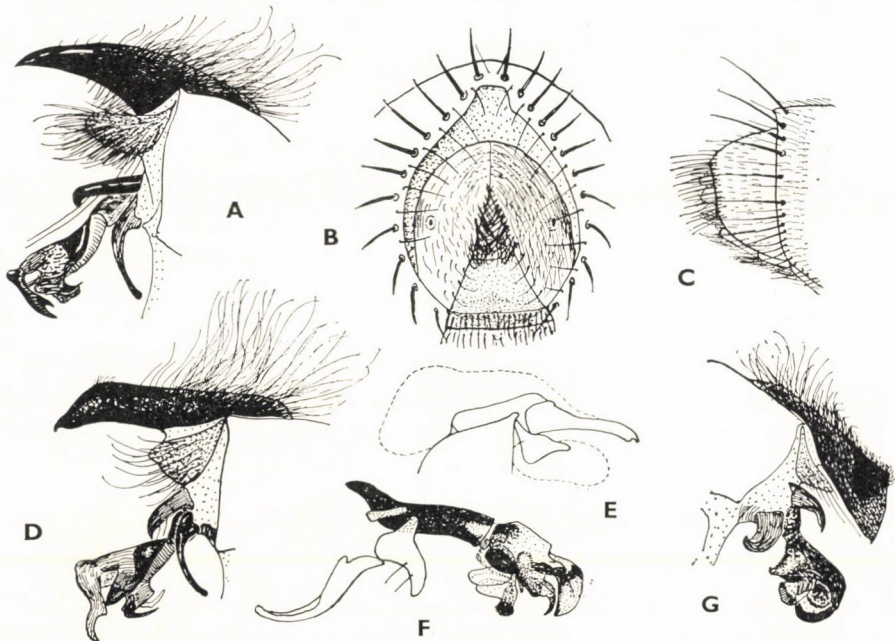
Hazája Európa, Észak-Ázsia, Kína és Tibet. Magyarországon a síkságon és a hegyvidéken egyaránt elterjedt faj. A legyet emberi ürüléken is fogták (V—IX.)

portschinskyi ROHDENDORF, 1937

45. nem: *Robineauella* ENDERLEIN, 1928

Nagy, sötétszürke legyek, *Sarcophaga*-rajzollattal. Az orca kétszer olyan széles, mint a 3. csápíz, több sorban álló sörtécskék láthatók rajta. A varrat mögötti 4 dorsocentralis sörte közül az első jóval rövidebbek, az acrostichaliosok száma $0 + 1$. A propleura kopasz. A hímek potrohának 2—4 sternitjét hosszú, felálló szőr borítja. A hím postabdomenje fekete és erősen fejlett. A paraphallus csúcsi része határozottan elkülönül és kétágú. A hártás lebeny rövid, kampószerű (78. ábra: A).

A palearktikus és orientalis régióból 9 fajt írtak le, ebből 2 él Európában. Mindkettőt hazánkban is megtalálták.

78. ábra. A: *Robineauella scoparia* PANDELLÉ ♂ ivarszerve, B: ♀ potrohvége hátulról és C: oldalról — D: *R. pseudoscoparia* KRAMER ♂ ivarszerve — E: *Stachelbergeola mehadiensis* BÖTTCHER ♂ cercusa és F: phallosomája — G: *Kramerea schuetzei* KRAMER ♂ ivarszerve (E, F: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

- 1 (2) A cercus végig fokozatosan keskenyedek, karomszerű. A paraphallus csúcsi része nagyon sötét, kétoldali nyúlványai is megsötétedtek, kéthegyűek (78. ábra: A). A nőstény potrohának 6. tergite feltűnően nagy, kékesfeketén hamvas, 2 félkör alakú lemezből áll (78. ábra: B, C); ez minden más Sarcophagida fajtól megkülönbözteti. 9—17 mm.

Hazája egész Európa, Szibéria, Mongólia, Szahalin, Kamcsatka, sőt Közép-Amerikában is megtalálták. Magyarországon főleg a hegyvidéki erdőkben mindenfelé gyakori. Lárvája a szabadban heverő dögökben fejlődik. A légy emberi ürülékre is száll (IV—X.)

scoparia (PANDELLÉ, 1896)

- 2 (1) A cercus egyenletesen széles, a csúcs előtt ferdén levágott, a végén a fog kampószerű (78. ábra: D). A paraphallus csúcsi része világos színű, 2 szabálytalan alakú kéthegyű nyúlvánnyal. A nőstényt nem ismerjük. 11—16 mm.

Nyugat-Európától Szibérián át Kelet-Ázsiáig sokféle megtalálták. Magyarországon nem ritka. Inkább a magasabb hegyeket lakja. Lárvája állítólag az apácalepke parazitája (V—VII.)

pseudoscoparia (KRAMER, 1911)

46. nem: **Stackelbergeola** ROHDENDORF, 1937

Nagy, világos színű legyek, a potrohon határozott fekete foltokkal. A csillámló rajzolat gyakran hiányzik. A csáp hosszú, a 3. íz két és félszer—három és félszer hosszabb a 2.-nál. Az orca széles, fél szemmagasságú. A csápsörte röviden tollas. A varrat mögött 2—4 dorsocentralis és 1 acrostichalis sörte áll. A hím potrohának 3. és 4. sternitjét lesimuló szőr takarja. A hím postabdomenje nagy, a genitalis szelvény széles, bütykös. A hártvás lebeny kettős: 78. ábra: E, F.

A nemhez 5 palearktikus faj tartozik, de csak 1 él közülük Európában, amely Magyarországról még nem került elő, de előfordulásával számolhatunk.

- — A hártvás lebeny proximalis nyúlványa keskeny és rövid. A cercus vékony csúcsi részét harántbordák tagolják (78. ábra: E, F). A fej hamvassága fehér. A potrohon határozott középsáv fut, a tergitek oldala csillámló rajzolatú. 11,5 mm.

A fajt Mehádiáról írták le, de megtalálták az Észak-Kaukázusban és Örményországban is. Hazánk mai területéről még nem került elő

[**mehadiensis** (BÖTTCHER, 1912)]

47. nem: **Kramerea** ROHDENDORF, 1937

Nagy, ritkábban közepes nagyságú legyek, *Sarcophaga*-rajzollattal. A propleura dúsan szőrös (33. ábra: F, *ppl*). A csáp 3. íze két és félszer hosszabb a 2.-nél. Az orca másfélszeres—kétszeres csápszélességű, és több sorban álló szőr

födi. A varrat mögött 4 dorsocentralis sörte áll, az acrostichalisok száma $0 + 1$. A postabdomen kicsiny és fekete.

A nem egyetlen faja a palearktikus és orientalis régióban terjedt el és nálunk is él.

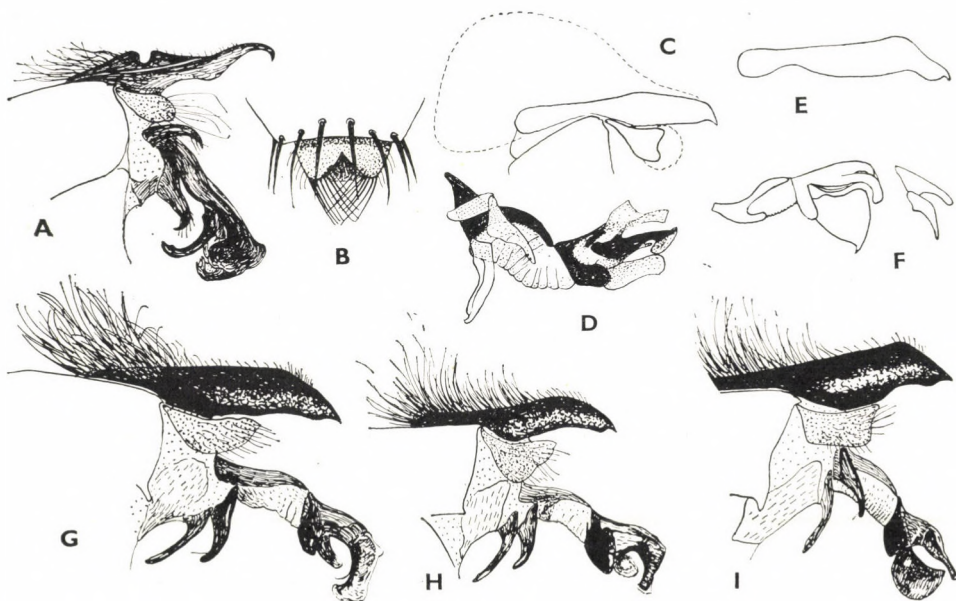
- — A cercus rövid, egyenes, a csúcs felé vastagodik, majd ferdén levágott (78. ábra: G), a phallosoma gömb alakú, tömör, a hártás lebeny masszív, csúcsi része nem válik el, a stilet vékony. A paramerák rövidek, szélesek. A nőstényt a sűrűn szőrös propleura és a több sorban álló szőr az orcákon a rokon fajoktól megkülönbözteti. 7—14 mm.

Nyugat-Európától Kelet-Ázsiáig mutatták ki. Hazánk hegyvidéki erdeiben mindenfelé megtalálható, a síkságon ritka. Lárvai ragadozók, az apácalepke és a selyemlepke hernyóját és bábját pusztítják (V—VII.)

schuetzei (KRAMER, 1909)

48. nem: *Bercaea* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863

Nagy, ritkán közepes nagyságú, *Sarcophaga*-rajzolatú legyek. Mindkét ivar postabdomenje vörös. A pajzsocska előtt hiányzik az acrostichalis sörte. A propleura kopasz. A csáp hosszúkás, a 3. csápíz kétszer—két és félszer hosszabb a 2.-nél. Az orca kétszer olyan széles, mint a 3. csápíz. A csápsörte hosszasan tollas. A varrat mögött 4—5 dorsocentralis sörte áll. A hím és nőstény

79. ábra. A: *Bercaea haemorrhoidalis* FALLÉN ♂ ivarszerve és B: ♀ potrohvége — C: *Sarcophaga serbica* BARANOFF ♂ cercusa és D: phallosomája — E: *S. baranoffi* ROHDENDORF ♂ cercusa és F: phallosomája — G: *S. carnaria* LINNÉ ♂, H: *S. lehmanni* MÜLLER ♂ és I: *S. ukrainica* ROHDENDORF ♂ ivarszerve (C—F: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

analis szelvénye piros, cercusa jellegzetes alakú (79. ábra: A), semmilyen más fajjal össze nem téveszthető.

A nemnek 4 faja él az etiópiai régióban, 1 közülük az egész Földön elterjedt és Magyarországon is honos.

- — A hím cercusa a hátoldalon mélyen kimetszett (79. ábra: A), a csúcsa hajlott, a paraphallus törése nagyon hosszú. A nőstény potrohának 6. tergite piros és kettévált (79. ábra: B). E bélyeg és az acrostichalisok teljes hiánya a nőstényt könnyen felismerhetővé teszi. A csáp és a tapogató fekete, a pofa szőre nagyrészt fehér. A billér piszkosfehér színű. 9—16 mm.

Hazája Európa középső és déli övezetétől Szibérián át a Távols-Keletig, Afrikáig és Indiáig terjed. Észak-Amerika területére alighanem az ember hurcolta át. Hazánkban mindenfelé gyakori. Lárvaít előszeretettel rakja a szabadon heverő emberi ürülékre, amelyben ki is fejlődik. A légy az élelmiszerpiacokat is tömegesen látogatja, ahol főleg húsról és gyümölcsre száll. Így jelentős tagja a szinantrop legyek veszedelmes együttesének (V—X).

haemorrhoidalis (FALLÉN, 1816)

49. nem: *Sarcophaga* MEIGEN, 1826

Nagy, ritkán közepes nagyságú, sötétszürke színű legyek. Rajzolatuk (80. ábra) nagyon egységes, a rokon nemekével teljesen megegyezik. Az orca és a járomlemezek ezüst- vagy aranszürkén hamvasak. A hímek postabdomenje fekete, a nőstényekének széle vöröses. Az orca nagyon széles, mintegy háromszor szélesebb a 3. csápíznél, és a szem aljának hosszú sörtéin kívül még több apró sörtécske áll rajta. A pofa széles, kb. egyharmada a fej magasságának (32. ábra: A). A dorsocentralis sörték száma 3 + 4, az acrostichalisoké 0 + 1. Jellemző a nemre a potroh 3. szelvényének közepén a 2 peremsörte, amely csak ritkán hiányzik.

A *Sarcophaga*-fajok elválasztása ez idő szerint csak a hím ivarszervek alapján történik, a nőstényeket meghatározni nem tudjuk. Újabban egyes kutatók számos új fajt írtak le, de csak kevés közülük a jó faj. Ezért szükségesnek tartjuk az azonosakat összevonni. A nemnek a palearktikus és etiópiai régióban mintegy 22 érvényes fajtát írták le, ebből legalább 10 él Európában. Hazánkban 7 fajt találtak meg, 3 faj előkerülése még várható. Életmódjuk nagyrészt ismeretlen, a *Sarcophaga carnaria* LINNÉ és valószínűleg más fajok is a földigilisztában élősködnek.

- 1 (4) A cercus a hátsó felszínén erősen kidomborodik (79. ábra: C, E).
- 2 (3) A paraphallus apicalis része feltűnően nagy, jól fejlett (79. ábra: C, D). A hártvás lebeny keskeny. A stilet hosszanti elhelyezésű. A potroh 3. tergitéjének közepén a peremsörte rendszeren hiányzik. 7—12 mm.

Jugoszláviából írták le, de megtalálták Bulgáriában és a Kaukázus vidékén is. Hazánkból még nem került elő

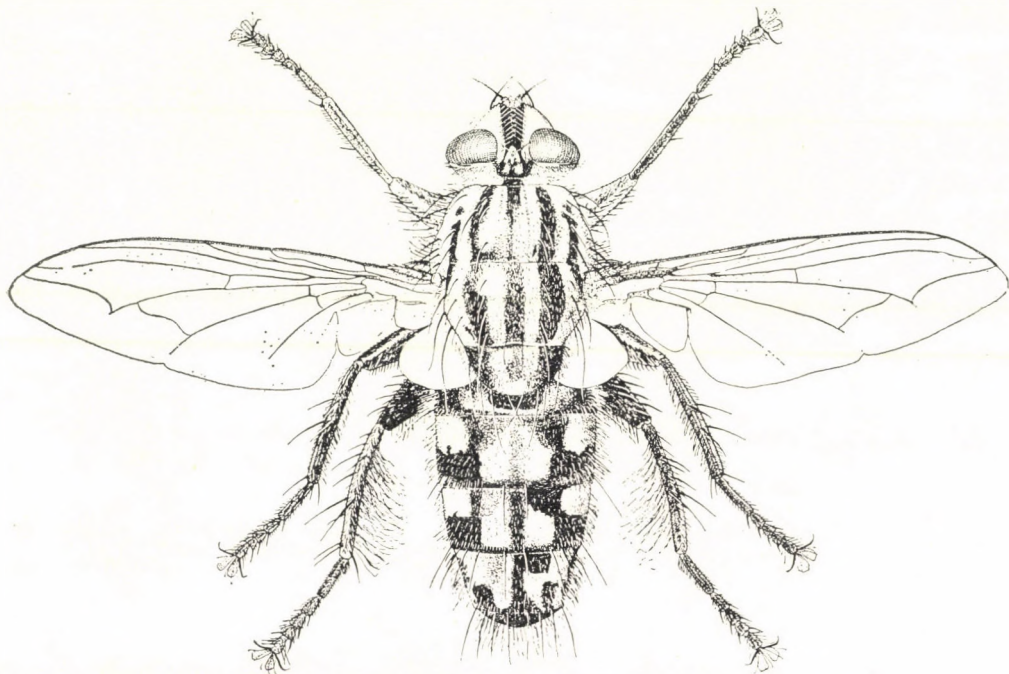
[serbica BARANOFF, 1929]

- 3 (2) A paraphallus apicalis része gyengébben fejlett, a hártvás lebeny feltűnően széles és a közepén rövid csúcsot alkot (79. ábra: E, F).

A cercus hátoldalán a púp erősen kiemelkedik. A 3. tergiten a középső sörte pár fejlett. 17 mm.

Szerbiában és Horvátországban találták. Magyarországról még nem került elő, de előfordulása valószínű (= *mihalyiana* LEHRER, 1976)

[**baranoffi** ROHDENDORF, 1937]

80. ábra. *Sarcophaga carnaria* LINNÉ ♂ (Eredeti)

- 4 (1) A cercus a hátsó felében egyenes vagy csak gyengén domborodik ki (79. ábra: G). A paraphallus csúcsi része rosszul fejlett, hártvány. A potroh 3. tergijének közepén 1 pár erős peremsörte áll.
- 5 (8) A paraphallus stiletje egyenes és keresztben helyezkedik el a phallosoma hossz tengelyéhez képest.
- 6 (7) A hártvány lebeny keskeny és hosszú (79. ábra: G). A stilet a végén erősen kiszélesedik és messze kiáll. A phallosoma teste és a hártvány lebeny között rendszeren széles rés van. Az orca sárgásan hamvas. Rajzolata: 80. ábra. 8—18 mm.

Egész Európában és Szibériában a Jakutföldre elterjedt faj. Hazánkban a hegyvidékek erdeiben országszerte közönséges, az Alföldön ritka. Lárvája irodalmi adatok szerint földgilisztában élőködve fejlődik, de kinevelték madarak májából is. A légy nagy számmal látogatja a szabadban az emberi ürüléket és a

dőghúst, az élelmiszerpiacokat is rendszeresen felkeresi, ezért a szinantróp légyfaunának egyik tagja (IV–IX.) — K ö z ö n s é g e s h ú s l é g y

carnaria (LINNÉ, 1785)

- 7 (6) A hártvás lebeny szélesebb és rövidebb (79. ábra: H). A stilet vékonyabb, a csúcán alig szélesedik ki, mérsékelten előreáll. A phallosoma teste és a hártvás lebeny között alig van rés. 8—15 mm.

Európa középső és déli övezetéből, keleten Közép-Ázsiáig, délen Észak-Afrikáig mutatták ki. Hazánkban a síkságon és hegyvidéken egyaránt a legközönségesebb *Sarcophaga*-faj. Széklet- és húscsapdában egyaránt gyűjtötték. Lárvját földgilisztából nevelték ki (V–IX.) (= *carnaria meridionalis* ROHDENDORF, 1937)

lehmanni MÜLLER, 1924

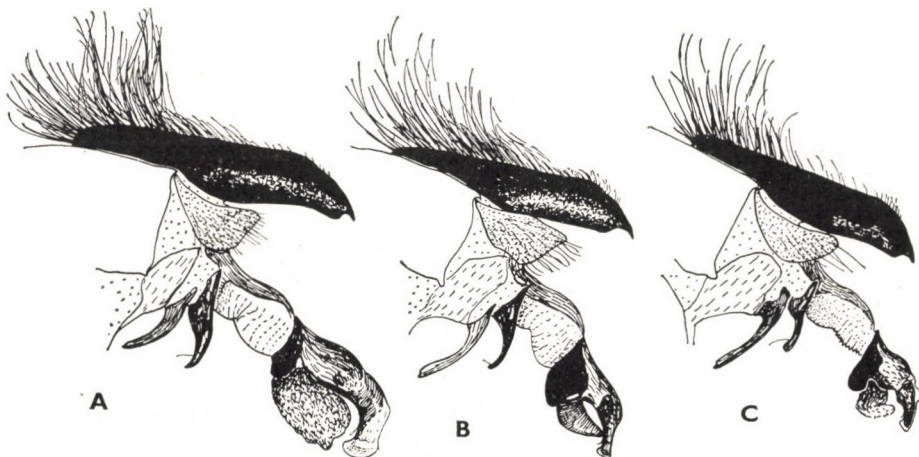
- 8 (5) A paraphallus csúcsi része (stilet) csaknem egy vonalban helyezkedik el a phallosoma hossz tengelyével (79. ábra: I).

- 9 (10) A paraphallus (81. ábra: A) törésze kicsiny, rosszul fejlett, jelentősen kisebb a meghosszabbodott és széles hártvás lebenynél. A stilet hosszszant helyezkedik el, rövid és vastag, a vége hártvás toldalékával kiemelkedik. A cercus a hátsó peremén kissé hajlott. 10—16 mm.

Nyugat-Európától a Kaukázusig mutatták ki. Hazánkban a Dunántúl északi felének erdősegeiben terjedt el, a Mátra–Zempléni-hegység vonulatában ritka. Életmódja ismeretlen (IV–IX.) (= *subvicina schusteri* LEHRER, 1959)

subvicina ROHDENDORF, 1937

- 10 (9) A paraphallus törésze (81. ábra: B) jól fejlett, nagy. A stilet általában ferdébben helyezkedik el. A hártvás lebeny különböző alakú.

81. ábra. A: *Sarcophaga subvicina* ROHDENDORF ♂, B: *S. schulzi* MÜLLER ♂ és C: *S. congesta* LEHRER ♂ ivarszerve (Eredeti)

11 (16) A paraphallus rövidebb a phallosoma törésznél. A stilet viszonylag vékony, a vége nem szélesedik ki (79. ábra: I).

12 (13) A hártvás lebeny nagyon nagy, sötét, szárnyyszerű, kissé háromszögletű (79. ábra: I). 10—16 mm.

Ukrajnából írták le, a Vaskapunál (Románia) is előkerült. Hazánkban ritka. Jósavafőn fogtak több példányt, a Bükk hegységéből és az Alföldről (Oszlár, Tiszatarján) is előkerült 1—2 példány (V—VIII.) (= *subvicina nitrensensis* ROHDENDORF in litt., *baraschi* LEHRER, 1977)

ukrainica ROHDENDORF, 1937

13 (12) A hártvás lebeny nem ilyen.

14 (15) A hártvás lebeny kb. kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, keskeny, sötét, tojásdad, sima (81. ábra: B). 14—17 mm.

Európa nagy részében és Nyugat-Szibériában mutatták ki, fogták Szlovákiában, a Kis-Kárpátokban és a Magas-Tátrában. Hazánkból még nem került elő (= *subvicina vulgaris* ROHDENDORF, 1937, *romanica* LEHRER, 1967, ? *dolosa* LEHRER, 1967)

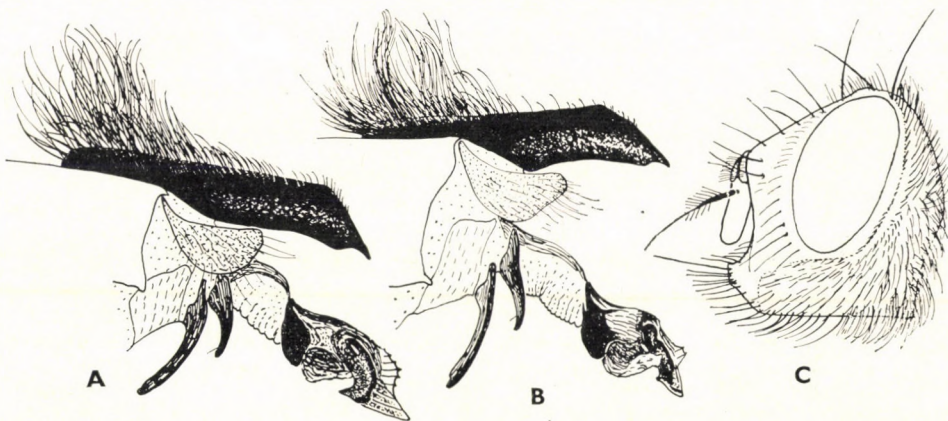
[schulzi MÜLLER, 1924]

15 (14) A hártvás lebeny alig hosszabb, mint amilyen széles, a tövén a paraphallus mélyen beöblösödik (81. ábra: C). Közel áll a *moldavica* ROHDENDORF-hoz, lehet, hogy annak csak egy zömökebb változata. 11—18 mm.

Romániából írták le. Magyarországon ritka (Budapest, Szécsény) (IV—VIII.)

congesta LEHRER, 1967

16 (11) A paraphallus általában hosszabb a phallosoma törésznél. A stilet vastagabb, a vége kissé vagy erősebben kiszélesedik.

82. ábra. A: *Sarcophaga zumptiana* LEHRER ♂ és B: *S. moldavica* ROHDENDORF ♂ ivarszerve — C: *Discachaeta cucullans* PANDELLÉ ♂ feje (Eredeti)

- 17 (18) A paraphallus jóval hosszabb a phallosoma tőfelénél (82. ábra: A), a stilet erősen kiszélesedik és bordázott hártában folytatódik, amely túlér a csúcán. A cercus hátoldala egyenes, a végén élesen törik le. Legnagyobb *Sarcophaga*-fajunk. 10—20 mm.

Erdélyből írták le, Csehszlovákiában is megtalálták. Hazánkban a Budai-hegységben, a Pilis hegységben, a Mecsekben és a Mátrában közönséges, egyebütt hiányzik. A hegytetőket kedveli (V—VIII.)

zumptiana LEHRER, 1959

- 18 (17) A paraphallus alig hosszabb a phallosoma törésznél (82. ábra: B). A stilet kevésbé szélesedik ki, a bordázott hártya rövid, nem ér túl a stilet felén. Ivarszerve erősen változékony alakú. 14—18 mm.

Bessarábiából írták le. Ehhez a formakörhöz tartozó alakok nem ritkák hazánkban (V—IX.) (= *subvicina hronica* ROHDENDORF in litt., *disputata* LEHRER, 1967)

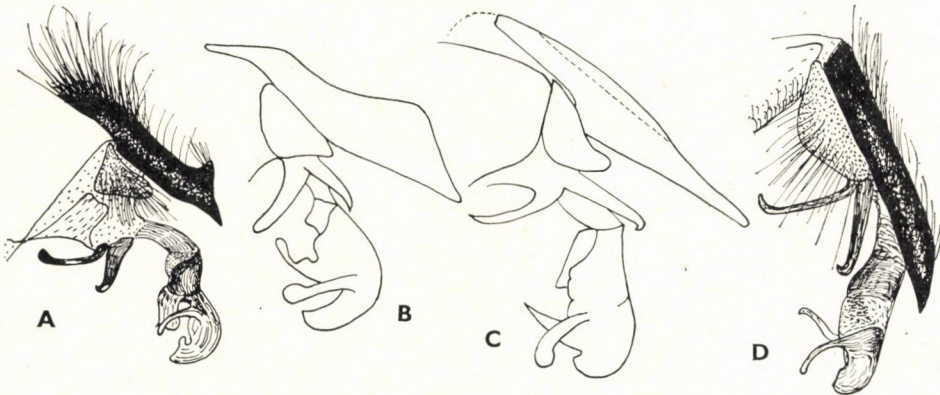
moldavica ROHDENDORF, 1937

50. nem: *Discachaeta* ENDERLEIN, 1928

Erősen eltérő nagyságú, sötét színű, *Sarcophaga*-rajzolatú legyek. Szájperemük előrehajlik (82. ábra: C). A varrat mögött 3 dorsocentralis sörte áll. Az acrostichalisok változékonyak, lehetnek a varrat előtt is, vagy csak mögötte, sőt teljesen hiányozhatnak is. A csáp 3. íze rövid. A paraphallus csúcsi része jól elválk, 1 pár hosszú, vékony oldalnyúlványa és jól fejlett közép része van, a stilet vastag.

A nemnek 4 fajt ismerjük a Palearktikumból, mind a 4 Európában is él. Hazánkban valamennyit megtalálták.

- 1 (4) A paraphallus csúcsi része alacsony, élesen előrehajlik, csuklya alakú (83. ábra: A), a cercusok hátsó oldalán a csúcs felé éles kiemelkedés vagy fog látható, az analis szelvény piros.

83. ábra. A: *Discachaeta cucullans* PANDELLÉ ♂, B: *D. amita* RONDANI ♂, C: *D. arcipes* PANDELLÉ ♂ és D: *D. pumila* MEIGEN ♂ ivarszerve (B, C: BÖTTCHER nyomán, a többi eredeti)

- 2 (3) A cercus hátoldalán éles fog van, a ventralis nyúlvány vaskos és rövid (83. ábra: A). A homlok alig egynegyede a fej szélességének, az orca kétszeres csápszélességű (82. ábra: C). 8—12 mm.

Európa középső és déli övezetében Franciaországtól a Kaukázusig mutatták ki. Hazánkban ritka, megtalálták hegyvidékeken (Budai-hegyek, Tihany, Mecsek) és síkságokon (Ágasegyháza, Tompa) egyaránt, de csak 1—1 példányban (IV—VIII.)

cucullans (PANDELLÉ, 1896)

- 3 (2) A cercus hátoldalán domb van, fog nélkül (83. ábra: B). A ventralis nyúlvány hosszú, vékony, a tő felé hajlik el. A homlok keskeny, csak egyötöde a fej szélességének. A varrat előtt is áll néhány acrostichalis sörte. 6—10 mm.

Európa déli övezetében él Franciaországtól Grúziáig. Kalocsáról volt régen gyűjtött példány, újabb adatunk nincs

amita (RONDANI, 1860)

- 4 (1) A paraphallus csúcsi része magas, gyengén hajlott, a cercusokon sem fog, sem domb nincsen.

- 5 (6) A cercus egyenes, a csúcs felé vékonyodik (83. ábra: C). A pajzsocskának van apicalis sörtéje. Az analis tergit fényes, vörös. A fej verticalis sörtéi hiányzanak vagy gyengék. A homlok egyötöd fejszélességű. Nagobbak. 7—12 mm.

Európa déli övezetében Franciaországtól Olaszországon és Ausztrián át Magyarorszáig mutatták ki. Régi feljegyzések szerint Kalocsán gyűjtötték, újabb adatunk nincs

arcipes (PANDELLÉ, 1896)

- 6 (5) A cercus vége hajlott (83. ábra: D). A pajzsocska végén nincs apicalis sörte. A verticalis sörték jól fejlettek, közepes hosszúságúak. A homlok nagyon keskeny, alig egyhetede a fej szélességének. Az analis tergit fekete vagy sötétbarna. Kisebbség. 3—8 mm.

Nyugat-Európától a Szovjetunióig megtalálták. Hazánkban ritka, 1—1 példányt fogtak Budapest-Rómaifürdőn, Bakonybélén, a Börzsönyben és a Bükk hegységben (V—VIII.)

pumila (MEIGEN, 1826)

51. nem: **Heteronychia** BRAUER & BERGENSTAMM, 1889

Kisebbség vagy közepes nagyságú, általában sötét színű, kissé hosszúkás testű legyek (85. ábra). A varrat mögött 3 dorsocentralis sörtéjük van. A 3. csápíz rövid. Az orca keskeny, 1, ritkán 2 sor vékony sörte áll rajta. A szájperelem nem ugrik előre. A propleura kopasz. A hím postabdomenje erőteljes. A paraphallus csúcsi része elkülönült. A hártýás lebeny nem látható (kivétel a *strenua* ROBINEAU-DESVOIDY), ritkán dudor vagy fog alakú.

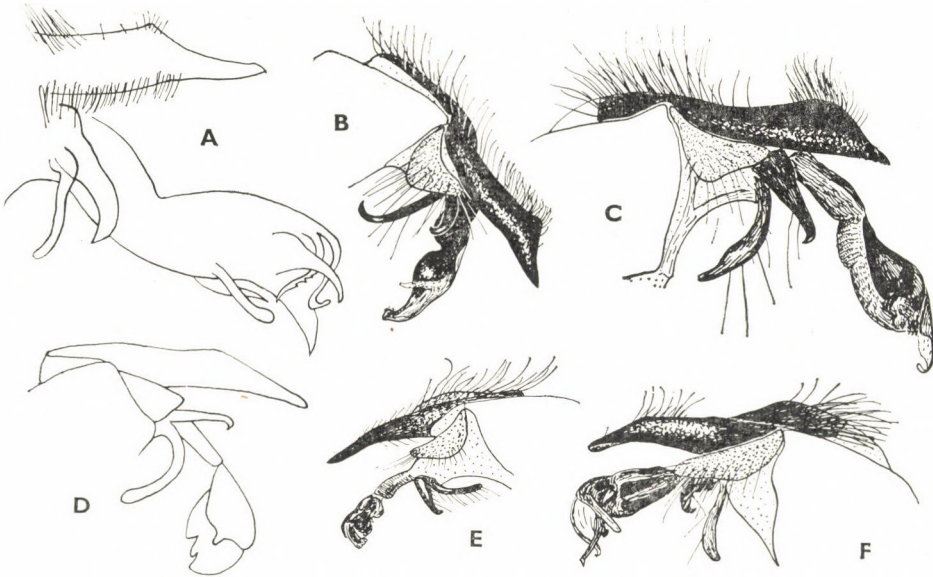
A nemnek több mint 60 fajt írták le az Óvilágból, számuk egyre növekszik. Eddig 30-on felül van az európai fajok száma. Hazánkban eddig 23 fajt gyűjtöttek, 5 faj megjelenése pedig még várható.*

- 1 (2) A *paraphallus* (84. ábra: A) hártvás lebenye jól fejlett, hegyes végű. A *paraphallus* csúcsi része a végén horogszerűen visszahajlik. A stilet hosszú és vékony. Az *analis* tergít vörös színű. 7—10 mm.

E ritka fajt eddig csak Franciaországból és Sziléziából mutatták ki. Hazánkban eddig még nem találták, de előfordulása lehetséges

[*strenua* (ROBINEAU-DESVOIDY, 1863)]

- 2 (1) A *paraphalluson* nincs hártvás lebeny. A hártva néha dombszerűen felfúvódott, és distalisan rövid tüskéje van, ami oldalról nézve rozszul látható, mert elrejtí a *paraphallus* basalis része.
- 3 (6) A *paraphallus* törésének ventralis nyúlványa és a csúcsi részének oldalnyúlványa hiányzik, ritkán az utóbbi domb alakú. A *phallosoma* meghosszabbodott. Kicsiny vagy közepes nagyságú legyek, vörös *analis* tergittel.
- 4 (5) Az r_1 éren sörték sorakoznak. Az elülső paramerák hosszúak, vékonyak, a végükön hegyesek. A *paraphallus* csúcsi része vékony, hosszú és görbe, a ventralis lebeny erősen kidomborodik, a cercus a

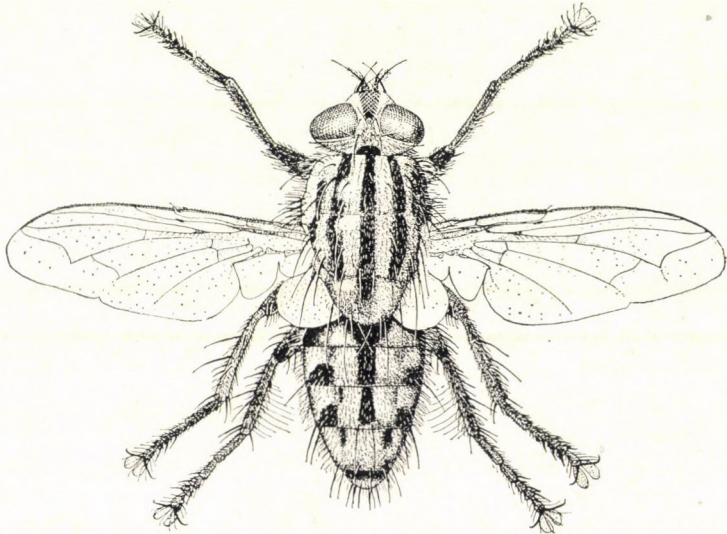
84. ábra. A: *Heteronychia strenua* ROBINEAU-DESVOIDY, B: *H. infixa* BÖTTCHER, C: *H. filia* RONDANI, D: *H. boettcheri* VILLENEUVE, E: *H. mutila* VILLENEUVE és F: *H. graeca* ROHDENDORF ♂ ivarszerve (A, D: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

* A *Heteronychia*-fajok elválasztása elsősorban az ivarszerv bélyegei alapján történik, ezért a kulcs csak az ábrákkal együtt teszi lehetővé a meghatározást.

végén ferdén levágott, tompaszögű (84. ábra: B). Külsőleg a *filia* RONDANI-ra hasonlít. 4,5 mm.

Magyarországról és Ausztriából írták le. Hazánkban ritka, főleg az Alföld homokos területein találták, de előkerült a Mecsekből is (V—VII.)

infixa (BÖTTCHER, 1913)

85. ábra. *Heteronychia proxima* RONDANI ♂ (Eredeti)

- 5 (4) Az r_1 kopasz. A cercus vége a dorsalis oldalon lekerekített, vagy legalábbis nem alkot éles sarkot (84. ábra: C). A pajzsocskán van apicalis sörte. A 3. tergít szélén erőteljes középsörte áll. A phallosoma megnyúlt. A paraphallus apicalis része nagyon hosszú, a vége kissé hajlott, legalább háromnegyed olyan hosszú, mint a törésze. A cercus oldalnézetben nagyon magas, elég meredeken levágva végződik. Az analis tergít részben vörös. A nőstény 6. tergítjét sötét hamvasság borítja, csápjának 3. íze alig hosszabb a 2.-nél. A test általános színezete világos, a hamvasság sárgás. Mindkét ivar csápsörtéjének pillái olyan hosszúak, mint a 3. csápíz szélessége. 5—11 mm.

Európa középső és déli övezetében találták. Hazánkban gyakori, főleg a síkságot, a homokos helyeket kedveli, de megtalálható a hegyvidéki erdőkben is (V—X.)

filia (RONDANI, 1860)

- 6 (3) A paraphallus hasi és oldalnyúlványai sosem hiányzanak egyidejűleg.
- 7 (12) A ventralis nyúlvány hiányzik, a paraphallus csúcsi része nagyon erőteljes, a végén felfúvódott oldalnyúlványok találhatóak; ritkán fejletlen az oldalnyúlvány is. A pajzsocskának nincs csússörtéje.

- 8 (9) Az r_1 ér kopasz, a phallosoma sajátságos alakú (84. ábra: D), a csúcsi részének hiányzanak a páros oldalnyúlványai. A hím homloka egyötöde a fej szélességének. Az analis tergít vörös. 5—6 mm.

Magyarországról, Görögországból és Ciprusról említi az irodalom. Újabb gyűjtéseinkből nem került elő

boettcheri (VILLENEUVE, 1911)

- 9 (8) Az r_1 éren erőteljes sörték sorakoznak. A phallosomán 1 pár vastag, rövid oldallebeny található.

- 10 (11) A cercus rövid, a csúcsa előtt kevésbé fejlett kidomborodás látható. A homlok keskeny, egyhated fejszélességű. 4—10 mm.

Nyugat-Európától Közép-Ázsiáig elterjedt faj. Magyarországon egyetlen példányát Budaörsön fogták, de ivarszerve nem egyezik teljesen az irodalomban közölt rajzokkal

setinervis (RONDANI, 1860)

- 11 (10) A cercus vékony és hosszú, csaknem egyenes (84. ábra: E), a csúc előtt nincs kidomborodás. A homlok keskeny, kb. egyhated fejszélességű. A csáp 3. íze egy és egynegyedszer—másfélszer hosszabb a 2.-nál. A potroh 3. tergítjének közepén nincsenek felálló peremsörték. A 2. és 3. sternitet fekete felálló szőr borítja, a 4. sternit csaknem kopasz. Az analis tergít észrevehetően hosszabb, mint amilyen magas. Az ivarszelvény fekete, az analis szelvény fénylő vörös, csak alsó pereme sötétedett meg. 6,6—9 mm.

Magyarországról, Jugoszláviából és a Krímből említi az irodalom. Hazánkban ritka (Budapest-Kamaraerdő, Budaörs, Balatonkenese, Bükk hegység) (V—IX.)

mutila (VILLENEUVE, 1912)

- 12 (7) A ventralis nyúlvány rendszeren jól fejlett, vékony vagy horogszerű (86. ábra: C), ha mégis a hiányzik, akkor pajzsocskának van csúcs-sörtéje és a paraphallus csúcsi részének oldalnyúlványa vékony és hosszú. A paraphallus apicalis része rövid és vékony. Az oldalnyúlványok rendszeren rövidek és vastagok, néha fog alakúak vagy csaknem hiányzanak. A stilet rendszeren hosszú és vékony.

- 13 (16) A paraphallus apicalis része erőteljes és bonyolult felépítésű. A ventralis lebeny hiányzik vagy csökevényes (84. ábra: F).

- 14 (15) A cercus megnyúlt, a csúc előtt a hátoldalon alig emelkedik ki. A paraphallus törészen rövid, kezdetleges ventralis kinövés látható (84. ábra: F). A homlok keskeny, kb. egyhated fejszélességű. A homloksáv másfélszer szélesebb az orbitáknál. A 3. csápíz egy és egynegyedszer hosszabb a 2.-nál. Az acrostichalisok száma $2 + 1$. A comb ctenidiuma jól fejlett. A szárnytövis hosszú és erőteljes. A 3. potrohszelvény közepén nem áll peremsörte-pár. Az elülső paramerák kissé hajlottak, a végük tompa és tojásdad alakúan kiszélesedik, a hazai példányokon az irodalmi adatokkal ellentétben nem rövid, hanem hosszú sörték fedik. 9—11 mm.

Görögországból írták le egyetlen példány alapján. Hazánkból 2 példány került elő (Budaörs, Pécs), amelyek a rajzzal és leírással megegyeznek, de kétszer akkorák, mint a típuspéldány (V.)

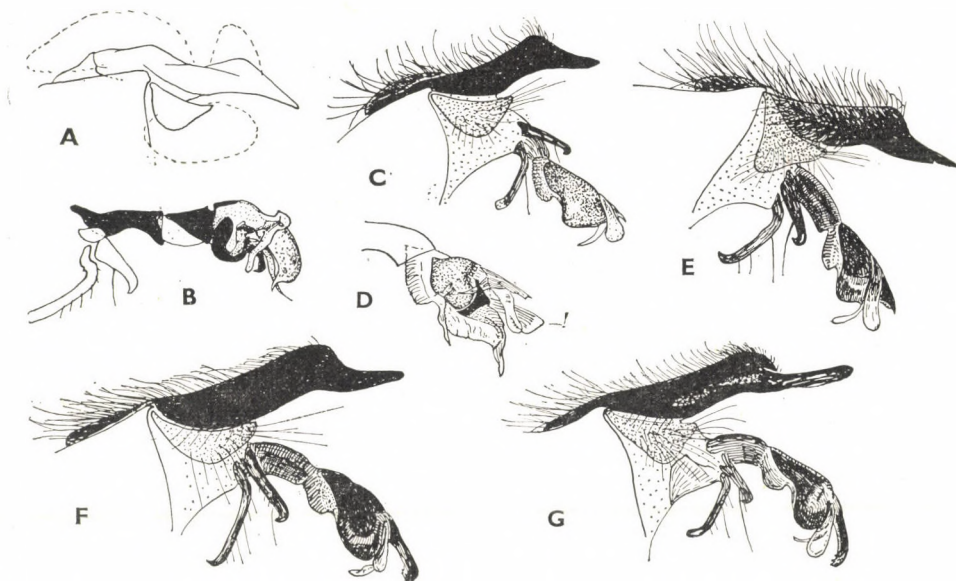
graeca ROHDENDORF, 1937

- 15 (14) A cercus rövid, a végén sarkosan hajlott, a paraphallus ventralis nyúlványa hiányzik (86. ábra: A, B). A pajzsocskának van csúcs-sörtéje. A 3. tergiten nincs középsörte. 4,5—9 mm.

Az irodalom Dél-Európából, Magyarországról és Észak-Afrikából említi. Régen Kalocsán gyűjtötték, újabb adatunk nincs

fertoni (VILLENEUVE, 1911)

- 16 (13) A paraphallus csúcsi része rövid, a nyúlvány felépítése egyszerű, néha fog alakú, a törészek ventralis nyúlványai erősen fejlettek, kampószerűek.
- 17 (26) A paraphallus csúcsi részének oldalnyúlványai nagyok, a végük kiszélesedik, többé-kevésbé kanálszerű. Az r_1 -en sörték sorakoznak.
- 18 (21) Az analis tergite fényes fekete. A 3. tergiten középsörték állnak.
- 19 (20) A stilet kicsiny, rejtett, a vége nem vastagodott meg (86. ábra: C). A szárnyak kissé füstösek. A paraphallus csúcsi része rövid, oldal-

86. ábra. A: *Heteronychia fertoni* VILLENEUVE ♂ cercusa és B: phallosomája — C: *H. obscurata* ROHDENDORF ♂ ivarszerve — D: *D. rohdendorfi* POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ ♂ paraphallusa — E: *H. boettcheriana* ROHDENDORF ♂, F: *H. haemorrhoides* BÖTTCHER ♂ és G: *H. haemorrhoea* MEIGEN ♂ ivarszerve (A, B: ROHDENDORF — D: POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ nyomán, a többi eredeti)

nyúlványai kiszélesedtek. A hím homloka keskeny, kb. egyheted fejlesztésségű, ebből több mint a fele a homloksávra esik. Az orca alig szélesebb a 3. csápíznél, a sörték rajta vékonyak, és hosszabbak az orca átmérőjénél. A hát 3. fekete sávjának széle elmosódott, a potrohrajzolat saktáblaszerű, de átmenet a 3 hosszanti sávhoz. 6—10 mm.

Európa középső és déli övezetében találták meg. Hazánkban kevés helyen, de ott nagyobb számban található (Budapest, Tihany, Mecsek, Zempléni-hegység) (IV—VIII.)

obscurata ROHDENDORF, 1957

- 20 (19) A stilet hosszú, a vége kiszélesedik (86. ábra: D, !), túlér a csúcsi rész kanálszerű lebenyén, egyébként teljesen hasonló az előző fajhoz. 9,4 mm.

A fajt a szlovákiai Inovec hegységből írták le. Hazánkban egyetlen példányát a Bükk-hegységben gyűjtötték. E faj leírói újabban (1967) *slovaca* POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ néven új fajt választottak le róla. Mivel a mi példányunk a két faj bélyegeit keverten mutatja, a korábban leírt faj nevét használjuk (VII.)

rohdendorfi POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ, 1959

- 21 (18) Az analis tergít vörös. A szárny szintelen. Általában nagyobbak a 2 előző fajnál.
- 22 (3) A paraphallus csúcsi része megrövidült, a kanálszerű oldalnyúlványok rövidebbek (86. ábra: E). A hátulsó combon anteroventralisan 1 sor erős sörte áll. A pajzsoeska csúcstörtei satnyák és keresztezik egymást. 6—13 mm.

Európa középső és déli övezetében találták. Hazánkban meglehetősen gyakori. A hegyvidéken fogottak (Budapest, Tihany, Bükk-hegység) nagyobbak 10 mm-nél, az alföldi példányok (Ágasegyháza, Kehida) kb. 6 mm-esek (V—VIII.)

boettcheriana ROHDENDORF, 1937

- 23 (22) A paraphallus csúcsi része meghosszabbodott, az oldalnyúlványok hosszabbak.
- 24 (25) A paraphallus csúcsi részének oldalnyúlványa keskeny, a végén kissé kiszélesedik, a cercus hátsó oldalán levő púp közelebb van a végéhez, a csórszerű rész rövid (86. ábra: F). A hátulsó combon 1 sor erős teljes anteroventralis sörte áll. A nőtény 3. tergitének közepén erős felálló sörtepár van; az r_1 éren erős sörték állnak, a szárnytövis rövid vagy hiányzik. A 6 tergít vörös, a csáp 3. íze csak egy és egynegyedszer hosszabb a 2.-nél. A varrat előtt is áll néhány rendetlenül elhelyezett acrostichalis sörte. A *boettcheriana* ROHDENDORF nőtényétől biztosan nem választható el. 6—11 mm.

Európa középső és déli övezetében Franciaországtól a Krím félszigetig kimutatták. Hazánkban síkvidéki réteken és erdőkben (Tihany, Csepvaraszt, Ócsa, Tabdi) nem ritka (V—VIII.)

haemorrhoides (BÖTTCHER, 1913)

- 25 (24) A paraphallus csúcsi részének oldalnyúlványa hosszabb, a vége kanálszerűen kiszélesedik. A cercus púpja a középtáj felé tolódott, a csőrszerű rész hosszú és csaknem párhuzamos szélű (86. ábra: G). A hátulsó combon alul nem sörték, csak hosszú ventralis szőrsor áll. Egyébként hasonló az előbbi fajhoz. 6—11 mm.

Európa középső és déli övezetéből mutatták ki. Hazánkban szélesen elterjedt faj, főleg a síkságokon, de az alacsonyabb hegyvidékeinken is megtalálták (IV—VIII.)

haemorrhoea (MEIGEN, 1826)

- 26 (17) A paraphallus csúcsi részének oldalnyúlványai rövidek, néha fog alakúak, a végük nem felfújt.
- 27 (40) Az analis tergit fekete, ritkán vöröses, a phallosoma többnyire rövid és magas. Az r_1 -en rendszeren sörtesor áll. Általában kisebbek 8 mm-nél (kivétel a 10—14 mm hosszú *nigricauda* POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ).
- 28 (33) A cercus teljesen egyenes (87. ábra: A), vékony, a vége nem hajlott. A test sötét, fényes fekete, csak nagyon vékony hamvasság fedi.
- 29 (30) Nagyobb légy: 10—14 mm. A csápsörte szőrei kétszer olyan hosszúak, mint a csápsörte vastagsága (87. ábra: B). A pajzsocska csúcs-sörtéi erősek, felhajlók, keresztezik egymást, fele olyan hosszúak, mint a subapicalis sörte. A potroh 3. és 4. tergitjét hátulról nézve a szelvények alig egynegyedét elfoglaló fekete sáv szegélyezi. A cercusok a csúcsfelükön csaknem párhuzamos szélűek, lekerekített végűek (87. ábra: A). A hátulsó combon 6—10 erőteljes, hosszú, antero-ventralis sörte áll. 10—14 mm.

Szlovákiából az Inovec-hegységből írták le. Elterjedését nem ismerjük. Hazánkban ritka (Zalaszántó, Nagyvisnyó, Jósfa) (VI., VIII.)

nigricauda POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ, 1959

- 30 (29) Kisebb, 4—6 mm-es legyek
- 31 (32) A csápsörte szőre nagyon rövid, hosszúsága nem haladja meg a csápsörte tövének vastagságát (87. ábra: C). A 3. és 4. potrohszelvény fekete pereme hátulról nézve több mint felét foglalja el a szelvénynek, a hamvassága világosabb, erőteljesebb. A hátulsó combon 4—6 mérsékelt erős anterodorsalis sörte áll. Egyebekben és a hím ivarszervében teljesen megegyezik a *nigricauda* POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ fajjal. 4—6 mm.

Magyarországról a Bükk hegységből írták le. A Tátrában is megtalálták. Hazánkban ritka, csak a Bükk hegységben, Nagyvisnyón gyűjtötték sorozatát (V—VI.)

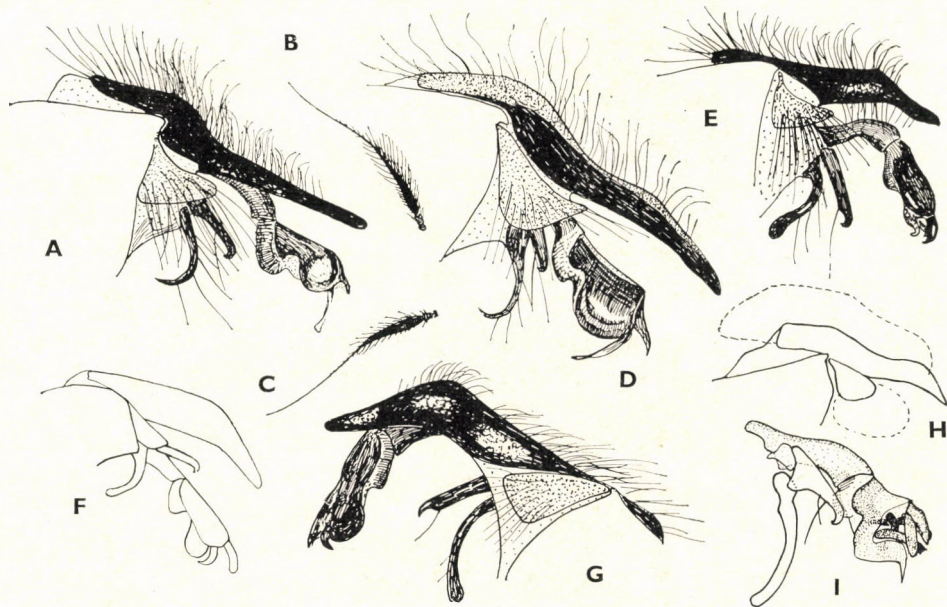
rohdendoriana MIHÁLYI, 1975

- 32 (31) A csápsörte szőre kétszer olyan hosszú, mint a sörte vastagsága. A pajzsoeska csúcstörtei hiányzanak vagy gyengék, párhuzamosak, széthajlók, alig egyharmad olyan hosszúak, mint a subapicalisok. A potroh 3. és 4. szelvényének fekete szegélye alig felét teszi ki a szelvénynek. A hamvasság nagyon vékony. A cercus csúcsi része elvékonyodik, kihegyesedik (87. ábra: D). A hátulsó combon csak 1 erőteljes anterodorsalis sörte áll a csúcs előtt, a többi vékony, szőrszerű, bár hosszú. 4–6 mm.

Egész Európában megtalálható. Hazánkban a síkságokon és az alacsonyabb hegyvidékeink vizes rétjein sokfelé gyűjtötték (V–VIII.)

dissimilis (MEIGEN, 1926)

- 33 (28) A cercus vége határozottan előre hajlik, a test hamvassága erőteljesebb.
- 34 (37) A paraphallus csúcsi része meghosszabbodott, pálcá alakú (87. ábra: E) a phallosoma elég hosszú. Az analis tergít fekete.
- 35 (36) Az elülső paramerák vége tompa és kiszélesedik (87. ábra: E). A 3. tergít hátulsó peremén nem áll erős sörte pár a közepén. A varrat előtt néhány pár acrostichalis sörte található, és 1 pár a varrat mö-

87. ábra. A: *Heteronychia nigricauda* POVOLNÝ & SLAMEČKOVÁ ♂ ivarszerve és B: csápsörtéje — C: *H. rohdendoriana* MIHÁLYI csápsörtéje — D: *H. dissimilis* MEIGEN ♂, E: *H. depressifrons* ZETTERSTEDT ♂, F: *H. thalhammeri* BÖTTCHER ♂ és G: *H. zhelochovtzevi* ROHDENDORF ♂ ivarszerve — H: *H. ancilla* RONDANI ♂ cercusa és I: phallosomája (F: BÖTTCHER, H, I: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

gött. Az r_1 kopasz, ritkán nagyon rövid magános sörték láthatók rajta. A hátulsó lábszár anteroventralis oldalán a nagyobb példányokon ritkán álló hosszú, vékony sörteszőrök láthatók. A középső combon posteroventralisan hosszú sörték sorakoznak anélkül, hogy tipikus ctenidiumot alkotnának. 6—8 mm.

Európa középső és déli övezetéből jelentették. Hazánkban ritka, 1—1 példányt gyűjtöttek Ágasegyháza, Csévharaszt, Szatymaz, Ócsa, Hortobágy és Szécsény lelőhelyeken (V., VII.) (= *rondaniana* ROHDENDORF, 1937)

depressifrons (ZETTERSTEDT, 1845)

- 36 (35) Az elülső paramerák a végükön alig szélesednek ki (87. ábra: F). A 3. tergít közepén sörtepár áll. A hátulsó lábszár kopasz, csak egyes rövid szőrszálak találhatóak az anteroventralis felszínén. A paraphallus megnyúlt, a csúcsi része hosszú, pálcá alakú, az oldálnyúlvány hiányzik, a törészének ventralis nyúlványa nagy, éles horog alakú, a hártvás lebeny nagy domb alakban kiáll. Az analis tergít fényes fekete. 5—5,5 mm.

A fajt néhány hazai példány alapján írták le, közelebbi helymegjelölés nélkül. Újabb gyűjtéseinkből a Tiszántúlon (Hortobágy, Kéthalom) került elő

thalhammeri (BÖTTCHER, 1913)

- 37 (34) A paraphallus csúcsi része rövid, sarokszerű, gyakran hegyes.
- 38 (39) A paraphallus hosszúkás, a törészének horogszerű ventralis nyúlványa nagyon rövid (87. ábra: G), erősen hajlott, a csúcsi része elég erőteljes. A hártvás rész erősen chitinizált sarkos dudort alkot. Az analis tergít fekete. A cercus apicalis szakasza rövid. A hátulsó lábszár posteroventralis felszínén a szőr nem különösen hosszú. A 3. tergít közepén 1 pár erős középsörte áll. A nőstényen alig van hamvasság, ezért csaknem fekete. 6—7 mm.

A Krím félszigeten és az Észak-Kaukázusban találták. Hazánkban ritka, csak Bicsérdén (Baranya m.) fogták (VII.)

zhelochovtzevi ROHDENDORF, 1925

- 39 (38) A paraphallus rövid, a törészének ventralis nyúlványa nem horgas. A hátulsó comb anteroventralis sörtéi hosszúak, erősek (88. ábra: A). A homlok egyötöd—egyheted fejszélességű. A homloksáv a keskeny homlokúaknál olyan széles, mint egyik orbita, a szélesebb homlokúknál kétszer olyan széles, mint egy orbita. A homloksörték száma általában 8, az utolsó jóval erősebb és hátrahajlik. A csáp fekete, a 3. íz egy egész egyharmadszor—kétszer olyan hosszú, mint a 2. A tor gyengén hamvas, 3 fekete sávval. A varrat előtt általában 2 erős acrostichalis söрте áll. A potroh 3. szelvényén nincsenek középsörték. Az analis szelvény vörösbarna. Az ivarszerv alakja változékony (87. ábra: H, I; 89. ábra: F). A paraphallus ventralis nyúlványa különböző hosszúságú. A csúcsrész rövid, a hártvás rész többnyire kidomborodik. 5—6 mm.

Olaszországból, Magyarországból és Romániából írták le, azóta megtalálták a Kaukázusban és Kiev környékén. Hazánkban ritka, 1–1 példányát fogták Budapest-Csillebérc, Pákozd, Kiskunhalas és Fülöpháza lelőhelyeken (IV–IX.) (= *belanovskyi* VERVES, 1973; *povolnyi* MIHÁLYI, 1975)

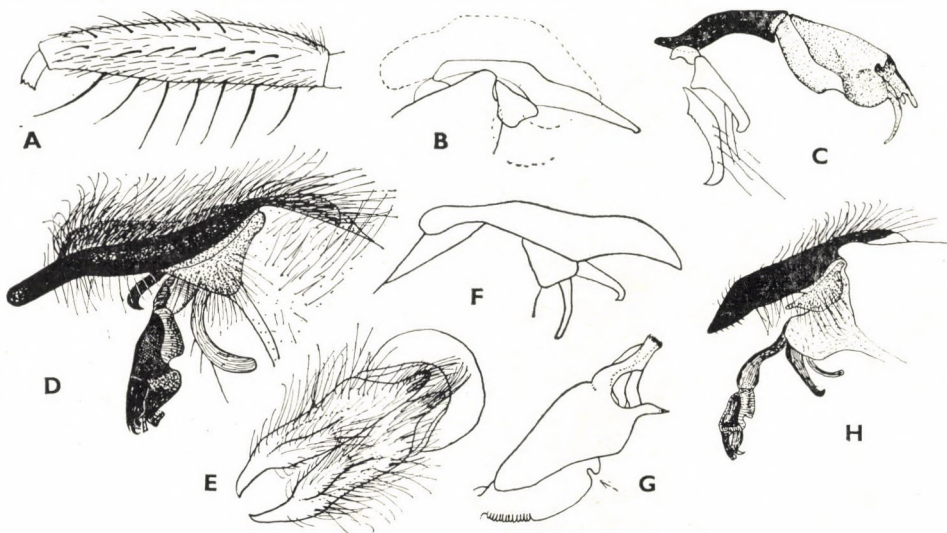
ancilla (RONDANI, 1865)

- 40 (27) Az analis tergit rendszeren vörös, a phallosoma általában meghosszabbodott. Az r_1 kopasz. Többnyire nagyobbak 8 mm-nél.
- 41 (42) A hátulsó combon nincs erőteljes anteroventralis sörtesor. A phallosoma erősen meghosszabbodott, erőteljes (88. ábra: B, C). A cercus vékony. A homlok egyötöd fejszélességű. Az orbitalis sörték hiányzanak. Az orca és a pofa széles. A hím ivarszerv feltűnően nagy, az analis és a genitalis tergit erősen meghosszabbodott, jelentősen hosszabb, mint a magassága. A cercus csúcsi harmada kissé hajlott, hegyesedő. A paramerák rövidek, csaknem egyforma hosszúak, az elülső kissé szélesebb, a hátulsó vékony kampóban végződik. 10–13 mm.

Európa középső és déli övezetében terjedt el. Hazánkból még nem került elő, de valószínűleg nálunk is él

[ebrachiata (PANDELLÉ, 1896)]

- 42 (41) A hátulsó comb alsó peremén erős sörték állnak. A phallosoma rövidebb.
- 43 (44) A cercus gyengén hajlott (88. ábra: D, E), lekerekített végű, a hátoldala oválisán kidomborodik. A paraphallus csúcsi része vaskos, sok

88. ábra. A: *H. ancilla* RONDANI ♂ hátulsó combja — B: *H. ebrachiata* PANDELLÉ ♂ cercusa és C: phallosomája — D: *H. pauciseta* PANDELLÉ ♂ ivarszerve és E: cercusa — F: *H. smirnovi* ROHDENDORF ♂ cercusa és G: paraphallusa — H: *H. proxima* RONDANI ♂ ivarszerve (B, F, G: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

foggal. A ventralis lebeny erős és a csúcsán rövid fogat alkot. A középső combon van ctenidium. A homlok nagyon keskeny, egyheted—egykilenced fejszélességű. A homloksáv 2—3-szor szélesebb a járomlemeznél. A varrat előtt nincs acrostichalis sörte. Az analis tergít fényes, vörös. 8—12 mm.

Az akkori Kelet-Porosországból írták le, megtalálták Szlovákiában Dobsinán, valamint Harkov és Moszkva környékén. Hazánkban még nem gyűjtötték

[pauciseta (PANDELLÉ, 1896)]

44 (43) A cercusok a végükön hajlottak vagy ferdén levágottak, többékevésbé kihegyezettek.

45 (46) A paraphallus hártvás része oldalról nézve kicsiny, lekerekített kiugrást alkot, amelyet a hártvás résztől mély bevágás választ el (88. ábra: F, G, ↑), a csúcs felé elhatárolt szakasza pálcikaszerű, a ventralis nyúlvány rövid, kissé visszahajlik. Mérete nem ismeretes.

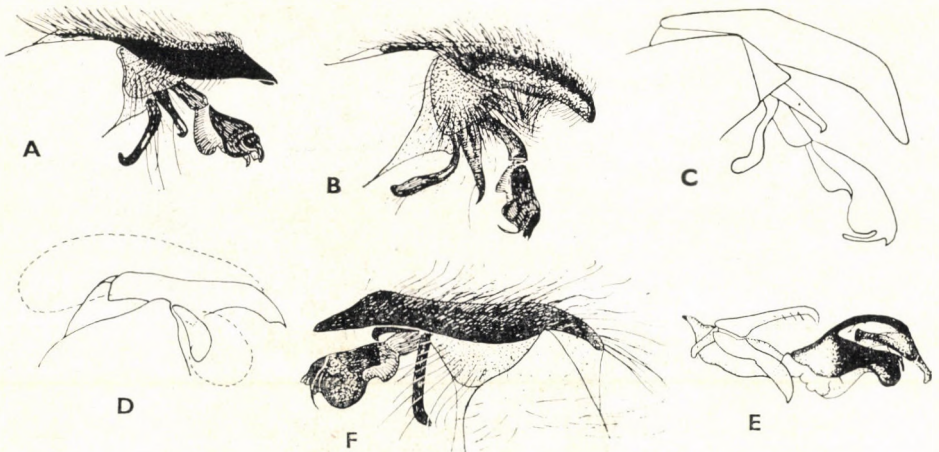
A fajnak egyetlen hím példányát Moszkva mellett fogták. Hazánkban még nem találták

[smirnovi ROHDENDORF, 1925]

46 (45) A paraphallus hártvás része egységes, nincs ketté osztva.

47 (50) A ventralis lebeny rövid, oldalnézetben csak mérsékelten áll előre.

48 (49) Az elülső paramerák vékonyak, rövidek (88. ábra: H), a csúcsuk tompa, de nem szélesedik ki. A hártvás rész kevésbé domborodik ki.

89. ábra. A: *Heteronychia vagans* MEIGEN ♂, B: *H. schineri* BEZZI ♂ és C: *H. consanguinea* RONDANI ♂ ivarszerve — D: *Phytosarcophaga destructrix* MALLOCH ♂ cercusa és E: phallosomája — F: *Heteronychia ancilla* RONDANI ♂ ivarszerve (C—E: ROHDENDORF nyomán, a többi eredeti)

A cercus csaknem egyenes, a vége lehajlik, alul feltűnően tüskés. A potroh 3. tergitjének hátulsó peremén a középsörte többnyire hiányzik, ha megvan, akkor gyenge és nem mered fel, hanem fekvő. Színezete: 85. ábra. 7—11 mm.

Európa középső és déli övezetében elterjedt légyfaj. Hazánkban hegyvidéki erdőkben mindenféle gyakori (V—VIII.)

proxima (RONDANI, 1860)

- 49 (48) Az elülső paramerák a végükön hajlottak és kihegyesedtek (89. ábra: A). A hártvás rész feltűnően erősen kidomborodik. A cercus vége megtörve előrehajlik, alsó felszínét nem tüskék, hanem vékony hosszú szőrszálak borítják. A hátton a varrat előtt nincs acrostichalis sörte. A potroh 3. tergitjének hátulsó szegélyén 1 pár erős, felálló sörtét találunk. A nőtény 6. tergitje fénylő vörös. 10—12 mm.

Európa középső és déli övezetétől Szibérián át a Távols-Keletig elterjedt faj. Hazánkban a hegyvidéki és alföldi erdőkben egyaránt gyakori, a Bükk és a Zempléni-hegységekben ritka (V—VIII.) (= *frenata* PANDELLÉ, 1896)

vagens (MEIGEN, 1826)

- 50 (47) A ventralis lebeny hosszú, messzire kiáll (89. ábra: B, C).

- 51 (52) A potroh 3. tergitjének hátulsó peremén 1 pár erőteljes, felálló középsörte van. A cercus oldalnézetben széles, a vége kissé hajlott, lekerekített, felül-alul feltűnően dúsan szőrös (89. ábra: B). Az elülső paramerák hullámosan hajlottak, a végük kiszélesedik és kevésbé hegyes. A homlok egyhatod fejszélességű. Az anális szelvény élénk-vörös. A nőtény 6. tergitje gyengén hamvas, fényes élénkvörös. Legnagyobb termetű *Heteronychia*-fajunk. 10—14 mm.

Európa középső és déli övezetében a Kaukázusig megtalálták. Hazánkban Budapesten és a Dunántúlon közönséges, keletre ritkább (V—VIII.)

schineri (BEZZI, 1891)

- 52 (51) A 3. tergit középsörtéi hiányzanak. A cercus vége hegyesebb, hosszabb és vékonyabb (89. ábra: C), elülső széle a ventralis oldalon egyenes. A homlok csak egytized fejszélességű. Az elülső paramerák vége kiszélesedik és lekerekített. 8—11 mm.

Nyugat- és Dél-Európában, valamint „Turkesztán”-ban találták. Hazánkban még nem került elő

[**consanguinea** (RONDANI, 1860)]

52. nem: *Phytosarcophaga* ROHDENDORF, 1937

Kisebb, világos színezetű legyek. Postabdomenjük vörös. Az r_1 ér sörtéket visel. A propleura szőrös. A csáp 3. íze egy egész háromnegyedszer—két és egynegyedszer hosszabb a 2.-nál. A hím homloka egyötöd fejszélességű.

A palearktikus és etiópiai régióból 7 fajt írtak le, ebből csak 1 él Európában. Hazánkban még nem gyűjtötték.

— — A fej ezüstfehéren hamvas. A potroh sűrűn hamvas, világos sakk-táblaszerű rajzolattal. Az 5. tergit hátulsó pereme és mindkét ivar postabdomenje vörössesárga. Ivarszerve: 89. ábra: D, E. 6—7 mm.

Mediterrán faj. Jugoszláviában, Ciprus szigetén, Szíriában, Észak- és Kelet-Afrikában Szudánig kimutatták. Hazánkban még nem gyűjtötték, de déli vidékeinken előkerülése lehetséges. Lárvája növényi anyagokban, dinnyében, paradicsomban stb. fejlődik, de élőködik sáskákban is

[**destructrix** (MALLOCH, 1929)]

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

eddig megjelent füzetei:

(A sorozat 1—100-ig füzetének adatait lásd a 101. füzethez mellékelt tájékoztatóban)

101. *Dr. Mahunka Sándor*: Atkák V. — Acari V.
XVIII. kötet (Arachnoidea) 7. füzete, 76 oldal, 41 ábra (1970. VIII. 31.)
102. *Dr. Gozmány László*: Bagolylepkek I. — Noctuidae I.
XVI. kötet (Lepidoptera) 11. füzete, 151 oldal, 113 ábra (1970. IX. 15.)
103. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak V. — Curculionidae V.
X. kötet (Coleoptera V.) 8. füzete, 167 oldal, 60 ábra (1971. IX. 15.)
104. *Dr. Erdős József*: Fémfűrkészek VIII. — Chalcidoidea VIII.
XII. kötet (Hymenoptera II.) 9. füzete, 252 oldal, 89 ábra (1971. IX. 15.)
105. *R. Dr. Stiller Jolán*: Szájkoszorús csillósok — Peritricha
I. kötet (Protozoa) 11. füzete, 245 oldal, 148 ábra (1971. X. 10.)
106. *Dr. Kaszab Zoltán*: Cincérek — Cerambycidae
IX. kötet (Coleoptera IV.) 5. füzete, 273 oldal, 176 ábra (1971. XI. 30.)
107. *Dr. Mihályi Ferenc*: Kétszárnyúak — Diptera (Általános bevezetés)
XIV. kötet (Diptera I.) 1. füzete, 76 oldal, 43 ábra (1972. XII. 15.)
108. *Dr. Szunyoghy János*: Emlősök — Mammalia (Általános bevezetés)
XXII. kötet (Mammalia) 1. füzete, 56 oldal, 24 ábra (1972. XII. 15.)
109. *Dr. Loksá Imre*: Pókok II. — Aranea II.
XVIII. kötet (Arachnoidea) 3. füzete, 112 oldal, 102 ábra (1972. XII. 15.)
110. *Dr. Mahunka Sándor*: Tetűatkák — Tarsonemina
XVIII. kötet (Arachnoidea) 16. füzete, 215 oldal, 108 ábra (1972. XII. 15.)
111. *Dr. Móczár László és Zombori Lajos*: Levéldarazsak I. — Tenthredinoidea I.
IX. kötet (Hymenoptera I.) 2. füzete, 128 oldal, 69 ábra (1973. XII. 30.)
112. *Dr. Papp Jenő László*: Trágyalegyek — Sphaeroceridae
XV. kötet (Diptera II.) 7. füzete, 146 oldal, 91 ábra (1973. XII. 30.)
113. *Dr. Jolsvay Alajos*: Függelék (Mutatók) — Appendix (Indices)
IX/B. kötet (Coleoptera IV.) F. füzete, 67 oldal (1974. VII. 15.)
114. *Dr. Horvátovich Sándor*: Futóbogarak II. — Carabidae II.
VI. kötet (Coleoptera I.) 4. füzete, 40 oldal, 26 ábra (1974. IX. 15.)
115. *R. Dr. Stiller Jolán*: Járólábacsok csillósok — Hypotrichida
I. kötet (Protozoa) 10. füzete, 186 oldal, 123 ábra (1974. X. 30.)
116. *Ambrus Béla*: Cynipida-gubacsok — Cecidia Cynipidarum
XII. kötet (Hymenoptera II.) 1/a. füzete, 119 oldal, 91 ábra (1974. X. 30.)
117. *Dr. Edelényi Béla*: Mételeyek II. — Trematodes II.
II. kötet (Porifera, Cnidaria, Platyhelminthes) 5. füzete, 343 oldal, 165 ábra (1974. XI. 15.)
118. *Dr. Steinmann Henrik*: Börszárnyúak — Dermaptera
V. kötet (Insecta) 10. füzete, 44 oldal, 30 ábra (1974. XII. 1.)
119. *Dr. Edelényi Béla*: Galandférgek I. — Cestoidae I.
II. kötet (Porifera, Cnidaria, Platyhelminthes) 6. füzete, 76 oldal, 51 ábra (1975. VIII. 1.)
120. *Dr. Papp László*: Vízilegyek — Ephydriidae
XV. kötet (Diptera II.) 6. füzete, 128 oldal, 75 ábra (1975. VIII. 1.)
121. *Dr. Wéber Mihály*: Táncolegyek — Empididae
XIV. kötet (Diptera I.) 13. füzete, 220 oldal, 162 ábra (1975. IX. 30.)
122. *Husztly Sándor*: „Magyarország Állatvilága” szerzőnévjegyzéke I. — Index Auctorum „Fauna Hungariae” I.
XXII. kötet (Mammalia) 6. füzete, 187 oldal (1975. X. 15.)
123. *Szabó István*: Bolhák — Siphonaptera
XV. kötet (Diptera II.) 18. füzete, 96 oldal, 97 ábra (1975. X. 15.)
124. *Dr. Mihályi Ferenc*: Igazi legyek — Muscidae
XV. kötet (Diptera II.) 12. füzete, 229 oldal, 53 ábra (1975. XII. 30.)
125. *Szőcs József*: Lepidoptera-aknák és -gubacsok — Hymnomia et cecidia Lepidopterorum
XVI. kötet (Lepidoptera) 16. füzete, 424 oldal, 124 ábra (1977. V. 31.)
126. *Dr. Ragnar Kinzelbach és dr. Kaszab Zoltán*: Legyezőszárnyúak — Strepsiptera
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 10. füzete, 54 oldal, 27 ábra (1977. X. 31.)
127. *Dr. Tóth Sándor*: Pöszörlegyek — Ablaklegyek — Bombyliidae — Scenopinidae
XIV. kötet (Diptera I.) 12. füzete, 87 oldal, 44 ábra (1977. X. 31.)
128. *Dr. Henryk Szelegiewicz*: Levéltetvek I. — Aphidinea I.
XVII. kötet (Heteroptera, Homoptera) 18. füzete, 175 oldal, 135 ábra (1977. XI. 30.)
129. *Dr. Majer József*: Katonalegyek — Gömblegyek — Stratiomyidae — Acroceridae
XIV. kötet (Diptera I.) 10. füzete, 75 oldal, 46 ábra (1977. XII. 1.)
130. *Dr. Dely Olivér György*: Hüllők — Reptilia
XX. kötet (Pisces, Amphibia, Reptilia) 4. füzete, 120 oldal, 66 ábra (1978. II. 30.)
131. *Dr. Kosztarab Mihály és dr. Kozár Ferenc*: Pajzstetvek Coccoidea
XVII. kötet (Heteroptera, Homoptera) 22. füzete, 192 oldal, 86 ábra (1978. VIII. 1.)
132. *Dr. Vásárhelyi Tamás*: Poloskák V. — Heteroptera V.
XVII. kötet (Heteroptera, Homoptera) 5. füzete, 76 oldal, 39 ábra (1978. IX. 1.)
133. *Delyné dr. Draskovits Ágnes és dr. Papp László*: Taplólegyek — Gabonalegyek (Odiniidae — Chloropidae)
XV. kötet (Diptera II.) 9. füzete, 202 oldal, 137 ábra (1978. X. 30.)
134. *Dr. Kaszab Zoltán*: Felemás lábfejes bogarak II. — Heteromera II.
IX. kötet (Coleoptera IV.) 2. füzete, 100 oldal, 45 ábra (1979. III. 15.)

Ára: 35,—Ft

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

készülő füzetei:

VII. kötet (Coleoptera II.) 14. füzet:

Dr. Sławomir Mazur: Suta bogarak — Histeridae

XV. kötet (Diptera II.) 4. füzet:

Dr. Papp László: Korhadéklegyek — Pajzstetűlegyek — Lauxiniidae — Chamaemyiidae

XVI. kötet (Lepidoptera) 8. füzet:

Dr. Vojnits András: Araszolólepkek I. — Geometridae I.

XVIII. kötet (Arachnoides) 19. füzet:

Dr. Balogh János és dr. Mahunka Sándor: Atkák XV. — Acari XV.